

გივი ლოგუნიძე

**საერთაშორისო ორგანიზებული დამნაშავეობის
ზოგიერთი პრობლემა**

**საგამომცემლო ცენტრი
ქუთაისი
2002 წელი**

აღსანიშნავია აკადემიკოსის, ბატონ ლ. ალექსიძის დამსახურება, მაგრამ ქართულ იურიდიულ ლიტერატურაში უფრო მეტი ყურადღება უნდა დაეთმოს ამ პრობლემის გაშუქებას.

ჩვენი ნაშრომი მეთოდურ ხასიათს ატარებს და მხოლოდ რამდენიმე პრობლემას ეხება, რომელიც უფრო დამახასიათებელია ჩვენი სინამდვილისათვის, ან მათი გავრცელების სიმპტომები უკვე იგრძნობა ქვეყანაში. ნაშრომში გამოყენებულია აშშ იუსტიციის სამინისტროსა და სახელმწიფო დეპარტამენტის მიერ მოპოვებული ინფორმაციები და თემატური მასალები. საერთოდ, ეს წიგნი (ნაშრომი) გათვალისწინებულია შინაგან საქმეთა სამინისტროს აკადემიის მსმენელებისათვის, და არა მარტო მათთვის. ეფიქრობთ, იგი დიდად დაეხმარება მომავალ სამართალდამცავებს პროფესიულ დაოსტატებაში, საშუალებას მისცემს პრობლემათა გააზრების საფუძველზე უფრო სერიოზულად მოეკიდონ სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულებას. აქვე იმასაც განვაცხადებთ, რომ ამ სახით წიგნი პირველად გამოდის, ამიტომ სამართლიან შენიშვნებს ყურადღებით მოვეკიდებით და გავითვალისწინებთ მომავალ გამოცემებში.

თავი პირველი
საქართველოს შინაგან საქმეთა
სამინისტროს სტრუქტურა

§1 შსს ბანათლების სისტემის მოკლე ისტორია

მსოფლიო ახალი ათასწლეულის დასაწყისის პოლიტიკის, ეკონომიკისა და სოციალური საკითხების სფეროში ინტეგრაციული პროცესებით შეხვდა, რასაც, დადებით შედეგებთან ერთად, თან მოჰყვა საერთაშორისო ორგანიზებულ დამნაშავეობათა ზრდა. ეს უკანასკნელი გლობალურად გავრცელდა და ერთდროულად რამდენიმე სახელმწიფოს ინტერესებს შეეხო. ამის შესაბამისად, გაერთიანებული ერებისა და სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციების სესიებზე, სხდომებსა და კონგრესებზე მიიღეს გადაწყვეტილებები, რეკომენდაციები, კონვენციები, მიმართებები, რომლებიც საფუძვლად დაედო სახელმწიფოთა ურთიერთშეთანხმებულ საქმიანობას საერთო სისხლის სამართლებრივი დამნაშავეობის წინააღმდეგ ბრძოლაში. ამ სფეროში თანამშრომლობამ ერთმანეთთან კიდევ უფრო მეტად დააახლოვა სხვადასხვა ქვეყნის სამართალდამცავი ორგანოები, მათ შორის საპოლიციო სტრუქტურებიც.

საერთაშორისო ორგანიზებულ დანაშაულებათა ზრდის პროცესში განსაკუთრებული პასუხისმგებლობა ეკისრება საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს სისტემის სასწავლო-სამეცნიერო დაწესებულებას, პოლიციის აკადემიას, რომელიც მაღალკვალიფიციური კადრების მომზადებას ემსახურება. ამ სასწავლებლის კურსდამთავრებულებმა, თანამედროვე მსოფლიო სტანდარტების მოთხოვნათა დონეზე, შესაბამისი პარტნიორობა უნდა გაუწიონ ნებისმიერი ქვეყნის სამართალდამცავებს.

საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს აკადემიამ, სანამ ამ მაღალი სტატუსის სასწავლებლად ჩამოყალიბდებოდა, განვითარების საკმაოდ ხანგრძლივი გზა განვლო. მისი დაარსება გასული საუკუნის 20-იან წლებს უკავშირდება.

1925 წელს თბილისში, ფიოლეტოვის ქუჩა №15-ში საქართველოს სსრ შინაგან საქმეთა სახალხო კომისარიატის მილიციის სამმართველოს ინიციატივით დაარსდა მილიციის სკოლა. აღნიშნული სასწავლებელი მილიციის მეთაურთა შემადგენლობისათვის ამზადებდა კვალიფიციურ კადრებს. სწავლების ვადა განისაზღვრა ორი წლით. სადაც სწავლობდა 61 მსმენელი. თავისი არსებობის მანძილზე სასწავლებელმა რამდენჯერმე შეიცვალა ადგილი და განიცადა სტრუქტურული ცვლილება.

1934 წელს, პარტიის ამიერკავკასიის სამხარეო კომიტეტის გადაწყვეტილებით, გაერთიანდა თბილისის, ბაქოსა და ერევნის მილიციის სკოლები. სასწავლებელი იმჟამადაც უფროს მეთაურთა შემადგენლობას ამზადებდა. მსმენელთა შემადგენლობა ივსებოდა სამივე რესპუბლიკის მოქალაქეებით. 1935 წელს სკოლაში გაიხსნა საშუალო მეთაურთა მომზადების განყოფილება.

1937 წელს გაერთიანებული სკოლა დაიშალა და თბილისს გამოეყო ბაქოსა და ერევნის სკოლები. მაგრამ უნდა აღვნიშნოთ, რომ საქართველოს მოქალაქეებთან ერთად ჩვენთან განათლების მიღება შეეძლოთ ჩრდილოეთ კავკასიის რესპუბლიკების, მხარეების და ოლქების წარმომადგენლებსაც. ცვლილებები განიცადა სკოლის სტრუქტურამაც, გაიხსნა მეთაურთა შემადგენლობის დახელოვნების ერთწლიანი კურსები.

1940 წელს სასწავლებელი გადავიდა სსრკ შსსკ-ს დაქვემდებარებაში და ეწოდა სსრკ შსსკ თბილისის მილიციის სკოლა. საშტატო რაოდენობა 150 კაცს შეადგენდა. სასწავლებელი ამზადებდა უმცროს მეთაურთა (სწავლების ხანგრძლივობა 1 წელი) და მეთაურთა (2 წელი) შემადგენლობას, მეთაურთა დახელოვნების კურსებზე სწავლება 6 თვეს გრძელდებოდა.

1941 წელს, დიდი სამამულო ომის დაწყებასთან დაკავშირებით, სკოლის საშტატო ერთეული 100 კაცამდე შემცირდა, ამასთან

სახელი შეეცალა და ეწოდა სსრკ შსსკ თბილისის საოლქო მილიციის სკოლა. რამდენადმე შეიცვალა სტრუქტურაც.

1947 წლისათვის მილიციის მეთაურთა შემადგენლობის თბილისის სკოლაში გაიხსნა დაუსწრებელი განყოფილება სწავლების სამი წლის ხანგრძლივობით. პირველ წელსვე ჩაირიცხა 60 მსმენელი.

1949 წელს, მილიციის ორგანოების სსრკ სახელმწიფო უშიშროების დაქვემდებარებაში გადასვლასთან დაკავშირებით, სკოლა გადაეცა აღნიშნულ სამინისტროს და ეწოდა სსრკ სუს-ს თბილისის მილიციის სკოლა. საშტატო ერთეული განისაზღვრა 100 კაცით. ადგილზე იგი ექვემდებარებოდა მილიციის მთავარი სამმართველოს სასწავლო განყოფილებას, ამასთან ერთად—სსრკ შსს კადრების სამმართველოსაც.

1953 წელს, სახელმწიფო უშიშროების სამინისტროსაგან სახელმწიფო უშიშროების კომიტეტის გამოყოფასთან დაკავშირებით, სასწავლებელი გადავიდა შს სამინისტროს დაქვემდებარებაში და ეწოდა სსრკ შსს თბილისის მილიციის სკოლა. ამავე წელს გაუქმდა დაუსწრებელი სწავლების განყოფილება.

1954-55 წლებში სასწავლებელმა მნიშვნელოვანი სტრუქტურული ცვლილებები განიცადა. 1956 წლიდან გაუმჯობესდა მატერიალურ-ტექნიკური ბაზა, დაემატა სასწავლო კორპუსი და საერთო საცხოვრებელი მსმენელთათვის. საშტატო ერთეული გაიზარდა 150 კაცამდე.

1957 წლის 25 ივნისიდან თბილისის მილიციის სკოლა სსრკ შსს მილიციის საშუალო სპეციალურ სკოლად გადაკეთდა. სწავლება სამი პროფილით მიმდინარეობდა. მოსამზადებელი განყოფილება (2 წელი), სისხლის სამართლის სამძებროს მეთაურთა დახელოვნების კურსები (6 თვე), დაუსწრებელი განყოფილება (3 წელი).

1960 წლის იანვარში, სსრ შსს დაშლასთან დაკავშირებით, თბილისის მილიციის საშუალო სპეციალური სასწავლებელი (თმსსს) მიღება-ჩაბარების აქტით გადაეცა საქართველოს შსს-ს. აღნიშნულ სასწავლებელში გადამზადებისა და დახელოვნების ორ და სამთვიან კურსებს გადიოდნენ სახელმწიფო ავტონისპექციისა და სოციალისტური საკუთრების დატაცებასთან ბრძოლის მუშაკები.

1963 წლიდან 1968 წლამდე თბილისის ამ სასწავლებელს ეწოდებოდა საქართველოს სსრ საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვის სამინისტროს თბილისის საშუალო სპეციალური სკოლა, ხოლო 1968 წლიდან 1979 წლამდე სსრ კავშირის შინაგან საქმეთა სამინისტროს თბილისის მილიციის სპეციალური სკოლა.

1979 წელს, ღირექტიული ორგანოების ერთობლივი გადაწყვეტილებით, თბილისის მილიციის საშუალო სპეციალური სკოლის ბაზაზე შეიქმნა სსრკ შსს მოსკოვის მილიციის უმაღლესი სკოლის თბილისის ფაკულტეტი, რომელიც ამზადებდა უმაღლესი კვალიფიკაციის იურისტებს, აძლევდა სპეციალობას—„სამართალმცოდნე“ და ანიჭებდა „მილიციის ლეიტენანტის“ სპეციალურ წოდებას. დასწრებულ განყოფილებაზე სწავლის ხანგრძლივობა იყო 4 წელი, დაუსწრებელზე—5.

სასწავლებელი იღებდა ახალგაზრდებს, რომლებსაც გავლილი ჰქონდათ სამხედრო-სავალდებულო სამსახური. შემოდებულ იქნა სსრკ განათლების სისტემის ანალოგიური ტიპის—სხვა უმაღლეს სასწავლებლებთან მსმენელთა გაცვლის პრაქტიკა. თბილისის სკოლას ამგვარი ურთიერთობა ჰქონდა ქალაქების: ომსკისა და უფის მილიციის უმაღლეს სასწავლებლებთან.

1990 წელს, მოსკოვის მილიციის უმაღლესი სკოლის თბილისის ფაკულტეტის ბაზაზე საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს 23 ოქტომბრის №572 დადგენილებით, შეიქმნა საქართველოს სსრ შსს მილიციის უმაღლესი სკოლა.

1994 წლის 3 ივნისის №349-18 დადგენილებით შსს უმაღლეს სასწავლებელს მიენიჭა საქართველოს რესპუბლიკის შსს აკადემიის სახელი. თანამშრომელთა საერთო რაოდენობა განისაზღვრა 323 ერთეულით. აქედან, ოფიცერთა შემადგენლობა—156, რიგითი—47, ნებით დაქირავებული—120. ყოველწლიურად აკადემიაში I კურსზე ირიცხება 220 მსმენელი. აქედან, 110—დასწრებული, 110—დაუსწრებელი სწავლების სამართალმცოდნეობისა და ტექნიკურ ფაკულტეტებზე. აკადემიაში ფუნქციონირებს 11 კათედრა, ბათუმის ფაკულტეტი, კვალიფიკაციის ამაღლების კურსები. აკადემიასთან შექმნი-

ლია უმცროს და საშუალო მეთაურთა შემადგენლობის გადამზადების სასწავლებელი.

აკადემია საქართველოს რესპუბლიკის შს ორგანოებისათვის ამზადებს კადრებს შემდეგი სპეციალობებით: იურისტ-სამართალმცოდნე, იურისტი (ავტო-საგზაო მოძრაობის უსაფრთხოების განხრით) და სახანძრო უსაფრთხოების ინჟინერს. გარდა სასწავლო-სამეცნიერო მუშაობისა, აკადემია აქტიურადაა ჩაბმული ქვეყნის აღმშენებლობისა და საზოგადოებრივი წესრიგის დამყარების პროცესში.

1991-93 წლებში საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობისა და დემოკრატიის გამარჯვებისათვის ბრძოლას შინაგან საქმეთა სამინისტროს აკადემიის 22 ოფიცერი და მსმენელი შეეწირა. ესენი არიან:

ლეიტენანტი ვლადიმერ ალექსანდრეს ძე ლობჯანიძე, დაბადებული 1965 წელს, IV კურსის მსმენელი, დაიღუპა ცხინვალში, 1991 წელს.

ლეიტენანტი თეიმურ გიორგის ძე დათაშვილი, დაბადებული 1967 წელს, I კურსის მსმენელი, დაიღუპა ცხინვალში, 1991 წელს.

ლეიტენანტი სპარტაკ გიგენტის ძე მიდოდაშვილი, დაბადებული 1969 წელს, II კურსის მსმენელი, დაიღუპა ცხინვალში, 1991 წელს.

ლეიტენანტი ხეიჩა ვანოს ძე ლიპარტელიანი, დაბადებული 1963 წელს, I კურსის მსმენელი, დაიღუპა თბილისში, 1992 წელს.

უფ. ლეიტენანტი ვალერიან ოთარის ძე ნანიკაშვილი, დაბადებული 1961 წელს, შსს მილიციის სკოლის კავშირგაბმულობის ქ/განყის უფროსი, დაიღუპა თბილისში, 1992 წელს.

ლეიტენანტი იმედა ენთაზის ძე ირემაძე, დაბადებული 1967 წელს, I კურსის მსმენელი, დაიღუპა ქ. ფოთში, 1992 წელს.

მაიორი მირიან ივანეს ძე თეთრაძე, დაბადებული 1951 წელს, კურსის უფროსი, დაიღუპა ქ. გაგრაში, 1992 წელს.

კაპიტანი ვახტანგ ოთარის ძე კვესიტაძე, დაბადებული 1957 წელს, კურსის უფროსი, დაიღუპა ქ. გაგრაში, 1992 წელს.

ლეიტენანტი ბადრი მიტუშას ძე გერაძე, დაბადებული 1967 წელს, IV კურსის მსმენელი, დაიღუპა ქ. გაგრაში, 1992 წელს.

ლეიტენანტი ლევან ალექსანდრეს ძე ცისკარიშვილი, დაბადებული 1967 წელს, IV კურსის მსმენელი, დაიღუპა ქ. გაგრაში, 1992 წელს.

ლეიტენანტი ნუგზარ ილიას ძე მარშანიშვილი, დაბადებული 1966 წელს, IV კურსის მსმენელი, დაიღუპა ქ. გაგრაში, 1992 წელს.

ლეიტენანტი ზაქარია გიორგის ძე ვეშაპური, დაბადებული 1969 წელს, IV კურსის მსმენელი, დაიღუპა ქ. გაგრაში, 1992 წელს.

ლეიტენანტი გელა ანზორის ძე ბელქანია, დაბადებული 1970 წელს, I კურსის მსმენელი, დაიღუპა ქ. გაგრაში, 1992 წელს.

ლეიტენანტი ბაჩუკი ბორისის ძე კოკია, დაბადებული 1970 წელს, I კურსის მსმენელი, დაიღუპა ქ. გაგრაში, 1992 წელს.

ლეიტენანტ ერნესტ ვალერიანის ძე კუქსა-კიკვაძე, დაბადებული 1966 წელს, IV კურსის მსმენელი, დაიღუპა ქ. გაგრაში, 1992 წელს.

ლეიტენანტ ანდრია ვლადიმერის ძე ჭანტურიძე, დაბადებული 1971 წელს, I კურსის მსმენელი, დაიღუპა ქ. გაგრაში 1992 წელს.

ლეიტენანტი გოგიტა გიორგის ძე კიკნაძე, დაბადებული 1975 წელს, I კურსის მსმენელი, დაიღუპა ქ. გაგრაში, 1992 წელს.

ლეიტენანტი ალექსანდრე ამირანის ძე დათებაშვილი, დაბადებული 1969 წელს, I კურსის მსმენელი, დაიღუპა ქ. გაგრაში, 1992 წელს.

ლეიტენანტი სერგო კარლენის ძე დავილოვი, დაბადებული 1966 წელს, II კურსის მსმენელი, დაიღუპა ქ. გაგრაში, 1992 წელს.

ლეიტენანტი გელა გურამის ძე თუთარაშვილი, დაბადებული 1971 წელს, II კურსის მსმენელი, დაიღუპა ქ. გაგრაში, 1992 წელს.

ლეიტენანტი ფრიდონ რომანის ძე ტყეშელაშვილი, დაბადებული 1975 წელს, II კურსის მსმენელი, დაიღუპა ქ. სენაკში, 1993 წელს.

ლეიტენანტი დომენტი ვალოს ძე წულუკიანი, დაბადებული 1966 წელს, IV კურსის მსმენელი, დაიღუპა ქ. სენაკში, 1993 წელს.¹

¹ დაღუპულ კურსანტებს მიენიჭათ პოლიციის ლეიტენანტის სპეციალური წოდებები.

პირტიტველა, „ლიმილის ბიჭების“ გმირული საქმიანობა რესპუბლიკის ხელისუფლებამ ორდენებითა და მედლებით დაჯილდოვებით გამოხატა, ხოლო აკადემიის ხელმძღვანელობამ ყოფილი რექტორის, გენერალ-ლეიტენანტ შოთა გორგოძის ხელმძღვანელობით მათ სამუდამო ხსოვნას აკადემიის ეზოში მემორიალი აუგო, სადაც ყოველწლიურად ახალბედა მსმენელები ერთგულების ფიცს დებენ სამშობლოს წინაშე.

საქართველოს პრეზიდენტის 2001 წლის 1 ოქტომბრის №1039 განკარგულებით (საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს აკადემიის შესახებ) საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს სისტემის სასწავლო დაწესებულებების ფინანსური მდგომარეობის და მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის განმტკიცების მიზნით „განათლების შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-15 და 24-ე მუხლების გათვალისწინებით, საქართველოს შსს აკადემია დაფუძნდა საჯარო სამართლის იურიდიულ პირად. ხოლო პრეზიდენტის 2001 წლის 6 ნოემბრის ბრძანებულებით „განათლების შესახებ“ ზემოაღნიშნული კანონის შესაბამისი მუხლების და „საჯარო სამართლის იურიდიული პირის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-5 მუხლის შესაბამისად აკადემია ჩამოყალიბდა საჯარო სამართლის იურიდიულ პირად და დამტკიცდა აკადემიის წესდება.

გარდა ამისა, პირველად აკადემიის არსებობის (და არა მარტო აკადემიის) ისტორიაში პრეზიდენტის განკარგულებით დაინიშნა რექტორი, ამჟამად პოლიციის გენერალ-მაიორი გურამ ქარქაშაძე. სხვადასხვა დროს საშუალო სპეციალურ სასწავლებელს, მოსკოვის უმაღლესი სკოლის თბილისის ფაკულტეტს, უმაღლეს სკოლას, შემდგომში აკადემიას, ხელმძღვანელობდნენ შს ორგანოების და მსახურებული მუშაკები, პოლკოვნიკები: გ. თოდრია, ო. ქოჩლაძე, გენერალ-მაიორი გ. სოლორაშვილი, გენერალ-მაიორი გ. კვანტალიანი, გენერალ-ლეიტენანტი ჯ. მიქელაძე, გენერალ-მაიორი რ. გვენცაძე, გენერალ-ლეიტენანტი შ. გორგოძე.

§2 საპარტოვალოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს და აკადემიის სტატუსი

სტატუსი არის ლათინური სიტყვა (status) და ნიშნავს სამართლებრივ მდგომარეობას. როდესაც შს სამინისტროს სტატუსზე ვსაუბრობთ, იგულისხმება სახელმწიფოს სამთავრობო დაწესებულებაში მისი როლი, ადგილი და საქმიანობის ძირითადი მიმართულებანი, რომელიც უზრუნველყოფს სახელმწიფოში საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვასა და დამნაშავეობის წინააღმდეგ ბრძოლას, იცავს მოქალაქეების, დაწესებულებების, ორგანიზაციების უფლებებსა და კანონიერ ინტერესებს.

საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს მმართველობას ექვემდებარებიან აფხაზეთის და აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკების შინაგან საქმეთა სამინისტროები, მხარეების შინაგან საქმეთა მთავარი სამმართველოები, ქ. თბილისის მთავარი სამმართველო, მხარეების მთ. სამმართველოებში შემავალი ქალაქებისა და რაიონების შინაგან საქმეთა ორგანოები, შინაგანი ჯარი, სპეცდანიშნულების რაზმები, სატრანსპორტო პოლიციის ორგანოები და სხვა დანაყოფები, (იხ.4) შინაგან საქმეთა სამინისტრო საჯარო-სამართლებრივი იურიდიული პირია და თავის საქმიანობას წარმართავს 1997 წლის 17 ნოემბრის დებულების შესაბამისად. შინაგან საქმეთა სამინისტროს ძირითადი ამოცანებია: დამნაშავეობის წინააღმდეგ ბრძოლის ორგანიზაცია ქვეყნის მასშტაბით, დანაშაულის აღრიცხვა, გამოვლენა, მოკვლევა, წინასწარი გამოძიება, საზოგადოებრივი წესრიგის, მოქალაქეთა უფლებებისა და თავისუფლებების დაცვა და სხვა ფართო სპექტრის უფლება-მოვალეობათა შესრულება.

საქართველოს პრეზიდენტის 2001 წლის 6 ნოემბრის №458 ბრძანებით დამტკიცებული წესდებით განსაზღვრულია აკადემიის სტატუსი. მისი საქმიანობის ძირითადი მიმართულებანი, სასწავლო-სამეცნიერო პროცესი, საკადრო საკითხები, აკადემიის რექტორის უფლება-მოვალეობა, აკადემიის სტრუქტურა და მისი საქმიანობის სხვა მიმართულებები.

აკადემია როგორც შინაგან საქმეთა სამინისტროს სტრუქტურაში შემავალი საჯარო სამართლის იურიდიული პირი, უმაღლესი საპეციალური საგანმანათლებლო სამეცნიერო დაწესებულებაა.

აღნიშნული ფუნქციის, მიზნებისა და ამოცანების შესასრულებლად აკადემია ახორციელებს:

ა) სწავლების მიმართულებების, სასწავლო გეგმებისა და პროგრამების შემუშავებასა და დამტკიცებას შინაგან საქმეთა სამინისტროსა და განათლების სამინისტროს მიერ დამტკიცებული სტანდარტებისა და საგანმანათლებლო პროგრამების დაცვით;

ბ) საპეციალობათა ნუსხის შედგენასა და დამტკიცებას სახელმწიფო მოთხოვნის გათვალისწინებით; სწავლების ფორმის შემოღებას და გაუქმებას შინაგან საქმეთა სამინისტროსთან შეთანხმებით;

გ) სამეცნიერო ხარისხების მინიჭებას საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით;

დ) სამეცნიერო-კვლევით მუშაობას;

ე) კავშირის დამყარებას სხვა საგანმანათლებლო დაწესებულებებთან, როგორც ქვეყნის შიგნით, ისე საზღვარგარეთ;

ვ) უმაღლესი განათლების მქონე საპეციალისტების მომზადებას, როგორც შინაგან საქმეთა სამინისტროს, ისე სხვა სამართალდამცავი სტრუქტურებისა და დაწესებულებებისათვის;

ზ) აკადემიის კომპენტენციაში შემავალ მართვა-გამგეობას.

საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით აკადემია იძენს და განკარგავს ქონებასა და ფინანსურ სახსრებს, წყვეტს მის კომპეტენციაში შემავალ სხვა საკითხებს.

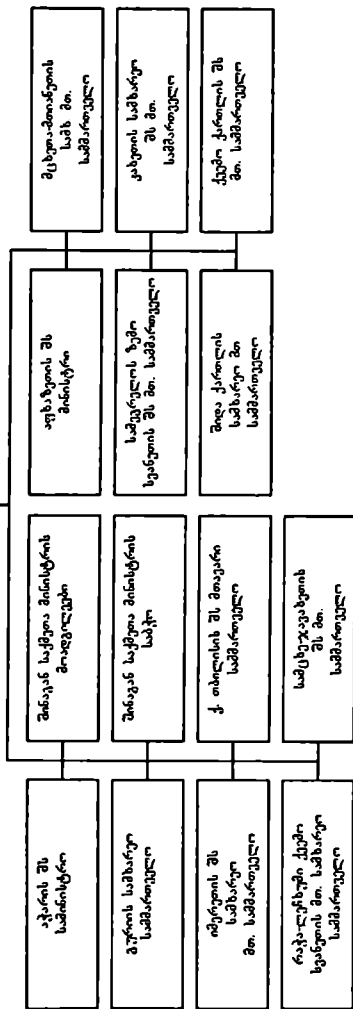
აკადემიის დაფინანსება ხორციელდება საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან. მისი საქმიანობის საგანია სამართალმცოდნეობის და სხვა პროფილის საპეციალისტების მომზადება და გადამზადება, შინაგან საქმეთა სამინისტროს სისტემისა და სხვა სამართალდამცავი სტრუქტურების და დაწესებულებების თანამშრომელთა კვალიფიკაციის ამაღლება, პირველდაწყებითი მომზადება, შს სამინისტროს სისტემის რიგით და უმცროს მეთაურთა შემადგენლობის მომზადება, კვლევითი და გამოყენებითი სამეცნიერო საქმიანობა.

აკადემიაში სწავლება ხორციელდება დასწრებული და დაუსწრებელი სწავლების ფორმით (ფასიანი და უფასო). აკადემიის სა-

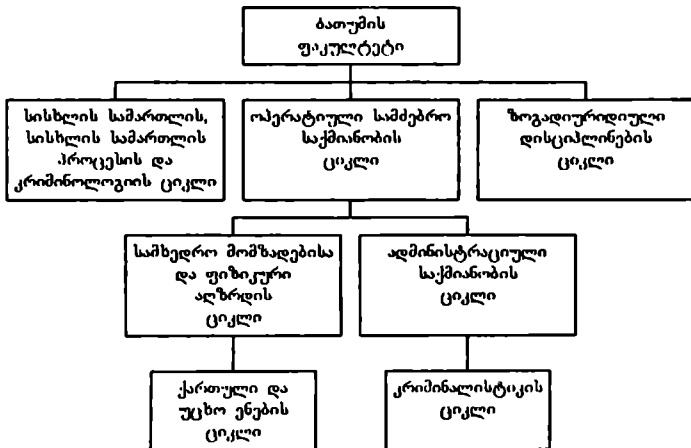
განმანათლებლო პროგრამის წარმატებით ათვისებისა და მსმენელის მიერ სახელმწიფო ატესტაციის გავლის შემთხვევაში, აკადემია გასცემს სახელმწიფო დიპლომსა და საგანმანათლებლო სერტიფიკატს. აკადემიას გააჩნია საკუთარი სტრუქტურული ერთეულები. მათ შორის, ბათუმის ფაკულტეტი, კათედრები, ციკლი, სექტორი, ადიუნქტურა, სასწავლო ნაწილი, განყოფილებები, ქვეგანყოფილებები, სასწავლო ცენტრი, კვალიფიკაციის ამაღლებისა და გადამზადების კურსები, ბიბლიოთეკები და ა.შ.

აკადემიის მართვას ახორციელებენ: რექტორი, რექტორატი და სამეცნიერო საბჭო. აკადემიის რექტორი არის უმაღლესი თანამდებობის პირი, იგი წარმართავს აკადემიის საქმიანობას, ხელმძღვანელობს სამეცნიერო საბჭოსა და რექტორატს, წარმოადგენს აკადემიას სხვა იურიდიულ და ფინანსურ პირებთან ურთიერთობაში. რექტორს ნიშნავს საქართველოს პრეზიდენტი, შინაგან საქმეთა მინისტრის წარდგინებით, რაც, ამავდროულად, შეთანხმებულია განათლების მინისტრთან. აკადემიის რექტორი გამოსცემს ინდივიდუალურ სამართლებრივ აქტებს, რომელთა შესრულება სავალდებულოა, როგორც თანამშრომლების, ასევე მსმენელებისათვის. აკადემიის რექტორი, რექტორატთან, სამეცნიერო საბჭოსთან შეთანხმებით შეიმუშავებს არასაბიუჯეტო სახსრების მოზიდვისა და ხარჯვის წესს. აკადემიის რექტორს სხვადასხვა საკითხების გადაწყვეტის საქმეში დახმარებას უწევს სამეცნიერო საბჭო, რომელიც არის მართვის კოლეგიური სათათბირო ორგანო. აკადემია ვალდებულია საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით აწარმოოს საფინანსო-ეკონომიკური საქმიანობის აღრიცხვა-ანგარიშგება, რომელიც ექვემდებარება სახელმწიფო კონტროლს. ასეთია მოკლედ შ.ს. სამინისტროსა და აკადემიის სტატუსი, მათი საქმიანობის ძირითადი მიმართულებანი.

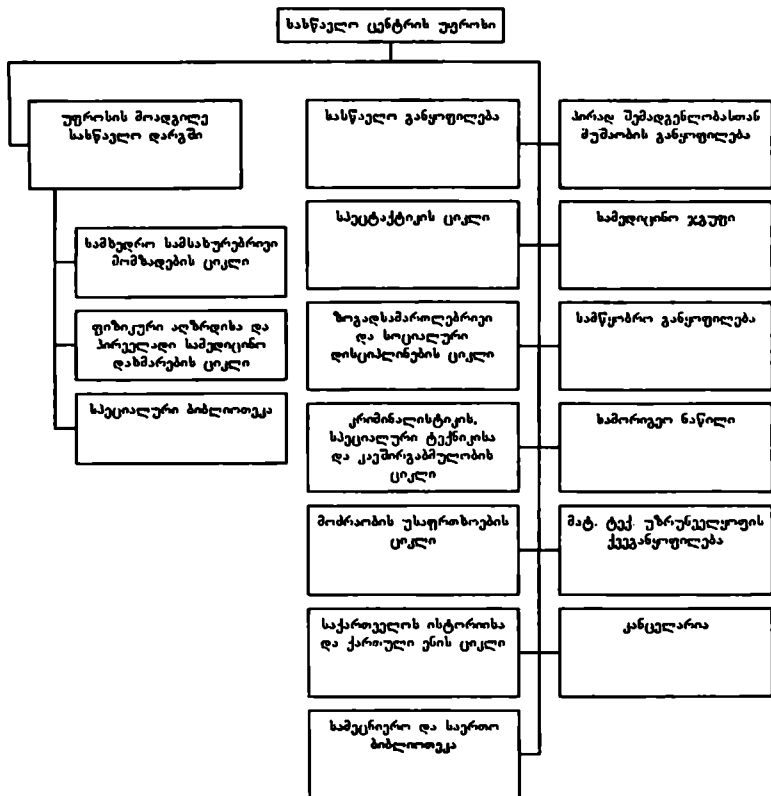
სამართლებრივი პრინციპები

ბათუმის ფაკულტეტის სტრუქტურა

საქართველოს უსს აკადემიის სასწავლო ცენტრის სტრუქტურა

თავი მეორე ოსურ-აფხაზური კონფლიქტი და გენოციდი

§1 ქართულ და ოსთა ურთიერთობის პრობლემა

იმიერკავკასიის ველებსა და მთებში მცხოვრებ ოსებს საქართველოსთან სამხედრო-პოლიტიკური და ეკონომიკური ურთიერთობა აღრიდანეე გააჩნდათ.¹

„ძველად ამ კუთხეს საქართველოსთან, პოლიტიკურს გარდა, სარწმუნოებრივი და კულტურული კავშირიც ჰქონდა: ქრისტიანობა აქ ქართველი მქადაგებლების მიერ იყო გავრცელებული, ეკლესიის ნანგრევებს როქის ხეობაში ახლაც ეტყობა ქართული ასომთავრული წარწერები. ბლომად ყოფილა „ციხენი, კოშკნი ეკლესიანი ქეიტიკირისანი“,² რომელნიც ქართველ მეფეთა მიერ ყოფილა აშენებული. ოსეთთან კეთილმეზობლურ ურთიერთობას ძირითადად დავით აღმაშენებლის მეფობის პერიოდში ეყრება საფუძველი. ყივჩაღებთან ურთიერთობის დამყარებას დავით აღმაშენებელი ოსეთის მეშვეობითაც ახერხებდა. „ქართლის ცხოვრებაში“ აღწერილია დავით აღმაშენებლის ოსეთსა და ყივჩაღეთში შესვლის ისტორია: „ამასთუისცა ბრძანა მეფემან წასვლა ოსეთს და სიტყუასავე თანა წარემართა და თანა წარიტანა გიორგი ჭყონდიდელი და მწიგნობართუხუცესი თუისი, კაცი სრული ყოველითა სიკეთითა სული-სა და ხორცთასა, სავსე სიბრძნითა და გონიერებითა... შევიდეს ოსეთს და მიეგებნეს ოსეთის მეფენი და მთავარნი მათნი და ვითარ-

¹ ოსების წინაპრნი აღანუბის სახელწოდებით არიან. ცნობილი ისტორიაში და კავკასიონის პირიქით კალთებზე სახლობდნენ.

² იხ. ე. ბატონიშვილი, გეოგრაფია, გვ. 434-438.

ცა მონანი დადგეს წინაშე მისსა“¹ ღავით აღმაშენებელმა ყოჩაღები და ოსები შეარიგა და მათ შორის მშვიდობა დაამყარა: „აღიხუნეს მძევალნი ორთაგანვე, ოსთა და ყოჩაღთა. ესრეთ ადვილად შეაერთნეს ორივე ნათესავნი“². მას შემდეგ ამიერ და იმიერ კავკასიაში მდგომარეობა იცვლება. XII საუკუნეში, ორ მონღოლურ სახელმწიფოს—„ოქროს ურდოსა“ და ილხანთა შორის ბრძოლის პერიოდში, შიდა ქართლის მიდამოებში საკმაოდ დიდხანს და საგრძნობი რაოდენობით იყვნენ დარუბანდის გზით მონღოლებთან ერთად აქ შემოსული ოსებისაგან შემდგარი სამხედრო რაზმები, რომლებიც მაშინ ილხანთა ბრძანებით მოქმედებდნენ.

მონღოლები თავისი პოლიტიკური მიზნებისათვის ბრძოლაში, დამორჩილებული ქვეყნების შესანარჩუნებლად, სხვა ხალხებთან ერთად ოსებსაც იყენებდნენ და მათი მეშვეობით განხეთქილებას თესდნენ. XIV ს. დამდეგს საქართველო მონღოლი დამპყრობლებისაგან გაიწმინდა. ჟამთააღმწერლის ცნობით, ქართლი ოსებისგანაც გაანთავისუფლეს, ამის შემდეგ ქართულ წყაროებში ჩვენი ქვეყნის ტერიტორიაზე ისინი დიდხანს არ იხსენებიან.

ქართლის მთიანეთში ოსური კომპაქტური მოსახლეობა წარმოიშვა არა ერთდროული ჩამოსახლების შედეგად, არამედ თანდათანობით, XVI-XVIII საუკუნეთა განმავლობაში, როდესაც საქართველოსა და ცენტრალური კავკასიონის მთის რაიონებში შესაბამისი სოციალურ-პოლიტიკური სიტუაცია და მიგრაციული მოვლენებისათვის ხელსაყრელი ვითარება შეიქმნა.

ოსთა გადმოსახლებას ქართლში, რა თქმა უნდა, გარკვეული მიზეზი ჰქონდა. დამპყრობლებმა დაარბიეს და გაანადგურეს ჩრდილო კავკასიის ველებზე მცხოვრები ოსები. გადარჩენილთა ერთი დიდი ნაწილი ცენტრალური კავკასიონის მაღალმთიან რაიონებში შემოიხიზნა. იქ მათი არსებობის პირობები მეტად არახელსაყრელი იყო. მწირი მთა და სამეურნეო ტექნიკის დაბალი დონე მათი მოთხოვნილებების მინიმუმსაც ვერ აკმაყოფილებდა.

¹ იხ. „ქართლის ცხოვრება“ (ანასეული), თბ., 1942 წ., გვ. 213-214.

² იქვე, გვ. 214.

ქართველთა კეთილგანწყობით და მაშინდელ ხელისუფალთა წყალობით სარჩო-საბადებლის მაძიებელი ოსები ქართველ მთიელთა სოფლებში, ფეოდალთა კუთვნილ მიწებზე ხიზნებად სახლდებოდნენ. ამას, ერთი მხრივ, ისიც უწყობდა ხელს, რომ ადგილობრივი მოსახლეობა გარეშე მტრების შემოსევათა შედეგად ძალზე შემცირებული იყო და ამასთან ერთად ბარის ეკონომიკური ზემოქმედების წყალობით დაბლობისაკენ ინაცვლებდა.

ოსური მოსახლეობის ჩამოსახლება ქართლის მთიანეთში XVI საუკუნის ბოლოდან უნდა დაწყებულიყო. ამ დათარიღების საფუძველს იძლევა არსებულ წერილობით წყაროებში ოსთა მეტ-ნაკლებად შესამჩნევი დასახლება—200-მდე სული—XVII საუკუნის დამდეგისათვის უკვე ჩანს. ამის შესახებ ცნობებს გეაწვდის საქართველოში ნამყოფი რუსი ელჩი მ.ი. ტატიშჩევი (1604-1615).¹

აღნიშნულ საკითხზე მნიშვნელოვან ინფორმაციას იძლევა XVII ს. მიწურულისა თუ XVIII ს. დამდეგის—ბესარიონ ქართლის კათალიკოსის (გარდ. 1735წ.) თხზულება „მარტვილობა ლუარსაბ მეფისა“. ავტორი ახასიათებს ლუარსაბის წამების პერიოდს (1622წ.), როცა საქართველო უადრესად რთულ საგარეო პოლიტიკურ სიტუაციაში იმყოფებოდა და ამასთან დაკავშირებით აღწერს ქართლის ჩრდილოეთის საზღვრებთან შექმნილ ვითარებასაც. იგი იხსენიებს „მახლობელთა ჩუენთა მთიულთა ოსთა“, რომლებიც „დამკვიდრებულ იყვნენ მახლობლად ჩუენსა“. ამავე წყაროდან ჩანს, რომ ოსები ცხოვრების პირობების გასაუმჯობესებლად იბრძოდნენ მიწებისათვის, და ამდენად, ზოგიერთ შემთხვევაში უპირისპირდებოდნენ ადგილობრივ ქართველ მოსახლეობას. ეს ცნობა ემთხვევა ტატიშჩევის ზემოაღნიშნულ მონაცემებს და ქართლში ოსური ახალშენების წარმოქმნას ადასტურებს.

XVI საუკუნის I ნახევარს განეკუთვნება, აგრეთვე, ერთი ნასყიდობის სიგელიც, საიდანაც ჩანს, რომ სოფელ ზემო ჯავის მოსახლეობა ამოწყვეტილია. ამიტომ დაცარიელებული სოფლების დასახლებით დაინტერესებული ფეოდალი ოსებს ხიზნობა-ყმობის წესით სევამდა თავის მიწებზე.

¹ იხ. საქართველოს ისტორია, თბ., 1990 წ., გვ. 238.

დიდი ლიახვის სათავეებიდან ოსები თანდათანობით ინაცვლებენ სამხრეთისაკენ, გადადიან მდინარეების მც. ლიახვისა და ქსნის ვიწროებში. ვახუშტის ცნობილი აღწერილობის მიხედვით, XVIII ს. პირველ ათეულ წლებში მათ უკვე უკავიათ მიწები სოფ. გუფთადან დიდი ლიახვის გასწვრივ მის სათავეებამდე, გერის ხეობა, ვანათს რომ ეკვრის, მც. ლიახვის ზემო დინება, ყამური (ქსნის სათავე); ოსთა ცალკეული დასახლებანი ჩანან ჭურთას, ოსროლი-ხევის, ქოლო-ქვითკირის ხეობებში და სხვ. ამავე დროს ოსებს ნაწილობრივ უკავიათ კუდაროც. როგორც ჩანს, ქსნის სათავეებში მათ შეაღწიეს შედარებით უფრო გვიან, ვიდრე მც. ლიახვის სათავეებში. ვახუშტის რუკის მიხედვით, XVIII ს. 30-იან წლებში ოსურ ახალშენებს უკვე ეკავათ დვალეთი (ნარმამისონის ქვაბული), ჯეჯორის, ლიახვისა და ქსნის სათავეები. ისინი აღნიშნული რაიონების რიგ სოფლებში ადგილობრივ მკვიდრ. ქართულ მოსახლეობასთან შერევით ცხოვრობდნენ, ეწაფებოდნენ და ითვისებდნენ ქართველთა განვითარებულ სამეურნეო და სამეწარმეო კულტურას.

ჩამოსახლებული ოსები, როგორც წესი, ქართულ ქრისტიანულ სარწმუნოებას იღებდნენ და ამ გზით ქართველთა მხარდამხარ, აქტიურად მონაწილეობდნენ საქართველოს სოციალურ-პოლიტიკურ ცხოვრებაში. სულ უფრო და უფრო მტკიცდებოდა ერთობისა და მეგობრობის შეგნება ორი ხალხის წარმომადგენლებს შორის. არ იკრძალებოდა ქორწინება, რამაც შექმნა შერეული ოჯახების სიმრავლე.

XVIII ს. პირველ მესამედში, ოსური ახალშენები საბოლოოდ ჩამოყალიბდა ქართლის მთიანეთში (მდინარეების: ჯეჯორის, დიდი და პატარა ლიახვისა, ქსნის, არაგვის სათავეები).¹ მეცხრამეტე საუკუნის შუაწლებსა და დასასრულისათვის ოსების რიცხვი საქართველოში შემცირებულია (1000 სულზე ცოტა მეტი), ქცხინვალში კი სულ სამი ოსური ოჯახი ცხოვრობდა. მაშინდელი ხელისუფლების ხელშეწყობით, XX საუკუნის დასაწყისიდან ოსების ჩამოსახლება კვლავ მასიურად დაიწყო კავკასიონის მთებიდან ქართლის სოფლებში, რასაც ცნობილი ქართველი მოაზროვნე არჩ.

¹ იხ. ივ. ჯავახიშვილი. თხზ. ტ. XII, თბ., 1998 წ., გვ. 460-464.

ჯორჯაძე გულისტკივილით აღნიშნავდა. ის არ იწონებდა მათ კომპაქტურ დასახლებას, ყურადღებას ამახვილებდა იმ საკითხებზე, თუ რა უარყოფითი მოვლენები შეიძლება მოჰყოლოდა საქართველოსათვის ამ პროცესებს.¹

ქართველთა დახმარებით ოსი ხალხის შვილები თანდათანობით გამოვიდნენ ქართული საზოგადოებრივ-კულტურული ცხოვრების ასპარეზზე. ქართული ანბანის საფუძველზე შეიქმნა ოსური და არა მარტო ქართლის, არამედ კავკასიონს გადაღმელი ოსების კულტურული ცხოვრება მოწინავე ქართველ მოღვაწეთა გულისხმიერი მზრუნველობის ობიექტი გახდა.²

საქართველოში საბჭოთა ხელისუფლების გამოცხადების შემდეგ ქვეყანაში შეიქმნა ორი ავტონომიური რესპუბლიკა: აფხაზეთისა და აჭარის (1921 წ. 21 მარტი 16 ივლისი). შემდგომ კი დღის წესრიგში დადგა ე.წ. სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქის შექმნა, რომელიც რეალურად განხორციელდა 1922 წლის 20 აპრილს რუსეთის კომუნისტური პარტიის ცენტრალური კომიტეტის კავკასიის ბიუროს გადაწყვეტილების საფუძველზე და საქართველოს სსრ ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტისა და სახკომსაბჭოს მიერ მიღებული დეკრეტით „სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქის მოწყობის შესახებ“. ამის შემდეგ ამ ხელოვნურად შექმნილ ადმინისტრაციულ-ტერიტორიულ ერთეულს მიეცა ავტონომიისათვის დამახასიათებელი საკმაო უფლებამოსილებანი.³ მიუხედავად ამისა, სეპარატისტების გარკვეულმა ჯგუფმა შეძლო ოსური წარმოშობის უკვე ნახევრად გაქართველებული მოსახლეობის ქართველებთან დაპირისპირება. ამას შედეგად მოჰყვა 1990 წ. ისტორიული სამაჩაბლოს „სამხრეთ ოსეთის საბჭოთა რესპუბლიკად“ გამოცხადება და 9 დეკემბერს „სახელმწიფოს“ უმაღლესი საბჭოს არჩევნები. რამაც გამოიწვია საქართველოს ხელისუფლების მხრიდან ადეკვატუ-

¹ იხ. არჩ. ჯორჯაძე, წიგნი IV, თბ., 1911 წ.

² იხ. დას. საქართველოს ისტორია, გვ. 239.

³ 1989 წლის აღწერით საქართველოში სულ 164 ათასი ოსი ცხოვრობდა ანუ 3,0%, ავტონომიურ ტერიტორიაზე კი 65077 ოსი, ე.ი. ოლქის მოსახლეობის 66,2%. პარტიულ თანამდებობებზე 140 კაციდან ოსი იყო 85, ქართველი 34, საბჭოთა აპარატის 277 თანამშრომელიდან ოსი იყო 178, ქართველი 49.

რი რეაქცია, კერძოდ, 1990 წლის II დეკემბრის საქართველოს რესპუბლიკის უზენაესი საბჭოს კანონი „სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქის გაუქმების შესახებ“.

§2 აშხაზური სმპარატიონი და გენოციდი

რაც შეეხება აფხაზურ პრობლემას, ეს განსხვავებული თემაა, რადგანაც დღევანდელი აფხაზეთის ტერიტორია, ისევე როგორც ე.წ. „ოსეთი“, საქართველოს ერთ-ერთი კუთხე, ისტორიული ძველი კოლხეთის სამეფოს განუყოფელი ნაწილი იყო. ქრისტეშობიდან II საუკუნისათვის, სხვადასხვა მიზეზების გამო, კოლხეთის ტერიტორიაზე წარმოიშვა ნახევრად დამოუკიდებელი სამეფო-სამთავროები (მაკრონ-ჰენიოზთა, ლაზთა, ჭანთა, აბსილთა, აბაზგთა და სანიგთა)¹. ცნობებს ამ სამეფო-სამთავროთა შესახებ გვაწვდის კაბადოკიის პონტოს პროკონსული ფლავიუს არიანე, რომელმაც III წელს იმოგზაურა ტრაპეზუნიდან სებასტოპოლის-ცხუმამდე საინსპექციო მიზნით და აღწერა შავი ზღვის სანაპირო.¹

აფსილები და აბაზგები, ძველი აფხაზური გვარები, ცხოვრობდნენ დღევანდელი ოჩამჩირის ტერიტორიაზე. ცოტა მოგვიანებით VI-VII საუკუნეებში, ისინი სახლობენ მდ. გუმისტასა და ბზიფის მიდამოებში. გენეალოგიურად ეგრის-აფხაზეთის მოსახლეობა და სამეფო გვარები სისხლის ნათესაობით იყვნენ დაკავშირებული და ქვეყნის ერთიანობის სიმბოლოს განასახიერებდნენ.

VII-X საუკუნეებში, ეგრისის სამეფოს დასუსტების შემდეგ, ძლიერდება აფხაზეთის საერისთავო. მისი ინიციატივით მთელი დასავლეთ საქართველო გაერთიანდა. მისი სატახტო ქალაქი გახდა ქუთაისი. ამ გაერთიანებამ რამდენიმე ხანს იარსება დამოუკიდებლად და შემდეგ გაერთიანებული საქართველოს შემადგენლობაში შევიდა. XIV-XVI საუკუნეებში საქართველო კვლავ დაიშალა იმერეთის, ქართლის, კახეთის სამეფოებად და აფხაზეთის, სვანეთისა და გუ-

¹ იხ. ნ. ლომოური „ეგრისის სამეფოს ისტორია“, თბ., 1968 წ., გვ. 19-133“.

რიის სამთავროებად. მაგრამ ეს არ ნიშნავდა ქვეყნის ტერიტორიული მთლიანობის დარღვევას.

აღნიშვნის ღირსია ერთი გარემოებაც, საქართველოში საქრისტიანოს ერთ-ერთ ძლიერ კერას ცხუმ-აფხაზეთის კათედრა წარმოადგენდა, რომელიც ჯერ კიდევ X ს-ში გამოეყო კონსტანტინოპოლს და მცხეთის ტახტს დაექვემდებარა. ასე რომ, ძველი კოლხეთის (ეგრისის) სამეფო-სამთავროებში ერთმანეთისაღმი მონათესავე ქრისტიანი ქართველური ტომები ცხოვრობდნენ.

აფხაზთა სამეფოს პერიოდში დაიწერა ქართული ჰაგიოგრაფიული და ჰიმნოგრაფიული თხზულებები, ქართულად დაიწერა „მეფეთა დივანი“, აფხაზთა მეფეების ისტორია, აიგო ხუროთმოძღვრების ძეგლები.“²

ისტორიკოსი დ. ლეთოდინი სამართლიანად მიიჩნევს, რომ აბსურდია იმის მტკიცება, თუ ვინ იყვნენ ისინი ეთნიკური წარმოშობით, რადგან არც ერთი წყარო არ მიაწოდებს მათ არაქართულ წარმომავლობას. მეორეც, თუ იოანე ზონარას ცნობას ვერწმუნებით, იუსტინიანე I-დან მოყოლებული, ადგილობრივთაგან აღარავინ ინიშნებოდა აფხაზთა მმართველად. თავიანთი მრწამსით, წარმომავლობით და სახელებითაც კი აფხაზთა მმართველები უკვე ბიზანტიელები იყვნენ, ხოლო „ანაკოფსიის დასავლეთ არს აფხაზეთი“,—პირველად წოდებული ეგრისი, არამედ შემდგომად გადგომისა, დაიპყრეს რა ბერძენთა, მათ უწოდეს აბსა, ხოლო ქართველთა აფხაზეთი“—წერდა ვ. ბატონიშვილი.

აფხაზთა ეთნიკურ წარმომავლობასთან დაკავშირებით ისტორიულ სინამდვილეს ადასტურებს დ. გულია: „Что же касается сотрудничества в процессе создания грузинского государства — то в этом отношении роль абхазии т е-абхазов совершенно исключительна. Абхазия вместе с другими грузинскими княжествами составляет — а в одно время и возглавляет грузинскую феодальную монархию

¹ იხ. ქართული დიპლომატიის ისტორიის ნარკვევები. თბ., 1998 წ. გვ. 61.

² იხ. მ. ლორთქიფანიძე, აფხაზები და აფხაზეთი თბ., 1990 წ. გვ. 15

(Абхазское царство), всецело и неразрывно входит в единый общий грузинский этнический и культурно-исторический круг“.¹

ქვეყნის სამეფო-სამთავროებად დაშლას ხელი შეუწყო გარეშე ძალებმა, რადგანაც არავის აწყობდა ძლიერი და ერთიანი საქართველო კავკასიაში. არაქართველი მოსახლეობის შემოსახლება დაიწყო დღევანდელი აფხაზეთის ტერიტორიაზეც, აფსუებიც, მათ შორის, XVII ს-ში შემოვიდნენ,² ამან ბუნებრივად რეგიონში დააქვეითა ქართული ცნობიერება. სამაგიეროდ შემდგომში იმატა ე.წ. „აფხაზების“ რიცხვმა. პოლიტიკური მოსაზრების გამო, ბევრმა ქართველმაც გვარი გადაიკეთა და „აფხაზობა“ დაიწყო.

XIX საუკუნის დასაწყისში, როდესაც ქართლ-კახეთი შეუერთდა რუსეთს, საქართველოს დანარჩენი სამეფო-სამთავროები ცალ-ცალკე მიიერთა რუსეთმა და მათ შორის აფხაზეთის სამთავროც. რუსეთს რომ არ სცოდნოდა, რომ აფხაზეთი საქართველოს შემადგენელი ნაწილი იყო, მას არ შეიფერებოდა სოხუმის ოკრუგსა და ქუთაისის გუბერნიის შემადგენლობაში.³ ისტორიულად აფხაზეთმა და მისმა მოსახლეობამ განსაკუთრებული როლი ითამაშა საქართველოს გარეშე მტერთან ბრძოლასა და ქრისტიანული რელიგიის დაცვის საქმეში. ისტორიკოსი ზაქარია ჭიჭინაძე ამის შესახებ წერდა: „უნდა აღინიშნოს ისიც, რომ აფხაზეთის თავად-აზნაურობის და ნამეტურ მთავართ შარვაშიძეთ დიდი ამაგი მიუძღვით საქართველოს წინაშე, ისინი ოსმალთ ყოველთვის მკაცრად ებრძოდნენ და მამულის, ენისა და ქრისტიანობის გულისთვის ადვილად არავის უთმობდნენ. აფხაზეთის მთავარნი არ ჰგავდნენ სამცხის დიდებულ მთავარ ათაბაგების გვარის წევრთ ბექა ჯაყელს და სხვათაც, რომელთაც საქართველოს უღალატეს და გათათრდნენ. შარვაშიძეებში

¹ იხ. Д. Гулина "О моей книге "История Абхазии"" Сух., 1951, стр. 14.

² აფსუთა გვიან ჩამოსახლების მომხრეებს უსაყვედურებენ, რომ ისინი ამ ხალხს შეურაცყოფენ და მათ სამშობლოს არმქონედ მიიჩნევენ, მაგრამ ეს ასე არაა ამ ბოლო ხანს მკვლევართა ყურადღება მიიქცია ! საუკუნის ბერძენი ავტორის პლინიუს უფროსის ცნობამ, რომ მის დროს აბსოი ტომი კასპიის ზღვის ჩრდილო დასავლეთ სანაპიროებთან ცხოვრობდა“ იხ. გ. მჭედლიძე, ისტორია უდიდესიოდ ქუთ. 1939 წ. გვ. 18) რუკა თან ერთვის.

³ აფსუები ერთ-ერთი მომენტად იშველიებენ რუსეთის შემადგენლობაში აფხაზეთის დამოუკიდებლად შესვლის ფაქტს.

ამის მაგალითი არ იყო. საზოგადოდ ამ გვარს დიდი ამაგი და შრომა აქვს დახარჯული ქართველი ერის წინაშე...¹

ნიკო ერისთავ-შარვაშიძე 1906 წელს თავის მონოგრაფიაში „Памятная записки о нуждах Грузинского народа“, რომელიც კეკელიძის ნაშრომის ილარიონ ივანეს ძე ვორონცოვ-დაშკოვს მიართვა, წერდა: территориальном отношении обстоит Грузию от других Кавказских народов, при чем территорию Грузии составляют губернии 1) Тифлисская, 2) Кутаисская, 3) Батумская округа: 1) Сухумский и 2) Закаталский таким образом в Грузию войдут все Картвелские народности: Кахетинцы, Карталинцы, Инголойцы, Пшавы, Хевсуры, Аджарцы, Мингрелцы, Абхазцы, Суванетинцы и Имеретинцы. Такая Грузия, этнографически объединенная и надленная правами самоуправления”.²

ცნობილია, რომ აფხაზეთის უკანასკნელმა მთავარმა გიორგი შერვაშიძემ, აფხაზეთის საერისთავოს გაუქმების შემდეგ რუსეთის ხელისუფლებას თხოვნით მიმართა ცხოვრების ნება დაერთო ქუთაისში ან რაჭაში. მას არ მოუთხოვია სხვაგან დასახლება, რადგანაც იცოდა, ვისი გორისაც იყო. უკანასკნელი ორი საუკუნის განმავლობაში აფხაზეთში ერთმანეთს უპირისპირდებოდა ორი ეთნოპოლიტიკური მიმართულება: პირველი ე.წ. „აფხაზი ერის“ წარმომადგენლები, რომლებიც ძალადობის, ომის და ძალის ორიენტაციისა და საქართველოსაგან გამოყოფის მომხრენი იყვნენ „Так называемая „Абхазская нация“ Действительно особенная, поскольку нет в мире второй такой искусственно созданной и насильно укомплектованной наций”³ და მეორე—საქართველოსთან ერთიანობის, ერთაშორის მშვიდობის და თანხმობის. ამ უკანასკნელთათვის მთავარი არგუმენტი ის გახლდათ, რომ ქართველებსა და აფხაზებს სხვა სამშობლო არ გააჩნიათ. მათ შესახებ ა. შონია წერს: „აფხაზეთი ქვეყნის განუყოფელი ნაწილია, შეუძლებელია აფხაზმა მოითხოვოს ამ კუთხის საქართველოდან გამოყოფა და ამით უგულებელყოს

¹ იხ. ზ. ჭიჭინაძე, სამცხე-საათაბაგოს გათათრება თბ., 1906წ. გვ. 34

² см. Н. Эривовъ — Шарвашидзе „Памятная записки о нуждах Грузинского Народа“ Москва 1906 г. ст. 85-86

³ А. Шония, Права об Абхазии Т5. 1998 г. стр. 65.

აფხაზეთის ძირითადი მოსახლეობის ქართველთა ნება, უმცირესობამ უკარნახოს უმრავლესობას თავისი განწყობა“.

აფხაზეთის მოსახლეობის ექსტრემისტული ფრთა საზოგადოების გარკვეული ნაწილის ცნობიერებაში ნერგავდა შეიარაღებული ბრძოლის მეშვეობით თვითგამორკვევის უფლების აუცილებლობას და ამით სიძულვილს თესდა ორ ხალხს შორის. აფხაზ სეპარატისტთა მიზნებს ასახავდა აფხაზეთის სახალხო ფრონტის „აიდგილარა“-ს საპროგრამო დოკუმენტები, რომელიც გამოხატავდა შორეული თუ ახლოებული წინამორბედების რეაქციული პოლიტიკური გეზის მემკვიდრეობითობას.

ამ პროგრამის განხორციელების პრაქტიკული ნაბიჯი იყო 1989 წელს ხელოვნურად შექმნილი კონფრონტაცია, რომელიც სისხლისღერაში გადაიზარდა.¹ 1990 წლის 25 აგვისტოს აფხაზეთის ასსრ უზენაესმა საბჭომ მიიღო დეკლარაცია „აფხაზეთის ასსრ სახელმწიფო სუვერენიტეტის შესახებ“ და დადგენილება „აფხაზეთის სახელმწიფოებრიობის დაცვის სამართლებრივი გარანტიების შესახებ“. ამ დოკუმენტების საფუძველზე აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკა გამოცხადდა სუვერენულ საბჭოთა სოციალისტურ რესპუბლიკად, რითაც ხელყოფილი და იგნორირებული იქნა საქართველოს სახელმწიფო სუვერენიტეტი. „აფხაზეთის ასსრ უზენაესი საბჭოს მიერ ორგანოებისა და თანამდებობის პირთა არჩევისა და დანიშვნის წესის შესახებ“ კანონის უხეშად დარღვევის გზით აფხაზეთის ასსრ 1991 წლის 27 აგვისტოს, აფხაზეთის ასსრ უზენაესი საბჭოს თავმჯდომარის წარდგინებით პარლამენტმა აფხაზეთის ასსრ მინისტრთა საბჭოს თავმჯდომარის პოსტზე დანიშნა ვლადისლავ არძინბა. 1991 წლის ნოემბერში ქ. სოხუმში გაიმართა კავკასიის ხალხთა კონფედერაციის ყრილობა, სადაც გადაწყდა, შექმნილიყო ფუნდამენტალისტური კავკასიური რესპუბლიკა, რომლის დედაქალაქი სოხუმში უნდა ყოფილიყო. ამას მოჰყვა უფრო რადიკალური ნაბიჯი სეპარატისტთა მხრიდან—1992 წლის 23 ივლისს აფხაზეთის უზენაესმა საბჭომ მიიღო გადაწყვეტილება, შეწყვიტოს

¹ კონფლიქტს მოჰყვა რამდენიმე ქართველის მკვლელობა მათ შორის სეპარატისტთა მიერ პირველი გასროლილი ტყვია მოხვდა გივი აპოლონის ძე ლობჯინძეს.

აფხაზეთის ასსრ 1978 წლის კონსტიტუციის მოქმედება და აღადგინოს აფხაზეთის სსრ 1925 წლის ე.წ. კონსტიტუცია, რომელიც, ფაქტობრივად, აფხაზეთის საბჭოების მესამე ყრილობას არ მიუღია. საქართველოს სახელმწიფო საბჭომ 1992 წლის 25 ივლისს, სამართლიანად, ბათილად და იურიდიული ძალის არმქონედ ცნო ზემოთ აღნიშნული აქტები.

1992 წლის 14 აგვისტოს, აფხაზეთის ხელისუფლებასთან შეთანხმებით, სახელმწიფო საბჭოს პრეზიდიუმმა მიიღო დადგენილება აფხაზეთის ტერიტორიაზე რკინიგზის ტრანსპორტზე წესრიგის დასამყარებლად შეეყვანა ერთი თვის ვადით თავდაცვისა და შინაგან საქმეთა სამინისტროების შეიარაღებული ძალები (1659 კაცი), რომელთა მოქმედების იურიდიულ საფუძველს წარმოადგენდა „საგანგებო ვითარების შესახებ“ საქართველოს რესპუბლიკის 1990 წლის 1 დეკემბრის კანონი. 14 აგვისტოს დაბა ილორის რაიონში ოჩამჩირე-მერკულის გზების გასაყარზე საქართველოს შეიარაღებული ძალების კოლონას მოულოდნელად ცეცხლი გაუხსნეს აფხაზმა „ბოვეიკებმა“, რასაც მოჰყვა ორმხრივი სროლა და მსხვერპლი. სამწუხაროდ, ამ აქტმა გამოიწვია სერიოზული საომარი მოქმედებანი, გაგრის, სოხუმის, გალის დაკავება აფხაზებისა და მის მხარეზე გარეშე მეომარი ძალების მიერ. რასაც შედეგად მოჰყვა აფხაზეთის ტერიტორიაზე ქართველი მშვიდობიანი მოსახლეობის გენოციდი და ეთნიკური წმენდა. ხშირად გაისმოდა საინფორმაციო საშუალებებში (განსაკუთრებით რუსეთში), რომ თითქოს აფხაზეთსა და ოსეთში ქართველების გენოციდს ადგილი არ ჰქონია. საერთაშორისო სისხლის სამართლის წესდების მე-20 მუხლში ჩამოთვლით სხვადასხვა საერთაშორისო დანაშაულებებს შორის მითითებულია გენოციდიც, როგორც კაცობრიობის წინააღმდეგ მიმართული დანაშაული.

ქართული და საერთაშორისო კანონმდებლობა გენოციდს განიხილავს როგორც ქმედებას ჩადენილს შეთანხმებული გეგმის განსახორციელებლად რომელიმე ეროვნული, ეთნიკური, რასობრივი, რელიგიური ანდა რაიმე სხვა ნიშნით გაერთიანებული ჯგუფის მთლიანად ან ნაწილობრივ მოსასპობად, რაც გამოიხატება ასეთი ჯგუფის წევრთა მკვლელობით, ჯანმრთელობის მძიმე დაზიანებით,

განზრახ ცხოვრების მძიმე პირობებში ჩაყენებით, შობადობის ძალით შემცირებით, ან ბავშვის იძულებითი გადაცემით ერთი ეთნიკური ჯგუფებიდან მეორეში და ა.შ. აფხაზეთში. ექსტრემისტების მიერ ჩადენილ ქმედებათა იურიდიული დახასიათება ნათლად წარმოაჩენს მათი მოქმედების სამართლებრივ მხარეს, ახალი სისხლის სამართლის კოდექსით და საერთაშორისო სამართლით, გენოციდის ობიექტს წარმოადგენს, როგორც უკვე აღენიშნეთ, ეროვნული, ეთნიკური, რასობრივი ან რელიგიური ჯგუფის წევრთა სიცოცხლე ან ჯანმრთელობა და მათი საერთო უსაფრთხოება. ამ შემთხვევაში ლაპარაკია იმ ისტორიული ერის (ეროვნული ჯგუფის) ნაწილზე, რომლებიც საკუთარ მიწაზე ცხოვრობდნენ, რომლებსაც აერთიანებთ ტერიტორია, ეკონომიკა, ეროვნული ლიტერატურული ენა, ეროვნული კულტურა და ფსიქიკური წყობა.

რასობრივი ჯგუფები არის ადამიანთა ის ერთიანობა, რომლებსაც თავისი გარეგნული აღწერილობით (კანისა და თმის ფერით, თვალების ჭრილით, თავის მოხაზულობით, სიმაღლით და ა.შ.) ისტორიული, ინდივიდუალური კუთვნილებით თავიანთი დამოუკიდებელი სახე გააჩნიათ,—რელიგიური ჯგუფი ეს არის ადამიანთა გარკვეული თანასაზოგადოება, რომელთა ერთიანობის საფუძველს ქმნის რელიგიური რწმენა, გარკვეულად განსხვავებული იმ რელიგიისაგან, რომელსაც წამყვანი ადგილი უკავია ამა თუ იმ ქვეყანაში.

რაც შეეხება გამრავლების იძულებით შეწყვეტას, ამ დროს დამნაშავე ჩადის კანონსაწინააღმდეგო კასტრაციასა და სტერილიზაციას, ქალთა ფეხმძიმობის ხელოვნურად მოშლას და სხვა დანაშაულებრივ ქმედებას, რომელიც აფერხებს, ან სრულად წყვეტს ბავშვთა შობადობას.

ბავშვთა იძულებითი გადაცემის დროს დამნაშავეს მიზანია მოსპოს მასში ინდივიდუალური, ეროვნული, ბუნებრივი თვისებები, რასაც იგი აღწევს ბავშვის დედისაგან იძულებით მოწყვეტით და სხვა გარემოებაში, სხვა ერისა და ეროვნების წარმომადგენლად მისი აღზრდით.

ადამიანთა იძულებით გადაადგილების პირობების შექმნას დამნაშავე ჩადის იმ მიზნით, რომ მისთვის მიუღებელი ან საძულველი

ადამიანთა ჯგუფი საცხოვრებლად გადაიყვანოს იმ ადგილებში, სადაც არ არის მათთვის ხელსაყრელი ბუნებრივი კლიმატური პირობები, რასაც შეიძლება მოჰყვეს ადამიანთა დაავადება და დაღუპა.

ცხოვრების მძიმე პირობების შექმნა გულისხმობს დამნაშავისაგან წინასწარ განზრახული და დაგეგმილი ისეთი ღონისძიების გატარებას, რომელიც იწვევს ადამიანთა გარდაუვალ დაღუპვას.

კანონმდებელი დანაშაულს დამთავრებულად მიიჩნევს კანონში გენოციდის ჩამოთვლილ შემადგენელ ნაწილად აღიარებული მოქმედებების შედეგების დადგომისთანავე. დანაშაულის აღმსრულებელი შეიძლება იყოს სახელმწიფო ხელისუფლების სათავეში მყოფი თანამდებობის პირი, ან რომელიმე ეთნიკური ჯგუფის ლიდერი.

ცნობილი გახდა, რომ ყოფილი საბჭოთა კავშირის სხვადასხვა ქალაქებში, ოლქებსა და მხარეებში, განსაკუთრებით შორეულ აღმოსავლეთში, ჩრდილოეთ კავკასიის ზოგიერთ რეგიონში, შექმნილი იყო დაქირავებული „ბოევიკების“ შემკრები პუნქტები, რომლებიც ეტაპობრივად ჩადიოდნენ აფხაზეთის ტერიტორიაზე და ახდენდნენ მკვლელობებს, ძარცვებს, ყაჩაღობებს, გაუპატიურებებს. ამ გზით და ამ მიზნით ჩასულთა რაოდენობამ აფხაზეთის მხარეზე მონაწილეთა 60% შეადგინა, თითოეულ მათგანთან ე.წ. „აფხაზეთის ხელისუფლება“ ხელშეკრულებებს აფორმებდა, სადაც კონკრეტულად იყო დაწესებული საბრძოლო ტექნიკის თუ ადამიანთა მოსპობისათვის ფულადი ანაზღაურება.¹

გენოციდის ობიექტური მხარე იგივე კანონმდებლობით არის მოქმედება, რომელიც ეროვნული, ეთნიკური, რასობრივი ან რელიგიური ჯგუფის პირთა მთლიანად ან ნაწილობრივ მოსასპობადაა მიმართული.

რაც შეეხება ამ შემთხვევაში გენოციდის სუბიექტს, თანამედროვე კანონმდებლობა განიხილავს ფიზიკური პირის ინდივიდუალურ პასუხისმგებლობას ჩადენილი დანაშაულისათვის, ხოლო როცა იურიდიული პირის პასუხისმგებლობა გამორიცხულია, ამ შემთხვევაში სახეზე არიან კონკრეტული დამნაშავენი.

¹ იხ. Т. Надареишвили, Геноцид в Абхазии ТБ. 1998 г. с. 86-98.

გენოციდის სუბიექტური მხარე გულისხმობს მოტივაციის სხვადასხვა სახეს, მაგრამ მთავარი ერთი რამ არის, ის უნდა იყოს ჩადენილი მხოლოდ პირდაპირი განზრახვით და სურდეს ამ მიზნის მიღწევა. ამ შემთხვევაში ლაპარაკია ქმედებაზე, რომელიც მიმართულია ეროვნული, ეთნიკური, რასობრივი ან რელიგიური ჯგუფის მთლიანად ან ნაწილობრივ მოსასპობად. ასე რომ, აფხაზეთში ექსტრემისტთა მიერ ჩადენილი ქმედებები კვალიფიცირდება როგორც გენოციდი. ცნობილი ქართველი მოაზროვნე არჩ. ჯორჯაძე, ძალმომრეობის პრობლემის განხილვისას, აღნიშნავდა, რომ ის ერთი ეთნიკური ჯგუფის მიერ რაიმე ნიშნით წინასწარი შეცნობით მეორე ეთნიკური ჯგუფის მთლიანად ან ნაწილობრივ მოსპობა და წვერთა საკუთარი ტერიტორიიდან გენოციდისაკენ მიმავალი ქმედებაა.¹

აფხაზეთის ტერიტორიაზე 1992 წლის 14 აგვისტოდან დაიწყო ქართველთა გენოციდი და გაძევება, ეშერიდან, ლიხიდან, არადუდან, ახალსოფლიდან. პირველსავე დღეებში დახვრიტეს 17 კაცი, ხუთასამდე ადამიანი კი გააძევეს თავიანთი საცხოვრებელი ადგილებიდან. იმავე წლის 5 ოქტომბერს ლესელიძეში ელექტროგანათების ბოძებზე ჩამოახრჩვეს 50-მდე ქართველი. განსაკუთრებული სისასტიკით გაუსწორდნენ გაგრის, სალხინოს, განთიადის, ბიჭვინთის, ლიძავის, ახალაძის, ბზიფის მოსახლეობას. სეპარატისტები განურჩევლად კლავდნენ მოხუცებს, ქალებს, უმწეო ბავშვებს. საჯაროდ ხვრეტდნენ მშვიდობიან მოსახლეობას² ქ. გაგრის სტადიონზე 1000-მდე ქართველი დახვრიტეს აფხაზების მიერ დაქირავებულმა „ბოვეიკებმა“, ხოლო 17 ათასი ქართველი ქალაქიდან გააძევეს. ბზიფი დაატოვებინეს 3000 კაცს. ქ. სოხუმის, ბზიფისა და ოჩამჩირის დაბომბვებს 400-ზე მეტი ადამიანი შეეწირა. სეპარატისტებმა პირდაპირი დამიზნებით ჩამოაგდეს რამდენიმე სამოქალაქო თვითმფრინავი, რასაც მოჰყვა ადამიანთა დიდი მსხვერპლი, მათ შორის 50-ზე მეტი ქალი და ბავშვი. ქ. სოხუმში, საომარი მოქმედებების შეწყვეტის შემდეგ, 1993 წლის 27 სექტემბერს აწამეს და სხვებთან ერთად დახვრიტეს აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლი-

¹ იხ. არჩილ ჯორჯაძე თხზ. წ. 1. 1911 წ. გვ. 26-27

² იხ. აფხაზეთი, 1999 წ. გვ. 6

კის მინისტრთა საბჭოს თავმჯდომარე ყიული შარტავა, ქალაქის მერი გ. გაბისკირია, პოლიციის უფროსი რაფაეა, გაგრის აღმინისტრაციის უფროსის მოადგილე მიხეილ ჯინჭარაძე. სოხუმის ალექსი შემდეგ სეპარატისტებმა წამებით დახოცეს 1000-ზე მეტი ქართველი, ქალაქი დაატოვებინეს 49460 ქართველს. „ქ. სოხუმის მე-12 საშუალო სკოლასთან, ლუდხანის წინ მთვრალი აფხაზი და კაზაკი „ბოვეიკები“ ქართველთა მოკვეთილ თავებს ფესით აბურთავენდნენ და ხარხარებდნენ“¹ სეპარატისტების ხელით დაიღუპა 100-ზე მეტი ხელოვნების, 30-ზე მეტი მედიცინის მუშაკი. ქ. სოხუმში დასასვენებელ პარკ „კრუჩენკო“-ში დახვრიტეს 400-ზე მეტი ქართველი, 200-ზე მეტი პედაგოგი, ოჩამჩირის რაიონის სოფლებში აფხაზმა და ჩეჩენმა „ბოვეიკებმა“ ახლობლებისა და სოფლის მოსახლეობის თვალწინ საჯაროდ გააუპატიურეს 12-16 წლის 25 გოგონა, სოფ. კინდლთან კაზაკებმა დახვრიტეს 72 მშვიდობიანი მოსახლე. გენოციდის პოლიტიკამ განსაკუთრებული მასშტაბურობა მიიღო გალის რაიონში, გადაწვეს და დაანგრიეს 3227 ქართველთა საცხოვრებელი სახლი, 40 საშუალო სკოლა. სოფ. ოქუმში წამებით მოკლეს 65 ადამიანი. ქ. გალში დაანგრიეს 1040 საცხოვრებელი სახლი და 128 ადამიანი დახვრიტეს. გუდავაში დაწვეს 429 სახლი და წამებით მოკლეს 55 ადამიანი. დაარბიეს სოფლები—ბარაღები, ოტობაია, პირველი გალი, დეფხონა, ღუმურში და ა.შ.

1994 წლის იენისიდან კონფლიქტის ზონაში დისლოცირებულ იქნა რუსეთის ფედერაციის თავდაცვის სამინისტროს სამშვიდობო ძალების კონტინგენტი, რომელსაც 12 კილომეტრიან უსაფრთხო ზონაში უნდა უზრუნველყო მშვიდობიანი მოსახლეობის დაცვა და შეექმნა პირობები დევნილთა დასაბრუნებლად. 1994-1995 წლის მაისამდე აფხაზი სეპარატისტების და დაქირავებული „ბოვეიკების“, მათი მილიციისა და სხვა დამნაშავეთა ჯგუფების მიერ დახვრეტილი იქნა 1500-ზე მეტი ადამიანი, მათი უმეტესობა იყო ქალები და ბავშვები. 1998 წლის მაისის თვიდან გალის რაიონში გადაწვეს 1300-ზე მეტი საცხოვრებელი სახლი, კელავ დევნილი შეიქნა 40 ათასზე მეტი მოსახლე, ყოველგვარი მიზეზის გარეშე დახვრიტეს 70-ზე მე-

¹ იხ. დას. ნაშ. გვ. 9.

ტი მშვიდობიანი მოსახლე. გამოძიების ხელთ არსებული მონაცემების მიხედვით აფხაზ სეპარატისტთა მიერ განხორციელებული გენოციდისა და ეთნიკური წმენდის შედეგად აფხაზეთის ტერიტორიაზე მოკლულია 5.738 ადამიანი. აქედან: გაგრის ზონაში 483, სოხუმის რაიონში 238, ქ. სოხუმში 1148, გულრიფშის რაიონში 1232, ოჩამჩირის რაიონში 147, ქ. ტყვარჩელში 20. აფხაზეთში მოწყობილ გენოციდსა და ეთნიკურ წმენდას შეეწირა 70-ზე მეტი ბავშვი, 706 ქალი. მოკლულთა 50%-ზე მეტი იყვნენ მოხუცები. უგზო-უკვლოდ დაიკარგა 600-მდე ადამიანი.

საქმის მასალების მიხედვით, აფხაზეთიდან განდევნილი იქნა სულ 267.345 ადამიანი, აქედან ქ. სოხუმსა და სოხუმის რაიონიდან 73.178, გაგრიდან 25.403, გულრიფშის რაიონიდან 34.587, გუდაუთის რაიონიდან 6.719 და ქ. ტყვარჩელიდან 3.468 მშვიდობიანი მოქალაქე.

ცალკე განსჯის საგანი უნდა იყოს ის ბარბაროსული აქტები, რაც აფხაზმა სეპარატისტებმა ჩაიდინეს ქართული რელიგიური და კულტურული ძეგლების მიმართ.

დადგენილია, რომ ბანდფორმირებებმა მთლიანად გაანადგურეს ბედიის ტაძარი, გალის მხარეთმცოდნეობის მუზეუმი, შოთა რუსთაველის ძეგლი ქალაქ სოხუმსა და გაგრაში, აკაკი წერეთლის ბიუსტი ქალაქ სოხუმში. 1993 წლის 27 სექტემბერს დაწვეს ივ. ჯავახიშვილის სახელობის მეთოდურ-სამეცნიერო რესპუბლიკური ბიბლიოთეკის ქართული ფონდი, ასევე სხვა ქართული ხელნაწერები აფხაზეთის ყველა ბიბლიოთეკაში, ცეცხლი წაუკიდეს ქართულ სკოლებს.

მთლიანად ან ნაწილობრივ განადგურებულია ქ. სოხუმში და ილორში მდებარე მართლმადიდებელი ეკლესიები, აგრეთვე სოხუმის რაიონის სოფელ შრომაში კამანის მონასტერი, სადაც აფხაზმა ბოევეკებმა ომის პერიოდში ჯერ სასტიკად აწამეს და შემდეგ დახვრიტეს სასულიერო პირი, გვარად—ანუა.

არსებული მასალებით, აფხაზეთში სამხედრო კონფლიქტის შედეგად მარტო მატერიალურმა ზარალმა შეადგინა 3.12 მილიარდი ამერიკული დოლარი, მოქალაქეთა პირადი ქონების ზარალმა (საბინაო ფონდის გარდა) 5.18 მილიარდი დოლარი, ეროვნული პრო-

დუქციის დანაკარგებმა კი 1993-1998 წლებში 2.41 მილიარდი დოლარი, სულ ზარალმა და დანაკარგებმა შეადგინეს 10,7 მილიარდი ამერიკული დოლარი.

სეპარატისტების და მათი თანამზრახველების მიერ ქალაქებისა და დასახლებული პუნქტების დაბომბვის, საცხოვრებელი სახლების ნგრევის, ძარცვა-ყაჩაღობის გამო მნიშვნელოვნად დაზარალდა ათასობით რუსი, სომეხი, ბერძენი და სხვა ეროვნების ადამიანი, ბევრმა დატოვა მშობლიური კერა და ლტოლვილად იქცა. სერიოზული მსხვერპლი განიცადა ზემოაღნიშნულმა არაქართულმა მოსახლეობამაც.¹

ბოლო მონაცემებით მარტო აფხაზეთის ტერიტორიაზე 10.000-ზე მეტი მშვიდობიანი მოსახლე განადგურდა, აქ არ შედის კონფლიქტში მონაწილე ჯარისკაცთა და დახვერტილ ტყვეთა რაოდენობა, გაუპატიურების უამრავი ფაქტი და ა.შ.

ექსტრემისტების მოქმედებით უხეშად დაირღვა საერთაშორისო სამართლის ნორმები. კერძოდ, 1948 წლის ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაციის მე-2, მე-7 და 21-ე მუხლები. 1966 წლის „სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებების შესახებ“ საერთაშორისო პაქტის მე-2 და 26-ე მუხლები. „რასობრივი დისკრიმინაციის ყველა ფორმის ლიკვიდაციის შესახებ“ 1966 წლის 6-7 მარტის საერთაშორისო კონვენციის I მუხლი „რასობრივ დისკრიმინაციად“ ცნობს ნებისმიერ განსხვავებას, გამონაკლისს, შეზღუდვას ან უპირატესობის მინიჭებას, რომელსაც საფუძვლად უდევს რასის, კანის ფერის, გვაროვნული, ეროვნული თუ ეთნიკური წარმოშობის ნიშნები. ამავე კონვენციის მე-2 მუხლის „დ“ პუნქტის შესაბამისად სახელმწიფო მოვალეა აღკვეთოს რასობრივი დისკრედიტაციის ყოველგვარი გამოვლინება და უზრუნველყოს თითოეული ადამიანის თანასწორუფლებიანობა კანონის წინაშე. ასევე დარღვეულია „აპარტეიდის დანაშაულის აღკვეთისა და მისთვის დასჯის შესახებ“ 1973 წლის კონვენციის მე-2 მუხლი, რომლის თანახმად აპარტეიდად მიიჩნევა პოლიტიკა და პრაქტიკა, მათ შორის საკანონმდებლო ხასია-

¹ იხ. აფხაზეთის ავტ. რესპუბლიკაში ქართველი, მოსახლეობის გენოციდის ფაქტზე აღძრულ სისხლის სამართლის საქმეზე დადგენილ გარემოებათა შესახებ. დასკვნა 1992-1999 წწ. თბ., 2000, გვ. 42-43.

თისა, რომელთა მიზანია ერთი რასობრივი ინტერესების მატარებელი ადამიანთა ჯგუფის, რომელიმე სხვა რასობრივ ჯგუფზე ბატონობის განხორციელება, რასაც გენოციდის ხასიათიც გააჩნია.

ეროვნული უმცირესობების, ამა თუ იმ ქვეყნის ტერიტორიის სამართალი, კერძოდ, 1966 წლის ზემოაღნიშნული პაქტის 27-ე მუხლში მოცემული ნორმით განისაზღვრება. ეს ნორმა ასახულია სხვადასხვა ფორმით სხვა ფუძემდებლურ საერთაშორისო სამართლებრივ აქტებშიც, რომელიც არის გამეორებული მაგ. ევროპის უშიშროებისა და თანამშრომლობის თათბირის 1975 წლის პელსინკის დასკვნით აქტში, 1980 წლის მადრიდის შეხვედრის შემაჯამებელ დოკუმენტში, 1990 წლის პარიზის ქარტიაში ახალი ევროპისათვის და ა.შ. ამგვარი უმცირესობისათვის საკუთარი კულტურით, რელიგიითა და დედაენით დაუბრკოლებელი სარგებლობის სახელმწიფოებრივი გარანტიების შექმნას, ანუ კულტურულ ავტონომიას გულისხმობს, რაც ზორციელდება ეროვნული უმცირესობის წარმომადგენელთა ყოველგვარი დისკრიმინაციის გამორიცხვით, კანონის წინაშე მათი სრული თანასწორობის დაცვითა და მათთვის მიცემული სახელმწიფოს და ძირითადი თავისუფლებების შენარჩუნებისა და მათი პატივისცემის გზით.

ადამიანის უფლებებისა და თავისუფლებების მკაცრი დაცვა მსოფლიო საზოგადოების პრობლემას წარმოადგენს, რომელსაც სჭირდება გარანტიათა მწყობრი სისტემა, ხოლო გარანტიები არის პირობების, საშუალებებისა და მეთოდების ერთობლიობა, რომელიც უზრუნველყოფს ყველას საკუთარი უფლებებისა და თავისუფლებების აღმოჩენის, შეძენისა და რეალიზაციის თანაბარი სამართლებრივი შესაძლებლობებით. მათი კლასიფიკაცია შეიძლება მოხდეს სხვადასხვა მეთოდით:

მოქმედების სფეროს მიხედვით ასხვავებენ საერთაშორისო-სამართლებრივ (პლანეტარულ) გარანტიებს, გარანტიებს რეგიონალური საერთაშორისო გაერთიანებების ფარგლებში, შიდასახელმწიფოებრივ და ავტონომიურ გარანტიებს.

საერთაშორისო-სამართლებრივი გარანტიები განსაზღვრულია 1948 წლის 10 თებერვლის ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაციით, საერთაშორისო პაქტებით, ზემოთ დასახელებულ და

სხვა დოკუმენტებით, რომლებსაც სხვადასხვა საერთაშორისო პროგრამებისა და პროექტის მეშვეობით ახორციელებს გაერო, მისი ორგანოები და, აგრეთვე, ის ორგანიზაციები, რომლებიც მისი ეგიდით მოქმედებენ. ამ თვალსაზრისით, უდიდესი მნიშვნელობა აქვთ უშიშროების საბჭოს, გენერალური ასამბლეის კომიტეტებს, გაეროს საერთაშორისო სასამართლოს და სპეციალიზებული დაწესებულებების—ადამიანის უფლებების დაცვის, ბავშვთა უფლებების დაცვის, წამების საწინააღმდეგო კომიტეტის მოღვაწეობას. მათ ეკისრებათ ძირითადი უფლებებისა და თავისუფლებების რეალიზაციის პასუხისმგებლობა და გაეროს წევრ სახელმწიფოებზე ადამიანის უფლებებისა და თავისუფლებების გარანტიების გადაცემა. არსებული სისტემა გამოსაყენებელია, რადგანაც ამის პრეცედენტი უკვე არსებობს.

ასე მაგალითად, 1994 წელს, რუანდაში მომხდარი მასობრივი მკვლევლობების გამოსაძიებლად უშიშროების საბჭომ სპეციალური საერთაშორისო ტრიბუნალი შექმნა. სასამართლო პროცესი აშურაში (ტანზანია) გაიმართა, რომელმაც რუანდის ყოფილ პრემიერ-მინისტრს, ჟაკ კამბანას, ნახევარი მილიონი ტუტსის მკვლელობაში „შეტანილი წვლილის“ გამო, სამუდამო პატიმრობა მიუსაჯა. ეს იყო გენოციდის ბრალდებით გასამართლების პირველი შემთხვევა მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ. ამავე პროცესზე გაუპატიურების ბრალდებით გაასამართლეს რაუდანის ერთ-ერთი პატარა ქალაქის მერიც. სასამართლომ გაუპატიურებაც გენოციდის ერთ-ერთ ფორმად მიიჩნია. გარდა ამისა, 1998 წლის ივნისსა და ივლისში რომში 150-ზე მეტი ქვეყნის წარმომადგენელთა მონაწილეობით საერთაშორისო კონფერენცია გაიმართა. დელეგატებმა დაამტკიცეს ხელშეკრულება სისხლის სამართლის საერთაშორისო სასამართლო-ს (International Criminal Court, ICC) შექმნის შესახებ, როგორც დამოუკიდებელი და პერმანენტული სტრუქტურა, რომელმაც უნდა განიხილოს გენოციდის, ადამიანურობის წინაშე ჩადენილი დანაშაულისა და ომის დანაშაულის შემთხვევები. რომის ხელშეკრულება ძალაში შევა იმ შემთხვევაში, თუ სულ მცირე 60 სახელმწიფო მანც მოახდენს რატიფიცირებას.¹

¹ საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტროს ბიულეტენი, თბ., 1999წ №8 გვ.7.

საერთაშორისო სამართლის სპეციალისტს პროფ. ლ. ალექსიძეს მიაჩნია, რომ თანამედროვე საერთაშორისო სამართალი, უკვე არსებულ სახელმწიფოს ფარგლებში, როგორც ყველა ხალხის, ასევე ასეთ სახელმწიფოში შემავალი მცირე ერების თვითგამორკვევის უფლების მიმართ საკმაოდ კატეგორიულია. იგი იმავედროულად უარყოფს დემოკრატიულ სახელმწიფოში მცხოვრები ამ მცირე ერების ცალმხრივ, მთელი სახელმწიფოს ნების გაუთვალისწინებლად, გამოყოფის უფლებას.

თანამედროვე საერთაშორისო სამართალი, და, უწინარეს ყოვლისა, საერთაშორისო პრაქტიკა ადასტურებს ხალხთა თვითგამორკვევის უფლების შეხამებას სუვერენული დემოკრატიული სახელმწიფოს ტერიტორიული მთლიანობის პრინციპთან. „საერთაშორისო სამართლის პრინციპების შესახებ გაეროს 1970 წლის დეკლარაცია“, აგრეთვე ეუთოს ფუძემდებლური დოკუმენტები, ვენის 1993 წლის ადამიანის უფლებების მსოფლიო კონფერენცია ერთსულოვნად აღიარებს მხოლოდ კოლონიალურ და დამოუკიდებელ ხალხთა ცალმხრივ, ძალის გამოყენებითაც კი, გამოყოფის უფლებას და ხაზს უსვამს, რომ ამ უფლების რეალიზაცია არ უნდა განიმარტებოდეს, როგორც იმ სუვერენული, დამოუკიდებელი სახელმწიფოების ტერიტორიული მთლიანობისა, ან პოლიტიკური ერთიანობის დამრღვევი, ან ძირგამომთხრელი ნებისმიერი მოქმედებების ნებართვა ან წახალისება, რომლებიც იცავენ ხალხთა თანასწორუფლებიანობისა და თვითგამორკვევის პრინციპს და, აქედან გამომდინარე ჰყავთ მათ ტერიტორიაზე მცხოვრები მთელი ხალხის (ყოველგვარი განსხვავების გარეშე) ინტერესების გამომხატველი მთავრობები.

ამ პრინციპით ხელმძღვანელობს დღეს სახელმწიფოთა საერთაშორისო თანამეგობრობა, როგორც გლობალურ (გაერო), ისე რეგიონალურ (ეუთო, ევროკავშირი და ა.შ.) დონეებზე, ვინაიდან, წინააღმდეგ შემთხვევაში, როგორც ამას არაერთხელ აღნიშნავდა გაეროს ყოფილი გენერალური მდივანი ბუტროს ბუტროს გალი, მსოფლიო ქაოსის არენად იქცევა („Повестка дня для мира“, 1992 წ. პ. 19).

აქედან გამომდინარე, არ შეიძლება დავეთანხმოთ აკად. ლევან ალექსიძის შემდეგ მოსაზრებებს, რომლებიც დღევანდელი აფხაზეთის მდგომარეობასთანაა დაკავშირებული: „ერთ მხარეს სახეზეა აგრესიული სეპარატიზმის მესვეურთა რეჟიმი, რომელიც

მხილებულია ადამიანურობის წინააღმდეგ ჩადენილი დანაშაულებისათვის, ხოლო მეორე მხარეს გვევლინება მთელი საერთაშორისო თანამეგობრობა (გაერო, ეუთო, დსთ, ევროკავშირი, ევროპის საბჭო), რომელიც დღემდე მხოლოდ მშვიდობიან საშუალებების გამოყენებას ცდილობს, რაც სეპარატისტებში დაუსჯელობის ეიფორიას აღვივებს. დროა, რომ აფხაზეთში, საქართველოს ამ ისტორიულად კუთვნილ რეგიონში არსებული კონფლიქტის ფართომასშტაბიანი მოგვარება წარიმართოს არსებული საერთაშორისო სამართლებრივი ნორმების შესაბამისად ანუ „ხვეწნის“ პოლიტიკიდან გაერო და სხვა ორგანიზაციები უნდა გადავიდნენ დამნაშავე მხარის მიმართ მრავალფეროვანი იძულებითი საშუალებების გამოყენებაზე.¹ პოსტსაბჭოურ სივრცეში იარაღის გამოყენებით გამოყოფილი არც ერთი პოლიტიკური ერთეული არ იქნება აღიარებული „დამოუკიდებელ ქვეყნად“ არც გაეროს, არც ეუთოს, არც ევროკავშირის მიერ.

დღეს ასეთ ხალხთა თვითგამორკვევის უფლება განიხილება როგორც ენის, ტრადიციების, კულტურისა და, თუნდაც, პოლიტიკური ინსტიტუტების სფეროში მაქსიმალური თვითგამოხატვის უფლება, მაგრამ ამ უფლებების პატივისმცემელ სახელმწიფოს საზღვრებში.²

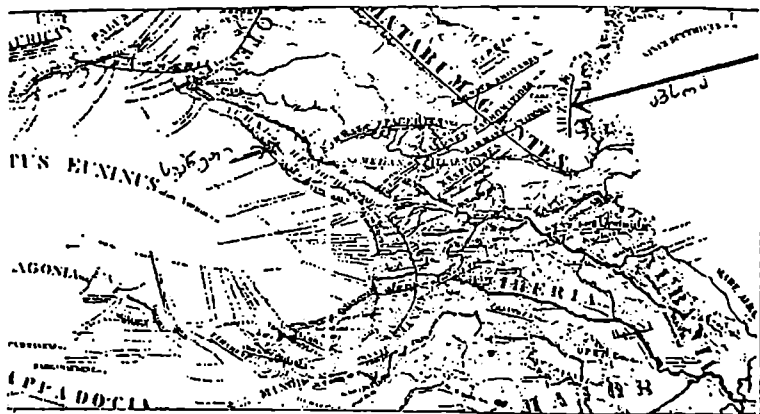
ასეთია საერთაშორისო სამართლისა და საერთაშორისო პრაქტიკის ძირითადი მოთხოვნები, რომლებიც ვრცელდება მსოფლიოს ნებისმიერ ქვეყანაში მცხოვრები ერებისა და ეთნოსების მიმართ. ამ მოთხოვნებს უნდა ემორჩილებოდეს საქართველოში მცხოვრები ყველა ერისა და ეროვნების წარმომადგენელი, მიუხედავად იმისა, როდის არის ჩამოსახლებული და ამა თუ იმ რეგიონში უმცირესობას წარმოადგენს თუ უმრავლესობას.

ამ ეტაპზე მკითხველმა განსაჯოს მათი მოქმედება ზნეობრივად და სამართლებრივად. მომავალს კი ისტორია განსჯის.

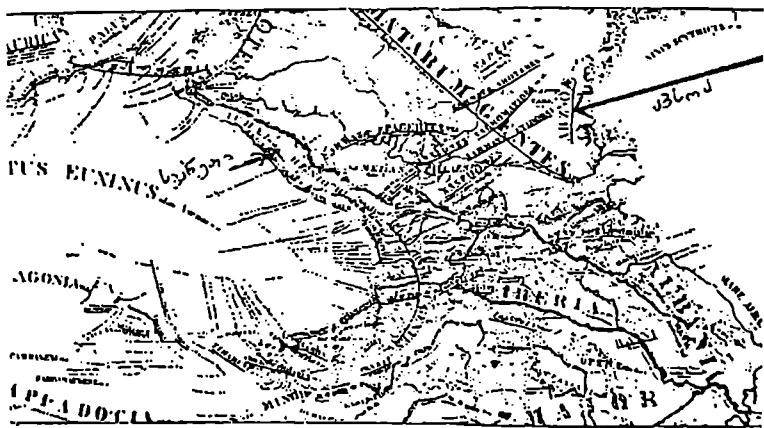
¹ იხ. საერთაშორისო სამართლის ჟურნალი, ტ. IV, №1, თბ., 2001, გვ. 238.

² Журнал Международного Права. 3/98/31 Мос. 1998г

აფხაზეთის საინფორმაციო | საუკუნეში კვლევების მიხედვით

აფხაზეთის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

23. modern The International prediction of National Minorities in Europe. Aho, 1969. 40-55.

დასაბეჭდო საპარტოვალს მივითა გინეალოგია

პატ- რიარ- ქალუ- რი	სამეფოსა და სამთავროების დასახელება	მეფეები მთავრები	სხვა შემკიდ- რეები (ძმები, ღები და ა.შ.)	შ ე ნ ი შ ე ნ ა	
ბიზან- ტიის იმპე- რია	ევრისის სამეფო	ანონს I გოზარ I იუსტინე I ფინიქტორ I ბაკურ I (ლახ არსუკი) დემეტრე I	გრიგოლ (688) გიორგი (697)		
	ევრის- აფხაზეთის სამთავრო	თეოდოს I კონსტანტინე I ლეონ I (720-740) თედორე I ლეონ II	კონსტანტინე II		
	აფხაზეთის სამეფო	თეოდოს II (799-825) დემეტრე II (825-861) გიორგი II (861-868) ბაგრატ I (881-893) კონსტანტინე III (893-922) გიორგი III (922-957) თეოდოს III (ბრმა)	ბაგრატ I ბაგრატ II დიმიტრი II გურანდუხტი		ბაგრატ I ქა- ლიშვილი ანა- სტასია ადა- რონასე ბაგრა- ტიონის მეულ- ლე ტაო- კლარჯეთის მეფის შვილი აშოტ I
	გაერთიან- ებული სა- ქართველოს სამეფო	ბაგრატ III (978-1014) გიორგი I (1014-1027) ბაგრატ IV (1027-1072) გიორგი II დავით IV (ალმაშე- ნებული და ა.შ.)			გურანდუხტი ქართლის მე- ფის გურგენ I-ის შვილი და გაერთიან- ებული სა- ქართველოს მეფის ბაგრატ III დედა ¹
შენიშ- ვნა					

¹ იხ. Р. Чабукиана Прелюдия Трагедии Абхазии Кут. 1995 г

სელეუციდების პერიოდის ძირითადი მონეტები დასავლეთ საქართველოში

საბრუნავი პერიოდი	სახელმწიფოს დასახელება	უნიკური გაერთიანება	ზღვისპირა	ძირითადი დასახლებული პუნქტების დასახელებები	წარმოებული მონეტები	შენიშვნა
პირველი ათასწლეული ქრისტეშობამდე	კოლხეთის სამეფო	პერიოდული კოლხური	პორტუგალია, დიოსკური (სოხუმი) ინამა, წიკა, ფოთი (ფაზისი) ათინა.	ტერტირია-ლური	სკიუტები	
I-IV სს.	კოლხეთის სამეფო	სანიგური, აფხაზური, აბსილური, სეპური, ლაზური, კანური	ნეკოპოლი (კუფსუ), პორტუგალია, სეპური, ტაბალი, სოხუმი, ფაზისი, გინო, ათინა, რიზი	ტერტირია-ლური, პორტუგალია, სეპური, ტაბალი, სოხუმი, ფაზისი, გინო, ათინა, რიზი	ალანები	
IV-VII სს.	კოლხეთის სამეფო	ალანური, სეპური, ლაზური, კანური და ა.შ.	ნეკოპოლი (კუფსუ), პორტუგალია, სეპური, ტაბალი, სოხუმი, ფაზისი, გინო, ათინა, რიზი და ა.შ.	ტერტირია-ლური, პორტუგალია, სეპური, ტაბალი, სოხუმი, ფაზისი, გინო, ათინა, რიზი და ა.შ.	ალანები, კანური	
VIII-X სს.	კოლხეთის სამეფო	ალანური, სეპური, ლაზური, კანური და ა.შ.	ნეკოპოლი (კუფსუ), პორტუგალია, სეპური, ტაბალი, სოხუმი, ფაზისი, გინო, ათინა, რიზი და ა.შ.	ტერტირია-ლური, პორტუგალია, სეპური, ტაბალი, სოხუმი, ფაზისი, გინო, ათინა, რიზი და ა.შ.	ალანები	
X-XV სს.	კოლხეთის სამეფო	ალანური, სეპური, ლაზური, კანური და ა.შ.	ნეკოპოლი (კუფსუ), პორტუგალია, სეპური, ტაბალი, სოხუმი, ფაზისი, გინო, ათინა, რიზი და ა.შ.	ტერტირია-ლური, პორტუგალია, სეპური, ტაბალი, სოხუმი, ფაზისი, გინო, ათინა, რიზი და ა.შ.	ალანები	

სარიგებ- თი პერიოდი	სახელმწიფოს სახელა	ეპიკური გაერთი- ნება	ძირითადი დასახლებული პუნქტების და ქალაქების დასახლებები	ტერიტორიული	ჩრდილო კავისილი გეოგრაფიკი	უბიგრა
XVI ს.	იმერეთის სამეფო	აფხაზეთის სეპარატი- ზმის გერა	პოტა, გორი, ანაკოფი, ცხენი, ფოთი, ბათუმი	ტერიტორიული	აღმოსავლ- ეთი, ოსეთი	
XVIII ს.	იმერეთის სამეფო	აფხაზეთი, სამეგრელო, სეპარატი, რაჭა-თაქევი, იმერეთი, გურია	გაგრა, პოტა, ბიჭვინთა, ფოთი, რეხა, სოხუმი, ანაკოფი, ფოთი, ბათუმი	ლონის, ცხენი, დარბაზი, ბიჭვი, ბელა, ოქუმი, ცაგრა, ქუთაისი, ანი, შირაქი	ჩრდილო- აღმოსავლ- ეთი, ოსეთი	
XIX ს.	ქუთაისის გუბერნია (მუდის რეგიონი)	სოხუმი, შუამდის, ბათუმის, ქუთაისის გუბერნი	გაგრა, გუდგუთი, იშაქი, ანაკოფი, ლა, გუდგუთი, ფოთი, კოტაი, ბათუმი	ლონის, ცხენი, დარბაზი, ბიჭვი, ბელა, შუამდის, სენაკი, ქუთაისი, ანი, ობერევი, შირაქი და ა.შ.	უბიგრა და თურქის მხარე (რეგიონის მხარე)	
XX ს.	საქართველოს სამეფო სოციალისტური რესპუბლიკა	აფხაზეთის აფხაზის ახსრ.	გაგრა, გუდგუთი, ანი, ბათუმი, იშაქი, ფოთი, ბათუმი	ლონის, ცხენი, დარბაზი, ბიჭვი, ბელა, შუამდის, სენაკი, სამეგრელო, ქუთაისი, ობერევი და ა.შ.		

თავი მესამე ნარკომანია - მსოფლიო პრობლემა

§1 ნარკომანიის ბავრცალები ტმნდნენიები სპართმელოში

საქართველოში, ვაზის ტრადიციულ ქვეყანაში, ნარკომანიის პრობლემა, ერთი შეხედვით, არ უნდა იყოს. სამწუხაროდ, პლანეტის ამ ურთულესი და უმნიშვნელოვანესი საფრთხის ისტორიულ და გეოპოლიტიკურ ჭრილში განხილვას ჩვენს ქვეყნამდეც მოვყავართ. იმის გამო, რომ „ბალკანეთის მარშრუტზე“ კონტროლი გაძლიერდა, სამართალდამცავებმა თითქმის შეისწავლეს ამ ტრადიციულ მაგისტრალზე ნარკოტიკული საშუალებების გადაზიდვის ხერხების საიდუმლოებანი, ამიტომ ნარკომაფია ახალ გზებს შორის მნიშვნელოვან ადგილს „კავკასიურ მარშრუტს“ ანიჭებს, რომელიც აზერბაიჯანის, სომხეთისა და საქართველოს ტერიტორიაზე უნდა გავიდეს. მათი აზრით, ამას ხელს შეუწყობს მოუწესრიგებელი საბაჟო გამშვები პუნქტები, ღია და დაუცველი საზღვრები, შეუზღუდავი და თავისუფალი „სავაჭრო-ეკონომიკური“ ზონები, მოსაზღვრების გაცხოველებული მიგრაცია—ემიგრაცია, მსოფლიო სივრცეში მრავალი საომარი კერის არსებობა. (მათ შორის საქართველოშიც). ცალკეული ქვეყნების და საერთაშორისო სამართლის ნორმების არასრულფასოვნება და არარსებობა გახდა წამახალისებელი ფაქტორი ისეთი უმძიმესი დანაშაულისათვის, როგორიც ნარკომანიაა. აქედან გამომდინარე, ნარკოტიკების უკანონო ბრუნვის წინააღმდეგ ბრძოლის ერთ-ერთი ყველაზე საშური და ეფექტური იარაღი მსოფლიო მასშტაბით საკანონმდებლო ბაზის ჩამოყალიბება და სრულყოფაა.

გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ექსპერტების მონაცემებით, ტრანსნაციონალურ დანაშაულებათა შორის ყველაზე მეტი

უკანონო და არალეგალური მოგება ნარკობიზნესს მოაქვს. დაახლოებით, წელიწადში 400 მილიარდი ამერიკული დოლარი, რაც საერთაშორისო მთლიანი ვაჭრობის 8% შეადგენს.¹

"Транснациональные организации, занимающиеся наркобизнесом, имеют "свой" определенные рынки сбыта не только в территориальном отношении, но нередко и по видам "продукции" (героин, кокаин, марихуана и др.) Кроме того, ТПО могут быть в значительной степени дифференцированы функционально по этапам производства и распространения наркотиков".²

ცენტრალური და აღმოსავლეთ ევროპის უმრავლესი ქვეყნები ნარკოტიკების უკანონო ბრუნვის პრობლემის წინაშე აღმოჩნდნენ. ნარკომანიამ მოიცვა სოციალური სფეროს თითქმის ყველა ფენა, მათ შორის სკოლის მოსწავლეებიც. ბოლო ხუთი წლის მანძილზე შესწავლილი იქნა ნარკომანიის მდგომარეობა ჩეხოსლოვაკიაში, ესტონეთში, ლიტვაში, უნგრეთში, პოლონეთში, სლოვენიასა და სლოვაკიაში 14-18 წლის მოზარდებში, რამაც საგანგაშო შედეგები გამოაელღინა.

გასული საუკუნის 90-იანი წლებიდან ცენტრალურ და აღმოსავლეთ ევროპის ბევრ ქვეყანაში მოზარდებში გაიზარდა კანაფისაგან დამზადებული „მარიხუანას“ მოხმარების რაოდენობა, თუმცა ყველა რეგიონს თავის სპეციფიკურობა გააჩნია ამ მიმართულებით. განსაკუთრებით მარიხუანას მოხმარების ზრდა შეიმჩნევა ალბანეთსა და რუმინეთში. ეს ხდება ორი მიზეზის გამო: მოზარდთა ნაწილი მარიხუანას ეწევა გართობის მიზნით, მეორენი უკვე ქრონიკული მიმღებნი არიან. ჩატარებული კვლევის ანალიზით 25% ვაჟები, 16% კი გოგონებია. ბევრ ქვეყანაში, მათ შორის ბულგარეთში, მაკედონიაში, ჩეხეთში, სლოვაკიასა და სლოვენიაში გაიზარდა შემოტანილი ჰეროინის მოხმარება, განსაკუთრებით ახალგაზრდებში. 1995 წლის მონაცემებით პოლონეთში რეგისტრირებული იყო 2463 მოზარდი ნარკომანი. სამედიცინო დანიშნულების ნარკოტიკული პრეპარატების მომხმარებელთა შორის უნგრეთის მაგალითზე, ვინც მკურნა-

¹ იხ. World Drug Report. United Nations International Drug Control Program/Oxford University Press, 1997. P. 127.

² იხ. Репицкая ук. Автореферат Стр. 13.

ლობა გაიარა 8% იყო ვაჟი, 2,25% გოგონა. ანალოგიური მდგომარეობა და ცოტა უფრო რთული იყო ბულგარეთში, ბოსნიაში, პერცოვინაში, მაკედონიაში, უნგრეთში, სლოვაკიასა და სლოვენიაში.

სამწუხაროდ, დღევანდელმა საქართველომ ცუდი „მემკვიდრეობა“ მიიღო. საბჭოთა კავშირის არსებობის პირობებში დამკვიდრებული იდეოლოგიის შედეგად, ქვეყანაში ნარკომანია პრობლემად არ განიხილებოდა. იმ დროს ნარკოტიკების არალეგალური გავრცელება, ტრანსპორტირება და გამოყენება კაპიტალისტური სამყაროსათვის დამახასიათებლად იყო გამოცხადებული. სინამდვილეში კი ხდებოდა ნარკოტიკების არალეგალური დამზადებაც, ტრანსპორტირებაც, ვაჭრობაც, გავრცელებაც და გამოყენებაც. საკითხისადმი ასეთმა მიდგომამ ერთმანეთს დააშორა პოლიცია, ჯანმრთელობის სისტემა და საზოგადოება.

უკანასკნელ წლებში საქართველოში შექმნილი სოციალურ-პოლიტიკური მდგომარეობის პირობებში არსებული ნარკომდგომარეობის ანალიზი, სამწუხაროდ, იძლევა იმის თქმის უფლებას, რომ განუხრელად იზრდება ნარკოტიკის შემოტანა, გავრცელება, გასაღების კერები და მომხმარებელთა რაოდენობა. წლის განმავლობაში 4000 სამართალდარღვევა ფიქსირდება, აღიძვრება 2000-მდე სისხლის სამართლის საქმე, რომლის ნახევარი მძიმე კატეგორიის დანაშაულია. ყოველწლიურად მატულობს ნარკოტიკების შემოტანა ქვეყანაში კონტრაბანდის გზით. სახეობების მიხედვით უკანონო ბრუნვიდან საქართველოს სამართალდამცავები პოულობენ პეროინს, ოპიუმს, მარიხუანას, მორფიუმს ამპულებში, სხვადასხვა დასახელების ნარკოტიკული ნივთიერების შემცველ აბებს და ა.შ. ყოველწლიურად ნადგურდება 40 ტონამდე ველურად მზარდი კანაფი, რომელთა ღირებულება შავი ბაზრის ფასებით 8-10 მილიონ აშშ დოლარს შეადგენს.

მიუხედავად შს სამინისტროს შესაბამისი სამსახურების ძალისხმევისა, კვლავ მაღალია გამოვლინებულ ნარკოტიკულ დანაშაულებში ქალთა ხვედრითი წილი, განსაკუთრებით კონტრაბანდული გზით შემოტანასა და მათ რეალიზებაში. ამ თვალსაზრისით ქვეყანაში შექმნილი მდგომარეობის ანალიზი არასასურველ სურათს იძლევა, იმატა ნარკოტიკების ფასებმა. ევროპასა და აზიის უმეტეს

ქვეყნებთან შედარებით ნარკოტიკული საშუალებანი ყველაზე ძვირია საქართველოს ე.წ. „შავ ბაზარზე“, 1 გრამი პეროინი 500-600 აშშ დოლარს, ხოლო 1 გრამი ოპიუმი 60-80 აშშ დოლარს შორის მერყეობს. ქვეყანაში კონტრაბანდის გზით შემოტანილი ნარკოტიკების ნაცვლად ქვეყნიდან გადის იგივე გზით ეროვნული კულტურის კუთვნილი ღირებულებანი, დიდი ოდენობით ძვირფასეულობა და ფულადი ერთეული. ეს ბუნებრივია, ერთ-ერთი გზაა ერის გაღარიბების და ფასეულობათა უცხო ქვეყანაში გადინებისა, მათი დაბრუნება კი ალბათ არასოდეს აღარ მოხდება, რას ვღებულობთ კი ამის ფასად? „შავ ჭირს“, რომელსაც მთელი შესაძლებლობებით ებრძვის მსოფლიო პროგრესული საზოგადოება.

საქართველოს შს სამინისტროს აკადემიის დამნაშავეობის წინააღმდეგ ბრძოლის პრობლემათა სამეცნიერო-კვლევითი ცენტრის მიერ 1998-2000 წლებში ჩატარებული გამოკვლევის შედეგებით საკმაოდ მძიმე ტენდენციები ვლინდება, კერძოდ, საშუალო სკოლების მე-10-11 კლასის ორივე სქესის 3461 გამოკითხული მოზარდიდან ნარკოტიკული საშუალებების სისტემატური ან ეპიზოდური მომხმარებელია 596 ე.ი. 17,2%. კიდევ უფრო მაღალია ნარკოტიკების მომხმარებელთა ხვედრითი წილი გამოკითხულ მოსწავლე ვაჟებში, სადაც იგი 33,6-ს აღწევს. ამავე ასაკის პოლიციის ზედამხედველობის ქვეშ მყოფი 341 მოზარდიდან, 10-15 წლის წინანდელი მაჩვენებლები ამ მონაცემებთან შედარებით თითქმის 2-ჯერ ნაკლებია.

სანამ ნარკომანიასთან ბრძოლის დღევანდელ კანონმდებლობაზე ვისაუბრებთ, საჭიროდ მიგვაჩნია ნარკომანიის წარმოშობა-განვითარების ისტორიულ ასპექტებს გადავხედოთ. ბუნებრივად ნარკოტიკული ნივთიერების შემცველი ყველაზე გავრცელებული მცენარეები არის კანაფი, ყაყაჩო, კოკა, რომელთა დამუშავების შედეგად სხვადასხვა სახის ნარკოტიკულ ნივთიერებას ღებულობდნენ. (რა თქმა უნდა, მათ ჰქონდათ და აქვთ სამკურნალო-სამედიცინო ღანიშნულებაც) კანაფის არსებობის თაობაზე ჯერ კიდევ პეროდოტე გვაწვდის ცნობებს ქრისტესშობამდე V საუკუნეში, სკვითების ტომობრივი გაერთიანების აღწერის დროს. უფრო ძველია ყაყაჩოს წარმომავლობა (იგი ნეოლითური ხანიდანაა ცნობილი). კოკას არსებობის ისტორიაც ქრისტესშობამდე VIII საუკუნიდან მოდის, ასე

რომ ნარკოტიკების ანუ „სიხარულის მცენარეების“ არსებობა კაცობრიობის ისტორიის თანხედრია, განსხვავება ის არის, რომ სხვადასხვა ხალხებს, სხვადასხვა ცივილიზაციებს განსხვავებული მიდგომა და მასშტაბები გააჩნდათ. ზოგიერთისათვის იგი მისაღები და გამოსაყენებელი ნივთიერება იყო, ხოლო მეორეთათვის უკანონოდ აღიარებული და ებრძოდნენ მის გაერცელებას.

მცენარეები: კანაფი და ყაყაჩო საქართველოშიც ითესებოდა (განსაკუთრებით კანაფი), მაგრამ ჩვენმა წინაპრებმა იცოდნენ მხოლოდ მათი „კეთილი“ თვისებები. კანაფისაგან ბაწრებს და თოკებს გრეხდნენ, ყაყაჩოს კი, როგორც ყვავილს, რგავდნენ და იქნებ მისგან რაღაც სამკურნალო წამალსაც ამზადებდნენ. როგორც ჩანს, ნარკოტიკი როგორც გამაბრუებელი საშუალება უფრო სპარსელებმა და არაბებმა შემოიტანეს. საქართველოს ისტორიაში ცნობილია, რომ ზოგიერთი ქართველი მეფე ღებულობდა „თრიაქს“. კ. გამსახურდია „დიდოსტატის მარჯვენაში“ სიკვდილის წინ გიორგი I-ს აღიარებინებს, რომ „თრიაქით მთვრალმა მოვაკვლევეინე გირშელ“...

ჟამთააღმწერელი თავის დროზე ბრალს სდებდა ლაშა-გიორგის „რინდებთან“ კავშირზე, „რინდები“ კი ნარკოტიკული ნივთიერებით, „თრიაქით“ გაბრუებული პირები უნდა ყოფილიყვნენ.

საქართველოში ეს პრობლემა XX საუკუნის 50-იან წლებში გამოჩნდა, როდესაც მაშინდელმა ათეისტებმა სასწაულით გადარჩენილი უკანასკნელი ეკლესია-მონასტრებიც ააფეთქეს და სარწმუნოებისადმი რწმენა და სიყვარული შეურყიეს ხალხს.¹ ამის შემდეგ იწყება ნარკოტიკებისადმი სუსტი ნებისყოფის ადამიანთა ლტოლვა. პირველი იყო კანაფისებრთა (მარიხუანა) ოჯახის მცენარეებისაგან დამზადებული ნარკოტიკები. 80-იან წლებში მათ რიცხვს მიემატა ოპიუმის ჯგუფების ნარკოტიკები—ოპიუმი და მორფინი. 90-იან წლებში მდგომარეობა კიდევ უფრო დამძიმდა—უკანონო ბრუნვაში შემოვიდა პეროინი, კოკაინი და სხვა, ახალი, უაღრესად ძლიერმოქმედი ნარკოტიკები, როგორიცაა, ბუპრენორფინი და ალფამეთილ-

¹ 1949 წელს ააფეთქეს ზემო რაჭის სოფ. ღებში (და სხვაგან) ერთ-ერთი უნიკალური ხუროთმოძღვრების ძეგლი, მაცხოვრის ეკლესია.

ფენტალინი. მე-20 საუკუნის ბოლოს საქართველო, სამწუხაროდ, უკვე ნარკოტიკებით დაზიანებული ქვეყნის კლასიკური ნიმუშია.

ნარკოტიკების უკანონო ბრუნვის სფეროში განსაკუთრებით სავალალო მდგომარეობა შეიქმნა საქართველოში ახალი ათასწლეულის დასაწყისში, როდესაც მკვეთრად გაიზარდა მომხმარებელთა რიცხვი და გაფართოვდა მისი არეალი. იგი ფართოდ გავრცელდა ახალგაზრდებსა და არასრულწლოვანთა შორისაც, შეაღწია უმაღლეს სასწავლებლებსა და სკოლებში, სამედიცინო დაწესებულებებში, მძიმე მდგომარეობაა ქალთა ნარკომანიის მხრივაც.¹

საქართველოს დღევანდელი კანონმდებლობა ითვალისწინებს ნარკოტიკული დანაშულის წინააღმდეგ ბრძოლას, კერძოდ, სისხლის სამართლის კოდექსის XXXIII თავის 260-დან—275-მდე, 101, 102 მუხლები ეხება ნარკოტიკული საშუალებების, მისი ანალოგის პრეპურსორის უკანონო დამზადებას, წარმოებას, შეძენას, შენახვას, გადაზიდვას, გადაგზავნას და გასაღებას.²

ნარკოტიკულ საშუალებებად მიჩნეულია მცენარეული ბუნებრივი ან ხელოვნური (სინთეტიკური) წარმოების სამკურნალწამლო პრეპარატები, რომლებიც შეიცავს ნარკოტიკულ ნივთიერებას და გამოირჩევა ცენტრალურ ნერვულ სისტემაზე სპეციალური ზემოქმედებითი თვისებით (სტიმულირებით, აღგზნებადობით, დაბეჩაევით, პალუცინაციით).

დღევანდელი მდგომარეობით ნარკოტიკულ ნივთიერებათა სახეობანი სამ სიაში ჩამოითვლება. პირველში შედის ის ნივთიერებანი, რომლებიც 1961 წლის ერთიანი კონვენციით მიჩნეულია ნარკოტიკულ ნივთიერებად. ესენია: კაშიში (ანაშა), პეროინი, კანაფი (მარიხუანა), კოლეინი, კოკაინი, ეფედრინი, მესკალინი, მეტადონი, მორფი, პრომიდოლი და სხვა მრავალი, სულ 240 დასახელებისა.

მეორე ჩამონათვალში მითითებულია უმთავრესად სამკურნალწამლო საშუალებები, რომლებიც გამოიყენებიან ავადმყოფთა მკურნა-

¹ იხ. ჯ. ჯანაშია, ნარკოტიკების უკანონო ბრუნვის წინააღმდეგ ბრძოლა, ნარკომანიისა და ნარკობიზნესის წინააღმდეგ ბრძოლის ეროვნული ბიურო, თბ., 1995 წ., გვ. 5-6.

² იხ. საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსი, თბ., 2000 წ., გვ. 46, 47, 117, 118, 120, 121-125.

ლობისათვის და გაიცემა ინდივიდუალურად, ექიმის სპეციალური რეცეპტით. ამ სიაში ჩამოთვლილი ნარკოტიკული ნივთიერებანი, ფაქტობრივად, პირველ ჩამონათვალშიც შედის, მაგრამ სხვათაგან განსხვავებით ისინი სამკურნალოდ გამოიყენება.

მესამე სიაში შეტანილია ისეთი ნარკოტიკული ნივთიერებები, რომლებიც აკრძალულია წარმოებისათვის და, მით უმეტეს, ადამიანისათვის. ასევე აკრძალულია მათი დათესვა და მოყვანა. მათ შორისაა ინდური, სამხრეთ ჩუვაშეთის, სამხრეთ მანჯურიის, სამხრეთ კრასნოდარის მხარის კანაფი, ყაყაჩო და მათი წარმოება.

ნარკოტიკის ანალოგი არის ბუნებრივი და სინთეტიკური მასალით დამზადებული, ძირითად ჩამონათვალში მოცემული ნივთიერებების მსგავსი ნივთიერებანი, რომლებიც მათგან განსხვავდებიან ძირითადი შემადგენლობით, მაგრამ, მიუხედავად ამისა, ნარკოტიკულ ნივთიერებებს მიეკუთვნებიან.

„პრეკურსორი არის ნარკოტიკული ნივთიერების ნახევარპროდუქტები, რომლებიც ნარკოტიკულ საშუალებათა დამზადებისას მთლიანად ან ნაწილობრივ ზღებიან მისი მოლეკულის ნაწილი“, ე.ი. ნივთიერება, რომელიც ნახევარფაბრიკატია, იხმარება ნარკოტიკული საშუალების დასამზადებლად და გადამუშავების პროცესში ნაწილობრივ გარდაიქმნება ნარკოტიკულ ნივთიერებად.

დამზადებაში სამეცნიერო ლიტერატურაში ნაგულისხმებია ისეთი მოქმედება, რომლის მეშვეობითაც მიიღება კონდიცირებული, სრულყოფილი ნარკოტიკული ნივთიერება. დამნაშავე მას უფრო ხშირად ლეგულობს ბუნებრივი ნედლეულისაგან. მაგალითად, ანაშას იღებს ინდური კანაფის დამუშავებით და ა.შ. ნივთიერების აქტიუობასა და კონცენტრაციის ხარისხს კვალიფიკაციისათვის მნიშვნელობა არა აქვს.

ნაწარმოებში ნაგულისხმევია ნარკოტიკული ნივთიერების დამზადების სრული ციკლი, თვით ნედლეულის მიღებიდან მზა პროდუქციის დაფასობა-შეფუთვამდე.

შეტენაში იგულისხმება ნარკოტიკული ნივთიერების ყიდვა ფულთ, გაცელა იარაღში, სატრანსპორტო და სხვა საშუალებებში, საგანში, მიღება ვალში ან გარკვეული სამუშაოს შესრულებაში, ან

ნარჩენების შეგროვებაში და ა.შ. შეძენა შეიძლება იყოს სასყიდლიანი ან უსასყიდლო.

შენახვა გულისხმობს ნარკოტიკული ნივთიერების სპილენძად ადგილზე მოთავსებას, რომელიც შეუმჩნეველია სხვა პირისაგან და დაცულია დაზიანების, განადგურების ან დატაცებისაგან. შენახვა უკანანაა, თუ პიროვნებას სათანადო სახელმწიფო ნებართვა არ გააჩნია. შენახვისათვის პასუხს აგებს არა მარტო მეპატრონე, არამედ ის, ვისაც მიაბარა შესანახად.

გადაზიდვაში იგულისხმება ერთი გეოგრაფიული წერტილიდან მეორეზე გადატანა ნებისმიერი ტრანსპორტით, თუნდაც ფეხით, შენახვის, გადამუშავების ან სხვა მიზნით.

ნარკოტიკული ნივთიერების გადაზავნაში იგულისხმება, მეპატრონის სურვილით მისი თანხლების გარეშე გატანა ერთი ადგილიდან მეორეზე—ფოსტით, კერძო პირის ტრანსპორტით თუ სხვა საშუალებით (ადამიანის, ძაღლის, ფრინველის დახმარებით და ა.შ.).

დიდი ოდენობა დგინდება ექსპერტის დასკვნით, სადაც გათვალისწინებულია როგორც წონა, ასევე გავლენის თვისებები. ამასთან ერთად, საქართველოს ჯანმრთელობის დაცვისა და შს სამინისტროების 1994 წლის 21 დეკემბრის №418/ო/813, 1997 წლის 5 მაისის №151/ო-399 არაკანონიერ მფლობელობაში ან ბრუნვაში აღმოჩენილ ნარკოტიკულ საშუალებათა შესახებ დასკვნის თაობაზე და 1998 წლის 3 ივლისის №323 ბრძანებებით არსებობს დასკვნა, რომლითაც განსაზღვრულია ნარკოტიკული საშუალებების მცირე, დიდი და განსაკუთრებით დიდი ოდენობის ცნებები. ასე მაგ. „ნედლი მარიხუანა“ მისი მცირე, დიდი და განსაკუთრებით დიდი ოდენობები განსაზღვრულია: მცირე ოდენობა 50 გრამი, დიდი ოდენობა 5000 გრამი, განსაკუთრებით დიდი ოდენობა 50 კგ.

არაერთგზის ნიშნავს, 260-ე მუხლით გათვალისწინებული ქმედების ორჯერ ან მეტჯერ ჩადენას. კვალიფიკაციისათვის მნიშვნელობა არა აქვს იყო თუ არა დანაშაულის ჩამდენი ნასამართლევი.

სამსახურებრივი მდგომარეობის გამოყენებაში კანონმდებელი გულისხმობს იმ პირის მიერ დანაშაულის ჩადენას, რომელსაც უჭირავს გარკვეული თანამდებობა სახელმწიფო ან საფირმო-სამედიცინო დაწესებულებაში (დირექტორი, მთავარი სპეციალისტი, მთავარი

ფარმაცოლოგი და სხვა), ან არ არის ამ თანამდებობის პირი, მაგრამ თავისი სამსახურებრივი მდგომარეობის გამო საქმე აქვს ნარკოტიკულ ნივთიერებებთან, მათ გამოყენებასთან, დაცვასთან და სხვა. ასეთი შეიძლება იყოს მედიცინის მუშაკი—ექიმი, ფელდშერი, საწყობის პასუხისმგებელი მუშაკი, დაცვის, ხელისუფლების ორგანოების თანამშრომლები და ა.შ. წინასწარი შეთანხმებით პირთა ჯგუფის რაობა განზილულია 260-ე მუხლით. ნარკოტიკულ ნივთიერებათა დამზადების, გადაზიდვის, შენახვის, გასაღების თუ სხვა მოქმედებათა უკანონობაში კანონმდებელი გულისხმობს ასეთ მოქმედებათა ჩადენას სახელმწიფო რეგისტრაციის ნებართვის გარეშე.¹

	ნარკოტიკულ საშუალებების დასახელება	ნარკოტიკულ საშუალებათა ოდენობა		
1.	ბარბამილი	0,6 გრ.	30 გრ.	300 გრ.
2.	კოკაინი	0,2 გრ.	10 გრ.	100 გრ.
3.	კოდეინი	0,2 გრ.	10 გრ.	100 გრ.
4.	ნიქსირონი	0,5 გრ.	25 გრ.	250 გრ.
5.	ოპიუმი	0,5 გრ.	50 გრ.	500 გრ.

საქართველოს სისხლის სამართლის კანონმდებლობა დიდ ადგილს უთმობს ნარკოტიკების უკანონო ბრუნვასთან დაკავშირებულ დანაშაულებრივ თანასაზოგადოების გამოაშკარავებას, კანონსაწინააღმდეგო საქმიანობის დროული რეაგირების სამართლებრივ გზებსა და საშუალებებს. დღეს მოქმედი სისხლის სამართლის კანონმდებლობით ამ სახის დანაშაულებათა ობიექტი ფართო სპექტრითაა წარმოდგენილი. იგი მოიცავს მოსახლეობის ჯანმრთელობას, საზოგადოებრივ წესრიგს, უშიშროებას და ა.შ. რაც შეეხება მის ობიექტურ მხარეს, იგი მოიცავს მოქმედებებს: უკანონო დამზადება, გადამუშავება, შეძენა, შენახვა, გადაზიდვა, გადაგზავნა, გასაღება. ყველა ჩამოთვლილი მოქმედება, სპეციალური ნებართვის გარეშე, მიჩნეულია კანონსაწინააღმდეგო ქმედებად. შესაძლებელია ობიექტურ მხარედ მიჩნეულ ზემოაღნიშნული მოქმედების ერთი, ორი ან მეტი ქმედების ერთდროულად ჩადენა.

¹ იხ. მ. მუჟანაძე, დას. ნაშრ. გვ. 346-348.

ამ სახის დანაშაულის სუბიექტად შეიძლება ჩაითვალოს შერაცხადი პირი, რომელმაც გარკვეულ ასაკს მიაღწია.

სისხლის სამართლის კანონმდებლობით გათვალისწინებულია ამ სახის დანაშაულის როგორც განზრახ, ასევე გაუფრთხილებლობით ჩადენა.

კანონმდებლობა (მუხლი 260) ასევე ითვალისწინებს დანაშაულის ჩადენისათვის სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობისაგან განთავისუფლებას, იმ შემთხვევაში, თუ პირი ნებაყოფლობით ჩააბარებს ნარკოტიკულ საშუალებას, მის ანალოგს, პრეკურსორს, ფსიქოტროპიულ ნივთიერებას, მის ანალოგს ან ძლიერმოქმედ ნივთიერებას და მის ქმედებაში არ არის სხვა დანაშაულის ნიშნები.¹ ერთი შეხედვით, ნარკოტიკების გავრცელებაზე საკმაოდ მკაცრი სასჯელებია დაწესებული, მაგრამ მართო კანონის გამკაცრებით მდგომარეობა არ შეიცვლება. ამის გამო იყო მსოფლიო პროგრესული აზროვნების ამ პრობლემის გადაწყვეტის გზების ძიებისადმი წარმართვა. კერძოდ, 1909 წლის შანხაის, 1912 წლის ჰააგის, 1925 წლის ჟენევის კონფერენციები. 1931 წლის, 1961, 1971, 1988 წლების კონვენციები ნარკოტიკული საშუალებებისა და ფსიქოტროპულ ნივთიერებათა უკანონო ბრუნვის წინააღმდეგ ბრძოლის შესახებ და ა.შ.

§2 ნარკომანია და საერთაშორისო კანონმდებლობა

მსოფლიო ბაზარზე ერთი წლის განმავლობაში ნარკოტიკებით ვაჭრობის „შემოსავლის ზღვარი“ იზრდება 300-დან 2000%-მდე. რაც მას უფრო მიმზიდველს ხდის როგორც ტრანსნაციონალურ დამნაშავეთა ორგანიზაციებისათვის, ასევე ცალკეულ დამნაშავეთა ჯგუფებისათვის, ვისაც სურვილი აქვს ძალიან მცირე დროში მიიღოს უზარმაზარი შემოსავალი. ამ ფონზე გადავხედოთ რეალურ ვითარებას.

უკანასკნელი 2-3 წლის განმავლობაში ნარკოტიკებით ვაჭრობამ ახალი ნიშნები შეიძინა. პირველი—გაფართოვდა ნარკოტიკების გა-

¹ იხ. ჟურ. „მეოხი“ №29-30. 2001 წ. გვ.23.

საღების მსოფლიო ბაზრები, რასაც ხელი შეუწყო გეოპოლიტიკურმა ცვლილებებმა, ახალი ათასწლეულის დადგომას რომ მოჰყვა.

მეორე, მსოფლიოს სამართალდამცავებისთვის ცნობილი იყო ის დიდი სინდიკატები, რომლებიც ნარკოტიკებით ვაჭრობას ეწეოდნენ. უკანასკნელ პერიოდში კი მათ დაემატა ძალიან ბევრი წვრილი დაჯგუფება, რომელმაც ნარკოტიკებით ვაჭრობა დაიწყო. მათ ხარჯზე მოდის საკმაო რაოდენობით ნარკოტიკების ტრანსპორტირება მსოფლიოს თითქმის ყველა ქვეყანაში, რომლის აღმოჩენა უფრო პრობლემატური გახდა ვიდრე დიდი პარტიებისა.

ტრანსნაციონალური დაჯგუფებები, რომლებიც ეწევიან ნარკოტიკული საშუალებებით ვაჭრობას, იყოფიან „პროდუქციის“ სახეობასთან დამოკიდებულების მიხედვით. ე.ი, ვინ რა სახის ნარკოტიკული ნივთიერებებით ვაჭრობს. ამან კი დამნაშავე ორგანიზაციების თუ დაჯგუფებების ღიფერენციაცია, ფუნქციონალური დაყოფა გამოიწვია. გაჩნდნენ მწარმოებლები, გადამამუშავებლები და რეალიზატორები, რაც გარკვეულწილად დროსა და სივრცეში ჯდება და ერთიან უწყვეტ პროცესს წარმოადგენს. გარკვეული მეთოდების სიახლეები აძნელებს ბრძოლას სამართალდამცავების მხრიდან ნარკობიზნესის წინააღმდეგ. ამ სახის დანაშაულთა კლასიკურ მაგალითს წარმოადგენს კოლუმბიის ნარკოსინდიკატი, რომელიც ნედლეულს ღებულობს სამხრეთ ამერიკიდან და ნარკოტიკებით ვაჭრობის ქსელს აკონტროლებს აშშ-ში, კანადასა და ევროპაში.

სპეციალისტები თვლიან, რომ სტაბილურობის თვალსაზრისით გამოირჩევა კოკაინით ვაჭრობა. ფასების დაკლება აძლევთ დამნაშავეებს საშუალებას გაცილებით მეტი შემოსავალი მიიღონ, ფართოდება ბაზრის არეალი და ღვენის სხვა სახის ნარკოტიკებს.

გაჩნდა სიახლეებიც: დაიწყო სინთეტიკური ნარკოტიკების დამზადება, რომლის წარმოება ნაკლებ დროს საჭიროებს და წარმოადგენს ახალი თაობის ნარკოსინთეზს, რომელიც გაცილებით იაფი ჯდება და გამოირჩევა სიძლიერით. გარდა ამისა, მოცულობითი სიმცირის თვალსაზრისით, იოლია მისი ტრანსპორტირება. ბუნებრივია, რომ სიიაფის გამო მისი მომხმარებლის რიცხვი დღითიდღე იზრდება.

უკანასკნელ პერიოდში ნარკობიზნესი იარაღით არაღლეგალურ ვაჭრობას გადაეჯაჭვა. ნარკოტიკები იცვლება იარაღზე, რადგანაც დღევანდელ მსოფლიოში გაჩნდა ეთნოკონფლიქტებით გამოწვეული საომარი კერები. ყოფილ საბჭოთა სივრცეში გავრცელებული ნარკოტიკული საშუალებებისა და ფსიქოტროპიული ნივთიერებების ბოროტად გამოყენების და მათი უკანონო ბრუნვის გაზრდამ გამოიწვია აზერბაიჯანის, სომხეთის, ბელორუსიის, საქართველოს, ყაზახეთის, ყირგიზეთის, მოლდავეთის, რუსეთის ფედერაციის, ტაჯიკეთის, თურქმენეთის, უზბეკეთის, უკრაინის, ესტონეთის რესპუბლიკების შინაგან საქმეთა სამინისტროებს შორის ნარკოტიკული საშუალებების და ფსიქოტროპიული ნივთიერებების უკანონო ბრუნვასთან ბრძოლაში თანამშრომლობის შესახებ შეთანხმება, სადაც დაფიქსირებულია, რომ ნარკოტიკული საშუალებების და ფსიქოტროპიული ნივთიერებების უკანონო ბრუნვასთან მეტაბოლი ორგანიზაციები სახელმწიფოთა სუვერენიტეტის მკაცრი დაცვის და შინაგან საქმეებში ჩაურევლობის გარანტიებით ეფექტურია ურთიერთთანამშრომლობის განმტკიცებისა და განვითარების მისწრაფებებიდან გამომდინარე. რასაც სამართლებრივ საფუძვლად დაედო გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის მიერ შემუშავებულ ნარკოტიკულ საშუალებათა 1961 წლის, ფსიქოტროპიულ ნივთიერებათა 1971 წლის და ნარკოტიკული საშუალებების და ფსიქოტროპიული ნივთიერებების უკანონო ბრუნვის წინააღმდეგ ბრძოლის 1988 წლის კონვენციითა ნარკოტიკულ საშუალებებსა და ფსიქოტროპიული ნივთიერებების წარმოების, მოწოდების, მოთხოვნის, უკანონო ბრუნვისა და გავრცელების წინააღმდეგ ბრძოლის საქმეში საერთაშორისო თანამშრომლობის 1990 წლის მსოფლიო პროგრამის მოთხოვნები.

ნარკობიზნესისა და ნარკოტიკულ ნივთიერებათა უკანონო ბრუნვამ აიძულა ევროგაერთიანების ქვეყნები, ეზრუნათ სამართლებრივი ბაზის მოწესრიგებისათვის, ასე მაგ: ბელგიამ 1997 წელს მიიღო კანონი ქვეყნის ჯანმრთელობის დაცვის სამსახურების სტრუქტურული რეორგანიზაციის შესახებ.

გერმანიის ხელისუფლებამ დახვეწა სასამართლო საქმის წარმოება, რაც დაკავშირებულია საერთაშორისო ნარკობიზნესსა და

ნარკოტიკ-დამნაშავეთა მიმართ. 1997 წ. 24 იანვრის ნორმატიული აქტით მოდერნიზაცია განიცადა იმ სტრუქტურებმა, რომლებიც ნარკობიზნესის წინააღმდეგ ბრძოლასთან არიან დაკავშირებული. 1997 წ. ირლანდიამ მიიღო სერიოზულ კანონთა პაკეტი, რომელიც შეეხო როგორც სამართალწარმოებას, ასევე ჯანდაცვის სისტემას, სასჯელაღსრულებას.

1997 წლის 26 მარტის ნორმატიული აქტით შეტანილი იქნა ცვლილება და დამატება ნიდერლანდიის მუნიციპალური კანონმდებლობის 174-ე მუხლში, რითაც მოწესრიგდა ნარკობიზნესთან დაკავშირებული რიგი საკითხები. 1997 წლის ბოლოს ავსტრიამ მიიღო კანონი ნარკოტიკული საშუალებების უკანონო ბრუნვასთან დაკავშირებული საფრთხის სრულყოფა-მოწესრიგებისათვის, რომელიც ძალაში შევიდა 1998 წ. 1 იანვრიდან. ანალოგიური ნაბიჯი გადაიდგა პორტუგალიის, საფრანგეთის, დიდი ბრიტანეთის საკანონმდებლო ორგანოების მიერ.

ნარკომანიის, ნარკობიზნესის, ნარკოტიკების უკანონო ბრუნვის წინააღმდეგ ბრძოლის საერთო პრინციპებიდან გამომდინარე, არსებობს კონცეფცია, რომელიც ითვალისწინებს დაკავებისა და თავისუფლების აღკვეთის სანაცვლო ალტერნატიულ ღონისძიებებს. ამ სახის ზომების მიღება დამოკიდებულია კონკრეტულ შემთხვევებზე, რომელიც ნარკომანებს საშუალებას აძლევს განიკურნონ და დაუბრუნდნენ ნორმალურ ცხოვრებას, იმ შემთხვევაშიც კი, როდესაც მათ ჩადენილი აქვთ დანაშაული. ევრო-გაერთიანების ქვეყნები იძლევიან ალტერნატიული ზომების ჩამონათვალს, რომელთა გამოყენებაც შესაძლებელია სასამართლო საქმის წარმოების სხვადასხვა ეტაპზე ნებაყოფლობით ან იძულებით საფუძვლებზე. მიუხედავად სხვადასხვა ვარიანტისა, აუცილებელია აღინიშნოს, რომ იმ ქვეყანაშიც კი, სადაც მიღებული არ არის კანონმდებლობით ალტერნატიული ზომების გატარება, სასამართლოებმა მაინც უნდა გაითვალისწინონ სამედიცინო-სოციალური მიდგომა ნარკომან-დამნაშავეთა მიმართ. განვიხილოთ ზოგიერთი ქვეყნის მიერ შემოთავაზებული ვარიანტი: ბელგიური მოდელის მიხედვით ბრალმდებელი შედის წინადადებით რომ დამნაშავეს, რომელსაც აქვს ძლიერი მოთხოვნა იღებენ ნარკოტიკულ საშუალებათა მიღების შეწყვეტისას და გა-

მოიხატება გადაულახავი ან ძნელად დასაძლევი ფიზიკური და ფსიქოლოგიური ლტოლვით, გაგზავნილი იქნას სამკურნალოდ. აღძრული სისხლის სამართლის საქმე შესაძლებელია შეაჩეროს, დაუნიშნოს პირობით განთავისუფლება იმ მოტივით, რომ ჩაებას საზოგადოებრივად სასარგებლო შრომაში. მკურნალობა კი ჩაეთვალოს პირობით განთავისუფლების საფუძვლად.

დანიის კანონმდებლობა ითვალისწინებს, თავისუფლების აღკვეთის ალტერნატივად, სასჯელის აღსრულების გადავადებას და პირობით განთავისუფლებას მკურნალობის მოტივით.

გერმანიის კანონმდებლობა უშვებს სასჯელაღსრულების დროებით შეჩერებას იმ შემთხვევაში, როდესაც სამართალდამრღვევ ნარკომანს აღმოაჩნდება მცირე რაოდენობის ნარკოტიკი პირადი მოხმარებისათვის. განაჩენი, რომელიც არ ითვალისწინებს 2 წელზე მეტ თავისუფლების აღკვეთას, შეიძლება გადაეცადოს, თუკი სამართალდამრღვევი მკურნალობს, ან განაცხადებს სურვილს იმკურნალოს.

საბერძნეთის კანონმდებლობით სასჯელაღსრულება შეიძლება გადაიდოს, თუკი სამართალდამრღვევი თანახმაა იმკურნალოს, შეიძლება უკადოდ გადაიდოს, თუკი მკურნალობით გათვალისწინებული პროგრამა წარმატებით სრულდება. დასაშვებია საპატიმრო ადგილებში მყოფ სასჯელმისჯილებსაც დაენიშნოთ მკურნალობა და ეს დრო ჩაეთვალოთ სასჯელის მოხდის ვადად.

ესპანეთის სასამართლოებს შეუძლიათ ბრალდებული გააგზავნონ სამკურნალოდ. ხოლო მსჯავრდებულებს, რომლებსაც მისჯილი აქვთ 3 წლამდე თავისუფლების აღკვეთა, შეუცვალონ პირობით განთავისუფლებით, თუკი ისინი ნებაყოფლობით ისურვებენ მკურნალობას.

დაახლოებით ანალოგიური უფლებები გააჩნია საფრანგეთის სასამართლოს, მათ შეუძლიათ პირდაპირ დაუნიშნონ მკურნალობა როგორც ალტერნატიული სასჯელი. მოსამართლე გამოიტანს გადაწყვეტილებას განაჩენის აღსრულების გადავადების პირობით, მკურნალობა კი განაჩენის შესრულების გადავადების საფუძვლად ითვლება.

ირლანდიის კანონმდებლობით შესაძლებელია განაჩენის აღსრულების გადავადება, თუკი დამნაშავე თვითონ ირჩევს მკურნალობის

გზას. დამნაშავეებს წინადადება ეძლევათ თავისუფლების აღკვეთის ადგილებშიც იმკურნალონ.

იტალიის სასამართლოს აქვს უფლება თვითონ შესთავაზოს ნარკომან-დამნაშავეს ალტერნატიული ზომები, თუკი ის ნებაყოფლობით თანხმობას განაცხადებს მკურნალობაზე. გამოტანილი განაჩენი შეუძლიათ 5 წლით პირობით გადადონ, თუკი მკურნალობა მიმდინარეობს წარმატებით.

ლუქსემბურგის სასამართლოს შეუძლია დამნაშავეს შესთავაზოს დეტოკსიფიკაცია, თუკი ეს ზომა გაამართლებს, საქმე იხურება იმ დამნაშავეთა მიმართ, ვინც თანახმანი არიან იმკურნალონ, მათ განაჩენის აღსრულება გადაევადებათ 2 წლით.

ნიდერლანდის კანონმდებლობით სასჯელაღსრულება შეიძლება შეწყდეს, თუკი დამნაშავე მკურნალობაზე თანხმობას განაცხადებს. სასამართლოს უფლება აქვს ნარკომან-სამართალდამრღვევს დაუნიშნოს პირობითი სასჯელი, თუკი იგი იგზავნება სამკურნალო ცენტრში ან ფსიქიატრიულ კლინიკაში.

ავსტრიის სასამართლოს შეუძლია 3 წლით შეაჩეროს სასჯელაღსრულება და გააგზავნოს სამკურნალოდ, თუ დამნაშავემ მცირე რაოდენობით შეიძინა, მიიღო, გადაიტანა, გააერცვლა ნარკოტიკული ნივთიერება. პორტუგალიის კანონმდებლობით სასჯელის აღსრულება შესაძლებელია შეჩერებული იქნას, თუკი დამნაშავე თანხმობას განაცხადებს მკურნალობაზე და იგი წარმატებით ჩაივლის.

შვეიცარიაში უფლებას აძლევენ თავისუფლების აღკვეთის ადგილებში მყოფ დამნაშავეს დარჩენილი მოსახდელი დრო გაიაროს სპეციალურ-სამედიცინო პროგრამით გათვალისწინებულ დაწესებულებაში, სასამართლოებს შეუძლიათ საქმე შემდგომი რეაგირებისათვის გადაუგზავნონ საზოგადოებრივ ორგანიზაციას, ეს პრაქტიკა გამოიყენება ისეთ ქმედებაზე, რომელიც სერიოზულ საფრთხეს არ წარმოადგენს.

ინგლისის კანონმდებლობა ითვალისწინებს მკურნალობას, როგორც ალტერნატიულ ზომას.

შექმნილი რეალური მდგომარეობიდან გამომდინარე, საქართველოს ხელისუფლებამ ამ საერთაშორისო დოკუმენტების ფონზე სა-

ჭიროდ ჩათვალა შეემუშავენინა ჯერ კიდევ 1996-1998 წლებში „საქართველოში ნარკოტიკების უკანონო ბრუნვის წინააღმდეგ ბრძოლის ეროვნული პროგრამები“, რომელიც ქართველ მეცნიერთა და პრაქტიკოსთა მიერაა შედგენილი. საჭიროდ ჩავთვალეთ ეროვნული პროგრამიდან სწორედ ის პარაგრაფები მოვიტანოთ და მოკლედ განვიხილოთ, რომელთა ნაწილის რეალიზაცია ამჟამად მიმდინარეობს და მათ უმრავლესობას მომავალშიც სჭირდება განხორციელება.

პროგრამის პოლიტიკური და სამართლებრივი დასაბუთების თვალსაზრისით, ნარკომანია ქვეყნის საშინაო და საგარეო პოლიტიკის განუყრელი ნაწილია. იგი გულისხმობს, რომ საკანონმდებლო, აღმასრულებელ და სასამართლო ორგანოების მიერ ქვეყანაში სამართლებრივი, ეკონომიკური და სოციალური პოლიტიკის, ძირითადი სტრატეგიის განსაზღვრისა და განხორციელებისას, ნარკომანიის გავრცელებისა და ნარკოტიკების უკანონო ბრუნვის წინააღმდეგ ბრძოლის საკითხებმა უმნიშვნელოვანესი ადგილი უნდა დაიკავოს.

საქართველო აქტიურად უნდა ჩაებას ნარკობიზნესის გაფართოების და ნარკომანიის გავრცელების, ნარკოტიკული საშუალებების, ფსიქოტროპიული ნივთიერებების და პრეკურსორების უკანონო ბრუნვის წინააღმდეგ ბრძოლის საერთაშორისო სისტემაში. ამ მიზნით, უპირველეს ყოვლისა, საქართველოს პარლამენტმა უნდა იზრუნოს ნარკოტიკული საშუალებების, ფსიქოტროპიული ნივთიერებების და პრეკურსორების უკანონო ბრუნვის წინააღმდეგ ბრძოლის სფეროში მოქმედი ყველა საერთაშორისო შეთანხმების (კონვენციის) რატიფიცირებისათვის (საქართველოს სპეციფიკის გათვალისწინებით), ხოლო ქვეყნის ხელისუფლების ყველა სტრუქტურამ ამ მიმართულებით აქტიურად უნდა ითანამშრომლოს, როგორც საერთაშორისო ორგანიზაციებთან, ისე თანამეგობრობის ცალკეულ ქვეყნებთან.

ნარკომანიის გავრცელების, ნარკოტიკული საშუალებების, ფსიქოტროპიული ნივთიერებების და პრეკურსორების უკანონო ბრუნვის წინააღმდეგ ბრძოლის სათანადოდ ორგანიზებისათვის საჭიროა მყარი სამართლებრივი, ფინანსური და მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის შექმნა, ამ მიმართულებით მსოფლიოში დაგროვილი გამოც-

დილების, საერთაშორისო პრაქტიკის და თანამედროვე მეცნიერების მიღწევების გათვალისწინება.

ნარკომანიასთან და ნარკობიზნესთან ბრძოლაში წარმატების მისაღწევად აუცილებელი პირობაა საქართველოს მთელი მოსახლეობის აქტიური მხარდაჭერა, რაც უნდა დაეფუძნოს საზოგადოების მხრიდან ამ მოვლენის აშკარა მიუღებლობას, მისადმი გამონათულ მხოლოდ უარყოფით დამოკიდებულებას.

საგანმანათლებლო დაწესებულებების მთელმა სისტემამ უნდა შეძლოს ბავშვთა და მოზარდთა ჩაბმა ფიზიკურ-სპორტულ-გამაჯანსაღებელ საქმიანობაში, რათა მომავალში საღი ცხოვრების წესი გადაქციოს თითოეულის ყოველდღიურ მიზნად.

სახელმწიფომ უნდა იკისროს საზოგადოების ყველა წევრის უსაფრთხოების უზრუნველყოფა, ერის დაცვა ნარკოტიკული საშუალების, ფსიქოტროპიული ნივთიერებების უკონტროლო, დანაშაულებრივი გავრცელებისაგან, ასევე აუცილებელია მათი ბოროტად გამოყენებული პირების მკურნალობა და სოციალური რეაბილიტაცია. ამ მიმართულებით საქმიანობა არ შეიძლება განისაზღვროს მხოლოდ დამსჯელი ზომების გამოყენებით, სახელმწიფოს პოლიტიკაში სათანადოდ უნდა იყოს გათვალისწინებული აღზრდა და იძულება, მკურნალობა, მკურნალობა და დასჯა—ნარკომანიისა და ნარკობიზნესის წინააღმდეგ ბრძოლის ადმინისტრაციულ მეთოდებთან ერთად, პროფილაქტიკურ საქმიანობაზე ზრუნვა.

საქართველოში, ნარკომანების განკურნებისა და მათზე საზოგადოებრივი ზემოქმედების მიზნით ამ სფეროში არსებული საერთაშორისო გამოცდილებისა და გაერთიანებული ერების ორგანიზაციების შესაბამისი სამსახურის რეკომენდაციების საფუძველზე უნდა განხორციელდეს: ა) ანონიმურობა ნებაყოფლობით; ბ) გამჟღავნებული ნებაყოფლობითი და გ) იძულებითი მკურნალობა, რომლებიც უნდა დარეგულირდეს მოქმედი კანონმდებლობით და შესაბამისი ნორმატიული აქტებით.

საქართველოში კანონმდებლობის შესაბამისად ნარკომანების ნებაყოფლობით მკურნალობას ახორციელებენ როგორც სახელმწიფო ჯანმრთელობის დაცვის ორგანოები, ასევე ამ საქმიანობაზე

ჯანმრთელობის დაცვის სამინისტროს მიერ გაცემული ნებართვის საფუძველზე არსებული საერთაშორისო და საზოგადოებრივი ორგანიზაციები. ნარკომანთა იძულებით მკურნალობაზე დადგენილი წესით, უფლებამოსილია მხოლოდ ჯანმრთელობის დაცვის ორგანოები შინაგან საქმეთა სამინისტროსთან ერთად.

ნარკომანების ნებაყოფლობითი მკურნალობის ხარჯებს გაიღებს სახელმწიფო, რაც არ გამოორიცხავს ფასიან მკურნალობას, დადგენილი სათანადო წესების დაცვით.

იმ მოქალაქეთა უფლებების და ინტერესების სრული დაცვა, რომლებიც გადიან ნებაყოფლობითი მკურნალობის კურსს, უზრუნველყოფილი უნდა იყოს საქართველოს მოქმედი კანონმდებლობით.

ნარკომანიასთან ბრძოლა უნდა მიმდინარეობდეს გააზრებული და გრძელვადიანი პროგრამებით, რომლებიც ასახავენ ამ მიზნით შემუშავებულ წინამდებარე სახელმწიფო პროგრამულ დოკუმენტს, ხოლო ბრძოლის ტაქტიკა ითვალისწინებს ამ პროგრამით განსაზღვრულ პრიორიტეტებს, სახელმწიფოსა და საზოგადოების დღევანდელ მდგომარეობას, მის რეალურ შესაძლებლობებს.

საერთაშორისო თანამშრომლობისათვის საჭიროა—საქართველო უმოკლეს ვადაში უნდა შეუერთდეს ამ სფეროში არსებულ ყველა საერთაშორისო შეთანხმებას, ამ მიზნით:

საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტრო სისტემატურად უნდა ატარებდეს სათანადო მოსამზადებელ სამუშაოებს, შეიმუშაოს საჭირო დოკუმენტების პაკეტი და უზრუნველყოს პარლამენტის სხდომაზე მათი მოსმენა, რაც უნდა გამოიმდინარეობდეს ნარკოტიკული საშუალებების შესახებ 1961 წლის კონვენციიდან, ასევე გახდეს ყველა მოქმედი საერთაშორისო შეთანხმების მონაწილე.

რეგულარულად უნდა ხდებოდეს ნარკომანიის გავრცელების და ნარკოტიკების უკანონო ბრუნვის წინააღმდეგ მებრძოლი სამსახურების თანამშრომელთა გაგზავნა საერთაშორისო სემინარებზე, კოლოკიუმებსა და კონფერენციებზე.

გაგრძელდეს ორმხრივი და მრავალმხრივი ხელშეკრულების დადება ნარკოტიკების გავრცელებასთან აქტიურად მებრძოლი ქვეყნების სპეციალურ სამსახურებთან, ნარკოტიკების უკანონო ბრუნვის

წინააღმდეგ ბრძოლის მაკოორდინირებელ საერთაშორისო ორგანიზაციებთან.

საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტრომ, თავისი აპარატის მეშვეობით, სისტემატურად ადევნოს თვალყური ცვლილებებს, რომლებიც აისახება ამ სფეროში მოქმედ საერთაშორისო შეთანხმებათა მოთხოვნების შესრულების და საჭიროების შემთხვევაში, დაშვებული დარღვევების შესახებ, საკითხების ოპერატიულად გადაწყვეტისათვის აცნობოს სამთავრობო კომისიას ან მის შესაბამის სამუშაო ჯგუფს.

ნარკოტიკებზე კონტროლისა და ნარკომანიის გავრცელებასთან ბრძოლის მიზნით გაგრძელდეს სხვა სახელმწიფოებთან, განსაკუთრებით შავი ზღვის აუზის ეკონომიკური თანამშრომლობის (BSIC) მონაწილე სახელმწიფოებთან ორმხრივი და მრავალმხრივი ხელშეკრულებებისა და შეთანხმებების დადების პრაქტიკა.

შემუშავდეს და განხილული იქნას შავი ზღვის აუზის ეკონომიკური თანამშრომლობის სახელმწიფოთა მონაწილეობით „ნარკოტიკების უკანონო ბრუნვის წინააღმდეგ საერთაშორისო ბრძოლის შესახებ“ კონვენციის პროექტი.

კვლავაც უნდა განვითარდეს თანამშრომლობა იმ რეგიონალურ საერთაშორისო ორგანიზაციებთან, რომლებიც იბრძვიან ნარკოტიკების მოხმარებისა და მისი არაკანონიერი ბრუნვის განხრით, მათ შორის ევროპის საბჭოს „პომპიდუს ჯგუფთან“.

უნდა გაძლიერდეს კონტაქტები ნარკოტიკების უკანონო ბრუნვის წინააღმდეგ ბრძოლის ორგანიზაციის საკითხებზე მეზობელი სახელმწიფოების შესაბამის უწყებებთან. უზრუნველყოფილ იქნას მონაწილეობა ამ საკითხებზე ჩატარებულ საერთაშორისო სემინარებსა და შეხვედრებში.

საჭიროა იმ საერთაშორისო კონვენციებისა და შეთანხმებებიდან გამომდინარე გადაწყვეტილებების შესრულების უზრუნველყოფა, რაც ხელს უწყობს ნარკომანიის პრობლემების გადაწყვეტას. კერძოდ, ევროპის საბჭოს ფარგლებში მიღებულ ისეთ კონვენციებთან მიერთება, როგორიცაა: ევროპული კონვენცია ექსტრადიქციის შესახებ; კონვენცია სისხლის სამართლებრივ საქმეებზე ურ-

თიერდასპარების შესახებ და ევროპული დოკუმენტი პენიტენციური წესების შესახებ.

ნარკოტიკული საშუალებების, ფსიქოტროპიულ ნივთიერებების, პრეკურსორების დადგენილი წესით ბრუნვის სისტემატიზაციისათვის აუცილებელია ნარკოტიკულ საშუალებათა და ფსიქოტროპიულ ნივთიერებათა კანონიერ წარმოებასა და ბრუნვაზე საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისი უმკაცრესი გამიჯვნა, რომელიც აკრძალავს იმ ნარკოტიკული საშუალებების გავრცელებას და ბრუნვას, რომელთაც არ გააჩნიათ სამეცნიერო, სამედიცინო დანიშნულება და განსაზღვრულია გაეროს სპეციალური ჩამონათვლებით. პერიოდულად უნდა მოხდეს ამ ჩამონათვლების გადასინჯვა, შევსება და გამოქვეყნება.

საჭიროა მოსამზადებელი სამუშაოები ქვეყნის ტერიტორიაზე უკანონო ბრუნვიდან ამოღებული ნარკოტიკების საინფორმაციო ბანკის შექმნისათვის.

დასაწყისებელია მუდმივი კონტროლი იმ სახელმწიფო ორგანოების მოქმედებაზე, რომელთაც ხელი მიუწვდებათ ნარკოტიკული საშუალებების და ფსიქოტროპიულ ნივთიერებათა წარმოებისათვის საჭირო პრეკურსორებზე, სპეციალურ ქიმიკატებზე და ხელსაწყოებზე. დაიწყოს მოსამზადებელი სამუშაოები მათი სპეციალურ ინფორმაციულ-ავტომატიზირებულ სისტემა „ნარკობიზნესში“ შესაყვანად.

იმის გამო, რომ ნარკოტიკული ნივთიერებების შემცველი სამკურნალო პრეპარატების დატაცება ძირითადად მათი არადანიშნულებისამებრ გამოწერის გზით ხდება, საქართველოს ჯანმრთელობის დაცვის სამინისტრომ, შინაგან საქმეთა სამინისტროსთან ერთად, სისტემატურად შეამოწმოს რესპუბლიკის სამედიცინო დაწესებულებების მუშაკთა მიერ ავადმყოფებისათვის ამ პრეპარატების დანიშნვის სისწორე და დარღვევების აღმოჩენის შემთხვევაში

მიღებული უნდა იქნას კანონით გათვალისწინებული მკაცრი ზომები.¹

ნარკომანიის გავრცელების პროფილაქტიკისათვის: ნარკომანიის გავრცელების, ნარკოტიკული საშუალებების და ფსიქოტროპიული ნივთიერებების უკანონო ბრუნვის წინააღმდეგ ბრძოლა მიმართულია ნარკომანებსა და ნარკოტიკულ ნივთიერებათა არასამედიცინო მიზნით მომხმარებლის რიცხვის შემცირებისაკენ. ამიტომ, აუცილებელია ისეთი სპეციალური ღონისძიებების განხორციელება, რომლებიც უშუალოდ ხელს შეუწყობენ ნარკოტიკული და ფსიქოტროპიული ნივთიერებების მოხმარების აღკვეთასა და თავიდან აცილებას, ე.ი. საჭიროა პროფილაქტიკურ ღონისძიებათა კომპლექსური გეგმა და მისი რეალური განხორციელება.

ამ მიმართულებით უნდა გატარდეს შემდეგი ზომები: კანონმდებლობის მოთხოვნათა მკაცრი დაცვით ქვეყანაში უნდა მოხდეს ნარკომანიის სახელმწიფო და შიდა უწყებრივი კონტროლი, რისთვისაც საჭიროა ყველა უწყებაში გატარდეს კანონი ქვეყანაში საერთო, სახელმწიფო და შიდა უწყებრივი ანტინარკოტიკული კონტროლის საეალღებულო გავლის შესახებ, ანონიმური მკურნალობისა და საზოგადოებრივი ზემოქმედების სხვადასხვა ფორმების გათვალისწინებით.

ჯანმრთელობის დაცვის სამინისტრომ, რეგიონალური და ადგილობრივი მართვის ორგანოებმა უნდა უზრუნველყონ ადგილობრივი ნარკოლოგიური სამსახურების ამოქმედება და ნორმალური ფუნქციონირება.

ნარკომანიის აღკვეთა-აცილების მიზნით აუცილებელია პროფილაქტიკური მუშაობის ორგანიზაცია მოსახლეობის სხვადასხვა ჯგუფებში, ამ მიზნით საჭიროა:

¹ 2000 წ. 15 მარტს საქართველოს ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვისა და შინაგან საქმეთა მინისტრების მიერ ხელმოწერილი იქნა №32/ო-102 ბრძანება. ნარკოტიკული ანალგეტიკებით სიმტკმურ მკურნალობაზე მყოფი კონტიგენტის საჭიროებისათვის ნარკოტიკული საშუალებების შენახვის, აღრიცხვის, დანიშვნის, გამოწერის, გაცემისა და გამოყენების დროებითი წესების დამტკიცების შესახებ, რომელიც ითვალისწინებს აგრეთვე პოლიციის შენობაში განთავსებული აფთიაქის ფილიალში ნაკოტიკული სამკურნალო საშუალებების ტშენახვის, აღრიცხვისა და გაცემის დროებით წესს.

ა) პროფილაქტიკური პროგრამის შემუშავება სხვადასხვა სოციალური ჯგუფებისათვის და მათ შორის იმ პირთათვის, რომლებსაც კავშირი აქვთ ნარკოტიკულ საშუალებებსა და ფსიქოტროპიულ ნივთიერებებთან, შეუძლიათ მათი ბოროტად გამოყენება (სამართალდამცავი ორგანოების, მედიცინის და განათლების სისტემის თანამშრომლები და ა.შ.).

ბ) ქვეყნის მასშტაბით ახალგაზრდობასთან სამუშაოდ სპეციალური საგანმანათლებლო, კულტურული და სპორტულ-გამაჯანსაღებელი პროგრამების შემუშავება და განხორციელება.

ნარკომანიით დაავადებულ პირთა მკურნალობა და სოციალური რეაბილიტაციის თვალსაზრისით მსოფლიო პრაქტიკა ადასტურებს, რომ ნარკომანთა კონსულტაცია, მკურნალობა და შემდგომი სოციალური ინტეგრაცია წარმოადგენს ნარკოტიკულ საშუალებებზე მოთხოვნის შემცირების იმედისმომცემ ზომებს. ამ საქმიანობის ეფექტურობისათვის აუცილებელია, სახელმწიფო პროგრამების ჩარჩოებში, ნარკომანთა სხვადასხვა ჯგუფებისათვის მკურნალობის სხვადასხვა მეთოდების შემუშავება, რომლებიც უნდა მოიცავდნენ ნარკომანებთან დაახლოებას, კონტაქტების გაფართოებას, მკურნალობის შემდგომ ეტაპზე მოვლას, ასევე საზოგადოებრივ მომსახურებას და ადგილობრივ და რეგიონალურ დონეზე სარეაბილიტაციო მომსახურებას, რომელთა პრაქტიკული საქმიანობა, პირველ რიგში, ნარკომანების დასახმარებლადაა მიმართული. უნდა შეიქმნას ისეთი ინფრასტრუქტურა, რომელიც საშუალებას მისცემს ნარკომანებს აიმაღლონ საყოფაცხოვრებო პირობების დონე, უზრუნველყოფს მათ დასაქმებას.

ნარკომანთა ნებაყოფლობითი მკურნალობა ითვალისწინებს სტაციონარულ და ამბოლატორიულ მკურნალობას. იგი შეიძლება იყოს, როგორც გამყლავენებელი, ისე ანონიმური. მიუხედავად იმისა, რომ ნარკომანთა ნებაყოფლობითი მკურნალობა უნდა ტარდებოდეს სახელმწიფოს ხარჯზე. შესაძლებელია დაშვებულ იქნას ფასიანი მკურნალობაც.

ნარკომანთა ნებაყოფლობითი სტაციონალური მკურნალობის უზრუნველყოფის მიზნით საჭიროა:

ა) ნარკოლოგიურ დაწესებულებათა ქსელის გაფართოება და მატერიალური ბაზის განმტკიცება;

ბ) ნარკომანების მკურნალობის ახალი მეთოდების შემუშავება, მოწინავე საერთაშორისო გამოცდილების დანერგვა, გამოჯანმრთელების გზაზე დამდგარ პირთათვის სოციალური რეაბილიტაციის ცენტრების შექმნა;

გ) ნარკოლოგიური დაწესებულებებისა და ნარკომანთა სოციალური რეაბილიტაციის ცენტრებისათვის ფსიქოთერაპევტების, ფსიქოლოგების და სოციალური სფეროს სპეციალისტების მომზადება;

ნარკომანების მკურნალობისათვის საჭიროა მეცნიერული გამოკვლევების ორგანიზება და დაფინანსება, საქართველოსთვის ხელმისაწვდომი და საჭირო თანამედროვე სამკურნალო პრეპარატების წარმოების მოწყობა;

მსოფლიო პრაქტიკა გვიჩვენებს, რომ მიუხედავად მრავალი სახის ორგანიზაციული და პრაქტიკული ღონისძიებების გატარებისა, ნარკომანიით დაავადებულ პირთა მხოლოდ მცირე ნაწილი ექვემდებარება ნებაყოფლობითი მკურნალობის მეთოდებსა და რეჟიმებს, რის გამოც დღის წესრიგში დგება იძულებითი მკურნალობის ინსტიტუტის ამოქმედება. მათ შორის სპეციალური ზრუნვის საგანია სისხლის სამართლის დანაშაულისჩამდენ ნარკომანთა იძულებითი მკურნალობა. ამ მიმართულებით უნდა განხორციელდეს შემდეგი ღონისძიებები:

ა) საქართველოს უზენაესმა სასამართლომ განახორციელოს ზედამხედველობა, რათა სასამართლოებმა სისხლის სამართლის საქმეების განხილვისას დანაშაულის ჩამდენ ნარკომანს სასჯელთან ერთად შეუფარდოს იძულებითი მკურნალობა;

ბ) შინაგან საქმეთა სამინისტრომ უზრუნველყოს დანაშაულის ჩამდენი ნარკომანების იძულებითი მკურნალობის სწორი ორგანიზება. ამ მიზნით მიზანშეწონილია აშენდეს იძულებითი მკურნალობის დაწესებულება;

გ) საქართველოს ჯანმრთელობის დაცვის სამინისტრომ აღმოუჩინოს ქმედითი მეთოდური დახმარება შინაგან საქმეთა სამინისტ-

ტროს დანაშაულის ჩამდენ ნარკომანთა იძულებითი მკურნალობის ორგანიზაციაში;

დ) მკაცრად უნდა გაიმიჯნოს შ.ს. სამინისტროს, ჯანდაცვის და სხვა სამართალდამცავ სისტემებში ნარკომანიის წინააღმდეგ მებრძოლი სამსახურების უფლებამოსილებანი.¹

შესწავლილი იქნას ნარკოტიკების მომხმარებელი და ნარკოტიკებთან დაკავშირებულ დანაშაულებზე განსჯილ პირთა მკურნალობის პრაქტიკა სასჯელთა აღსრულების დაწესებულებებში. შედეგიდან გამომდინარე, შემუშავდეს მისი გასაუმჯობესებელი ღონისძიებები.

ასაშენებელია თანამედროვე ტექნიკით აღჭურვილი იძულებითი ტიპის სამკურნალო-აღმზრდელობითი დაწესებულებანი, სადაც ნარკომანიით დაავადებულ პირთათვის შექმნილი იქნება შრომითი და სამკურნალო რეაბილიტაციის პირობები.

მკურნალობის კურსის გავლის და ნარკოტიკული ნივთიერებებისაგან ავადმყოფის ფიზიკური განთავისუფლების შემდეგ დგება მათი რეაბილიტაციისა და რესოციალიზაციის საკითხი, რის გარეშეც ძნელია ყოფილმა ნარკომანმა საბოლოოდ აიღოს ხელი ნარკოტიკული ნივთიერებების მიღებაზე. სწორედ რეაბილიტაციისა და რეადაპტაციის სიძნელეებია იმის მიზეზი, რომ მკურნალობის კურსის გავლის შემდეგ ყოფილ ნარკომანთა უდიდესი უმრავლესობა კვლავ უბრუნდება ძველ გზას. ამიტომ, საქართველოში ნარკომანთა სრული გამოჯანმრთელებისა და ცხოვრების ნორმალურ კალაპოტში ჩადგომის საქმეში დიდი როლი ენიჭება სპეციალურ ღონისძიებებს, რომელთა შემუშავებისა და განხორციელების დროს საჭიროა საერთაშორისო გამოცდილების გათვალისწინებაც, კერძოდ:

ა) ნარკომანების მკურნალობა უნდა შეუთავსდეს შრომას, რათა გამოჯანსაღების კვალობაზე პიროვნებამ მიიღოს ნორმალური ცხოვრებისათვის აუცილებელი შრომითი ჩვევები, საჭიროების შემთხვევაში დაეუფლოს ისეთ პროფესიას, რომელიც მას უზრუნ-

¹ საქართველოს შინაგან საქმეთა მინისტრის კობა ნარჩემაშვილის ბრძანებით შეიზღუდა იმ თანამშრომელთა წრე, ვისაც უფლება აქვს ნარკომანიაზე შეამოწმოს მოქალაქე.

ველყოფის მატერიალურად საკადმყოფოდან გაწერის, ან სისხლის სამართლის სასჯელის მოხდის და განთავისუფლების შემდეგ. მიზანშეწონილია ნარკომანთა ოჯახების წევრების და მათი ახლობლების ჩაბმა მკურნალობის და რეაბილიტაციის ცენტრების მუშაობაში.

ბ) საქართველოს ხელისუფლების ადგილობრივმა ორგანოებმა უნდა იზრუნონ, რათა არ მოხდეს ყოფილ ნარკომანთა დისკრიმინაცია მათი შრომითი მოწყობის დროს, დაეხმარონ მათ საფოფაცხოვრებო და სხვა ცხოვრებისეული პრობლემების მოგვარებაში.¹

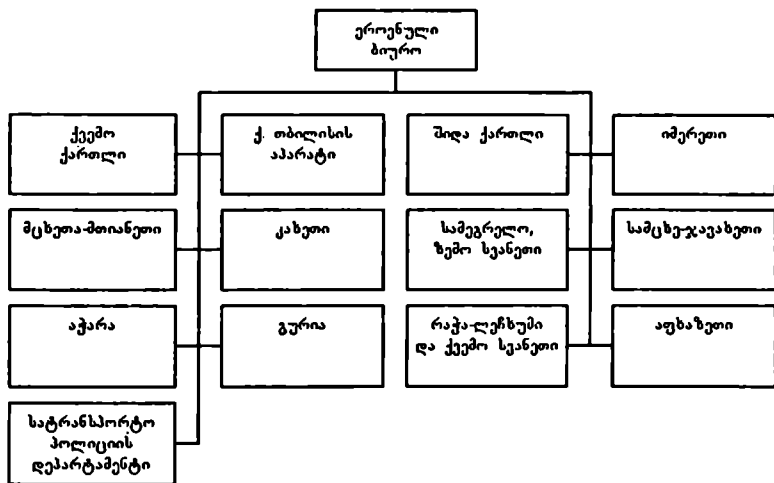
საქართველოში ნარკომანიისა და ნარკოტიკების უკანონო ბრუნვის წინააღმდეგ ბრძოლის 1998-2000 წლების სახელმწიფო პროგრამაში ძირითადად ასახვა კპოვა პრობლემების ყველა მხარემ და ასპექტმა, განსაზღვრა ნარკოტიკების უკანონო ბრუნვის წინააღმდეგ ბრძოლის შინაარსი და ხასიათი, სტრატეგია და ტაქტიკა. ამ პროგრამების სულისკვეთებიდან გამომდინარე, საჭიროა ნარკომანიისა და ნარკობიზნესის წინააღმდეგ ბრძოლის საერთაშორისო ნორმებთან შესაბამისობაში მოყვანილი სამართლებრივი ბაზის შექმნა. სამართალდამცავმა ორგანოებმა უნდა შეიმუშაონ კომპლექსურ ღონისძიებათა გეგმა, სადაც გათვალისწინებული უნდა იქნას ნარკომანთა რიგების, სფეროთა ზრდისა და მისი ასაკობრივი გაახალგაზრდავების ტენდენციები. საჭიროა ნებაყოფლობითი და იძულებითი მკურნალობის სამართლებრივი უზრუნველყოფა—სპეციალური დაწესებულებების შექმნა, დაფინანსების წყაროების გამოძებნა. ნარკომანიით შეპყრობილ პირებთან მომუშავე უწყებათა და სამსახურების კომპეტენციათა გამოიჯენა. გადასახედია ნარკოტიკების პირადი მოხმარების მიზნით შენახვის და მისი არასამედიცინო დანიშნულებით გამოყენებისათვის სისხლის სამართლებრივი მოწესრიგების პრობლემა, ასევე, ქვეყანაში შიგა კონფლიქტების მოგვარება, რასაც შედეგად უნდა მოჰყვეს ტერიტორიული მთლიანობის აღდგენა და იურისდიქციის გავრცელება სრულიად საქართველოში.

ამ ეტაპიდანვე საჭიროა ორგანიზებული საერთაშორისო დამნაშავეობის ბრძოლის საკითხებზე ნეაპოლის 1994 წლის 21-23 ნოემბრის მსოფლიო კონფერენციისა და გაეროს გენერალური ან-

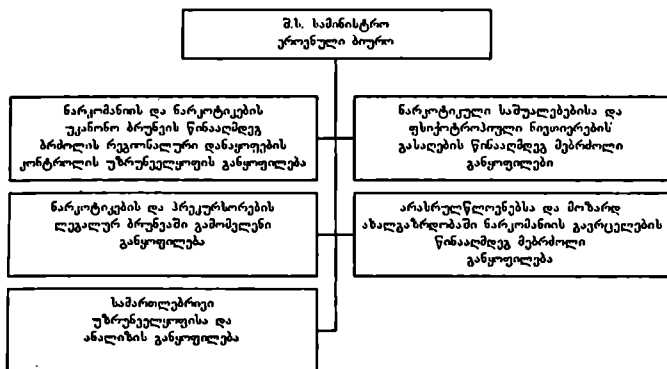
¹ უფრო დაწ. იხ. საქართველოში ნარკომანიისა და ნარკოტიკების უკანონო ბრუნვის წინააღმდეგ ბრძოლის 1998-2000 წლების სახელმწიფო პროგრამა. თბილისი 1998 წ. 61 გვერდზე.

სამბლელის 49-ე სესიაზე (დეკემბერი 1994 წელი) დამტკიცებული „ნეაპოლის პოლიტიკული დეკლარაციისა“ და „ორგანიზებული გლობალური გემის“ რეკომენდაციების გათვალისწინება, რომელშიც მოცემულია სახელმწიფოთა ურთიერთმოქმედების გზები და მეთოდები ნარკობრუნვიდან მიღებული შემოსავლების ლეგალიზაციის აღსაკვეთად. ნარკოტიკების უკანონო ბრუნვის წინააღმდეგ საერთაშორისო გამოცდილება ადასტურებს, რომ ნარკობიზნესის დაძლევა პრაქტიკულად შესაძლებელია მხოლოდ მეცნიერულად დასაბუთებული ღონისძიების განუხრელად გატარებისა და ძლიერი მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის არსებობის შემთხვევაში. როგორც ითქვა, იმ უწყებებს შორის, ვისაც ევალება ნარკობიზნესის წინააღმდეგ ბრძოლა, არის შინაგან საქმეთა სამინისტროს ნარკომანიისა და ნარკობიზნესის წინააღმდეგ ბრძოლის ბიურო თავისი სტრუქტურული დანაყოფებით. (იხ. სქემა).

ქვეყნის ნარკომანიისა და ნარკობიზნესის წინააღმდეგ ბრძოლის ბიურო და ტერიტორიული დანაყოფების სტრუქტურული სქემა

ნარკომანიისა და ნარკოპოზიციის ფინანსებზე ბრძოლის ეროვნული გეგმა

ნარკოტიკების უკანონო ბრუნვის კერები სამართლებრივი

თავი მეოთხე კორუფცია და მასთან ბრძოლის პრობლემა

§1 კორუფცია როგორც საერთაშორისო დანაშაულების სფერო

კორუფცია საერთაშორისო ორგანიზებული დანაშაულების ერთ-ერთი სახეა. მასთან ბრძოლა ნებისმიერ ქვეყანაში სახელმწიფოს ფუნქციის განხორციელების უმთავრესი მიზანია. კორუფციის ცნების ჩამოყალიბების პირველი მცდელობა ჯერ კიდევ გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალური ასამბლეის 1979 წლის 17 დეკემბრის 34-ე სესიის განსაზღვრება იყო, რომლის მიხედვითაც, კორუფცია არის მოვლენა, რომლის დროსაც თანამდებობის პირი გარკვეული საჩუქრის საფასურად დაინტერესებული მხარის სასარგებლოდ ასრულებს ან არ ასრულებს თავის სამსახურებრივ მოვალეობას.

კორუფციის ცნების სხვადასხვა განსაზღვრება ჩამოაყალიბეს თავიანთ ენციკლოპედიებში ამერიკელმა მეცნიერებმა ჯეიმს ბელეტაინმა და ჰენრი ბლეკმა. მათ განმარტებებში ერთი რამ საერთოა: კორუფცია სცილდება ქრთამის აღების და თანამდებობრივი დანაშაულის ფარგლებს. იგივე ამერიკელი იურისტების: ე. ბენფილდის, მ. ჯონსტონის, უ. ნაის და სხვათა მიხედვით „это общественное явление как уклонение политических деятелей, сотрудников госаппарата, бизнесменов и других лиц от выполнения ими своих официальных обязанностей и государственных функций ради личных семейных или групповых интересов с целью обогащения и повышения своего социального статуса“

ამერიკული სამართალმცოდნე და პოლიტოლოგი მ. ჯონსტონი გამოყოფს კორუფციის ოთხ ტიპს: 1) კორუფცია ვაჭრობის სფეროში; 2) პატრონაჟის სისტემა; 3) მეგობრობა და ნათლიობა 4) კრიზისული კორუფცია. მოკლედ განვიხილოთ თითოეული მათგანი.

—ვაჭრობაში კორუფცია დაკავშირებულია „შავ ბაზართან“, უკანონო ოპერაციებთან, გადასახადების გადახდისაგან თავის არიდებასთან, უკანონო ბარტერთან და ა.შ. მსოფლიოში ვაჭრობის სფეროს გაფართოებას თან ახლავს საერთაშორისო ფინანსური ქსელის ზრდა, რომლის მეშვეობით ერთი წლის განმავლობაში შემოდის ერთი ტრილიონი აშშ დოლარი, რაც ხელს უწყობს საქონლის გაცემის ტრანსნაციონალურ გარიგებებს. ამ გზით ყოველდღიურად მსოფლიო ფინანსურ ბაზრებში ერთი მილიარდი „კრიმინალური“ დოლარი შედის მიმოქცევაში. ბაზრის კორუფცია სტაბილური ხასიათისაა, თუმცა იგი იწვევს ფასების გაზრდას, რასაც მომხმარებელთა უკმაყოფილება მოჰყვება.

—პატრონაჟის სისტემა გულისხმობს უკანონო საქმიანობის თავის მოყრას ადამიანთა მცირე ჯგუფის, ან ორგანიზაციის ხელში, სადაც შემოსავლების ცენტრალიზაცია ხდება. შექმნილია ე. წ. „კრიშების“ და „ბოსების“ მართვის სისტემა, რომლებიც მოსახლეობას აიძულებენ დაემორჩილონ მათ პოლიტიკურ მოთხოვნებს. მაგალითად, არჩევნების შემთხვევაში მხარი დაუჭირონ მათ მიერ რეკომენდირებულ ამა თუ იმ პოლიტიკურ პარტიას.

პატრონაჟის სისტემა გულისხმობს კორუფციის მეშვეობით საზოგადოებრივი აზრის მანიპულირებას ხელისუფლების სასარგებლოდ. „პატრონები“ ცდილობენ და აღწევენ კიდევაც ზოგიერთ შემთხვევაში ხელისუფლების კონტროლსაც კი.

—მეგობრობა და ნათლობა გულისხმობს ახლობლების მეშვეობით „სარფიან“ თანამდებობებზე ხალხის დანიშვნას, რაშიც იხდინან მყარ ვალუტას ან ძვირად ღირებულ ანტიკვარულ ნივთებს. ეს არის ე. წ. „ოჯახური“ კორუფცია, რომელიც პირველი ორი სახეობისაგან განსხვავებით, ვიწრო მასშტაბებით ხასიათდება.

—კრიზისული კორუფცია გარკვეული რისკის ქვეშ წარმართული საქმიანობაა, რომელიც გულისხმობს არა მარტო საქონლის მატერიალური სიკეთის სტრატეგიული ობიექტების ყიდვა-გაყიდვას, არამედ ოფიციალური ორგანოების გადაწყვეტილებების საშუალებით მიღებულ შედეგებს, რომელსაც მოჰყვება ქვეყანაში ამა თუ იმ დარგის, ან მთლიანად ქვეყნის პოლიტიკის შეცვლა.

კორუფცია, როგორც მოვლენა, მსოფლიოს მრავალ ქვეყანაშია გავრცელებული. ამიტომ შემთხვევითი არაა, რომ გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალური მდივანი თავის გამოსვლებში განსაკუთრებულ ადგილს უთმობს მის წინააღმდეგ ბრძოლას. მისი აზრით, „ყველაზე საშიში კორუფციის გაერცელება სახელისუფლო დაწესებულებებსა და მაღალი თანამდებობის პირთა შორისაა, მაგრამ ნებისმიერი ქვეყნისთვის უფრო საშიშია მისი გაერცელება სასამართლო სისტემასა და სამართალდამცავ ორგანოებში, რადგანაც მოსახლეობის უდიდეს ნაწილს შეხება სწორედ ამ სისტემებთან გააჩნია, ეს პროცესი კი საზოგადოებრივი ცნობიერების გაუკუღმართებას იწვევს და საფრთხეს უქმნის ეროვნულ კულტურას“¹ ამერიკის შეერთებული შტატები და ევროპის რიგი ქვეყნები კორუფციის 4 ძირითად ჯგუფს გამოყოფენ, რასაც ძირითადად საფუძვლად უდევს ხელისუფლების დანაწილების პრინციპი: 1) საპარლამენტო კორუფცია (უმაღლესი საკანონმდებლო ორგანო); 2) კორუფცია აღმასრულებელ ხელისუფლებაში (მთავრობაში); 3) კორუფცია სასამართლო ხელისუფლებაში (მართლმსაჯულება); 4) კორპორაციული კორუფცია. ამ ნიშნის მიხედვითაა ორიენტირებული კორუფციის წინააღმდეგ ბრძოლის სამართლებრივი ბაზაც.

საზღვარგარეთის ქვეყნებს, და მათ შორის აშშ-ს, უკვე გააჩნიათ კორუფციის წინააღმდეგ ბრძოლის საკმაო გამოცდილება. რაც დაკავშირებულია სახელისუფლო სტურქტურებთან.

1990 წლის 17 ოქტომბერს აშშ პრეზიდენტის მიერ ხელმოწერილ იქნა №12731 ბრძანება, რითაც მან ერთხელ კიდევ დაადასტურა ადრე მიღებული მოდერნიზებული აქტების საერთო პრინციპები, რომელიც შეეხო სახელმწიფო ხელისუფლების მოხელეთა ეთიკურ ნორმებს, რომლებიც თავისი შინაარსით ეხებიან კონკრეტულ იურიდიულ და მორალურ-ეთიკურ მოთხოვნებს, წაყენებულს მაღალი რანგისა და ნებისმიერი სახელმწიფო მოხელეებისადმი. ბრძანებაში მითითებულია:

¹ ო. Дунеев В.В. Коррупция учетная и фактическая „Государство и право“ 1996 г. №8.

"Государственную службу следует рассматривать как такую сферу деятельности, из которой исключены какие бы то не было личные или иные финансовые интересы, препятствующие добросовестному выполнению долга... Госслужащие не должны участвовать в финансовых операциях, при проведении которых предполагается использование закрытой правительственной информации или использовать такого рода информацию в личных целях"

როგორც ეხედავთ, სახელმწიფო მოხელეებს სასტიკად ეკრძალებათ ნებისმიერი სახის სიკეთის, საჩუქრის მიღება ფიზიკური პირების ან პირთა ჯგუფებისაგან, რაც დაკავშირებულია სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულებასთან, მასთან დაკავშირებულ ინფორმაციასთან და ა.შ. წინააღმდეგ შემთხვევაში, მოხელე ვალდებულია სასწრაფო წერილობითი ინფორმაცია გააკეთოს, თუ ასეთი რამ მოხდება. ტრადიციულად, სახელმწიფო სამსახურში ყოფნის მთელ პერიოდში სახელმწიფო მოხელეს შეზღუდული აქვს დამატებითი შემოსავლები, რაც სცილდება სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულებას. მოხელეთა მიერ წარდგენილ საფინანსო დეკლარაციების შევსების წესებს არეგულირებს ზემოაღნიშნული ბრძანება, სადაც ნაჩვენებია უნდა იყოს შემდეგი:

ა) კორპორაციების, კომპანიების, ფირმების და სხვა დაწესებულებების ჩამონათვალი, რომელიც მოხელის ბიზნესს შეადგენს, რა შემოსავალს ღებულობს იქიდან, ასევე იმ დაწესებულებებისა და ორგანიზაციების სია, სადაც სწავლობენ მისი შვილები, მეუღლისა და ოჯახის წევრების ურთიერთობის ყველა ობიექტი.

ბ) მიღებული ფორმის შესაბამისად, მოხელისაგან ითხოვენ მისი მეუღლის და ოჯახის ყველა წევრის კრედიტებისა და დაკრედიტების ჩამონათვალს.

გ) ოჯახის ყველა წევრის უძრავი ქონების ჩამონათვალს.

დ) ინფორმაცია, რომელიც ეხება მოხელის „გრძელვადიან“ კომერციულ ფინანსურ და სხვა ინტერესებს.

ამ მონაცემების შემოწმებას აწარმოებს ნებისმიერ სახელმწიფო სტრუქტურულ დანაყოფში სპეციალური პირი, პირთა ჯგუფი, ან კომისია (დამოკიდებულია სახელმწიფო დამოკიდებულების სიდიდესა და საქმიანობის სპეციფიკაზე), რომელთა უფლებამოსილებაში

შედის ნებისმიერ დროს მოხელისაგან მოითხოვოს დამატებითი ინფორმაცია, გამოიძახოს გასაუბრებაზე, დააზუსტოს დეტალები და ჩაატაროს მოკვლევა. თუკი ისინი აღმოაჩენენ რაიმე დარღვევას, უფლება აქვთ:

—ნაწილობრივი ან მთლიანი დისკვალიფიკაციის;

—ერთი საფეხურით დაქვეითების;

—მიეცეს წინადადება, შეწყვიტოს „კომერციული“ ურთიერთობა საეჭვო რეპუტაციის ფინანსურ ჯგუფებთან.

უფრო სერიოზული დარღვევის აღმოჩენის შემთხვევაში, უფლება აქვთ მოხელე მისცენ სისხლის სამართლის პასუხისგებაში.¹

გერმანიის ფედერაციული კანონმდებლობა ნებისმიერ სახელმწიფო მოხელეს ავალდებულებს, თავისი სამსახურებრივი მოვალეობა შეასრულოს უმწიკვლოდ და სამართლიანად, ქვეყნის და საზოგადოების ინტერესებიდან გამომდინარე, რის შესახებაც იგი ფიცს დებს და დარღვევის შემთხვევაში პასუხს აგებს კანონის მთელი სიმკაცრით. სახელისუფლო სამსახურებში კორუფციის წინააღმდეგ ბრძოლა აყვანილია სახელმწიფო პოლიტიკის დონეზე და მკაცრადაა რეგლამენტირებული, დაცულია ინფორმაციათა კონფიდენციალობა, რაც კორუფციასთან ბრძოლის ერთ-ერთი აქტუალური პრობლემაა. მოხელე მოვალეა, საიდუმლოდ დაიცვას ყველა სახის ინფორმაცია, რაც მისთვის გახდა ცნობილი სახელმწიფო სამსახურში ყოფნის დროს. უფრო მეტიც, სახელმწიფო მოხელეს არა აქვს უფლება, სათანადო ნებართვის გარეშე მისცეს ჩვენება, ან გააკეთოს განცხადება ასეთ ფაქტებზე, სასამართლო პროცესზეც კი. პრესისათვის განცხადებებს მხოლოდ სპეციალური სამსახურები ან უფლებამოსილი სახელმწიფო მოხელე აკეთებს. ამ პრობლემებს არეგულირებს 1987 წლის 12 ნოემბრის სახელმწიფო დადგენილება და გერმანიის ფედერაციის „დისციპლინარული სამართლის წესდება“.²

ამ პრობლემებისადმი შედარებით სხვა მიდგომაა რუსეთის ფედერაციის კანონმდებლობაში. 1995 წლის ფედერალური კანონის: „რუ-

¹ იხ. Юридическая газета 1992 г. №5.

² იხ. Государственная служба, законодательный опыт Германии, Юстиция, 1993 г.

სეთის ფედერაციის ძირითადი სახელმწიფო სამსახურების შესახებ“ მე-11 და მე-12 მუხლებში მოცემულია მოხელეთა მიმართ შეზღუდვები, რაც უკავშირდება სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულებას. წელიწადში ერთხელ სახელმწიფო მოხელე ვალდებულია წარადგინოს ქონებრივი დეკლარაცია. მე-10 მუხლში ჩამოთვლილია კორუფციისათვის დამახასიათებელი მოქმედებანი და შეზღუდვანი კანონმდებლობით. სახელმწიფო სამსახურში მყოფი მოხელეები დაყოფილი არიან „A“, „B“ და ა.შ. კატეგორიებად, რომელთა მიმართაც კანონმდებლობა სხვადასხვა მოთხოვნას აყენებს. კანონით გათვალისწინებული კონტროლი ეხება მხოლოდ პირადად სახელმწიფო მოხელეთა ქონებას და იგი არ ვრცელდება მათი ოჯახის წევრებსა და ახლობლებზე. ამიტომ კორუმპირებული ჩინოვნიკები შეძენილ მოძრავ და უძრავ ქონებას თავის სახელზე არ აფორმებენ. ამერიკის შეერთებულ შტატებში არანაკლებ ყურადღებას აქცევენ საპარლამენტო კორუფციას, ვიდრე—კორუფციას სახელმწიფო ხელისუფლებაში. მაგ. კანადის კანონმდებლობით დაშვებულია, რომ პოლიტიკურმა მოღვაწემ შეიძლება აწარმოოს ბიზნესი. ამ კანონმდებლობით ბიზნესმენებს არ ეკრძალებათ არჩევნებში მონაწილეობის მიღება და არ ავალდებულებენ მათ, არჩევნების დროს კავშირი გაწყვიტონ მასთან. პარლამენტარს, სადეპუტატო უფლებამოსილების შესრულებასთან ერთად, შეუძლია სამეწარმეო-მენეჯერული მოვალეობაც შეასრულოს, ფლობდეს ფასიან ქაღალდებს. არჩევნების დროს უფლება ეძლევა ფულადი სახსრები მოიხმაროს საარჩევნო კამპანიის წარმატებით ჩატარებისათვის. კანონის ფარგლებში მისი მოქმედების ჩარჩოების შემფასებელია საფინანსო-პოლიტიკური მოღვაწეობის გამჭვირვალობა და ანგარიშვალდებულება.

კანადის სისხლის სამართლის კოდექსი ათანაბრებს საპარლამენტო კორუფციას მექრთამეობასთან, კონსტიტუციის მოთხოვნათა დარღვევასთან და სახელმწიფო ღალატის აქტთან. კანონი პასუხს ერთნაირად სთხოვს როგორც ქრთამის ამღებს, ისე—მიმცემს. ასეთ

შემთხვევაში პარლამენტარს ემუქრება 14 წლით თავისუფლების აღკვეთა.

აშშ სენატისა და კონგრესის წევრთა ურთიერთობებს არეგულირებს 1977 წლის ეთიკური ქცევის კოდექსი და სხვა ნორმატიული აქტები. სენატორობის კანდიდატი დეკლარაციას 30 დღით ადრე საარჩევნო კამპანიის დაწყებამდე აბარებს სენატის მდივანს, მაშინაც კი, როცა ის კენჭს იყრის, სენატორები წელიწადში ერთჯერ წარადგენენ საფინანსო დეკლარაციას, სადაც ასახვას პოულობს შემოსავალ-გასავალი მთელი წლის განმავლობაში კონკრეტულად.

—ხელფასის აბსოლუტური რაოდენობა, დივიდენდები, საბანკო პროცენტები, შემოსავლები უძრავ-მოდრავი ქონებიდან, პენსიები.

—სხვადასხვა ფინანსური შემოსავლები, არასახელმწიფო ორგანიზაციებიდან, ტრანსპორტთან დაკავშირებული ხარჯები და გადასახადები.

—ყველა მიღებული საჩუქარი, მათ შორის ტრანსპორტის ხარჯების ანაზღაურება, კვების, სასტუმროში ცხოვრების, რესტორანსა და სხვა გასართობ ადგილებში მიპატიუების და ა. შ.

—საფინანსო და სხვა დავალიანებანი, თუკი ასეთი გააჩნია.

განსაკუთრებული ყურადღებაა დათმობილი უცხოელი მოქალაქეებისაგან, დაწესებულებებისა და სახელმწიფოსაგან მიღებულ საჩუქრებზე. თუკი სენატორი ან სენატის აპარატის თანამშრომელი უცხოელი მოქალაქისაგან, დაწესებულებიდან ან სახელმწიფოს წარმომადგენლისაგან მიიღებს საჩუქარს, რომლის ღირებულება აღემატება 100 დოლარს, მაშინ ის ვალდებულია 60 დღე-ღამის განმავლობაში მოამზადოს ახსნა-განმარტებითი ბარათი ორ ეგზემპლარად, ერთს აგზავნის სენატის ეთიკის კომისიაში, მეორეს, საჩუქართან ერთად, სენატის მდივანთან, სადაც აღწერილი იქნება პირობები და მიზეზები, რამაც განაპირობა ასეთი ფასიანი საჩუქრის მიღება.

ანალოგიური მოხსენებითი ბარათები დგება იმ შემთხვევაშიც, თუკი სენატორი პირადი მოტივებით მოგზაურობს ქვეყნის გარეთ თუ შიგნით.¹

ანალოგიურად ებრძვის დასავლეთის სახელმწიფოებისა და აშშ-ს კანონმდებლობა კორუფციას სასამართლო სისტემაში. მართლმსაჯულების განხორციელება სახელმწიფო ფუნქციის შესრულებაა, ამიტომ მოსამართლენი კანონმდებლობით გათანაბრებული არიან სახელმწიფო მაღალი რანგის მოხელეებთან და მათ მიმართ მოთხოვნებიც თითქმის იგივეა. ეფექტურადაა გამოყენებული იმპიჩმენტის კონსტიტუციური მექანიზმიც. ამერიკის შეერთებულ შტატებში იმპიჩმენტი ემსახურება ხელისუფლების განშტოებათა პარმონიზაციას, ასრულებს საკანონმდებლო ხელისუფლების მიერ, მართლმსაჯულების განხორციელების დროს, სასამართლო ხელისუფლების (აღმასრულებელთან ერთად) გაკონტროლების ფუნქციას. ამ გზით უმტკივნეულოდ ახერხებენ ჩამოაყალიბონ ხელისუფლებას კორუმპირებული თანამდებობის პირები. კანონმდებლობა ძალიან მკაცრია და სტაბილურად ებრძვის კორუფციას საპოლიციო სისტემაში, შეიარაღებულ ძალებსა და სხვა ძალისმიერ სტრუქტურებში.

ევროპის საბჭოს მიერ მიღებულ დეკლარაციებში, კონვენციებსა და სხვა დოკუმენტებში კორუფციის სუბიექტებად შეყვანილია 'ფიზიკური პირები და ორგანიზაციები. როგორც წესი, ფიზიკური პირი პასუხს აგებს ქრთამის მიცემისთვის. ბოლო პერიოდში შეინიშნება კომერციული მოსყიდვის ფაქტები. ფიზიკური პირი მოიაზრება როგორც კორუფციის სუბიექტი. საკორპორაციო სამართლის ჩამოყალიბებამ განაპირობა კორპორაციების განხილვა, როგორც სუბიექტები კორუფციული დანაშაულისა. გარდა ამისა, საბაზრო ურთიერთობებმა წარმოშვა სახელმწიფოთაშორისი და არასამთავრობო ორგანიზაციათაშორისი ურთიერთობანი. ე. ი. იქმნება საერთაშორისო კორპორაციები, თავიანთი საფინანსო ფონდებით. ბუნებრივია, ამას მოჰყვა ამ სფეროში ტრანსნაციონალური კორუფცია.² რადგანაც კორპორაციების ფორმების მრავალგვარობაში აშშ-ს ბადალი არ

¹ აბ. დას. გაზეთი.

² აბ. Шестинин В. „Одолеем ли коррупцию“ Международная жизнь 1993 г. №2.

კყავს მსოფლიოში. უფრო მეტიც, ეს მრავალგვარობა დღითი დღე პროგრესულად იზრდება.

ამით იყო ნაკარნახევი, რომ 1977 წლის 20 ნოემბერს აშშ-ში მიღებული იქნა კანონი „საზღვარგარეთის ქვეყნებში კორუფციის პრაქტიკის“ შესახებ, რომელიც ყველა ამერიკულ კომპანიას ავალდებულებს: ა) აწარმოოს და შეინახოს ყველა საბუღალტრო წიგნი, ჩანაწერები და ანგარიშები, რომლებიც ასახავენ ხელშეკრულებებსა და აქციებს. ბ) შემუშავებული და დაცულ იქნეს შიდა აღრიცხვის სისტემა, რომელიც აჩვენებს კორპორაციების ყველა საქმიანობას ხელშეკრულებით შესრულებულ სამუშაოს და ა. შ. ამ კანონის მიღება განაპირობა არა მარტო საგარეო სფეროში შექმნილმა მდგომარეობამ, არამედ იმანაც, რომ კორპორაციული ბიზნესი გადაება სახელისუფლებო სტრუქტურებს. ოფიციალური ხელისუფლების წარმომადგენლებმა შექმნეს კერძო ბიზნესი, რომლის ერთ-ერთი სახეა „ლობიზმი“. ოფიციალური პრესის მონაცემებით, გასული საუკუნის 80-იან წლებში აშშ-ში კონგრესში დაფიქსირდა 7200 ლობისტური დამოკიდებულება მხოლოდ საზღვარგარეთის ბიზნესზე, რასაც ლობისტებისათვის მილიონობით ამერიკული დოლარი მოჰქონდა. მსგავს ურთიერთობებში ჩაბმული იყვნენ არა მარტო სენატის, არამედ ხელისუფლების სხვა შტოებიც. მაგალითად, ცენტრალური დაზვერვის სამმართველოს ყოფილი დირექტორი უ. კოლბი. არც ის იყო შემთხვევითი, რომ 1992 წელს ბილ კლინტონმა წინასაპრეზიდენტო არჩევნებში წამოწია საკითხი ლობისტური საქმიანობის მიმართ კონტროლის გაძლიერების თაობაზე.

§2 კორუფცია და საქაროშეულო

თანამედროვე საქართველო არაერთი სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის პრობლემის წინაშე დგას: ქვეყნის ტერიტორიული მთლიანობის აღდგენა, ისტორიული საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე იურისდიქციის გავრცელება, ადმინისტრაციულ-ტერიტორიული მოწყობის გადაწყვეტა, კორუფციასთან ბრძოლა და სხვა.

ჩვენი ქვეყანა სერიოზულადაა დაავადებული კორუფციით. მან შეარყია სახელმწიფოებრიობის საფუძვლები, შეაღწია საზოგადოებრივ ცნობიერებაში, გააზარა ეროვნული თვითშეგნება და საფრთხე შეუქმნა ქვეყნის შემდგომ განვითარებასა და არსებობასაც კი. უფრო ზუსტად, კორუფციის არსებულმა დონემ ეჭვქვეშ დააყენა საქართველოში სახელმწიფო ინსტიტუტების რეალური ფუნქციონირება, საგრძნობლად შეაფერხა ქვეყნის ეკონომიკური განვითარება, მნიშვნელოვნად დააქვეითა საზოგადოების ნდობა სახელმწიფო ინსტიტუტებისადმი, საფუძველი შეურყია საქართველოს საერთაშორისო პრესტიჟს. ამით იყო ნაკარნახევი, შექმნილიყო ჯგუფი „ანტიკორუფციული შეიდაცა“, რომელმაც შეიმუშავა საქართველოს ეროვნული ანტიკორუფციული პროგრამის ძირითადი მიმართულებები. პროექტი გამოქვეყნდა საერთო-სახალხო განხილვისათვის, რასაც მოჰყვა საქართველოს პრეზიდენტის 2001 წლის 15 მარტის ბრძანებულება¹ — ზოგიერთი პირველი რიგის ანტიკორუფციულ ღონისძიებათა შესახებ. საქართველოს ეროვნული ანტიკორუფციული პროგრამის ძირითად მიმართულებებში კორუფციის დეფინიცია შემდეგნაირადაა წარმოდგენილი: „კორუფცია არის საჯარო ხელისუფლების ბოროტად გამოყენება პირადი ან ჯგუფური გამორჩენის მიზნით. მისი ტიპური გამოვლინებებია: მექრთამეობა, საჯარო საკუთრების არადანიშნულებისამებრ გამოყენება კერძო ინტერესებისათვის, ინტერესთა კონფლიქტი და ა.შ. როგორც წესი, კორუფციულ ურთიერობაზე საუბრობენ იქ, სადაც ურთიერთობის ერთ-ერთი მხარე მაინც სახელმწიფოს წარმომადგენელია ან ასრულებს სახელმწიფოს მასზე დელეგირებულ ფუნქციებს.“²

„კორუფცია“ ლათინური სიტყვაა და. პირდაპირი მნიშვნელობით ნიშნავს მოსყიდვას. დღემდე ეს ცნება, როგორც მოვლენა, თეორიული თვალსაზრისით, ცალსახად განსაზღვრული არ არის, არ არ-

¹ ქვეყანაში ანტიკორუფციული სამსახურის ხელმძღვანელად საქართველოს პრეზიდენტის ბრძანებულებით დაინიშნა ახალგაზრდა სპეციალისტი მირიან გოგიაშვილი.

² იხ. ეროვნული ანტიკორუფციული პროგრამის ძირითადი მიმართულებები.

სებობს ერთიანი ჩამოყალიბებული აზრი ამის თაობაზე. ჩვენი შეხედულებით, კორუფცია ნიშნავს პოლიტიკურ და საზოგადო მოღვაწეთა, სამხედრო, ეკლესიის მსახურთა და ზოგადად, თანამდებობის პირთა მოსყიდვას და ჩართვას ჯგუფურ დანაშაულებში, რის შედეგადაც წარმოიშობა მაფიოზურ-კლანური იერარქია, ამ უკანასკნელთა „მოღვაწეობა“ კი ამკვიდრებს უკანონობას, დაუსჯელობის სინდრომს, სამართლებრივ ნიპილიზმს ქვეყანაში.

კანონში „საჯარო სამსახურში ინტერესთა შეუთავსებლობისა და კორუფციის შესახებ“ (მე-3 მუხლი) კორუფცია განმარტებულია, როგორც „თანამდებობის პირის მიერ თანამდებობის ან მასთან დაკავშირებული შესაძლებლობების გამოყენება, კანონით აკრძალული ქონებრივი ან სხვა სიკეთის გადაცემა, ან მის მიღებასა და დაკანონებაში ხელის შეწყობა“.¹

მკვლევართა ნაწილი თელის, რომ კორუფციის ცნების ფართო გაგება ართულებს სისხლის სამართლის თეორიასა და კანონმდებლობაში ამ სახის დანაშაულებათა კლასიფიკაციას. ე.ი. ძნელდება დანაშაულებრივ ქმედებათა, ბრალდებულ და განსასჯელ პირთა კონკრეტიზაცია (პერსონიფიცირება). რა თქმა უნდა, ამ მოსაზრებას აქვს არსებობის რეალური საფუძველი, მაგრამ თუ თეორიულად ზუსტად არ განისაზღვრა „კორუფციის“ დეფინიცია, გართულება მის წინააღმდეგ ბრძოლა. გარდა ამისა, კორუფციას მეტი გასაქანი უჩნდება და შემდგომ პოლიტიკური დაპირისპირების მიზეზადაც იქცევა, თუ კი ქვეყანაში პარტიების და საზოგადოებრივი ორგანიზაციების სიმრავლეა.

საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსში მრავლად ეხვდებით მუხლებს, მათ შორის, სამსახურებრივი უფლებამოსილების გადამეტება (332-ე მუხლი), გადასახადებისაგან თავის არიდება (218-ე მუხლი), კორუფციული მოსყიდვა (221-ე მუხლი), მექრთამეობა (338-339-ე მუხლი), კანონით აკრძალული საჩუქრის მიღება (340-ე მუხლი), სამსახურებრივი სიყალბე (341-ე მუხლი), სამ-

¹ იხ. საქართველოს კანონები, თბ., 1998 წ. გვ. 276.

სახურებრივი გულგრილობა (342-ე მუხლი), თვითნებობა (360-ე მუხლი) და ა. შ. მათ, გარკვეულწილად, გააჩნიათ კორუფციულ დანაშაულებებთან შეხება. მიუხედავად ამისა—საჭირო გახდა დამატებითი ღონისძიებების განხორციელება.

ანტიკორუფციული პროგრამის ძირითად მიმართულებებში მინიშნებულია „ძალისმიერი სამინისტროების განსაკუთრებულ როლზე“, სადაც კვითხულობთ:

„სახელმწიფოს სისუსტის ერთ-ერთი ნიშანია ე.წ. „ძალოვანი სამინისტროების“ განსაკუთრებული როლი. თვით ის ფაქტიც კი, რომ ბოლო წლებში ჩამოყალიბდა საგანგებო ტერმინი მათ აღსანიშნავად (რომელიც არ არსებობს განვითარებული დემოკრატიების ლექსიკონში) მიაჩნებოდა იმაზე, რომ დარღვეულია ბალანსი სახელმწიფო ინსტიტუტებს შორის და არასაკმარისია შეიარაღებული ძალის მქონე უწყებებზე სამოქალაქო კონტროლი.

განვითარების მიმდინარე ეტაპით განპირობებული „ძალოვანთა“ და სამართალდამცავთა განსაკუთრებული მდგომარეობა პირდაპირ არის დაკავშირებული კორუფციის ფართოდ გაერცელებასთან, რადგან პოლიტიკური ხელმძღვანელობისა და საზოგადოების მხრიდან შესუსტებული კონტროლის და, ამავე დროს, მათი არაპროპორციონალურად გაზრდილი გავლენის პირობებში ისინი გარდუეალად იქცევიან კორუფციის ხელშემწყობ კერებად, და ამ დარგში, ისევე, როგორც მრავალ სხვა სახელმწიფო სტრუქტურაში, კორუფციასთან ბრძოლა განსაკუთრებით ძნელი ხდება.“¹

ცხადია, რომ კორუფციასთან ბრძოლა და შესაძლო „რადიკალური ზომები“ სახელმწიფო ხელისუფლების თვითმიზანი არ არის, ეს რეალურობით ნაკარნახევი იძულებითი ღონისძიებაა, ამასთან, არის სახელმწიფოს ერთ-ერთი ძირითადი ფუნქცია და საზოგადოებრივი წესრიგის დამყარების აუცილებელი პირობაც. ქვეყნის მოსახლეობას უნდა სწამდეს, რომ კანონი გამოყენებული იქნება სრუ-

¹ იბ. დას. პროგ. გვ. 15.

ლი ძალით ნებისმიერი მოხელის თუ საზოგადოებრივი წესრიგის დამცავი თანამდებობის პირის მიმართ. მთავრობა არ უნდა ელოდეს მოქალაქეთაგან კანონის მორჩილებას, თუკი მას არ შეუძლია, ან არ სურს უზრუნველყოს კანონის შესრულება თავისივე წარმომადგენლებისაგან და თავისსავე უწყებებში.¹ კორუფციასთან ბრძოლის რეალურად განხორციელებით არ დაიწყება ბრძოლა ზოგადად კეთილდღეობისა და სიმდიდრის წინააღმდეგ, პირიქით: ამ ღონისძიებებით დაცული უნდა იქნეს სამართლიანი გზით მოპოვებული მატერიალური და სულიერი სიკეთე, ქვეყანას სჭირდება კანონიერი გზით გამდიდრებული ადამიანები, შეძლებული საშუალო ფენა, რომელიც სახელმწიფოს ხერხემალი უნდა გახდეს და არა სხვის ხარჯზე გაფუფუნებული მოხელე. ი. ჭავჭავაძე და ა. ჯორჯაძე ჯერ კიდევ საუკუნის დასაწყისში წერდნენ, სახელმწიფო ბიუჯეტს პატიოსანი მრეწველები ავსებენო, ასეა დღესაც.

თანამედროვე პირობებში ჩამოყალიბებული სახე მიიღო ელიტარულმა კორუფციამ. ის გაცილებით საშიშია, რადგან ითრევს ქვეყნის ოფიციალურ სტრუქტურებს. ხელისუფლების მაღალი ეშელონების მოხელეები ერთგვერდიანი დოკუმენტის შედგენით და ხელის მოწერით ძალიან იოლად ხსნიან მილიონობით თანხას სახელმწიფო ბიუჯეტიდან. კორუფცია ელვისებური სისწრაფით იჭრება და იკიდებს ფეხს სახელმწიფო აპარატის, ხელისუფლების მმართველობის უმაღლესი და ადგილობრივი ორგანოებისა და საზოგადოებრივი ცხოვრების თითქმის ყველა სფეროში, რის შედეგადაც სახელისუფლებო სტრუქტურები კარგავენ მოსახლეობის ნდობას; ამას შედეგად მოსდევს დაუსჯელობის სინდრომი, სამართლებრივი ნიჰილიზმი, სამართლიანი ქცევის, მართლშეგნების დაქვეითება. სამაგიეროდ, იზრდება მართლსაწინააღმდეგო ქმედებათა კოეფიციენტი, ხშირდება ქართველი კაცისათვის არატრადიციული და შეუფერებელი „საქმიანობა“, როგორიცაა მათხოვრობა, პროსტიტუცია, კომოსექსუალიზმი, ჩვილი ბავშვების ქურდობა, სანაგვეზე მიტოვება, ყაჩაღობა და ა.შ.

¹ იხ. ბ. სავანელი, ადამიანის უფლებები, თბ., 2001 წ., გვ. 242.

საქართველოს, ამ თვალსაზრისით, მაღალიზიის, ეთიოპიის, ნიკარაგუ-
ას გვერდით მოიხსენებენ.

ქვეყანაში კორუფციის კლასიფიკაცია შემდეგნაირად შეიძლება
წარმოვიდგინოთ: 1) ლოკალური კორუფცია; 2) უწყებრივი კორუფ-
ცია; 3) უწყებათაშორისი კორუფცია; 4) ტოტალური კორუფცია.
რაც შეეხება წყაროებს, იგი პირობითად შეიძლება ასე გან-
ვიხილოთ:

1) სახელისუფლებო კორუფცია.

2) „საკრედიტო“ კორუფცია; ბანკებიდან გატანილი კრედიტების
20% უკან აღარ დაბრუნებულა, ან თუ დაბრუნდა, მიზერული
თანხები ფულადი ერთეულის ინფლაციის მანიპულირებით. ე.ი.
საბანკო და საფინანსო სისტემა მთლიანად მოიცვა კორუფციამ.

3) ქვეყანაში საზღვარგარეთის სხვადასხვა სახელმწიფოებიდან
შემოსული ჰუმანიტარული დახმარებების, შემოწირულობებისა და
კრედიტების არადანიშნულებით გამოყენების შემთხვევები.

4) კორუფცია ენერგოსისტემაში.

5) კორუფცია საეაჭრო ქსელში, ანუ „შავი ბაზარი“.

ბუნებრივია, არსებობს სხვა წყაროები და სფეროები, მაგრამ
ძირითადად ხელისშემწყობი მაინც ზემოაღნიშნულია. თუ ამას დავა-
მატებთ უხელფასობას, უპენსიობას, რაც მიზეზი ხდება მასების კო-
რუფციულ ქსელში იძულებით ჩართვისა, ეს საუბრის სხვა თემაა.¹

ზემოაღნიშნული პროცესები იწვევს მთლიანად საზოგადოების,
ცალკეული ადამიანის ფსიქოლოგიის „ქორწინებას“ კორუფცია-
ზე—ეს ნიშნავს, რომ არც ამღებს და არც მიმცემს ერთმანეთის (და
არც სხვების) აღარ რცხვენიათ და არც ერიდებათ, ისინი ყოველ-
დღიურ ურთიერთობაში კარგად გრძნობენ თავს, რაც საშიში სინ-
დრომია. ასეთ შემთხვევაში კორუფცია შეიძლება გადაიქცეს მძიმე
დაავადებად და მთელი საზოგადოების გაუცხოება გამოიწვიოს.

კორუფციის წინააღმდეგ ბრძოლის ყველაზე ეფექტურ საშუა-
ლებად, ბუნებრივია, სახელმწიფო პროგრამასთან ერთად, უხელფა-
სობის, უპენსიობის და უკიდურესი სიღატაკის დაძლევის პრაქტი-
კული ღონისძიებები უნდა იქცეს. ამ პროცესში დასაშვები და ზო-

¹ ამ პრობლემაზე თავის გამოსვლებში არაერთხელ გაამახვილა ყურადღება
საქართველოს პრეზიდენტმა.

გადღასაშვები არ არსებობს, მაგრამ რამდენადაც ამ პრობლემას ერთი ხელის დაკერით არ მოეწეება, საჭიროა სახელმწიფოს, საზოგადოების, თითოული ადამიანის ნება, ეტაპობრივი ბრძოლა, პირველ რიგში ზღვარგადაცილებულ მოქმედებათა აღკვეთა, შემდეგ და შემდეგ კი ზნეობრიობამდე აყვანა. კორუფციასთან ბრძოლა ყველას ეხება და მის დაძლევას საერთო-სახალხო ძალისხმევა დასჭირდება. ეს პროცესი თავისთავად ძალზე ძნელია, მაგრამ არა განუხორციელებელი. აქედან გამომდინარე, უნდა ვილაპარაკოთ არა კორუფციის განადგურებასა და მის სრულ აღკვეთაზე, რაც პრაქტიკულად შეუძლებელია (ყოველ შემთხვევაში, ამ ეტაპზე გ.ლ.), არამედ მის მკვეთრ შემცირებაზე, რაც საშუალებას მოუსპობს ამ დანაშაულს გახდეს განმსაზღვრელი და წარმართველი საზოგადოებაში, განკურნავს ქვეყნის პოლიტიკას საკუთრების მოსაპოვებლად ხელისუფლებისაკენ ლტოლვის არაჯანსაღი ტენდენციებისაგან.¹

საქართველოს ეროვნული ანტიკორუფციული პროგრამის ირგვლივ მეცნიერ-მკვლევართა მიერ არაერთი მოსაზრებაა გამოთქმული,² ყველა ერთხმად აღიარებს მის დიდ მნიშვნელობას ეროვნული ცნობიერებისა და სახელმწიფოებრიობის გადარჩენის საქმეში. კორუფციის პრობლემა მხოლოდ პოლიტიკურ, ეკონომიკურ, იდეოლოგიურ და სამართლებრივ ჭრილში, კომპლექსურ ღონისძიებათა გატარების შემდეგ, დაიძლევა, ამიტომ ამ ეტაპზე თავს ვიკავებთ მისი სრულყოფილი იურიდიული შეფასებისაგან.

¹ იხ. გ. მთვარელიძე, კორუფციის როგორც ანტისახელმწიფოებრივი და ანტისაზოგადოებრივი მოვლენის წინააღმდეგ ბრძოლის ასპექტები, ჟურნალი „სამართალი“, თბ., 2001 წ., №3, გვ. 7.

² იხ. შ. ფაფიაშვილი, „მექრთამეობა, კორუფცია (რეალობა, პერსპექტივები)“, ჟურ. „სამართალი“, №10, 11, 12, თბ., 2000 წ., გვ. 82-89, მ. ბაძალა, „ეროვნული ანტიკორუფციული პროგრამის ძირითადი მიმართულებანი“, იქვე, გვ. 11-17.

თავი მესამე აღაშენებით ვაჭრობის პრობლემა (თრეფიკინგი)

§1 აღაშენებით ვაჭრობის ზოგადი ასახელება

XX საუკუნის ბოლოსა და ახალი ათასწლეულის დასაწყისში მსოფლიოს სოციალურ-პოლიტიკურმა რუკამ სერიოზული ცვლილებები განიცადა. ეს, უპირველეს ყოვლისა, გამოიწვია გასული საუკუნის 90-იანი წლებიდან მსოფლიო სოციალისტური სისტემის დაშლამ, რამაც გარკვეული გავლენა იქონია უახლესი ევროპული ქვეყნების მდგომარეობაზეც. სოციალურ-ეკონომიკურმა კრიზისმა მოიცვა ყოფილი პოსტსაბჭოური სიერცე (მათ შორის საქართველოც) და წარმოიშვა დანაშაულობათა ახალი სახეები, ახლებური მიდგომა შეიძინა ისტორიისათვის უკვე კარგა ხნით დავიწყებულმა დანაშაულების ფორმამაც (მეკობრეობა, ტყვეთა სყიდვა და სხვა).

ამ შემთხვევაში საუბარი გვექნება საერთაშორისო დანაშაულის ისეთ თანამედროვე სახეზე, როგორიცაა „აღაშენით ვაჭრობა და ექსპლუატაცია“. მსოფლიო ლიტერატურაში ასეთი სახის დანაშაულობებს აღნიშნავენ ტერმინით „თრეფიკინგი“ (human trafficking)—„აღაშენებით ვაჭრობა“. იგი სათავეს იღებს XX საუკუნის 60-იანი წლებიდან, როდესაც დაშლა დაიწყო მსოფლიო კოლონიურმა რეჟიმმა. მკვლევარ-კრიმინოლოგთა აზრით, თრეფიკინგი მსოფლიოში (იარაღით და ნარკოტიკებით ვაჭრობის შემდეგ) მესამე უდიდესი და ყველაზე სწრაფად მზარდი, მომგებიანი კრიმინალური საქმიანობაა, რომლის მეშვეობითაც ჩამოყალიბდა „თეთრი მონობა“. ასეთი კრიმინალური დაჯგუფების წევრებს თრეფიკერები ეწოდებათ, ისინი ნაცნობებს და უცნობებს, განსაკუთრებით ახალგაზ-

¹ კრიმინოლოგთა ბოლო მონაცემებით თრეფიკინგმა მეორე ადგილზე გადმონაცელა.

რდა ქალებს და ბავშვებს, იტყუებენ მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნებში, მეზობელ თუ შორეულ სახელმწიფოებში, არც თუ ისე იშვიათად ქვეყნის შიგნითაც, მათი გაყიდვის მიზნით. საქართველოშიც შექმნილია ერთი შეხედვით ოფიციალურად რეგისტრირებული და კანონიერი სხვადასხვა დასახელების ორგანიზაცია, როგორიცაა: მოდელების სააგენტო, სამოგზაურო სააგენტოები, საზღვარგარეთ შრომითი მოწყობის სამსახური, ბავშვთა მომვლელების „au-pair“ სამსახური, სტუდენტი-ახალგაზრდების გაცელის სააგენტო, ადამიანთა გაცნობის ადგილობრივი და საერთაშორისო სამსახური. უკანასკნელ პერიოდში საინფორმაციო საშუალებებში გაჩნდა განცხადებები, თითქოს აშშ-ში, ქ. ნიუი-ორკში ტერაქტების შედეგად დანგრეული მსოფლიო სავაჭრო ცენტრების „მანჰეტენის“ მშენებლობაზე მუშებსა და სპეციალისტებს იწვევენ, ეს მორიგი ტყუილია, რათა ახალი მსხვერპლი ჩაითრიონ ადამიანებით მოვაჭრეებმა.¹ კრიმინალური დაჯგუფებები თაღლითობის ამ გზით აღწევენ ადამიანთა ნდობის მოპოვებას, რისთვისაც იყენებენ ნათესაებს, მეზობლებს, თანამშრომლებს, ნაცნობ-მეგობრებს, შედეგად კი უკვე დაზარალებულები, ანუ თრეფიკირებულები, შემდგომში არალეგალური, კანონით აკრძალული „მონური“ ცხოვრებისა და მუშაობის პირობებში ზვდებიან. ქალებს და ბავშვებს (ხშირად მამაკაცებსაც) ე.წ. „დამქირაველები“ აიძულებენ, ხელი მიჰყონ პროსტიტუციას, დაბალანაზღაურებად (შეიძლება საერთოდ აუნაზღაურებელ) შავ სამუშაოს, რისთვისაც კრიმინალებს უკვე აპრობირებული მეთოდები გააჩნიათ: დოკუმენტების ჩამორთმევა, სავალო კაბალა, ფიზიკური შეურაცხყოფა, ემოციური და ფსიქოლოგიური ზეწოლა, იზოლაცია, ფიქტიური ხელმოწერა (დაქორწინება), ვიზების შექმნის არაკანონიერი გზები და ა.შ.

ამა თუ იმ ქვეყანაში ჩაყვანისთანავე ასეთ ადამიანებს ჩამოართმევენ საბუთებს და, ბუნებრივია, უსაბუთო, ენის, ქვეყნის არმცოდნე პიროვნება მიჯაჭვულია ე.წ. „ახალ პატრონზე“ და უსიტყვოდ ემორჩილება მის ყოველგვარ მოთხოვნას. გარდა ამისა, უფორმებენ

¹ იხ. გაზ „მეტროპოლი“ 2001წ. №5 გვ.1

ხელშეკრულებას, რომლის ძალითაც ხელფასი დიდი ხნის ვადით დაუკავდება იმ გაწეული ხარჯებისათვის, რაც ე.წ. დამქირავებელმა გაიღო. ეს შეიძლება იყოს ვიზის ღირებულება, გზის ხარჯები. გარდა ამისა, სპეციალური ტექნიკის საშუალებით, აფიქსირებენ ისეთ მასალას, რომელსაც შეუძლია პიროვნების კომპრომენტაცია, ემუქრებიან ამ მასალების ლეგალიზაციით. ძალიან ხშირად მიმართავენ მათ მიმართ ფიზიკურ ძალადობას და ა.შ. (გასათვალისწინებელია ისიც, რომ გერმანიისა და შვეიცარიის კანონმდებლობა არ კრძალავს არაგერმანელის და არაშვეიცარიელის ოფიციალურ ქორწინებაში მყოფის ბორდელების გზით პროსტიტუციაში ჩაბმას).¹

დამნაშავეთა ამ ჯგუფებს ადგილებზე კარგად აქვთ დამუშავებული ემოციური და ფსიქოლოგიური ზეწოლის მეთოდები. ისინი თითოეულ პიროვნებაზე ფლობენ ამომწურავ ინფორმაციას. ამიტომ დაშინებისათვის იყენებენ მუქარას, შანტაჟს და სხვ. მაგ., ბავშვის გატაცებით, ოჯახის განადგურებით და ა.შ. ამას ხელს უწყობს სახელმწიფოთა საელჩოებთან იმედგაცრუებული ადამიანების რიგები, რაც უიოლებთ თრეფიკერებს, ადვილად შეარჩიონ მათთვის სასურველი პოტენციური „თეთრი მონები“.

ამ პრობლემის ირგვლივ 2001 წლის 14-21 თებერვალს უნგრეთის დედაქალაქ ბუდაპეშტში აშშ-ის უნივერსიტეტის (Tra ccc) ინიციატივით ჩატარდა სემინარი, სადაც მონაწილეობდა საქართველოს დელეგაცია, მეცნიერთა და პრაქტიკოს მუშაკთა შემადგენლობით (დელეგაციის წევრები: მ. ბაძალუა, გ. ლლონტი, ნ. მახათაძე, მ. წერეთელი, გ. ლობჯანიძე, ბ. დევნოზაშვილი, შ. ცერცვაძე, ლ. კახიანი, თ. ალექსიძე, თ. საბედაშვილი). ტრანსნაციონალური დანაშაულისა² და კორუფციის ცენტრმა აშშ-ის, საქართველოს, მოლდავეთისა და რუსეთის კრიმინოლოგებთან, პროკურორებთან, გამომძიებლებსა და ექსპერტებთან კავშირში ჩაატარა საინტერესო

¹ იხ. Shelly L. Criminal Kaleidoscope The Diversification and Adaptation of Criminal Activities in the Soviet Successor states\\European Journal of Crime.Criminal Law and Criminal Justice.Vol. 3. 1996 P. 248-252

² საქართველოში მუშაობს ქალთა დანაშაულის სერთაშორისო ორგანიზაცია. საქართველოს ორგანიზაციის მენეჯერია ლ. ბაქრაძე, National Anti-Trafficking Network Platform-Georgian, womenAid Internarional-Caucasus-ის დამფუძნებელი-დირექტორი Fida Ripply

გამოკვლევები ამ მრავალწახნაგოვანი დანაშაულის შესწავლის მიზნით, რადგანაც ადამიანებით ვაჭრობასთან დაკავშირებული დანაშაულის ზრდის ტენდენცია გასაგებია და მიზეზები—მარტივი. მსოფლიო ბაზარზე მონური ექსპლუატაციისათვის მუდმივი მოთხოვნილებაა, რომელსაც მაღალი მოგება მოაქვს, ერთი წლის განმავლობაში მსოფლიო მასშტაბით 4 მილიონი ადამიანი ხდება არალეგალური ვაჭრობის მსხვერპლი, რომელიც 17 მილიარდი აშშ დოლარის შემოსავალს აძლევს დამნაშავეთა სინდიკატს. დაახლოებით ამდენივე შემოსავალს იძლევა მიგრანტთა არალეგალური გადაყვანა საზღვარზე.

„ადამიანებით ვაჭრობის არალეგალური ბიზნესი გახდა დამნაშავეთა ჯგუფის ერთ-ერთი „მიმზიდველი“ საქმიანობა. ზოგიერთი საერთაშორისო ორგანიზებულ დამნაშავეთა დაჯგუფებანი ნარკოტიკებით ვაჭრობაზე მაღლა ადამიანებით ვაჭრობას აყენებენ, რადგანაც ამ სახის მოქმედება ნაკლები ენერგიის ხარჯვას მოითხოვს, დაბალრისკიანი და მაღალშემოსავლიანია. გარდა ამისა, ნარკოტიკის გაყიდვა მხოლოდ ერთჯერ შეიძლება. ადამიანთა გამოყენება, როგორც ფულის შოვნის წყარო—ხანგრძლივი დროის მანძილზეა შესაძლებელი. ეს დაკავშირებულია მასთან, რომ მსხვერპლის ვიქტიმიზაცია ამ სფეროში ხასიათდება მაქსიმალური ლატენტურობით, რადგანაც დაზარალებულს ფიზიკურად არ შეუძლია მიმართოს პოლიციას, ან ეშინია ამ ნაბიჯის გადადგმის, რადგან მას თვლიან არალეგალურ ემიგრანტად ამა თუ იმ ქვეყანაში.

აქედან გამომდინარე, ადამიანებით ვაჭრობა მსოფლიოს მრავალ სახელმწიფოშია გაერცელებული, რასაც ხელს უწყობს რიგ ქვეყნებში სოციალურ-ეკონომიკური პირობების გაუარესება.

ამ ხანგრძლივი პროცესის ზუსტად განსაზღვრება მოცემული არ არის. სხვადასხვა საერთაშორისო დოკუმენტებში ვხვდებით სხვადასხვანაირად. მაგ. („ადამიანებით კონტრაბანდა“, „ადამიანებით ვაჭრობა“, „უკანონო გადაადგილება და ექსპლუატაცია“ „უკანონო მიგრაცია“ და ა.შ.). კრიმინოლოგები მიდიან იმ დასკვნამდე, რომ ეს პროცესი სხვადასხვა შინაარსისაა და უფრო მიესადაგება „ადამიანებით ვაჭრობა“. კლასიფიკაციის თვალსაზრისით, პროცესის პირველ ეტაპს წარმოადგენს მსხვერპლის გადმოხრება და მისი გადა-

ადგილება ექსპლოატაციაში ჩაბმის, ან გაყიდვის მიზნით. ადამიანის დაუფლების სხვადასხვა ხერხი არსებობს. ის შეიძლება დაკავშირებული იყოს ყიდვა-გაყიდვასთან, ან არ იყოს. რა გვაქვს მხედველობაში, როდესაც ადამიანის ყიდვა ხდება სხვა პირისაგან შემდგომში მისი გაყიდვის მიზნით, და როდესაც ადამიანის დაუფლება ხდება მიტაცების, მოტყუების და სხვა საშუალებით.

უფრო ხშირად მიმართავენ მოტყუებას, რაშიც თრეფიკერები იყენებენ მასიური ინფორმაციის საშუალებებს და კპირდებიან საზღვარგარეთ დასაქმებას. რაც შეეხება ადამიანთა გატაცებას,—ეს უფრო ხდება ისეთ რეგიონებში, სადაც პოლიტიკური არასტაბილურობაა, ან საომარი მოქმედებები წარმოებს.

ადამიანთა დაუფლებას მათი შემდგომი გამოყენებისათვის ინტერესების მიხედვით ყოფენ.

- 1) შემდგომი გაყიდვის მიზნით;
- 2) უშუალო ექსპლოატაციის მიზნით.

გაყიდვის მიზნით ადამიანების გადმოზიდება, დაუფლება ხდება თრეფიკერის მიერ ცოცხალი საქონლით ბაზრის მომარაგებისათვის, მათი მიზანი არალეგალურ ექსპლოატაციაში ადამიანთა ჩაბმა და გარკვეული ფულადი შემოსავალია. დაახლოებით თრეფიკერი ერთ ქალზე ღებულობს 200-დან 500 დოლარამდე, იმის მიხედვით, გადმოზიდებული პირდაპირ ყიდის მომხმარებელს, თუ მყიდველი ყიდულობს მას გადაყიდვის მიზნით სხვა მომხმარებელზე.

ასეთ შემთხვევაში გადმოზიდებელი თუ შუამავალი თვითონ არ ეწევა უშუალოდ ადამიანების ექსპლოატაციას, ის შემოსავალს ღებულობს მხოლოდ მათი გაყიდვის შემდეგ. ახალი „პატრონი“ ხშირად ადამიანს შემდგომ „პატრონზე“ ყიდის და სხვა ქვეყანაში გადაყვანილი პიროვნება სხვადასხვა „პატრონის“ ხელში ხვდება.

შუამავლები და გადმოზიდებლები მსხვერპლს კპირდებიან საბუთების გაკეთებას, ავანსად ფულის მიცემას ბილეთის საფასურად, გზის ხარჯებად და ა.შ. უფორმებენ ხელშეკრულებებს, რომ ეს თანხები დაიფარება შრომაში მისი ჩაბმის შემდეგ, სადაც მათი გამომუშავება საშუალოდ იქნება 1500-3000 დოლარამდე. ადგილზე ჩაყვანის შემდეგ, მსხვერპლი ხდება ცუდ პირობებში და ხშირად მას ასრულებინებენ გაუთვალისწინებელ სამუშაოს მიზერული ანაზ-

ლაურებით, ან მის გარეშეც. ქალთა უმრავლესობას აბამენ სექსინ-
დუსტრიაში.

რაც შეეხება ადამიანთა გადაადგილებას, არსებობს სხვადასხვა
ხერხი: თუ იგი ნებაყოფლობით თანხმდება, აფორმებს საბუთებს და
საზღვარზე გადადის კანონიერი და ლეგალური გზით და მეორე,
როდესაც პიროვნება თანახმაა არაკანონიერად, არალეგალურად გა-
დაიყვანონ საზღვარზე. არსებობს შიდა ტერიტორიული გადაადგი-
ლებაც, ერთი რეგიონიდან მეორე რეგიონში.

საზღვარზე ლეგალური გადაადგილების დროს დაცულია კანო-
ნის ყველა მოთხოვნა, საბუთების გაფორმების წესი. ფირმები და
ორგანიზაციები, რომლებიც ეწევიან „ცოცხალი საქონლის“ გა-
დაბირებას, თვითონ აფორმებენ საზღვარზე გადასვლის ყველა საჭი-
რო დოკუმენტს. უფრო მეტ შემთხვევაში ფორმდება ტურისტული
საგზური სამი თვით. ასე მაგ. 1994 წ. შვეიცარიამ გასცა 1074 ვიზა
ე.წ. „მსახიობ ქალებზე“. მათი უმრავლესობა იყო აღმოსავლეთ ევ-
როპიდან და რუსეთის ფედერაციიდან.¹

თურქეთის საელჩოს მონაცემებით, თურქეთის ვიზის მისაღებად
გამოცხადებულთა 80% ქალებია, რა თქმა უნდა, დიდი ნაწილი და-
კავებულია წვრილი ვაჭრობით, მაგრამ საკმაო რაოდენობა გასარ-
თობ სექტორში მუშაობს. 1997 წლის, ინტერპოლის მონაცემების
თანახმად, 98 საქართველოს მოქალაქე ქალი დაკავებულ იქნა
თურქეთში პროსტიტუციის გამო. 2000 წლის ივლისში ტრაპიზონი-
დან თურქეთის პოლიციის მიერ დეპორტირებულ იქნა დსთ-ს ქვეყ-
ნების 126 ქალი მოქალაქე, რომლებიც პროსტიტუციით იყვნენ დაკა-
ვებული და ა.შ.

ევროპის უშიშროებისა და თანამშრომლობის ორგანიზაციამ (ეუ-
თო) გამოაქვეყნა მოხსენება უკანონო გადაყვანის შესახებ, სადაც
საქართველო მოხსენიებულია, როგორც უკანონოდ გადაყვანილი
იმიგრანტების ერთ-ერთი პოტენციური ქვეყანა. საკითხი ეხება ბელ-
გიაში ქალების გაყვანას. უფრო სერიოზული სიმპტომები ისახება
ისრაელში წასვლასთან და უკანონო გადაყვანასთან დაკავშირებით.
შეინიშნება ფიქტიური ქორწინებათა რიცხვის ზრდა ისრაელელ მა-

¹ იხ. MOM Budapest Hungary May 1995

მაკაცებთან. „ქორწინებები“ ხდებოდა კვიპროსში, რომლის შემდეგაც ქალები აღარ ჩანან. რამდენიმე წლის წინ ისრაელის ბორდელებში დაკავებული 5 საქართველოს მოქალაქე ქალი გამოაქვეს ქვეყნიდან.¹

ადამიანთა საზღვარზე არალეგალურ გადაყვანას მიმართავენ ისეთ შემთხვევაში, როდესაც არ არსებობს მათი ლეგალურად გადაყვანის შესაძლებლობა. ასეთ დროს ხდება მსხვერპლის გადაყვანა ყალბი საბუთებით, ან უამისოდ. ამ გზით გადაყვანილი პირი აბსოლუტურად მიჯაჭვული ხდება „პატრონზე“. უმეტეს შემთხვევაში თრეფიკირებულების გადაყვანა საზღვარზე, ხდება იგი ლეგალური თუ არალეგალური გზით, დაკავშირებულია კორუფციასთან.

სუბიექტების მიხედვით ექსპლოატირებულები იყოფა ორ ჯგუფად. მამაკაცები და ქალები (ბავშვებიც). კრიმინოლოგების მიერ ჩატარებული ანალიზების მიხედვით, მამაკაცები პროცენტულად უფრო ნაკლებად არიან ჩაბმული „ექსპლოატაციაში“, ვიდრე ქალები, ისინი საერთო რაოდენობის მხოლოდ 2%-ია, ადამიანთა „კრიმინალური ექსპლოატაციაში“ ჩაბმის მეთოდებს შემდეგნაირად განიხილავენ: 1) ფიზიკური ზემოქმედება, 2) ფსიქიკური ზემოქმედება 3) ეკონომიკური ზემოქმედება. რაც შეეხება სფეროების მიხედვით განაწილებას, ისინი იყოფიან: ა) სექსუალურ სფეროში ადამიანთა ექსპლოატაცია; ბ) ექსპლოატაცია საყოფაცხოვრებო სფეროში; გ) ექსპლოატაცია სამრეწველო სფეროში; დ) კრიმინალურ სფეროში. მოკლედ განვიხილოთ კრიმინალური ექსპლოატაციის მეთოდები და სფეროები.

ფიზიკური მოქმედების დროს თრეფიკირებულების მიმართ გამოიყენება რეალური ფიზიკური იძულება. ეს იქნება სხეულის სხვადასხვა ხარისხის დაზიანების მიყენება, თუ წამების სხვა საშუალებანი. ასეთ შემთხვევაში მსხვერპლს სთავაზობენ გარკვეულ ცხოვრების წესს, რომელსაც უნდა დაემორჩილოს უსიტყვოდ და შეასრულოს. ნიდერლანდიაში 250 გამოკითხულ თრეფიკირებულ ქალთა შორის 177 აღმოჩნდა სექსინდუსტრიაში, სწორედ ფიზიკური ზემოქმედების გზით ჩაბმული.

¹ მიგრაციის საერთაშორისო ორგანიზაციის ანგარიში თბ., 2000 წ. სექტემბერი.

ფსიქიკური ზეგავლენის დროს ზემოქმედებას ახდენენ თვითონ მსხვერპლზე ან მის ახლობლებზე შანტაჟის, ოჯახის წევრების განადგურების, ან დაშინების სხვა მეთოდებით. ასეთი ადამიანები სულ იმის შიშში ჰყავთ, რომ ის იმყოფება ქვეყანაში არალეგალურად და მას ემუქრება დასჯა.

ეკონომიკური ზემოქმედება გულისხმობს მდგომარეობას, როდესაც „ექსპლუატატორსა“ და „მსხვერპლს“ შორის არსებობს მატერიალური ხასიათის ურთიერთობა, რომლის გაწყვეტაც მსხვერპლს არ ძალუძს. ასე მაგ.: იმისათვის, რომ ქალი მოხდეს გერმანიაში, მას ესაჭიროება 5500-დან 7700-მდე ამერიკული დოლარი, რაშიც შედის პასპორტის დამზადება, ვიზის გაფორმება და ბილეთების ყიდვა. ამხელა თანხა იშვიათად თუ ვინმეს აქვს. ამით სარგებლობენ „პატრონები“, ზოგიერთ შემთხვევაში ვალთან ერთად ყიდიან და ამ გზით მას ვალად დაახლოებით 35000 დოლარი უწესდება.

ადამიანის შრომითი გამოყენება ხდება ფიზიკურ და ინტელექტუალურ სფეროებში.

პირველ შემთხვევაში გამოყენებულია ადამიანის ფიზიკური შესაძლებლობანი, ინტელექტუალური შრომა კი გულისხმობს მათი განათლებისა და გამოცდილების გამოყენებას საწარმოო თუ სხვა შესაბამის სფეროში.

სექსუალურ სფეროში ადამიანის ჩაბმა გულისხმობს მისი შესაძლებლობების გამოყენებას, რაც კანონით აკრძალული არ არის. ასე მაგ. ახალგაზრდა, მიმზიდველი ქალების გამოყენება სტრიპტიზბარებში, „ბორდელებში“ იმ ქვეყნებში, სადაც ისინი დაშვებულია.

ფიზიკურ შრომაში ჩაბმული თრეფიკირებულები შეიძლება „პატრონის“ ოჯახს ემსახურებოდნენ, ან დასაქმებული იყვნენ საყოფაცხოვრებო სფეროში და ა.შ.

არსებობს ადამიანის ექსპლოატაცია დანაშაულებრივი ბიზნესის სფეროში. ეს ნიშნავს პირის ჩაბმას ისეთ საქმიანობაში, რომელიც კანონითაა აკრძალულია, მაგ. შეიარაღებულ დაჯგუფებებში ჩართვა, პორნობიზნესის წარმოება, პროსტიტუციაში ჩაბმა, ან აკრძალული საგნების, ფალსიფიცირებული პროდუქციის, ნარკოტიკების წარმოება და ა.შ.

ადამიანებით ვაჭრობის სფეროში განსაკუთრებული ადგილი უკავია ქალებით ვაჭრობას, მათი სექსუალურ ინდუსტრიაში ჩართვის

მიზნით. ქალებით, როგორც ჩვეულებრივი საქონლით, ვაჭრობა მსოფლიო ბაზარზე ფასდება 7-12 მილიარდ აშშ დოლარამდე. წლის განმავლობაში. დასავლეთის ექსპერტთა მონაცემებით, ერთი წლის განმავლობაში სექსინდუსტრიაში ერთეობა 2 მილიონამდე ქალი და ბავშვი.

ამ სახის დანაშაულობათა გამოვლინება, სამართლებრივი ბაზის არარსებობის გამო, გართულებულია. თრეფიკერების სისხლის სამართლის პასუხისგებაში მიცემის შესაძლებლობაც ნაკლებია, რადგან თრეფიკინგული დანაშაულობები ატარებენ შენიღბულ და ლატენტურ ხასიათს, ამასთანავე მსოფლიოს მრავალ ქვეყანას დღემდე არ გააჩნია კანონები, რომლებითაც აიკრძალება ადამიანებით ვაჭრობა. საუბარია ისეთ ქვეყნებზე, რომლებიც ემიჯნებიან საქართველოს როგორც ტერიტორიულად, ასევე სამართალსიახლოვითაც, მათ შორის, რუსეთის ფედერაცია, სომხეთი, აზერბაიჯანი და ა.შ. საქართველო განიხილება, როგორც სატრანზიტო ქვეყანა, (თუმცა მიმწოდებელიც არის). ძირითადად თრეფიკირებულები გაყავთ თურქეთში, საბერძნეთში, ისრაელში, გერმანიაში, ევროპის, ჩრდილოეთ ამერიკის, აზიისა და ახლო აღმოსავლეთის ქვეყნებში.

საერთოდ რესპუბლიკაში და, განსაკუთრებით თბილისში, გახშირდა ადამიანების გაუჩინარებისა და ამოუცნობი გვამების აღმოჩენის შემთხვევები. ამ უკანასკნელთ სხვადასხვა ორგანოები აქვთ ამოღებული. ეს იძლევა ეჭვის საფუძველს, რომ ადამიანის ორგანოებით არალეგალურ ვაჭრობასთანაც გვაქვს საქმე.² შესაძლებელია, აგრეთვე, ადამიანის ცალკეული ორგანოების ფიზიოლოგიური თვისებების გამოყენებაც.

სახელმძღვანელო პრინციპების მე-5 პ-ის თანახმად დაუშვებელია ადამიანის (როგორც ცოცხალის, ასევე გარდაცვლილის) სხეულის ნაწილებით ვაჭრობა, მათი კომერციული გარიგების საგნად გადაქცევა.

¹ ბუდაპეშტის სემინარის მასალები

² პრობლემების დარეგულირებისათვის სერიოზული მუშაობა მიდის ქვეყანაში. ამ საკითხის მოწესრიგებას ემსახურება საქართველოს პრეზიდენტის 2001 წლის 23 მარტის ბრძანებულება, ადამიანის ორგანოთა ექსპორტ-იმპორტის წესის დამტკიცების შესახებ. იხ. საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე, 26 მარტი 2001 წლის, №27, III ნაწ.

მსოფლიოს ჯანდაცვის ორგანიზაციის სახელმძღვანელო პრინციპები და ეროვნული კანონმდებლობა, კრძალავს რა ორგანოთა ყიდვა-გაყიდვას, გამოდის იქიდან, რომ ამორალურია ადამიანის ორგანოებით ვაჭრობა. გარდა ამისა, ეს გამოიწვევდა სოციალურად დაუსტეველი ფენების კრიმინალურ ბიზნესში ჩართვას.

მიუხედავად იმისა, რომ საკანონმდებლო აქტებით აკრძალულია ადამიანის ორგანოების გაცემაზე რაიმე ანაზღაურების მიღება, იურიდიულ ლიტერატურაში არ წყდება პოლემიკა ანაზღაურებადი დონორობის თაობაზე¹.

საქართველოში ტრანსპლანტაციის განვითარება სახელმწიფო დონეზე ახლებურ და სერიოზულ მიდგომას მოითხოვს. ამ მიმართულებით უკვე გადაიდგა კონკრეტული ნაბიჯები, მიღებულ იქნა ტრანსპლანტაციის შესახებ საქართველოს ახალი სისხლის სამართლის კოდექსში დონორის უფლებების დამცავი მექანიზმების გათვალისწინება. კერძოდ, კოდექსში გათვალისწინებულია დამამძიმებელ გარემოებებში ჩადენილი მკვლევლობები ორგანოების და ქსოვილების გადანერგვის მიზნით, ამავე მიზნით სხეულის მძიმე დაზიანება, არასრულწლოვანით ვაჭრობა და ა.შ.

ადამიანებით ვაჭრობის, არალეგალური მიგრაციისა და მიგრანტთა უკანონო გადაყვანის შესახებ კანონმდებლობის არარსებობის გამო, სამართალდამცავი ორგანოები ვერ ახორციელებდნენ ქმედით ღონისძიებებს, რომელიც უზრუნველყოფდა დამნაშავეთა ჯგუფების მიერ აღნიშნული უკანონო საქმიანობის აღკვეთას და წინასწარ ანუ ადრეულ პროფილაქტიკას.

რაც შეეხება ბიოსამედიცინო ექსპერიმენტების განხორციელების მომწესრიგებელ საერთაშორისო-სამართლებრივ აქტებად მიჩნეულია:

ნიუნბერგის კოდექსი (1947 წ.), რომელმაც დასაბამი მისცა მედიცინის სფეროში ახალი საერთაშორისო-სამართლებრივი აქტების შემუშავებას. აღნიშნულმა კოდექსმა თავისი განვითარება კპოვა ჟენევის დეკლარაციაში (1948წ.), ჟენევის კონვენციებში (1949 წ.) და 1977 წლის დამატებით ოქმებში, პელსინკის (1981 წ.), ვენეციის (1964,

¹ იხ. მ. კვაჭაძე, ავტორეფერატი თბ., 1999 წ. გვ. 18-19

1975, 1989 წწ. რედაქციები), ტოკიოს (1975 წ.), ლისაბონის დეკლარაციებში (1981 წ.), ევროსაბჭოს კონვენციაში (1996 წ.), იუნესკოს დეკლარაციაში (1997 წ.) და სხვა აქტებში.

ხშირ შემთხვევაში, მძიმე ცხოვრებისეული პირობების გამო, ადამიანები იძულებულნი არიან მიყიდონ საკუთარი ორგანოები სხვებს, და ვაჭრები, იყენებენ რა მათ უკიდურეს მდგომარეობას, ხდიან ამ საქმიანობას შემოსავლის წყაროდ. ღონორებს სხვადასხვა საშუალებებით იბირებენ: ჰპირდებიან მათ საზღვარგარეთ სამუშაოს და შემდეგ იძულებულს ხდიან ნისიად გაყიდონ თავისი ორგანოები (და უხდიან დაახლოებით 3%-ს იმ ღირებულებისა, რომელსაც იხდის მომხმარებელი), ან პირდაპირ სთავაზობენ რომელიმე ორგანოს გაყიდვას. ღარიბი ადამიანებისათვის ეს ხშირად ერთადერთი საშუალებაა, რომ დროებით მაინც უზრუნველყონ საკუთარი ოჯახი.

სუროგატი¹ დედების ექსპლუატაცია წარმოადგენს ქალის ფიზიოლოგიური თვისების გამოყენებას შობადობისთვის. ქალის ორგანიზმში გამოიყენება ფეხმძიმობისა და მშობიარობისთვის. ამის შემდეგ ბავშვი გასხვისდება იმ პირებზე, რომლებსაც შეუძლიათ გაყიდონ საშვილებლად ან სხვა მოხმარებისათვის, მათ შორის ტრანსპლანტანტიციისათვის. ეს შესაძლებელია, როდესაც ქალი გაჰყავთ საზღვარგარეთ და ის იზოლიციაში ატარებს ფეხმძიმობის პერიოდს.

ცნობილია შემთხვევა, როდესაც რუსეთიდან ამერიკის შეერთებულ შტატებში გაიყვანეს რამდენიმე ფეხმძიმე ქალი სამშობიაროდ და შემდეგ ბავშვების გასაშვილებლად. ამ შემთხვევაში ერთად გვარდება რამდენიმე პრობლემა: ბავშვი იბადება აშშ-ს მოქალაქედ და აღარაა საჭირო მრავალი ფორმალიზება საშვილებლად. ასეთ დროს დედას უხდიან მცირე საფასურს მომსახურებისათვის, ძირითად თანხებს კი ეუფლებიან „შუამავლები“, რომლებმაც მო-

¹ სუროგატი დედებია, როდესაც უშვილო წყვილების სინჯარაში განაყოფიერებულ კვერცხუჯრედს უნერგავენ. 9 თვის შემდეგ სუროგატი დედა ბიოლოგიურ მშობლებს უბრუნებს შვილს.

სუროგატი დედების გამოყენება ამერიკაში მხოლოდ რამდენიმე შტატშია ნებადართული, კალიფორნიაში 1987 წლიდან დაკანონდა სუროგატი დედებით გამოყენება. არიზონის, მიჩიგანის, ნიუიორკის. ვაშინგტონის და კიდევ რამდენიმე შტატში ჯერ-ჯერობით სუროგატი დედებით გამოყენება აკრძალულია.

ნახეს ასეთი ქალი, გააფორმეს მასზე საბუთები, ჩამოიყვანეს დანიშნულ ქვეყანაში, აკონტროლებდნენ მას მშობიარობამდე და სხვ. ანალოგიური სიტუაცია დაფიქსირდა უნგრეთში, სადაც პოლიციამ გამოავლინა მთელი ქსელი, რომელიც ეწეოდა ჯერ დაუბადებელი ბავშვების გაყიდვას. ბავშვები განკუთვნილი იყვნენ აშშ-ისა და კანადისათვის. მომავალი დედების საზღვარგარეთ გადაყვანის მექანიზმი მოქმედებდა სამ წელიწადზე მეტ ხანს.

ადამიანის ორგანოებით ვაჭრობა გადანერგვის მიზნით ტრანსნაციონალური დანაშაულის ერთ-ერთი გავრცელებული სახეა. კანონიერი გზით მიღებული ადამიანის ორგანოები ვერ აკმაყოფილებს მოსახლეობის გაზრდილ მოთხოვნილებას, რაც ხელს უწყობს არალეგალური და დანაშაულებრივი გზით ადამიანის ორგანოებით ვაჭრობას.

კრიმინოლოგების მიერ გაკეთებული ანალიზი იძლევა იმის თქმის უფლებას, რომ ადამიანის ორგანოების და ღონორების არალეგალური გადაადგილების მარშრუტები მათი კრიმინალური ექსპლოატაციის მიზნით ემთხვევა ადამიანთა გადაადგილების მარშრუტებს. ასე რომ ადამიანის ორგანოებით არალეგალურ ვაჭრობას საერთაშორისო დამნაშაევების არეალში მნიშვნელოვანი ადგილი უკავია. სანამ თანამედროვე კანონმდებლობაში არსებულ პრობლემებს შეეხებოდეთ, ნაწილობრივ გადაეხედოთ მსოფლიოს ზოგიერთი ქვეყნის ისტორიას და ძველ სამართალს. ადამიანებით ვაჭრობა მონათმფლობელური სახელმწიფოსა და სამართლის გამომახილია თანამედროვე ეპოქაში, თუმცა ამ სახის დანაშაულმა თავისი განვითარების ისტორიული გზა გამოიარა. ტყვეთა სყიდვამ, ადამიანებით ვაჭრობამ ფართო ხასიათი მიიღო ფეოდალურ ეპოქაში. მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყანაში მას სხვადასხვა მასშტაბები გააჩნდა. ტყვეთა სყიდვას, ადამიანებით ვაჭრობას ადგილი ჰქონდა ამერიკისა და ევროპის კონტინენტზე, მაგრამ მას უფრო ფართო ხასიათი გააჩნდა აზიურ ქვეყნებში, კონკრეტულად კი მუსულმანურ სამყაროში. ისტორიამ იცის თრეფიკინგული ცოცხალი ბაზრები, სადაც ჩვეულებრივი ნივთის, თუ ცხოველის მსგავსად ყიდულობდნენ და ყიდდ-

ნენ ადამიანებს. ერთ-ერთი ასეთი ბაზარი იყო სირიის ქ. ალექოში, თურქეთის დედაქალაქ სტამბულში და ა.შ.

ალეპოდან და სტამბოლიდან ადამიანებით ვაჭრობის ბაზარმა რუმინეთის ერთ-ერთ ქალაქ ტემეშუარში გადმოინაცვლა, სადაც ეს საქმიანობა თანამედროვე კომპიუტერული და მობილური ტექნიკის საშუალებით ხდება. „Мировой рынок за последние 40 лет претерпел серьезные трансформации, которые в немалой степени связаны изменением таких его составляющих, как масштабы международной торговли, развитии ускорение международных перевозок, образование глобальных финансовых систем, разработка современных компьютерных и коммуникационных технологий, создание новых рынков, рост миграционных потоков и мега полисов, а также в целом с изменением политической ситуации в мире".¹

თრეფიკინგის მსხვერპლთა შორის პროცენტულად ყველაზე მეტი რუსეთის ფედერაციის მოქალაქეთა ხარჯზე მოდის. მიმწოდებელი ქვეყნების არეალში ხდება საქართველოც, როგორც ტრანზიტი ქვეყანა, ამიტომ დიდი მნიშვნელობა აქვს რუსეთის ფედერაციის კანონმდებლობის სრულყოფას.

§2 ადამიანებით ვაჭრობის პრობლემა და კანონმდებლობა

საერთაშორისო ორგანიზებული დამნაშავეობის ინტეგრაცია აიძულებს მსოფლიო ცივილიზებულ ქვეყნებს, იფიქრონ კანონმდებლობის სრულყოფისათვის, განსაკუთრებით ეს ეხება ყოფილ საბჭოთა კავშირში შემავალ რესპუბლიკებს, რომლებიც დამოუკიდებელი ცხოვრების გზას დაადგნენ.

გვინდა, არ გვინდა რუსეთის ფედერაციის კანონმდებლობის სრულყოფის პრობლემა ორგანულადაა დაკავშირებული რეგიონში მდგომარეობის გაუმჯობესებასთან.

დღეისათვის ადამიანებით ვაჭრობის თვალსაზრისით სამართლებრივი უკმარისობა იგრძნობა რუსეთის ფედერაციის კანონ-

¹ იხ. Ренецкая А. Л. "Транснациональная организованная преступность", Автореферат Дисс. На соискание ученой степени доктора юридических наук, М., 2001 г. с. 23

მდებლობაშიც. მათი სისხლის სამართლის კოდექსის 127-ე მუხლი ითვალისწინებს პასუხისმგებლობას ადამიანთა თავისუფლების უკანონო აღკვეთისათვის. 126-ე მუხლი—ადამიანთა გატაცებისათვის, 152-ე მუხლი—არასრულწლოვნებით ვაჭრობისათვის და სხვა მუხლები (120, 123, 134, 135, 150, 153, 154, 240 242), მაგრამ სრულყოფილად ისინი მაინც ვერ ასახავენ მთლიანად ადამიანებით ვაჭრობის პრობლემებს. ამას რუსეთის ფედერაციის სამართალმცოდნეებიც აღიარებენ.

შედარებით უკეთესი მდგომარეობაა უკრაინის კანონმდებლობაში, სადაც ეს პრობლემა აყვანილია სახელმწიფოებრივი პოლიტიკის რანგში. უკრაინის სისხლის სამართლის კოდექსში, ჯერ კიდევ 1998 წელს, შეტანილ იქნა 124-ე მუხლი. იგი ითვალისწინებს პასუხისმგებლობას ადამიანებით ვაჭრობისათვის, რომელშიც გათვალისწინებულია სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობა ადამიანების დაუფლებისათვის ანგარებით: სექსუალურ ექსპლუატაციაში, დანაშაულებრივ ქმედებებში, სავალო კაბალაში ჩაბმით, შეილობა კომერციული სარგებლობის, შეიარაღებულ კონფლიქტებში ჩაბმის და „მონური“ შრომითი ექსპლუატაციის გაწევის მიზნით. ეს ხდება, როგორც თვითონ ქვეყნის შიგნით, ასევე მის საზღვრებს გარეთ.

უფრო ფართო მასშტაბით თუ შევხედავთ მსოფლიოს სხვა ქვეყნების კანონმდებლობას, ამ თვალსაზრისით, შედარებით ყველაზე უკეთესი მდგომარეობა აქვს ამერიკის შეერთებულ შტატებს, სადაც შემუშავებულია ადამიანებით ვაჭრობის წინააღმდეგ მიმართულ ნორმათა სისტემა. მასში გათვალისწინებულია სასჯელები ზემოაღნიშნულ დანაშაულებრივ ქმედებათა გამო, მაგრამ ამ საკითხის სამართლებრივი სრულყოფა არც იქ არის გადაწყვეტილი.

ამიტომ აუცილებელი ხდება "разработки комплекса стратегических направлений уголовной политики в сфере противодействия транснациональной организованной преступности, а также ответного об-

„единения усилили всего мирового сообщества, правоохранительных органов разных стран в борьбе с этим видом преступности“.¹

როგორც ვთქვით, ამჟამად მოქმედი რუსეთის ფედერაციის სისხლის სამართლის კანონმდებლობა არ იძლევა იმის საშუალებას, წარიმართოს სამართალდამცავი ორგანოების მუშაობა ისეთ დანაშაულთან საბრძოლველად, როგორიცაა ადამიანებით ვაჭრობა. რუსეთის სისხლის სამართლის კოდექსში არსებული ნორმები, რომლებიც არეგულირებენ პასუხისმგებლობას ადამიანის მოტაცებისათვის (მუხლი 126), უკანონო თავისუფლების აღკვეთა (127). ვაჭრობა არასრულწლოვნებით (მუხლი 152) და მოქმედი რუსეთის ფედერაციის სისხლის სამართლის კოდექსის სხვა მუხლები (120, 133, 134, 135, 150, 153, 154, 240-242) არ მოიცავენ ადამიანებით ვაჭრობის მთელ შინაარსს. ასე მაგალითად, თუ ჩვენ განვიხილავთ რუსეთის ფედერაციის სისხლის სამართლის კოდექსის 126-ე მუხლს, ვნახავთ, რომ სუბიექტს ეკისრება პასუხისმგებლობა იმ შემთხვევაში, თუ ის საიდუმლოდ ან ღია გზით, ანდა მოტყუებით დაეუფლა პიროვნებას. მაგრამ ადამიანებით ვაჭრობის ცნებაში შედის, აგრეთვე, შემთხვევები, როდესაც პიროვნების ძალადობით მოტაცება არ ხდება. პირიქით, ხშირად მომავალი მსხვერპლი თანახმაა გავიდეს ქვეყნიდან, თუმცა იცის, რომ შესაძლებელია მის მიმართ განხორციელდეს კრიმინალური ექსპლოატაცია.

ზოგჯერ ქალი მიემგზავრება საზღვარგარეთ სამუშაოდ დამლაგებლად, ოფიციალტად, შინამოსამსახურედ და მხოლოდ იქ გაიგებს, რომ მას ევალება პროსტიტუცია. ქალებით ვაჭრობა არავითარ ფინანსურ შემოსავალს არ აძლევს იმ ქვეყნებს, რომლებიც გვევლინებიან მიმწოდებლის როლში, სამაგიეროდ, იკარგება გენოფონდი. გარდა ამისა, ტრანსნაციონალური დამნაშაევების ეს სახე მჭიდრო-

¹ ლ. Ремецкая А. Л. "Транснациональная организованная преступность", Автореферат Дисс. На соискание ученой степени доктора юридических наук, М., 2001 г. с. 35

დაა დაკავშირებული კორუფციასთან და დანაშაულებრივი გზით მიღებული შემოსავლების ლეგალიზაციასთან. ყველაზე მეტი მოთხოვნილება მსოფლიო ბაზარზე არის სლაკური წარმოშობის, აღმოსავლეთ ევროპისა და თანამეგობრობის სხვა ქვეყნების მშენიერი სქესის მოქალაქეებზე. იურიდიულ ლიტერატურაში მითითებულია, რომ რუსეთში არც ერთი სისხლის სამართლის საქმე არ არის აღძრული ამ მოტივაციით, ვინაიდან რუსეთის ფედერაციის სისხლის სამართლის კოდექსის 126-ე და 127-ე მუხლები არ ითვალისწინებენ დანაშაულის ასეთ შემადგენლობას. არსებობს მხოლოდ ოპერატიული მონაცემები გარკვეულ ფირმებზე, რომლებიც ეჭვმიტანილი არიან ადამიანების გადაბირებასა და გადაადგილებაში შემდეგი ექსპლუატაციის მიზნით.

ზემოხსენებული მიზეზების გამო, ადამიანებით ვაჭრობა არ შეიძლება დაკვალიფიცირებულ იქნეს რუსეთის ფედერაციის სისხლის სამართლის 240-ე მუხლითაც, რომელიც არ ითვალისწინებს პასუხისმგებლობას პროსტიტუციაში ძალადობით ჩათრევის, ან მუქარისა და შანტაჟის გზით.

ადამიანებით მოვაჭრე პირის ქმედებები ყოველთვის არ არის დაკავშირებული მსხვერპლის მიმართ ძალადობასა ან მისი გამოყენების მუქარასთან. უფრო ხშირად მიმართავენ სხვა მეთოდებს, რათა მორჩილებაში იყოლიონ იგი და აიძულონ შეასრულოს მათთვის სასურველი მოქმედებანი, მაგალითად, ეს არის ფსიქოლოგიური ზემოქმედება, საბუთების წართმევა, მუქარა, ჩააბარონ მსხვერპლი იმ ქვეყნის პოლიციას. ამის ქალებს ძალიან ეშინიათ, ვინაიდან თვლიან, რომ პოლიცია არის მათი სუტენიორების მხარეზე. ძირითადი გარემოება კი, რატომ არ არის შესაძლებელი პასუხისგებაში მისცე პირები, რომლებსაც უკანონოდ გაჰყავთ ადამიანები საზღვარგარეთ და ეწევიან მათ ექსპლუატაციას, მდგომარეობს იმაში, რომ ამ პირთა დანაშაული ძირითადად იჩენს თავს ამა თუ იმ ქვეყნის საზღვრებს მიღმა, ე.ი. დამნაშავეს ქმედების შედეგი, დაწყებული, მაგალითად, საქართველოში, მკლავდება ქვეყნის იურისდიქციის საზღვრებს გარეთ.

ღვარს მიღმა. აქედან გასაგებია, რატომ ცდილობენ სამართალდამცველი ორგანოები, გეერდი აუარონ ამ პრობლემას, ვინაიდან ქვეყნის კანონი არ ითვალისწინებს პასუხისმგებლობას არც ადამიანთა გადმოხირებაზე მომდევნო ექსპლუატაციის მიზნით, არც მათით ვაჭრობაზე. გარდა ამისა, დასახელებულ პროცესებს აქვს ტრანსეროვნული ხასიათი, მაგრამ თუ ეროვნული კანონმდებლობა არ მოაწესრიგებს ამ მოვლენის ცალკეულ ეტაპებს, შეუძლებელი გახდება მასთან ბრძოლა.

ამასთან ერთად უნდა ვთქვათ, რომ სახელმწიფომ თვითონ განსაზღვრა, როგორც პრიორიტეტი, ადამიანის უფლება სიცოცხლეზე, თავისუფლად გადაადგილებაზე, პირად ცხოვრებაში ჩაურევლობაზე, თავისუფლებაზე, პატივსა და ღირსებაზე, რომლებიც არ შეიძლება შელახული ან შევიწროებულ იქნეს უსამართლოდ.

ეს მომენტიც ხელს უწყობს ადამიანებით მოვაჭრე თრეფიკერებს. მიუხედავად ამისა, ყველა სახელმწიფოს მოვალეობაა დაიცვას ადამიანები, რომლებიც ექსპლუატაციას განიცდიან, როგორც ქვეყნის გარეთ, ასევე ქვეყნის შიგნით, ე.ი. როგორც ქვეყნის მოქალაქეებს, მათ აქვთ უფლება მოითხოვონ თავიანთი კონსტიტუციური უფლებების დაცვა.

სიტუაციას უფრო ართულებს ის გარემოება, რომ ხშირ შემთხვევაში ვაჭრობის მსხვერპლი არალეგალურ მდგომარეობაში იმყოფება ამა თუ იმ ქვეყანაში. ისინი თვითონ გაურბიან ხელისუფლებასთან კონტაქტს, ამიტომ უარს ამბობენ მათთან თანამშრომლობაზე. (ხშირ შემთხვევაში მათ აშინებენ ადამიანებით მოვაჭრე პირები და დაზარალებულები შურისძიების შიშით არც ასახელებენ მათ), ამიტომ მტკიცებების მოპოვება ამ საქმეებზე გარკვეულად ძნელდება.

ვაჭრობის მსხვერპლად ხშირად გვევლინებიან არასრულწლოვანებიც. ჩვენ მაგალითად ვიღებთ რუსეთის ფედერაციის კანონმდებლობას, რადგანაც ყველაზე დიდი მიმწოდებელი სწორედ რუსეთია. რუსეთის ფედერაციის სისხლის სამართლის კოდექსის 152-ე

მუხლით გათვალისწინებულია პასუხისმგებლობა არასრულწლოვნების ყიდვა-გაყიდვაზე და მათ მიმართ ჩადენილ სხვა გარიგებაზე. ერთი შეხედვით, არასრულწლოვნები, უფროსებისაგან განსხვავებით, დაცულნი არიან გაყიდვისაგან ექსპლოატაციის მიზნით, ვინაიდან დამნაშავე პირებს შეიძლება დააკისრო პასუხისმგებლობა აღნიშნული მუხლით. მაგრამ ამ მუხლის სფერო ძალიან ვიწროდ გვევლინება. ასე, მაგალითად, სისხლის სამართლის კოდექსის კომენტარში აღნიშნულია, რომ საზოგადოდ ამ საშიშ დანაშაულში დანაშაულის სუბიექტად არის პირი, რომლის გამგებლობაში და კონტროლის ქვეშ იმყოფება არასრულწლოვანი. ესენი შეიძლება იყვნენ მშობლები, პირები, ვინც იშვილა, მეურვეები, სამედიცინო და ბავშვთა დაწესებულებების მუშაკები. ამრიგად, სუბიექტის განსაზღვრა, ვინც შეიძლება აგოს პასუხი არასრულწლოვანის გადაცემაზე სხვადასხვა გარიგებებით, ძნელდება. ამ შემთხვევაში არ არის გათვალისწინებული მოქმედებათა რიგი, როდესაც არასრულწლოვანი შეიძლება გაყიდულ იქნეს ისეთი პირის მიერ, რომელსაც არაფერი აკავშირებს მასთან, ან შუამავლით.

ამასთან დაკავშირებით ვხედავთ, რომ რუსეთის ფედერაციის სისხლის სამართლის კოდექსში 152-ე მუხლის არსებობა ვერ წვეტავს არასრულწლოვანთა გაყიდვის პრობლემას სრული მოცულობით.

ვინაიდან რუსეთის სისხლის სამართლის კოდექსში არ არსებობს ნორმები, რომლებიც არეგულირებდეს ადამიანებით ვაჭრობის არსებულ სფეროს, სამართალმცოდნეი საჭიროდ თვლიან რუსეთის ფედერაციის მოქმედ სისხლის სამართლის კოდექსში შეტანილ იქნეს გარკვეული ცვლილებები.

ქვეყანა, სადაც აღნიშნული პრობლემა აყვანილია სახელმწიფოებრივ დონეზე, არის უკრაინა. სისხლის სამართლის კოდექსში 1998 წელს შეტანილ იქნა 124-ე მუხლი, რომელიც ითვალისწინებს პასუხისმგებლობას ადამიანებით ვაჭრობაზე. „ადამიანთა ღია და ან მოტყუებით დაუფლება, რომელიც დაკავშირებულია მის კანონიერ

ან არაკანონიერ გადაადგილებასთან, (შეთანხმებით ან შეთანხმების გარეშე), უკრაინის სახელმწიფო საზღვარს მიღმა ან ასეთის გარეშე შემდგომი გაყიდვისათვის. ან მისი მომდევნო გადაცემის მიზნით (რაც ანაზღაურებული იქნება) სექსუალური ექსპლოატაციის, მისი დანაშაულებრივ ქმედებებში ჩაბმის, ან (სავალო კაბალაში ჩაბმა—*привлечение в долговую кабалу*), შეილება კომერციული სარგებლობის მიზნით, მონაწილეობის მიღება შეიარაღებულ კონფლიქტებში, შრომითი ექსპლოატაციაში“.

ამ მუხლის ანალიზი გვაძლევს საშუალებას, დავინახოთ არსებითი ნაკლოვანებები სხვა ქვეყნების კანონმდებლობაში. დანაშაულის ამ შემადგენლობის ობიექტური მხარის თვალსაზრისით ყურადღებას იწვევს ის გარემოება, რომ აქ ერთ ცნებაში კანონმდებელმა გააერთიანა ადამიანებით ვაჭრობის სხვადასხვა ფორმები და სახეები, ასე მაგალითად, ერთნი წარმოადგენენ ადამიანის ექსპლოატაციის მეთოდებს და ხერხებს, სავალო კაბალა, დანაშაულებრივ ქმედებაში ჩაბმა, შეილება კომერციული მიზნით, გამოყენება შეიარაღებულ კონფლიქტში; ხოლო სხვები—ექსპლოატაციის სახეებს; შრომის ექსპლოატაცია, სექსუალური ექსპლოატაცია, ან ორივე ერთად. ამის გარდა, მრავალი ქვეყანა ითვალისწინებს სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობას ადამიანების მოტყუებით გადმოხირებაზე სექსუალური და სხვა სახის ექსპლოატაციის მიზნით. დანაშაულის ასეთი შემადგენლობა გათვალისწინებულია ბელორუსიის (2.187), პოლანდიის (2.250) და გერმანიის (2.181 ნაწ. 2) სისხლის სამართლის კოდექსებში.

თუ გავაანალიზებთ მონაცემებს, რომლებიც ახასიათებენ ადამიანებით ვაჭრობას, ან მათ უკანონო ექსპლოატაციას, ექსპლოატაციის მეთოდებს, მისი გამოვლენის შესაძლებელ ფორმებს და სახეებს, კლასიფიკაციის მიხედვით, შეუძლებლად გვესახება ამ ეტაპზე შევიმუშაოთ ადამიანებით ვაჭრობის ყოვლისმომცველი დახასიათება. ვინაიდან, როგორც არაერთგზის მიეუთითებდით, თვითონ ეს ტერმინი მოიცავს განსაზღვრული მოვლენის მხოლოდ ერთ ეტაპს.

საჭიროა განვსაზღვროთ და პასუხისმგებლობა დავაწესოთ ყველა ეტაპზე, რასაც მოსდევს ადამიანების კრიმინალური ექსპლოატაციის განხორციელება.

რუსი სამართალმცოდნე კრიმინოლოგები მიიჩნევენ, რომ რუსეთის ფედერაციის სისხლის სამართლის კოდექსის ორ მუხლში შეტანილ იქნეს ცვლილებები, კერძოდ, მუხლები, რომლებიც ითვალისწინებს პასუხისმგებლობას უშუალოდ ადამიანების გადამობირებასა და ვაჭრობაზე, ე.ი. ადამიანების გადაცემას მათი ყიდვა-გაყიდვის მიზნით.

რაც შეეხება ადამიანების გადაბირების პრობლემას, ისინი მიიჩნევენ, რომ ბელორუსიის სსკ 187-ე მუხლი ითვალისწინებს პასუხისმგებლობას „ადამიანების მოტყუებით გადამობირებაზე მათი სექსუალური და სხვა სახის ექსპლუატაციის მიზნით“.

კრიმინალური ექსპლოატაციის არსებული ფორმების ჩატარებული ანალიზის საფუძველზე გასათვალისწინებელია თანამეგობრობის სიერცეში სისხლის სამართლის კანონმდებლობის დაახლოება დასახელებული პრობლემის საბოლოოდ და ეფექტურად გადაწყვეტისათვის.

საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსში ამ თვალსაზრისით სერიოზული ვაკუუმი. დასმულ პრობლემას მხოლოდ 171-ე და 172-ე მუხლები ეხება, უფრო კონკრეტულად, არასრულწლოვნების ჩაბმას ანტისაზოგადოებრივ ქმედებაში და არასრულწლოვნებით ვაჭრობას.

ანტი (anti) ბერძნული სიტყვაა და საწინააღმდეგოს ნიშნავს, ე.ი. როდესაც ანტისაზოგადოებრივი საქმიანობაზე ვსაუბრობთ, იგულისხმება საზოგადოებისათვის საწინააღმდეგო მოქმედება. 171-ე მუხლის პირველი ნაწილი დანაშაულად მიიჩნევს არასრულწლოვნის ჩაბმას პროსტიტუციაში, ან სხვა სექსუალურ გარყვნილობაში, დაყოლიებას მათხოვრობასა და სხვა ანტისაზოგადოებრივ ქმედებებზე.

პროსტიტუციაში ჩაბმა ნიშნავს მოზარდი გოგონას დაყოლიებას, რათა მან სქესობრივი კავშირი დაამყაროს ნებისმიერ მამაკაცთან. დამნაშავე იოლად ზემოქმედებს არასრულწლოვნებზე დაპირებებით, საჩუქრებით და სხვა საშუალებათა ზეგავლენით. „სხვა სექსუალურ გარყვნილებაში“ ნაგულისხმევია არასრულწლოვნის სქესობრივ კავშირი საპირისპირო სქესის მქონე მოქალაქესთან არაბუნებრივი გზებით.

მათხოვრობაზე დაყოლიება გულისხმობს დამნაშავესაგან არასრულწლოვნის წაქეზებას და მის დარწმუნებას იოლი გზით ფულის შოვნაზე. სხვა ანტისაზოგადოებრივ ქმედებაში ჩათრევაში ნაგულისხმევია არასრულწლოვნის ჩაბმა ლოთობაში, ალკოჰოლის მიღების, გამაბრუებელ ან სამკურნალწამლო საშუალებათა არასამედიცინო დანიშნულებით გამოყენებაში.

დანაშაულებრივი ქმედება ამ შემთხვევაში გამოიხატება იმაში, რომ სუბიექტი ითრევს, იყოლიებს, აჩეევს არასრულწლოვანს მიიღოს ეს წამლები, როგორც გამაბრუებელი საშუალება.

დანაშაულის ობიექტი არის არასრულწლოვანი, მისი ფიზიკური და სულიერი მდგომარეობა.

დანაშაულებრივ ქმედებათა ობიექტური და სუბიექტური მხარე გამოიხატება, პირდაპირი განზრახვით არასრულწლოვნის ანტისაზოგადოებრივ ქმედებაში ჩაბმით.

მუხლის პირველი ნაწილი პასუხისმგებლობას აწესებს იმ პირის მიმართ, რომელიც „არასრულწლოვანს ყიდულობს ან სხვა გარიგებას განახორციელებს შვილად აყვანის მიზნით“— კანონმდებელი ყიდვაში გულისხმობს გარკვეული თანხის გადახდას არასრულწლოვნის მფლობელისათვის ბავშვის სანაცვლოდ. სხვა გარიგების განხორციელებაში იგულისხმება, წინასწარ განსაზღვრული რაიმე სამუშაოს შესრულება, სამუშაოზე მოწყობა, სამსახურებრივი დაწინაურება და ა.შ. მართალია, პირველი ნაწილის დისპოზიციაში მყიდველის მიზანი არასრულწლოვანის შვილად აყვანაა, მაგრამ უხეშად ირღვევა 1997 წ. 11 ნოემბრის კანონი „შვილად აყვანის წესების შესახებ“.

მუხლის მეორე ნაწილი არ გამოკვეთს არც მყიდველის, არც გამყიდველის მიზანს, მისი დისპოზიცია ზოგადად კრძალავს არასრულწლოვნის ყოველგვარი მოტივით ყიდვასა და გაყიდვას, ან სხვაგვარი გარიგების განხორციელებას. სამართალმცოდნენი აღნიშნავენ, რომ „არასრულწლოვანის ყიდვა ან გაყიდვა, ან სხვა უკანონო გარიგების განხორციელება“ გულისხმობს, დამნაშავემ თავისი ნაყიდი, ნანახი, თუ მოპარული ბავშვი გაყიდა, კვალიფიკაციისათვის მნიშვნელობა არა აქვს თუ მყიდველმა რა მიზნით იყიდა არასრულწლოვანი (გარდა შვილად აყვანისა), შემდგომში მისი გაყიდვის, გაჩუქების თუ სხვა მიზნით.

მუხლის მესამე ნაწილი შეიცავს არასრულწლოვანის ყიდვა-გაყიდვის დამახასიათებელ გარემოებას: ა) არაერთგზის; ბ) როცა ყიდულობენ ან გაყიდიან ორ ან მეტ არასრულწლოვანს; ე.ი. გამყიდველმა ერთსა და იმავე დროს ორი არასრულწლოვანი გაყიდა, ან მყიდველმა ერთსა და იმავე დროს ორი არასრულწლოვანი იყიდა. გ) როცა ეს დანაშაული წინასწარ შეთანხმებით ჩაიდინა ჯგუფმა, იგულისხმება არასრულწლოვანის ყიდვამდე და გაყიდვამდე წინასწარი მოლაპარაკება ბავშვის შერჩევაზე, თანხის შოვნაზე ყიდვის მიზნით ორი და მეტი პირისაგან; დ) „სამსახურებრივი მდგომარეობის გამოყენებით“—აქ ნაგულისხმევია ყიდვა-გაყიდვის ისეთი შემთხვევა, როცა, ჩარეულია სამშობიარო ან ბავშვთა სახლის დირექტორები, ან განყოფილებათა გამგეები, რომელთაც შეუძლიათ თანამდებობრივად ჩაიდინონ მსგავსი დანაშაული; ე) საზღვარგარეთ უკანონოდ გაყვანის მიზნით“, აქ ნაგულისხმევია, რომ დამნაშავეს ბავშვი საზღვარგარეთ გაჰყავს მოგებით მისი გაყიდვის მიზნით, ასეთი ქმედება გენოციდის ნიშნებსაც შეიცავს, რადგანაც ბავშვი კარგავს ეროვნულ თვისებებს და ამასთანავე მათი მასიური გაყვანა ამცირებს ერს რიცხობრივადაც; ე) დანაშაულებრივ ან სხვა ანტისაზოგადოებრივ საქმიანობაში ჩაბმის მიზნით: ამ მოქმედებას დამნაშავე მიმართავს იმ განზრახვით, რომ არასრულწლოვანმა მატერიალური სარგებლობა მოუტანოს; ზ) სხეულის ორგანოს ნაწილის ან ქსოვილის გადანერგვის, ან სხვაგვარი გამოყენების მიზნით. სამწუხაროდ ამ პროცესმა მასიური ზასიათი მიიღო და იგი ეწინააღმდეგება საერთაშორისო ჰუმანისტური სამართლის ნორმებს.

ამის მაგალითია გახმაურებული ს.ს. საქმე ოლღა გორელიკის მიმართ, რომელსაც ბრალად ედება ბავშვებით ვაჭრობა და სასამართლომ გამამტყუნებელი განაჩენი გამოუტანა.

საქართველოს სისხლის სამართლის კანონმდებლობის სრულყოფის თვალსაზრისით, შესაძლებლად მიგვაჩნია, რომ მე-7 კარის („დანაშაული ადამიანის წინააღმდეგ“— XXIII თავში „დანაშაული ადამიანის უფლებებისა და თავისუფლებების წინააღმდეგ“), შეტანილ იქნეს ახალი მუხლი—„ადამიანებით ვაჭრობა“, რომელიც გაითვალისწინებს პასუხისმგებლობას ექსპლუატაციის მიზნით ადამიანებით ვაჭრობის სხვადასხვა ფორმების შესახებ:

—საბუთების ან სხვა დოკუმენტების ფალსიფიკაციის გზით;

—საზღვარგარეთ სისტემატურად უკანონო გაყვანით ანგარების მიზნით;

—ადამიანებით ვაჭრობა თავისუფლების აღკვეთის ადგილებში;

—ქმედება, რამაც გამოიწვია დაზარალებულის სიკვდილი, განუკურნებელი ავადმყოფობის შეყრა და სხვა მძიმე შედეგი;

—მზრუნველობასმოკლებულ ბავშვთა, ხანდაზმულთა და სამშობიარო სახლებში ადამიანებით ვაჭრობა;

—ფიქტიური (ყალბი, ცრუ) ორგანიზაციების შექმნა ადამიანებით ვაჭრობის მიზნით;

—ნებისმიერი დასახელებისა და ფორმის ორგანიზაციების შექმნა, რომლის ძირითადი ან დამატებითი საქმიანობა იქნება ადამიანებით ვაჭრობა. მათი სექსუალური მომსახურების სფეროში ექსპლუატაციის მიზნით, პორნოფილმებში, მძიმე და არალეგალურ სამუშაოზე.

—აგრეთვე, ადამიანის ორგანოების გაყიდვა ტრანსპლანტაციისათვის, როგორც ქვეყნის შიგნით, ასევე საზღვარგარეთაც;

—ქმედებები დაკავშირებული საბუთების ფალსიფიკაციასთან, სახელმწიფო საზღვარზე ადამიანების კონტრაბანდასთან, ჩადენილი არასრულწლოვანთა მიმართ ორგანიზებულ დამნაშავეთა ჯგუფის მიერ. ასევე გასათვალისწინებელია, ადამიანების დაქირავება ეთნოკონფლიქტებში მონაწილეობის მისაღებად და მათი არალეგალური მიგრაცია საომარ ოპერაციებში ჩაბმის მიზნით.

სანქციებში დამატებით გათვალისწინებული უნდა იქნეს მნიშვნელოვნად დიდი ოდენობით საჯარიმო თანხები, რომლებიც თავის მხრივ მიმართული იქნება დაზარალებულთა რეაბილიტაციისა და დახმარების მიზნით.

გარდა ამისა, საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსში უნდა შეტანილ იქნეს ნორმათა სპეციალური შემადგენლობა, რომელიც დაარეგულირებს დამნაშავეთა ჯგუფის კრიმინალური საქმიანობის პასუხისმგებლობას, დაგვეხმარება არა მარტო გამოვავლინოთ ორგანიზებული დამნაშავეობის ლიდერები, არამედ მიეცეთ ისინი სისხლის სამართლის პასუხისმგებებაში და რეალურად დაეშალოთ კრიმინალური თანასაზოგადოებები. პრობლემისადმი ასეთი მიდგომა მოგვცემს საშუალებას, გადავწყვიტოთ ადამიანთა დანაშაულებრივი ხელყოფის წინააღმდეგ კვალიფიკაციის მთელი რიგი საკითხები.

ადამიანებით ვაჭრობის, არალეგალური მიგრაციისა და მიგრანტთა უკანონო გადაყვანის შესახებ კანონმდებლობის არარსებობის გამო, სამართალდამცავი ორგანოები ვერ ახორციელებდნენ ქმედით ღონისძიებებს, რომელიც შეიძლება 172-ე მუხლის, „არასრულწლოვანით ვაჭრობა“, პრიმა მუხლად ჩაესვით. XXIV თავში „დანაშაული ოჯახისა და არასრულწლოვანის წინააღმდეგ“, ან მიზანშეწონილი იქნება მისი შინაარსის ახლებურად ჩამოყალიბება, სადაც არასრულწლოვანთა ვაჭრობა უნდა დაემატოს ცალკე ნაწილად, როგორც ამ დანაშაულის ჩადენისათვის დამამძიმებელი გარემოება (ასეა სხვა ქვეყნების კანონმდებლობაშიც).

კანონმდებლობაში უნდა გათვალისწინებულ იქნეს გარემოებანი, რომელიც დამაზასიათებელია ამ დანაშაულებებისათვის, მაგალითად:

1. ადამიანის ყიდვა ან გაყიდვა, ან მის მიმართ სხვა უკანონო გარიგების განხორციელება, მისი პროსტიტუციაში, მონურ შრომაში იძულებით ჩაბმა ან ღონორთა ბუდის შენახვა ტრანსპლანტაციის მიზნით.

2. იგივე ქმედებები, რომლებიც ჩადენილ იქნა დაზარალებულის ან მისი ახლობლების მიმართ მუქარის ან ძალადობის გამოყენების გზით.

3. დამნაშავეთა ჯგუფის შექმნა და მის საქმიანობაში აქტიური მონაწილეობის მიღება, რომელიც მიმართულია არაკანონიერი ეკონომიკური შემოსავლების მისაღებად, ლეგალური ან არალეგალური ოპერაციებისაგან, კორუფციის, ძალადობის ან ძალადობის მუქარის გამოყენების გზით.

4. იგივე ქმედებები, რომლებსაც მოჰყვა ადამიანების დაღუპვა, დიდი ოდენობით მატერიალური ზარალი ან სხვა მძიმე შედეგი.

ამ დანაშაულის სუბიექტები შეიძლება იყვნენ პირები, რომლებიც დამნაშავეთა თანასაზოგადოების ხელმძღვანელები ან აქტიური წევრები არიან.

თანასაზოგადოების ხელმძღვანელები სრული სისხლის სამართლის წესით აგებენ პასუხს ჯგუფის მიერ ჩადენილი ყველა ქმედებისათვის. ასე მაგალითად, თუ რეკეტის პროცესში ერთ-ერთი ამსრულებლის ქმედებას მოჰყვება დაზარალებულის სიკვდილი, მაშინ ხელმძღვანელი პასუხს აგებს, აგრეთვე, თანამონაწილეობისათვის იმ შემთხვევაში, როდესაც იგი უშუალოდ არ ხელმძღვანელობდა, ან არ შედიოდა კონკრეტული დანაშაულის ჩადენის გეგმაში, ე.ი. ამსრულებლის ექსცესისთვისაც.

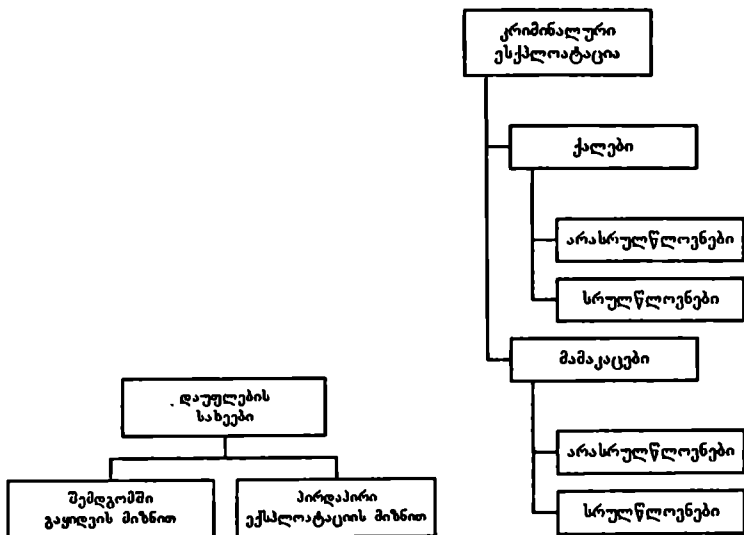
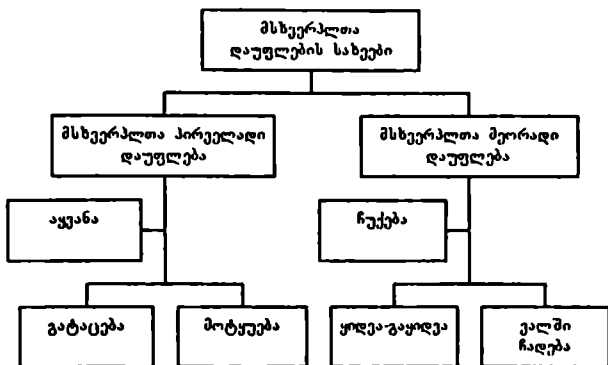
ასევე უნდა გათვალისწინებულ იქნეს ისეთი ქმედებანი, როგორიცაა:

განმეორებით, ხელობის სახით ან რამდენიმე პირის მიერ;
არასრულწლოვანთა, მცირეწლოვანთა და ზანდაზმულთა მიმართ;
ორგანიზებული ჯგუფის მიერ, ან დამნაშავეთა თანასაზოგადოებით;

სამსახურებრივი მდგომარეობის გამოყენებით;

უზრუნველყოფდა დამნაშავეთა ჯგუფების მიერ აღნიშნული უკანონო საქმიანობის აღკვეთას და წინასწარ ანუ ადრეულ პროფილაქტიკას.

ასეთია ადამიანებით ვაჭრობის პრობლემის კრიმინოლოგიური და სამართლებრივი ასპექტები.

თავი მეექვსეა
საერთაშორისო ტერორიზმი, როგორც
მსოფლიო პრობლემა

§1 საერთაშორისო ტერორიზმის ცნება და სახეები

ტერორიზმთან ბრძოლაში ევროპის ქვეყნებს, ამერიკის შეერთებულ შტატებსა და საქართველოს შორის საერთაშორისო თანამშრომლობას ათწლიანი ისტორია აქვს. იგი ჩაისახა XX საუკუნის ბოლოს, საბჭოთა კავშირის დაშლის შედეგად, პირველი დამოუკიდებელი სახელმწიფოების შექმნის პერიოდში და გაიარა ჩამოყალიბება-განვითარების არცთუ ხანგრძლივი, მაგრამ საკმაოდ რთული გზა. ამ ხნის მანძილზე გამოიკვეთა მსოფლიო თანამეგობრობასთან მიმართებაში ქვეყნის სტრატეგია და მომავალში მისი განვითარების ძირითადი ტენდენციები.

საერთაშორისო თანამშრომლობა მოცემულ სფეროში იქცა ობიექტურ აუცილებლობად, ჩამოყალიბდა სერიოზული სამართლებრივი, საორგანიზაციო და მეცნიერული საფუძვლები.

ამის ნათელი დადასტურებაა უკანასკნელ პერიოდში განხორციელებული პროგრამები. მათ შორის მ/წლის 8-21 სექტემბერს საქართველოში ამერიკის საელჩოს დახმარებით¹ ნიუ მექსიკის შტატში, ქ. სოკოროში საერთაშორისო ტერორიზმთან დაკავშირებულ პრობლემებზე ჩატარებული სემინარი, რომლის ორგანიზატორი იყო აშშ-ის სახელმწიფო დეპარტამენტი, დიპლომატიური უსაფრთხოების ბიურო და ანტიტერორისტული სამმართველო. სემინარში მონაწილეობა მიიღო ჩვენი ქვეყნის სამი უწყების—შს და უშიშროების სამინისტროების, სამთავრობო დაცვის წარმომადგენლებმა.

¹ ამერიკის საელჩოსა და მისი რეგიონალური უსაფრთხოების ოფიცერის GREGORY P. OLMSTEAD-ის დახმარებით.

დელეგაცია 19 წევრისაგან შედგებოდა¹ (ნ. აგლაძე, ი. ბაბუციძე, გ. ბექაური, თ. ბოლქვაძე, დ. გუგავა, მ. ჭაუჭიძე, ბ. დარბაისელი, თ. თვაური, ლ. კახიანი, შ. ულუმბერაშვილი, გ. ლობჯანიძე, ბ. მირიანაშვილი, დ. ნიჟარაძე, ო. ნორაკიძე, გ. ნინოშვილი, ზ. ტაკაშვილი, ლ. შონია, ზ. ჭოხონელიძე, ი. ხუცურაული). სემინარი ჩატარდა მაღალი დონის პროფესიონალების² მიერ.

ქართველთა დელეგაცია ამერიკაში და მსოფლიო საზოგადოებრიობა მოწმე გახდა II სექტემბრის დილით ნიუ-იორკსა და ვაშინგტონში ტერორისტების მიერ მოწყობილი საუკუნის დანაშაულისა, რომელსაც 5000-ზე მეტი ადამიანის სიცოცხლე შეეწირა. მან ერთხელ კიდევ დაგვარწმუნა ამ მიმართულებით საერთო ძალისხმევის აუცილებლობაში. საქართველოს ხელისუფლებამ და სამართალდამცავმა უწყებებმა ამ შემთხვევაში მხარი დაუჭირეს აშშ-ის მთავრობის გადაწყვეტილებას და ტერორიზმთან ბრძოლაში სრული მზადყოფნა გამოაცხადეს.

სანამ უშუალოდ ძირითად საკითხს განვიხილავდეთ, მოკლედ დავახასიათებთ საერთაშორისო თანამშრომლობას დამნაშავეობასთან ბრძოლაში.

ტერორიზმის ცნების რამდენიმე განმარტება არსებობს. ნაწილი იურისტებისა თვლის, რომ ეს არის ძალადობა მიმართული არა იმდენად სამიზნის ფიზიკური განადგურებისაკენ, არამედ დიდი საზოგადოებრივი რეზონანსის გამოსაწვევად.

სხვათა აზრით, ეს არის კანონსაწინააღმდეგო მოქმედება, ან მოქმედების მუქარა ადამიანების ან ქონების მიმართ, რათა მიღწეულ იქნეს პოლიტიკური თუ სოციალური მიზნები. ასეთ შემთხვევაში შესაძლებელია დაშინების გზით ხელისუფლების, ან ცალკეული პირების, პირთა ჯგუფისაგან მათი გადაწყვეტილების ან პოლიტიკის შეცვლის მიღწევა.

თანამედროვე იურიდიულ და პოლიტიკურ ლიტერატურაში ტერორიზმი (Terrorism) განხილულია, როგორც არაერთჯერადი ძალა-

¹ დელეგაციის მეოცე წევრი, შს სამინისტროს სისხლის სამართლის უფროსი ინსპექტორი, პოლიციის მაიორი გელა შენგელია გამგზავრებამდე სამი დღით ადრე დაიღუპა სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულების დროს.

² INSTRUCTORS. George Braidford, London Max Hohard, REGIONA MANAGER MICHAEL V HABRID, US State Department Administrative Esort Opicer Varva Olson, Russian Interpreter Galia Kogovina, Yuri Ferkelman, NEW MEXICO, SOCORRO, MAJOR RALI BHASKER

დობრივი ქმედება, რომელსაც ახორციელებს არალეგალურ, ან ნახევრად ლეგალურ მდგომარეობაში მყოფი პირი, პირთა ჯგუფი, ან ის პირები, რომლებიც მოქმედებენ ორგანიზაციის ჯგუფის და სახელმწიფოს სახელით პოლიტიკური თუ სისხლის სამართლებრივი მიზეზებით ან იმის გამო, რომ მათთვის მიუღებელია არსებული სოციალურ-პოლიტიკური გარემო.

ტერორისტულ ორგანიზაციებსა და დაჯგუფებებს ახასიათებთ ცვალებადი ბუნება, რაც ორი მიმართულებით შეიძლება წარიმართოს: პირველი, ჯგუფის რაოდენობით ზრდა ანგარიშებით ან იძულებით, მეორე ჯგუფის თვისობრივი ორგანიზაციულ-სტრუქტურული გაფართოება.¹

ქართული კანონმდებლობით ტერორისტულ აქტად ითვლება აფეთქება, ცეცხლის წაქიდება, იარაღის გამოყენება ან სხვა ქმედება, რაც ქმნის ადამიანის სიცოცხლის მოსპობის, მნიშვნელოვანი ქონებრივი ზიანის ან სხვა მძიმე შედეგის განხორციელების საშიშროებას და ხელყოფს საზოგადოებრივ უსაფრთხოებას, სახელმწიფოს სტრატეგიულ, პოლიტიკურ ან ეკონომიკურ ინტერესს, ჩადენილს მოსახლეობის დაშინების ან ხელისუფლების ორგანოზე ზემოქმედების მიზნით.²

როგორც ვხედავთ, ტერორიზმი შეიძლება გამოიხატოს მნიშვნელოვანი ობიექტების აფეთქებაში, ხანძრით განადგურებასა ან ცეცხლსასროლი იარაღით დაცხრილვაში, რომელიმე ობიექტის წყლით დატბორვაში, ჩანგრევაში, ავარიამი და ა.შ.

დანაშაული დამთავრებულად ითვლება, თუ განხორციელდა ზემოთ ჩამოთვლილი ქმედება, ან შეიქმნა საფრთხე მისი ჩადენისა, ადამიანთა დაღუპვისა ან მნიშვნელოვანი ქონებრივი ზიანისა.

სერიოზული საფრთხე განისაზღვრება მოქმედების დროსთან, გარემოსთან, საშუალებებთან ურთიერთობაში.

ტერორისტული აქტი მხოლოდ პირდაპირი განზრახვით ჩაიდინება. აშკარად გამოკვეთილია დამნაშავის მიზანი—დაარღვიოს საზოგადოებრივი უშიშროება, დააშინოს ადამიანები, დესტაბილიზაცია შეიტანოს მოსახლეობაში, გამოიწვიოს მნიშვნელოვანი ზარალი, ხელყოფს სახელმწიფოს სტრატეგიული, პოლიტიკური ან ეკონომი-

¹ იხ. მ. ბაძალუა, ჯგუფური დანაშაულობა, თბ., 1998 წ. გვ. 127.

² იხ. ეურნ. მეოხი. №15-16, 2000 წ. გვ. 39.

კური ინტერესი, უარყოფითი ზემოქმედება მოახდინოს ხელისუფლების ორგანოებზე.

ქვეყნის სტრატეგიულ და პოლიტიკურ ინტერესებში იგულისხმება სახელმწიფოს საშინაო და საგარეო პოლიტიკის პარამონიული შერწყმა, უცხო ქვეყნებთან მეგობრული, ეკონომიკური, კულტურული, სამეცნიერო და სხვა თანამშრომლობის განვითარება და ა.შ.

ეკონომიკურ ინტერესში შედის შრომის ნაყოფიერების ზრდა, სახელმწიფოს რეზერვების სრული ამოქმედება, საგადასახადო სისტემის მოწესრიგება, საინვესტიციო საქმიანობის გაუმჯობესება და სხვა მრავალი.¹

სამწუხაროდ, ბოლო დროს ტერორიზმმა შინაარსი შეიცვალა. დაშინებამ, როგორც შუალედურმა მიზანმა, დანაშაულის განხორციელების შემდგომ საფეხურზე გადასვლის საშუალებამ, უკანა პლანზე გადაინაცვლა და ადამიანთა რეალური მსხვერპლი და ქონების განადგურება ტერორიზმის თანხედრი გახდა.

იურისტებში მუსირებდა მოსაზრება, თითქოს ტერორიზმი მხოლოდ განვითარებადი ქვეყნებისათვის იყო დამახასიათებელი, დღეს აღარავინ დაობს იმაზე, რომ ტერორიზმი არსებობს ცივილიზებულ ქვეყნებშიც.

მოკლედ დავახასიათოთ ისინი:

ცნობილია ტერორისტული აქტების გავრცელების ექვსი სახეობა. ესენია:

- 1) პოლიტიკური მკვლელობა;
- 2) აფეთქების ორგანიზაცია;
- 3) სატრანსპორტო საშუალებათა ხელში ჩაგდება;
- 4) ადამიანების გატაცება;
- 5) მძევლების აყვანა.

6) ბოლო პერიოდში მოქმედებაში შევიდა ტერორიზმის ახალი მეექვსე სახეობა—ბიო-ქიმიური ზემოქმედება.

1) პოლიტიკური მკვლელობა ყველაზე უძველეს ფორმას წარმოადგენს ტერორისტულ აქტებს შორის. ძველი რომის ისტორიიდან ცნობილია, ქრისტეშობამდე 1 საუკუნეში (54 წელს) იულიუს კეისრის მკვლელობა, რომელიც გამოწვეული იყო რესპუბლიკის კრიზისითა და იმპერიის ჩამოყალიბების პროცესებით.

¹ იხ. ზ. შევანაძე, სისხლის სამართალი, თბ., 2000 წ. გვ. 487-488.

ძველი და ახალი წელთაღრიცხვის გასაყარზე ფილიპე მაკედონელი ხელისუფლებისათვის ბრძოლას შეეწირა და მის მკვლელობას პოლიტიკური სარჩული დაედო საფუძვლად.

ქართულმა ისტორიამაც იცის პოლიტიკური მკვლელობის ფაქტები. ამის მაგალითია VI საუკუნეში, (554 წ.), ბიზანტიელების მიერ პოლიტიკური მოსაზრებების გამო, მუხანათურად მოკლული კოლხეთის მეფე გუბაზ II და ა. შ.

პოლიტიკურ მკვლელობას დღესაც ხშირად მიმართავენ სხვადასხვა დაჯგუფებები მსოფლიოს მრავალ ქვეყანაში.

ასეთებია: ბასკი სეპარატისტები (ETA) ესპანეთში, (ИРА) ჩრდილოეთ ირლანდიაში, კადაფის საერთაშორისო ტერორისტული ორგანიზაცია. ბილ ლადენის ტერორისტული ორგანიზაცია, ასევე ცენტრალურ და სამხრეთ ამერიკაში, ინგლისში, იტალიაში, საფრანგეთში მოქმედი ორგანიზაციები და ა.შ. სამწუხაროდ, პოლიტიკური ტერორიზმის აქტების სერია განხორციელდა საქართველოშიც. 1998 წლის 9 თებერვალს საქართველოში პრეზიდენტის საწინააღმდეგოდ მოეწყო ტერორისტული თავდასხმა, 1994 წ. 3 დეკემბერს ტერორისტული აქტის მსხვერპლი გახდა ეროვნულ-დემოკრატიული პარტიის თავმჯდომარე გია ჭანტურია. ნაციონალისტურმა ექსტრემიზმმა და სეპარატიზმმა აფხაზეთსა და ოსეთში წარმოშვა ტერორიზმი.¹

ხშირ შემთხვევაში დასახელებული ტერორისტული ორგანიზაციების მსხვერპლი ხდებიან სახელმწიფოს მაღალი რანგის მოხელეები, პოლიტიკური პარტიების ლიდერები, მსხვილი ორგანიზაციის ხელმძღვანელები, პოლიციის, სასამართლოს, პროკურატურის მუშაკები. საზღვარგარეთის ქვეყნებში ტერორისტული დაჯგუფებები მათ მიერ მოწყობილ ტერორისტულ აქტებს უმეტეს შემთხვევაში თავის თავზე იღებენ.

2) აფეთქების ორგანიზაცია ყველაზე გავრცელებული ტერორისტული აქტია, რადგანაც, ა) ტერორისტულ აქტებს შორის შემსრულებლისათვის ყველაზე უსაფრთხოა, იგი შემთხვევის ადგილიდან ყოველთვის შორს არის. ბ) ტერორისტები იყენებენ დიდი დამანგრეველი ძალის ასაფეთქებელ საშუალებებს. გ) ასაფეთქებელი საშუალებანი ერთნაირად საშიშია ნებისმიერი ობიექტისათვის, უფრო მეტიც, მოსალოდნელი აფეთქების შესახებ გავრცელებულ ინფორმაციასაც კი დიდი ზიანის მოტანა და პანიკის გამოწვევა

¹ მათ შესახებ უფრო დეტალური საუბარი ზემოთ უკვე გვქონდა.

შეუძლია. დ) ასაფეთქებელი მასალის შოვნა შედარებით იოლია, იაფი ჯდება მისი დამზადება და დისტანციური მართვის სისტემით შესაძლებელია გამოყენება.

საქართველოში 1975-76 წლებში მოხდა აფეთქებათა მთელი სერია. საქართველოს მოქალაქემ, ვლადიმერ ყვანიამ ანტიკომუნისტური, ანტისაბჭოთა და საქართველოს დამოუკიდებლობის მოთხოვნის მოტივით, თვითნაკეთი ასაფეთქებელი მოწყობილობით, რომელიც დამონტაჟებული იყო საათის მექანიზმზე, მოახდინა აფეთქებები სოხუმში, ქუთაისში, თბილისში, რომელსაც მოჰყვა ადამიანთა მსხვერპლი.¹ აფეთქებათა ძლიერი სერია მოხდა 1998-2001 წლებში რუსეთის ფედერაციის სხვადასხვა ქალაქებში.

1992 წ-ს ქ. თბილისში მანქანაში ჩამონტაჟებული ასაფეთქებელი მოწობილობით დაიღუპა დამნაშავეთა სამყაროს წარმომადგენელი ყურაშვილი.

1994 წელს ქ. თბილისში ხილიანის ქუჩაზე აფეთქდა ავტომანქანა „ზაპოროჟეცში“ ჩამონტაჟებული ნივთიერება, რომელსაც მოჰყვა ადამიანთა მსხვერპლი.

1995 წლის აგვისტოში საქართველოს პარლამენტის ეზოში აფეთქდა ავტომანქანა ნივთიერებაში ჩამონტაჟებული ნივთიერება, რომელიც მიმართული იყო საქართველოს პრეზიდენტის მიმართ და ა.შ.

3) საჰაერო-სატრანსპორტო საშუალებათა გატაცება გასული საუკუნის 60-70-იან წლებიდან დაიწყო და განსაკუთრებულ სახეობად იქცა, რასაც დიდი ზიანი მოაქვს მსოფლიოს მრავალი ქვეყნისათვის. რაც შეეხება საზღვაო მეკობრეობას, მას გრძელი ისტორია გააჩნია. არაფერს ვამბობთ ავტოტრანსპორტის გატაცებაზე.

საქართველოში თვითმფრინავის გატაცების პირველი მცდელობა მოხდა 1983 წლის 18 ნოემბერს. უფრო კონკრეტულად „ტუ 134“ მარკის თბილისი-ბათუმი-კიევი-ლენინგრადის რეისის ლაინერში შეღწევიდან 10 წუთის შემდეგ, გამტაცებლები (ძმები ივერიელები, კობახიძე, ჩაკვეტაძე, წერეთელი, მიქაბერიძე), ცეცხლმსროლელი იარაღისა და ფეთქებადი ნივთიერებების გამოყენებით შეეცადნენ თვითმფრინავის მიმართულება თურქეთისაკენ შეეცვალათ. მათ მცდელობას მოჰყვა სალონში მგზავრთა მსხვერპლი, შემდეგ პილოტების კაბინაში ინსპექტორ ზ. შარმათიანის, ბორტმექანიკოს ჭედიას მკვლელობა, პილოტებმა ა. გარდაფხაძემ და შტურმანმა გ.

¹ დაწ. იხ. გ.სულაძე, მარტოსული, სული ნათელი, თბილისი, 2001 წ.

გასიანმა შეძლეს თვითმფრინავის დასა თბილისის აეროპორტში, სადაც, მიუხედავად არაერთგზის მოთხოვნისა, გამტაცებლები არ დანებდნენ ხელისუფლებას, რასაც მოჰყვა აეროპორტში მყოფი სამხედროების მიერ თვითმფრინავის მიმართულებით ცეცხლის გახსნა, რის შემდეგაც დაიღუპა აეროპორტის ერთი თანამშრომელი და დაიჭრა 11 მგზავრი.

გატაცებიდან 14 საათის შემდეგ მოსკოვიდან გამოძახებულმა სპეც. დანიშნულების რაზმმა შეძლო გამტაცებელთა უმსხვერპლოდ დაკავება. ამ შემთხვევაში ჩვენი მიზანი მომხდარის სამართლებრივი შეფასება არაა. მაშინდელმა კანონმდებლობამ ის ჩათვალა როგორც ტერორისტული აქტი და ანტისახელმწიფოებრივი ქმედება.¹

4) ადამიანების მოტაცება არის ეჭვმიტანილთა მოქმედება, რომელიც გატაცებულებს მათი ნება-სურვილის საწინააღმდეგოდ ტყვეობაში ამყოფებს უცნობ ადგილზე და, ამასთან ერთად, იყენებენ მთავარ საშუალებად მოლაპარაკების დროს.

სხვადასხვა მოტივით ადამიანთა გატაცებები მასიურად ხდება საქართველოში. მოსახლეობას კარგად ახსოვს ჯერ კიდევ საბჭოურ პერიოდში 1979 წელს მომხდარი ბავშვების გატაცება, რასაც მთელი მოსახლეობის აღშფოთება მოჰყვა. იმდენად მძაფრი იყო რეაგირების ფორმა, რომ დღესაც იხსენებენ ამ ფაქტს „კაკაბეთის ზარების“ სახელწოდებით. ამჟამად არათუ მოსახლეობას, შესაბამის უწყებებსაც უჭირთ რეაგირების მოხდენა მსგავს ფაქტებზე. განსაკუთრებით ადამიანთა გატაცების „ბაზად“ იქცა პანკისის ხეობა. ბოლო სამი წლის განმავლობაში დაფიქსირდა ათეულობით ადამიანთა გატაცების ფაქტი, მათ შორის, პოლიტიკოსების, ბიზნესმენების, ჟურნალისტების, სასულიერო პირების და ა.შ. მიუხედავად ესპანეთის ოფიციალური ხელისუფლების ჩარევისა, ორი ესპანელი ბიზნესმენი ფრანჩესკო როდრიგესი და ანტონიო ტრემინიო ერთი წლის შემდეგ გაათავისუფლეს. იგივე ბედი ეწია არაბ ბიზნესმენს და ა.შ. ამ ორი წლის განმავლობაში დაფიქსირებულ იქნა ადამიანთა გატაცების 71-ზე მეტი შემთხვევა, ხოლო ბოლო ხუთი წლის განმავლობაში 303 სისხლის სამართლის საქმეა აღძრული.

გარდა ამისა ოფიციალური სტრუქტურების მონაცემებით უცხოური ორგანიზაციები კუმანიტარული საქმიანობის საფარქვეშ

¹ უფრო დაწ. იხ. ახალი თაობა., 22-28 აპრილი 2001 წ., №108, გვ. 8-9.

ცდილობდნენ და დღესაც ცდილობენ პანკისის ხეობაში ვაპაბიზმის გავრცელების აქტივიზაციას, საკუთარი ხარჯებით მეჩეთებისა და რელიგიური სკოლების მშენებლობას, ხეობის მკვიდრი კრიმინალური ორიენტაციის პირებისა და ლტოლვილების ერთი ნაწილის მომარაგებას იარაღითა და ფულადი სახსრებით, ქისტი ახალგაზრდების გაგზავნას განათლების მისაღებად არაბული ქვეყნების რელიგიურ უმაღლეს სკოლებში, თურქეთის შეიარაღებული ფორმირდება „რუხი მგლების“ საწვრთნელ ბაზაზე მომზადებული ათაკიანი ჯგუფის საქართველოში შემოსვლა, რომელსაც ჩრდილოეთ კავკასიაში გადასვლა და ტერორისტული აქტების განხორციელება ქონდა განზრახული.¹

5) ადამიანების მძევლად აყვანა არის მდგომარეობა, როდესაც ეჭვმიტანილ ადამიანებს მათი სურვილის საწინააღმდეგოდ ტყვეობაში ამყოფებენ წინასწარ ცნობილ ადგილზე და მათ იყენებენ მთავარ საშუალებად მოლაპარაკების დროს.

მძევლად აყვანის არაერთი ფაქტია ცნობილი, სამწუხაროდ, 1993 წელს ქ. თბილისში, გორგასლის ქუჩაზე დამნაშავე პირებმა მძევლად აიყვანეს თავისივე საცხოვრებელ სახლში მოქ. შ. ჩუბინიძე. არასწორად დაგეგმილი ოპერაციის შედეგად დამნაშავეებთან ერთად დაიღუპა მძევლად აყვანილიც.

6) ბიო-ქიმიური ტერორიზმი, არის სპეციალური საშუალებების გავრცელება—იურიდიული ლიტერატურასა და კანონმდებლობაში ამ სახის დანაშაული ცნობილია, როგორც ტექნოლოგიური ტერორიზმი.

ტექნოლოგიურია იმიტომ, რომ ობიექტური მხარე ადამიანების ან ქონებრივი სიკეთის მოსპობას ითვალისწინებს არა აფეთქებით ან ცეცხლის წაკიდებით, არამედ ბირთვული, ბაქტერიოლოგიური თუ ქიმიური იარაღის გამოყენებით, რომელიც უხმაუროდ, თანდათან გამოიწვევს ეკონომიკური ობიექტების თუ ადამიანთა სიცოცხლის განადგურებას ან დაზიანებას. ბირთვული იარაღი ბუნებისა და ცოცხალი არსების განადგურების ისეთი საშუალებაა, რომელიც ნელი მავნებელი გამოსხივების პროცესით მოახდენს გამანადგურებელ გავლენას გარემოსა და მის ცოცხალ ორგანიზმებზე.

ბაქტერიოლოგიურ იარაღს მიეკუთვნება მძიმე დაავადებათა (ქოლერა, ყვავილი, ტიფი, ციმბირის წყლული და ა.შ.) გამავრცელებელი ბაქტერიებით ხელოვნურად მოწამვლის საშუალებანი. დამ-

¹ იხ. ჟურ. „სარკე“ №7, 2002 წ. გვ. 6.

ნაშავე პათოგენური მიკროორგანიზმების გაერცელებით აღწევს ადამიანთა მწვავე დაავადებას ან განადგურებას.

ქიმიური იარაღები ისეთი საშუალებებია, რომლებიც აირების სახით ერევიან ჰაერისა და ოზონის სფეროებში და წამლავენ ადამიანთა სასიცოცხლო გარემოს.

როდესაც დამნაშავე ხელში ჩაიგდებს ბირთვული ან ეკოლოგიური საშიშროების შემცველ ობიექტებს, რითაც მას შეუძლია დანაშაულებრივად ხელყოს საზოგადოებრივი უსაფრთხოება, დიდად დააზიანოს სახელმწიფოს ისეთი სტრატეგიული ობიექტები, როგორიც არის ტყეების მასიური განადგურება, ზღვებისა და წყლების გაუვარგისება, ისეთი პოლიტიკური ინტერესი, როგორიცაა ადამიანთა სიცოცხლე, ლანდშაფტებისა და ცხოველების განადგურება, მოსახლეობასა და ხელისუფლების ორგანოებზე მაპარალიზებელი ზემოქმედება და ა. შ.

დანაშაულის ობიექტი რამდენიმეა. ეს გახლავთ მოსახლეობის სიცოცხლე და ჯანმრთელობა, ქვეყნის ეკონომიკური და პოლიტიკური ინტერესი.

ობიექტური მხარის თვალსაზრისით, დანაშაული შეიძლება გამოიხატოს ქვეყნის ეკონომიკური და პოლიტიკური ინტერესების ხელყოფაში, მოსახლეობის პარალიზებაში, ხელისუფლების ორგანოებზე მწვავე უარყოფით ზეგავლენაში.

სუბიექტური მხარე გამოიხატება განზრახი ბრალით—დანაშავე შეგნებულად, გააზრებულად მოქმედებს, რათა მიაღწიოს ობიექტურ მხარეში აღწერილ შედეგს და სურს ასეთი.¹

ბაქტერიების სახით დაავადებათა გაერცელება ძალიან მარტივი გზით, წერილებისა და გზავნილებების საშუალებითაა შესაძლებელი. ამის მაგალითია ამჟამად აშშ-ში ციმბირის წყლის ბაცილის გაერცელება. ამ მეთოდებს ახორციელებს შემდეგი ტერორისტული ჯგუფები: 1) რელიგიური; 2) ნაციონალური; 3) საერთაშორისო; 4) ან განმათავისუფლებელი მოძრაობის შეფერილობით:

კლასიფიკაციის თვალსაზრისით, ტერორიზმი შეიძლება იყოს ქვეყნის შიგნით, როდესაც იგი ერთი ქვეყნის საზღვრებს არ სცილდება და ტერორიზმი, რომლის დროსაც ორი ან მეტი ქვეყნის წარმომადგენელია ჩაბმული და სხვადასხვა ქვეყნებში ხდება.

¹ იხ. ზ. შავეანაძე, იქვე გვ. 490.

1) რელიგიული მოტივებით შექმნილი ტერორისტული ორგანიზაციები აქტებს ახდენენ მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყანაში. ამასთან აზსიათებთ ერთი თავისებურება—„ფანატიზმი“.

2) ნაციონალურ მოტივებზეა ჩადენილი ტერორიზმი, როდესაც დამნაშავეთა მოქმედება არ სცილდება ერთი ქვეყნის ფარგლებს, ასეთად შეიძლება ჩაითვალოს ირლანდიის რესპუბლიკური არმია (ИРА), ბასკების „მამულის თავისუფლების“ (ЭТА) და ფილიპინების „ახალი სახალხო არმია“ (ННА).

3) საერთაშორისო ტერორისტული ორგანიზაცია, რომელიც სცილდება ერთი ქვეყნის ფარგლებს და ტერორისტულ აქტებს აწყობს მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყანაში. ასეთი ტერორისტული ორგანიზაციები მხარდაჭერას პოულობენ ზოგიერთი სახელმწიფოს ოფიციალური ხელისუფლებისგან, აფინანსებენ მათ და აძლევენ თავშესაფარს. საერთაშორისო ტერორისტული ორგანიზაციები ფინანსურ დახმარებას ღებულობენ კონკრეტული ფიზიკური პირებისაგან, ზოგიერთი ასეთი ორგანიზაცია დანაშაულებრივი გზებით დამოუკიდებლადაც ახერხებს საჭირო ფინანსების მოპოვებას.

4) განმათავისუფლებელი მოძრაობის მოტივებით ჩამოყალიბებული ტერორისტული ორგანიზაციები, ნაკლებად მნიშვნელოვან დაჯგუფებათა რიცხვში შედიან და მათ მიერ ჩატარებული აქტები ატარებენ არამასშტაბურ და ეპიზოდურ ხასიათს.

მოტივაციის მიხედვით შეიძლება რამდენიმე მათგანზე შეეჩერდეთ: ანგარების მოტივი წარმართულია გარკვეული მიზნისკენ, ეს არის ფულის შოვნა, რომელიც გამდიდრების არცთუ იოლი გზაა, ამასთან ყოველთვის წარმატებით არ მთავრდება.

ფანატიზმის იდეა გულისხმობს ეროვნულ ნიადაგზე ჩადენილ ტერაქტსაც. „თანამედროვე მსოფლიო იცნობს არა ერთ მაგალითს, როდესაც ეროვნული და ეთნიკური უმცირესობები იცავენ თავიანთ პოლიტიკურ ინტერესებს ტერორისტული აქტების ჩადენის გზით, ამ სახის ტერორიზმი, განსაკუთრებით გავრცელებულია იმ სახელმწიფოში, სადაც არსებობს ძლიერი სეპარატისტული მოძრაობები. ეს კარგად აიხსნა იმ ეთნიკური კონფლიქტების მაგალითზეც, რომელსაც ადგილი ჰქონდა საქართველოში“¹.

ფსიქოლოგები თვლიან, რომ ერთ-ერთ მოტივად შეიძლება მივიჩნიოთ ცალკეულ პირთა ლტოლვა სიკვდილისა და განადგურებისა-

¹ იხ. ჟურნალი ალმანახი, 1999 წ. №12 გვ. 72-73.

კენ. ამის მაგალითი გახდა II სექტემბერს ტერორისტთა მოქმედება, რომელთა იდეოლოგიით, სწორედ სიკვდილშია მათი უკვდავება.

რელიგიურ-პოლიტიკური ტერორისტები ერთიანდებიან გარკვეული იდეების, დოგმების გარშემო და მათი განხორციელებისთვის მზად არიან ჩაიდინონ ყველაფერი. ცალ-ცალკე ისინი ფსიქოლოგიურად სუსტები არიან და ძალას მათ მხოლოდ ჯგუფურობა აძლევთ. ისინი ერთი ლიდერის ირგვლივ ერთიანდებიან და ასრულებენ მის ყოველგვარ დავალებას.

როდესაც ტერორიზმის ბიოლოგიურ-გენურ ასპექტებს იხილავენ, უნდა დავეთანხმოთ იმ აზრს, რომ არა მარტო სოციალური ფაქტორები, არამედ ბიოლოგიური მომენტებიც გასათვალისწინებელია, რაც დაკავშირებულია ადამიანის ბუნებასთან, როგორც სოციალურ-ბიოლოგიურ არსებასთან და მოდის ზიგმუნდ ფროიდის ფსიქოლოგიური თეორიიდან, ის ტერორიზმს ადამიანის ცნობიერების სფეროს უკავშირებს, რომელიც ფიზიოლოგიური, სქესობრივი აგრესიის ინსტიქტებში ვლინდება, ე. ი. ადამიანის ძალადობრივი მოქმედება დამოკიდებულია მის ბიოლოგიურ ბუნებასა და ფსიქიკურ მდგომარეობაზე.

ტერორიზმი მრავალობიექტიანი დანაშაულია. იგი ხელყოფს, როგორც ზოგადად საზოგადოებრივ უშიშროებას, ასევე სახელმწიფო სტრუქტურების ნორმალურ ფუნქციონირებას, ემუქრება ან ხელყოფს მშვიდობიანი მოსახლეობის სიცოცხლესა და ჯანმრთელობას და ა.შ. ტერორისტული ორგანიზაცია არის ადამიანთა თანასაზოგადოება, რომლის ერთიანობაც მიზნად ისახავს ტერორისტული აქტების მოხდენას. ასეთი ორგანიზაციის შექმნაში იგულისხმება ის დაპროგრამებული, სტრუქტურულ-შემკრები მუშაობა, რომლის დროსაც ორგანიზატორი გეგმავს დანაშაულებრივ საქმიანობას. არჩევს მისი დაძლევისათვის საჭირო მოქმედ პირთა გუნდს. ჯგუფის წევრთა ოდენობას. განსაზღვრავს იარაღის სახეობას და ოდენობას, აფუძნებს „ოფისს“, სადაც აწარმოებს მოლაპარაკებებს, ადგენს კონკრეტულ მოქმედებათა გეგმებს და ა.შ.

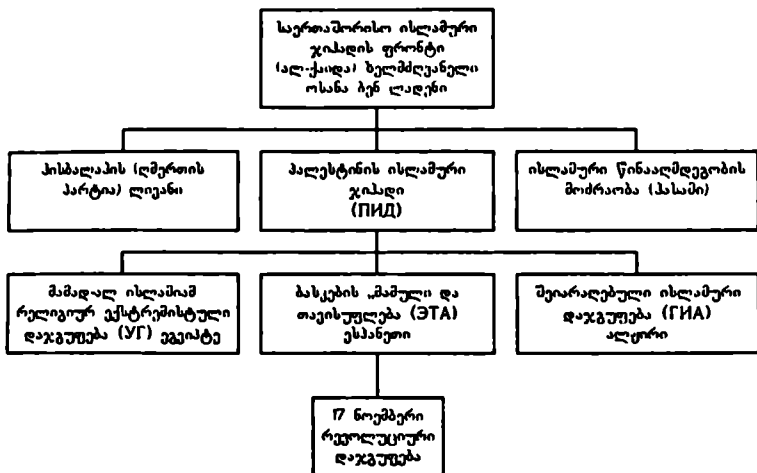
მსგავსი ორგანიზაცია, თანასაზოგადოება, თავისი ერთიანობისა და დისციპლინის შენარჩუნებისათვის შეიმუშავენ და იცავენ ურთიერთმორჩილების მექანიზმს და ნორმებს (წესებს).

¹ იხ. დას. ჟურნალი „ალმანახი“, ქ. ჯელაქე, ტერორიზმის მოტივების ფსიქოლოგიური ასპექტები, გვ. 70-76.

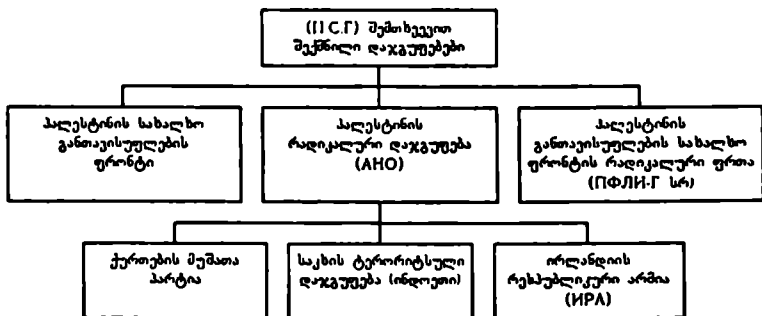
ორგანიზაციის ხელმძღვანელობა გააძლიერა წევრთა დარწმუნებაში, დანაშაულებრივი საქმიანობის „სამართლიანობაში“, აუცილებლობასა და მომგებიანობაში, კონკრეტული საქმიანობის შესრულებისას ფუნქციებისა და როლების განაწილებაში, შესრულების კონტროლში. სათანადო ტექნიკური საშუალებების გამოყენების ხერხებისა და მეთოდების სწავლებაში, დანაშაულის ჩადენის შემდეგ მათ მიმალვაში, კონსპირაციაში და ა.შ.

რაც შეეხება მსგავს ტერორისტულ თანასაზოგადოებაში საქმიანობას, ეს ნიშნავს იყოს ასეთი ორგანიზაციის წევრი, მიიღოს მონაწილეობა მის დანაშაულებრივ ქმედებაში, ცნოს ორგანიზაცია და შეასრულოს მიღებული სპეციალური დაეალება, რაც მოიცავს მოქმედებათა ფართო სპექტრს. ის შეიძლება გამოიხატოს ბინის მიცემასა და შენიღბვაში, იარაღის მოწოდებაში, ტრანსპორტით მომსახურებაში, საკვების დამზადებაში, დანაშაულის ობიექტის მდგომარეობის დაზუსტებაში, ყალბი დოკუმენტების დამზადებაში, ასაფეთქებელი ნივთიერებისა და საჭირო აპარატურის მოწყობაში, ცეცხლის წაკიდებაში და ა. შ. როდესაც მონაწილისათვის ორგანიზაციის მიზანი წინასწარ ცნობილია და სუბიექტური მხარე გამოიხატება პირდაპირ განზრახვაში, მძიმე შედეგების დადგომის სურვილით. დანაშაულის ობიექტი არის ტერორისტული ორგანიზაცია, ობიექტური მხარე კი გამოიხატება ორგანიზაციის შექმნაში, ხელმძღვანელობასა, ან მონაწილეობაში. ტერორიზმის მსოფლიო არეალი სამ ჯგუფად შეიძლება დაიყოს: 1. სტრუქტურულად ჩამოყალიბებული საერთაშორისო ტერორისტული ორგანიზაციები. 2. სხვადასხვა ტერორისტული დაჯგუფებები, რომლებსაც არ გააჩნიათ სტრუქტურა და მკაცრი რეჟიმი. 3. ქვეყნები, რომლებიც მხარს უჭერენ ტერორისტულ დაჯგუფებებს, აფინანსებენ, თავშესაფარს აძლევენ და ახალისებენ მათ საქმიანობას (იხ. სქემები). საჭიროდ მიგვაჩნია მათი სამართლებრივი და თვისობრივი მოკლე დახასიათება.

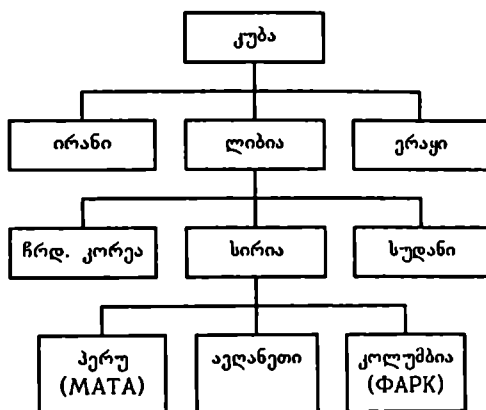
სტრუქტურულად ჩამოყალიბებული საერთაშორისო ექსტრემისტული ორგანიზაციების სქემა

პითადი ტერორისტულ-ექსტრემისტული დაჯგუფებანი

**სახელმწიფოები, რომლებიც მხარს უჭერენ
ტერორისტულ დაჯგუფებებს და ახალისებენ მათ
სამედიანოვას**

ალ-ქაიდა („საერთაშორისო ისლამური ჯიჰადის ფრონტი ებრაელებისა და ქრისტიანების წინააღმდეგ), „ალ-ქაიდა“ ბაზას ნიშნავს, იგი შექმნა და მის დაფინანსებას უზრუნველყოფს ოსამა ბინ ლადენი.

ფრონტის მთავარი მიზანია:

—მსოფლიო ისლამური სახელმწიფოს შექმნა.

—მუსულმანური სამყაროდან დასავლეთის სახელმწიფოთა წარმომადგენლების

განდენა.

—არამუსულმანურ ქვეყნებში ტერაქტების ორგანიზაცია, რაზედაც პასუხისმგებლობა აიღეს. ეს არის კენიაში, ტანზანიაში აშშ-ის საელჩოების აფეთქება, რასაც 302 ადამიანის დაღუპვა მოჰყვა. 2001 წლის 8 აგვისტოს და 11 სექტემბერს ნიუ-იორკსა და ვაშინგტონში მომხდარი ტერაქტები, რასაც 5000-ზე მეტი ადამიანის სიცოცხლე შეეწირა, ბიოქიმიური ტერაქტები, ჯერ მათ თავის თავზე არ აუღიათ.

პისბალაჰის (ღმერთის პარტია)

მისტრამისტული დაჯგუფება

მთავარი მიზანია:

შეიქმნას ფართო რევოლუციური მუსულმანური სახელმწიფო.

—აიძულონ დასავლეთის ქვეყნები და მათი წარმომადგენლები, დატოვონ რეგიონი.

—მოძრაობის ორგანიზატორია ლიბანის დაჯგუფება.

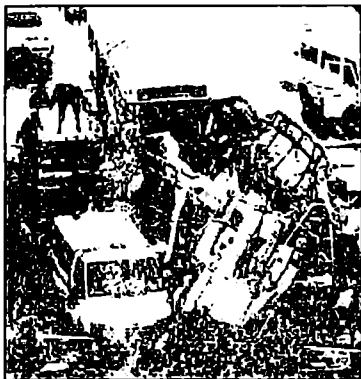

პისბალაჰის ტერორისტულმა დაჯგუფებებმა 1983 წლიდან მოკლეს 250-ზე მეტი ამერიკელი.

პამასი

(ისლამური წინააღმდეგობის ორგანიზაცია)

რელიგიურ-ექსტრემისტული დაჯგუფებაა, შეიქმნა 1987 წ. როგორც ორგანიზაცია მუსულმანური ძმებისა.

ორგანიზაციის წევრები თვლიან, რომ პალესტინა შექმნა ღმერთმა და მისი განთავისუფლება უნდა მოხდეს წმინდა ომით (ჯიჰადით).

მათ მთავარ მიზანს წარმოადგენს, ისრაელის ნაცვლად შეიქმნას მუსულმანური პალესტინის სახელმწიფო.

ორგანიზაციის წევრები ისრაელში ახორციელებენ ტერორისტულ აქტებს, რასაც მრავალი ადამიანის სიცოცხლე ეწირება.

რელიგიური ექსტრემიზმის ტერორისტულ

დაჯგუფებას წარმოადგენს

პალესტინის ისლამური ჯიჰადი (PIJ).

აერთიანებს გასამხედროებულ პალესტინელ ფუნდამენტალისტებს.

თვითმკვლეელი ტერორისტის მიერ განხორციელებული აფეთქება თელავში, რომელსაც 41 ადამიანის სიცოცხლე შეეწირა

მათი მთავარი მტერი ისრაელია.

მათ მიერ 1990, 1993, 1996, 2000, 2001 წლებში თელავში მოწყობილი ტერაქტების შედეგად დაიღუპა 50-ზე მეტი ადამიანი. 2001 წლის 2 დეკემბერს ისრაელის დელაქალაქში ერთდროულად მოაწყვეს სამი ტერორისტული აქტი (კამიკაძეების მიერ), რომლის

დროსაც დაიღუპა 25-მდე ადამიანი და დაიჭრა 60-ზე მეტი.

ბაჰალა-ალ-ისლამიის (IG)

ქველავში აქტიური რელიგიურ-პოლიტიკური

ტერორისტული ღვაწლურობა

1997 წლის ნოემბერში ლუქსორის მონასტერში მოკლულ იქნა 61 უცხოელი

მოქმედებს ეგვიპტეში და მის მთავარ მიზანს წარმოადგენს: მუსულმანური სახელმწიფოების შექმნა, 1992 წლიდან ჩატარებული ტერაქტების შედეგად იმსხვერპლეს 800-მდე ადამიანი. მათი დარტყმის მთავარი მიზანი ტურისტული ინდუსტრიაა.

GIA-ს მიერ ორგანიზებული აფეთქება ალყირში, 1994 წლის იანვარში, რომელმაც 40-ზე მეტი ადამიანის სიცოცხლე შეიწირა.

ყველაზე დაუნდობელი ხასიათისაა და მოქმედებს ალყირში. იბრძვის ისლამური ძლიერი სახელმწიფოს შექმნისათვის. მათ მიერ მოწყობილი ტერაქტების ძირითადი მსხვერპლი ხდება აჭყრნალის ტები და უცხო ქვეყნის მოქალაქები. 1993 წლიდან

დაწყებული ალყირსა და სხვა ქვეყნებში მათ მიერ მოკლულ იქნა 1600-მდე ადამიანი.

GIA-ს მიერ მოწყობილი აფეთქებების კამპანიის შედეგად საფრანგეთში დაიღუპა 8 და დაიჭრა 160 ადამიანი

სემი აბდელ ალ რაჰმანი
რეპლიკისურ-ამსტერდამისტული დაჯგუფებანი

იქმნებიან შემთხვევიდან შემთხვევამდე, რომ-
ლებსაც არ გააჩნიათ სტრუქტურულ-ორგანიზა-
ციული ხასიათი. ამ დაჯგუფებებში ერთიან-
დებიან თანამოაზრეები, რომლებსაც აქვთ
საბრძოლო გამოცდილება, იზიარებენ რადიკა-
ლური სულიერი მამების იდეოლოგიას, მათ
მოახდინეს ტერაქტი მსოფლიოს სავაჭრო ცენ-
ტრში.

იხდის სახელს და
მისჯილი აქვს სამუდამო
პატიმრობა მსოფლიო სა-
ვაჭრო ცენტრში ორგანი-
ზებულ აფეთქებაში მონა-
წილეობისათვის.

პალესტინის რადიკალური დაჯგუფება
პალესტინის განთავისუფლების
სახალხო პარტია (PFLP)

PFLP-ს ლიდერი დრ.
ჯორჯ. ხაბაში

ჩამოაყალიბა ჯორჯ ხაბაშმა 1967 წელს. ორგა-
ნიზაცია და მისი ლიდერი მარქსისტულ-ლენი-
ნური მსოფლმხედველობით ხასიათდებიან. 1978
წლიდან დღემდე ახორციელებს ტერორისტულ
აქტებს, რასაც უმთავრესად ქალები და ბავ-
შეები ეწირებიან.

ჩამოყალიბდა 1974 წელს საბრი ალბანას მიერ (ზედმეტსახელი აბუ ნიდალი). გასული საუკუნის 80-იანი წლებიდან მათ მიერ მსოფლიოს 20 ქვეყანაში განხორციელდა ტერორისტული აქტი, რასაც 900-მდე ადამიანის მსხვერპლი მოჰყვა. მათ აიღეს პასუხისმგებლობა 1985 წელს რომსა და ვენის აეროპორტებში მოწყობილ ტერორისტულ აქტებზე.

თალიბების ისლამური უზუნდამენტალისტური ორგანიზაცია

გასული საუკუნის 80-იან წლებში შეიქმნა თალიბთა ორგანიზაცია, რომლებმაც 90-იანი წლებიდან გააქტიურეს თავიანთი საქმიანობა, მათ მხარდაჭერა აღმოუჩინა პაკისტანმა, სადაც ჩამოყალიბდა მათი საგანგებო ბაზები. ამ ბაზებში წერთნას გადიოდნენ ახალგაზრდა ავღანელები. აღზრდა მიმდინარეობდა ყურანისა და

შარიათის კანონების მიხედვით, გააჩნიათ თანამედროვე შეიარაღება. ჩრდილოეთი ნაწილის გარდა, ფლობდნენ თითქმის მთელ ქვეყანას.

მათი ძირითადი მიზანია: მსოფლიოში დაამყარონ „მუსულმანური წესრიგი“. მათ აფინანსებს საუდის არაბეთი. შექმნეს მობილური ტერორისტული ორგანიზაცია. 1997 წლიდან მსოფლიო ტერორიზ-

მის ცენტრმა პაკისტანიდან ავღანეთში გადაინაცვლა. 2001 წლის 7 აგვისტოს ორგანიზაციამ მოაწყო ტერორისტული აქტი მსოფლიო სავაჭრო ცენტრის შენობის ფოიეში, ნიუ-იორკში. დაიღუპა 200 კაცი, ამას მოჰყვა 2001 წლის 11 სექტემბერს სავაჭრო ცენტრისა და ეშინგტონში პენტაგონის შენობის აფეთქება.

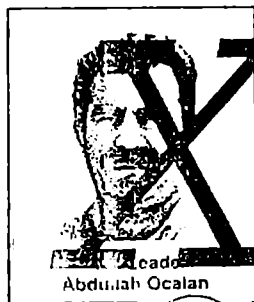
პალესტინის განთავისუფლების სახალხო ფრონტის რაღმკალწერი ნამრისანმუგაა (PFLP-GC)

მეთაურობს გეადერ ახმედ უიბრილი. ეს დაჯგუფება ცალკე ორგანიზაციად ჩამოყალიბდა 1968 წელს. ისინი აქტიურად ებრძვიან საერთაშორისო სამშვიდობო ხელშეკრულებას, მათ თავის თავზე აიღეს რამდენიმე ტერორისტული აქტი ისრაელსა და მის ფარგლებს გარეთ. ისინი ტერაქტებისთვის იყენებენ საჰაერო ბურთებს და ხელის მოწყობილობებს.

ქურთი მუშათა პარტია (PKK)

მსოფლიოს მრავალ ქვეყანაში შექმნილი და ჩამოყალიბებულია სეპარატისტულ-ექსტრემისტული დაჯგუფებები, რომლებიც ტერორისტული აქტების ჩატარებით ხასიათდებიან. ასეთია ქურთ მუშათა პარტია (PKK). მათ მარქსისტულ-ლენინური იდეოლოგიის მატარებელ პარტიად მიიჩნევენ. პარტიის მთავარ მიზანს წარმოადგენს შექმნან ქურთების დამოუკიდებელი სახელმწიფო, დარტყმის მთავარ მიზანს წარმოადგენს თურქეთის სამთავრობო ძალები. მათ მიერ არაერთი ტერაქტი განხორციელდა მსოფლიოს მრავალ ქვეყანაში, რასაც უამრავი ადამიანის სიცოცხლე შეეწირა,

პარტიის ლიდერი აბდულა ოჯალანი თურქეთის სამართალდამცავების მიერ დაპატიმრებულ იქნა და სასამართლომ სასჯელის უმაღლესი ზომა—დახვერტა მიუსაჯა.

ირლანდიის რესპუბლიკური არმია (IRA)

სეპარატისტულ-ეთნიკურ დაჯგუფებას მიეკუთვნება ირლანდიის რესპუბლიკური არმია (IRA).

მათი არაოფიციალური მფარველი გახლავთ შინ-ფეინი. მათი მიზანია ბრიტანეთის არმიის გაყვანა ჩრდილოეთ ირლანდიიდან. მათ განახორციელებს აფეთქებების, ადამიანთა გატაცებების, ძარცვისა და გამოძალკვის მთელი სერია. უკანასკნელ პერიოდში მიღწეულია ცეცხლის შეწყვეტის შეთანხმება, მაგრამ ისინი ხშირად არღვევენ მას და „ტერო-

1000 ფუნტი ასაფეთქებელი ნივთიერების აფეთქება ლონდონის საპორტო რკინიგზის ქვეშ, რომელიც სატვირთო ავტომანქანაში იყო დამონტაჟებული და რომელმაც 2 ადამიანის სიცოცხლე შეიწირა, ზოლო 100-ზე მეტი კი დაიჭრა; შეთანხმება ცეცხლის შეწყვეტის შესახებ 17 თვის შემდეგ ჩაიშალა.

რისტული სიურპრიზებს“ თავაზობენ ბრიტანეთის საზოგადოებას.

ერთ-ერთ აქტიურ
ეთნიკურ-სეპარატის-
ტულ დაჯგუფებას
წარმოადგენს ბასკების
„მამული და თავისუფ-
ლება“ ეტას (ETA)
დაჯგუფება, რომელიც
ჩამოყალიბდა 1959
წელს, მათი მთავარ მი-
ზანს წარმოადგენს
ბასკების დამოუკი-
დებელი სახელმწიფოს
ჩამოყალიბება. იდეო-
ლოგია მარქსისტუ-
ლია, მათი ტერაქ-
ტების ობიექტს წარ-
მოადგენს ესპანეთის
პოლიცია, სახელმწი-
ფო მოხელეები და
სამხედრო მოსამ-
სახურეები. 1995, 1996

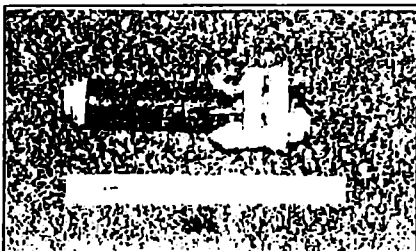
წლებსა და ბოლო პერიოდში მათი თავდასხმის ობიექტები იყვნენ
თვით მეფე და მაღალრანგოსანი სახელმწიფო მოღვაწენი.

ეთნიკურ სეპარატისტულ დაჯგუფებას მიეკუთვნება სან-სინგხ ბზინდარვანვეილის მიერ შექმნილი ტერორისტული დაჯგუფება (სიკხის ტერორისტები), დაჯგუფება მოქმედებს ინდოეთში. მათი მიზანია დამოუკიდებელი სახელმწიფოს შექმნა. მათი მოქმედების მეთოდებია გატაცება, აფეთქებები და თავ-

დასხმები, ისინი ერიდებიან მშვიდობიან მოსახლეობაში მსხვერპლს. შექმნილია ამ ორგანიზაციის ახალგაზრდული ფრთა, რომლებიც აცხადებენ, რომ მზად არიან იბრძოლონ თავისუფლებისათვის, თუნდაც 100 წელი. ორგანიზაციის ლიდერი 1984 წელს მოკლულ იქნა ინდოეთის უშიშროების ძალების მიერ შეიარაღებული შეტაკების დროს.

17 ნოემბრის რევოლუციური ორგანიზაცია (17 ნოემბერი)

ტერორისტული ორგანიზაციაა ე.წ. 17 ნოემბრის რევოლუციური დაჯგუფება რადიკალიზმით ხასიათდება და აწარმოებს ანტიბერძნულ, ანტიამერიკულ, ანტითურქულ, ნატოს საწინააღმდეგო პოლიტიკას. მათი მთავარი მიზანია ამერიკული სამხედრო ბაზების გატანა თურქეთსა და კვიპროსიდან. მათი მოქმედების მეთოდებია თავდასხმა, აფეთქება, რისთვისაც ისინი ხშირად თვითონვე რაკეტებს იყენებენ.

1960 წელს პერუში მსხვილი ტერორისტული დაჯგუფება ჩამოაყალიბა აბიმაელ-გუსმანმა, რომლის მიზანს წარმოადგენდა გლეხურ-რევოლუციური რეჟიმი. იგი დაპატიმრებულ იქნა 1998 წელს და მიესაჯა მუდმივი პატიმრობა.

მათი მოქმედების მეთოდებია თავდასხმები, აფეთქება, მკვლელობა.

ტუპაკ-ამარუს სსს. რემოლუნდოში მოძრაობა (MRTA)

ტერორისტული დაჯგუფება ტუპაკ-ამარუს (MPTA) რევოლუციური მოძრაობა ერთ-ერთი აქტიური ორგანიზაციაა, რომლის მთავარ მიზანს წარმოადგენს „იმპერიალიზმისაგან“ პერუს განთავისუფლება. იდეოლოგია მარქსისტულ-ლენინურია.

მათი მოქმედების მეთოდებია: თავდასხმა, აფეთქება, ადამიანთა გატაცება და ჩასაფრება. 1996 წ. მათ მიერ აღებულ იქნა იაპონიის საელჩო, რომელიც 126 დღის განმავლობაში შეინარჩუნეს, თუმცა პოლიციის და სამხედრო დანაყოფების მოქმედებით თითქმის ყველა ტერორისტი იქნა ლიკვიდირებული, ორგანიზაციამ სერიოზული დარტყმები განიცადა, მაგრამ დღეისდღეობით მაინც აგრძელებს არსებობას.

რაც ფაქტიურად
წარმოადგენს.

ტერორისტული დაჯგუფების ნაირ-
სახეობას წარმოადგენს სახალხო განმათავი-
სუფლებელი რევოლუციური პარტია/ზრუნტი
(DHKP/C) (ДХКП/Ц) (Дых-сот). მარქსისტული იდეოლო-
გიით ისინი ებრძვიან ნატოსა და აშშ-ს. მათი
დარტყმის ობიექტებია—თურქეთის უშიშ-
როებისა და არმიის წარმომადგენლები,
აშშ-ის მოქალაქეები. მოქმედების მეთოდებია:
თავდასხმა, აფეთქება, გამოძალვა, ძარცვა,
ორგანიზაციის დაფინანსების წყაროსაც

ვაკაბიზმი

ბოლო დროის პრესა
და სხვა საინფორმაციო
საშუალებები ბევრს
საუბრობენ თალიბებისა
და ვაკაბიტების შესახებ,
რადგანაც მათი იდეოლო-
გიები ძალიან ახლოს
არიან ერთმანეთთან, თა-
ლიბების შესახებ ჩვენ უკ-
ვე ვისაუბრეთ. ალბათ

ზედმეტი არ იქნება მოკლე ინფორმაცია გეკონდეს ვაკაბიზმის შე-
სახებაზე. ვაკაბიზმი ისლამური ფუნდამენტალიზმის ერთ-ერთი ნაირ-
სახეობაა. მის დამაარსებლად ითვლება მოჰამედ ბენ-აბდულა ალ-
ვაკაბი, რომელიც მე-18 საუკუნეში საუდის არაბეთში ცხოვრობდა.
ვაკაბიზმი მორწმუნეთაგან ითხოვს, სჯეროდეთ: ა) ყველა მუსლიმა-

ნი ერთმანეთის ძმაა, მიუხედავად იმისა რომელ ქვეყანაში ცხოვრობენ ისინი; ბ) უმკაცრესად დაიცვან ისლამური მორალურ-ეთიკური პრინციპები; გ) თავს დიდი ფუფუნების უფლება არ მისცენ, დროსტარება მიუღებელია. თითოეულმა მუსლიმმა ისლამის განმტკიცება-გავრცელებისათვის უნდა იზრუნოს; დ) განდგომილები უნდა მოაბრუნო ჭეშმარიტი რელიგიისაკენ, თუნდაც საამისოდ ძალის გამოყენება გახდეს საჭირო; ე) ნებისმიერი სხვა სარწმუნოების წინააღმდეგ უნდა წარმოებდეს ჯიჰადი, „საღვთო ომი“.

ვაჰაბიზმი დაედო საფუძვლად არაბეთის სახელმწიფო რელიგიას, თუმცა მას მიმდევრები სხვა ქვეყნებშიც არ აკლია. ვაჰაბიზმის საყრდენი შარიათის კანონებია.

კოლუმბიის უშიშრაღწეული რევოლუციური კალეზი (FARC)

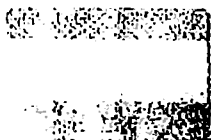
ტერორისტული ორგანიზაცია კოლუმბიის უშიშრაღწეული რევოლუციური ძალები (FARC). დაჯგუფების წევრები ყველაზე გაწვრთნილი და აღჭურვილი არიან სხვა დაჯგუფებებს შორის, მათი დამფინანსებელია კოლუმბიის კომუნისტური პარტია. მათი მოქმედების ობიექტია კოლუმბიის პოლიტიკური და სამხედრო მოღვაწეები, მათი მოქმედების

მეთოდებია: ადამიანთა გატაცება გამოსყიდვის მოთხოვნით, ბანკების გაძარცვა, ნარკოტიკების გადაზიდვა და ვაჭრობა, ძირითადად მოქმედებენ სასოფლო რაიონებში. 1983 წელს მათ ააფეთქეს კოლუმბიის უშიშროებისა და პოლიციის შტაბ-ბინები, რასაც ადამიანთა მსხვერპლი მოჰყვა.

არსებობენ ისეთი ტერორისტული დაჯგუფებანი, რომლებსაც მხარს უჭერდა და აფინანსებდა ზოგიერთი სახელმწიფო. მათ შორის კუბის რესპუბლიკაც. კუბა აქტიურად უჭერდა მხარს ტერორისტულ ჯგუფებს ლათინურ ამერიკაში, აწვდიდა მათ იარაღს, აძლევდა თავშესაფარს ქვეყანაში, თუმცა ბოლო პერიოდში შეწყვიტა მათთან ურთიერთობა, მაგრამ დღესაც აგრძელებს საქმიან ურთიერთობებს ქვეყნებთან, რომლებიც აფინანსებენ ტერორისტებს.

ირანი

ამერიკულ და დასავლეთ ევროპის პოლიტიკურ და იურიდიულ ლიტერატურაში მიჩნეულია, რომ თითქოს კუბის გარდა, ტერორისტულ დაჯგუფებებს აფინანსებს და ეხმარება ირანიც. ხელისუფლების დაკვეთით საზღვარგარეთ კლავენ დისიდენტურად განწყობილ მათ მოქალაქეებს. მხარდაჭერას უცხადებენ ისეთ დაჯგუფებებს, რომლებიც ეწინააღმდეგებიან ახლო აღმოსავლეთის სამშვიდობო პროცესებს, თანაუგრძნობენ პალესტინის განთავისუფლების სახალხო ფრონტის სხვადასხვა დაჯგუფებას.

ექსტრემისტულ-ტერორისტულ დაჯგუფებებს აფინანსებს და მხარს უჭერს ერაყი. თავშესაფარს აძლევს ტერორისტებს, აწვდის მათ იარაღს და თვითონაც არაღლეგალურად აწარმოებს მასიური განადგურების ხასიათის იარაღს.

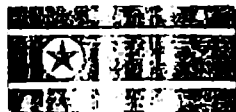

ლიბია

საერთაშორისო ტერორისტული დაჯგუფებების მხარდამჭერ ქვეყნად გვევლინება ლიბია, რომელიც თავშესაფარს აძლევს საერთაშორისო ტერორისტებს, აგრძელებს ლიბიიდან გაძევებულთა დაშინებისა და დევნის კამპანიას სხვადასხვა ქვეყნებში, ეხმარება ტერორისტულ დაჯგუფებებს ადამიანთა გატაცებასა და მკვლელობებში.

საერთაშორისო ტერორისტული დაჯგუფებები მხარდაჭერას და დახმარებას ნახულობენ ჩრდილოეთ კორეისაგანაც. ქვეყანა ეჭვმიტანილია 1987 წლის შემდეგ მომხდარ ტერორისტულ აქტებში. ასევე ეჭვმიტანილია სამხრეთ კორეაში მომხდარ ტერორისტულ ღონისძიებებში. ჩრდილოეთი კორეა თავშესაფარს აძლევს სხვადასხვა ტერორისტულ დაჯგუფებებს, მათ შორის იაპონიის კომუნისტური ლიგისა და წითელი არმიის ფრაქციის წევრებს.

სუდანი

ტერორისტული დაჯგუფების მხარდამჭერ ქვეყნად გვევლინება სუდანი, სადაც თავს აფარებენ და ემზადებიან ე. წ. „ბოვეიკები“, რომლებიც სხვადასხვა ტერორისტული დაჯგუფებების წევრები არიან. ეჭვმიტანილია პირდაპირ დახმარებაში პრეზიდენტ მუბარაკზე თავდასხმაში.

თანამონაწილეა აფრიკაში, ახლო აღმოსავლეთში და აშშ-ში რამდენიმე სერიოზული ინციდენტისა. ნაციონალური ისლამური ფრონტის ლიდერია პასან ალ-ტურაბი, ქვეყანაში რამდენჯერმე დაფიქსირდა სხვადასხვა ტერორისტულ

დაჯგუფებათა შეზღუდვები.

სსრსა

ტერორისტული დაჯგუფებები სარგებლობენ სირიის მხარდაჭერითაც, თუმცა 1986 წელს მომხდარი ტერაქტის თანამონაწილეობა ვერ დაუმტკიცდათ.

ქვეყანა თავშესაფარს აძლევს სხვადასხვა ტერორისტულ დაჯგუფებას.

ავღანეთი

ტიპური აღმოსავლური ქვეყანაა.

1973 წლიდან სამოქალაქო ომშია ჩართული, როდესაც ტახტიდან ჩამოაგდეს ზ. პირშაჰი და გამოაცხადეს რესპუბლიკად. გაიმარჯვა პროპაგანდულმა ძალებმა და მათი მეთაური გახდა ამინი. 1979 წლიდან ავღანეთის საქმეში ერევა სსრ კავშირი, რომელმაც უშედეგო ომი აწარმოა ავღანეთში. ომის პერიოდში გამოჩნდნენ ლიდერები ფარხუდდინ-რაბბანი, აჰმად-შაჰ-მასუდი, ლუსტუმი, მოლა მაჰმედ-ოშარი და სხვები.

რაბბანის შემდეგ ქვეყნის სათავეში 1993-94 წლებში აჰმედ-შაჰ-მასული აღმოჩნდა. 1996 წლიდან კი თალიბები, რომლებიც არა მარტო იფარავენ ტერორისტებს, არამედ თვითონ აღმოჩნდნენ ერთ-ერთ ტერორისტულ დაჯგუფებათა შორის.

გვ მსოფლიოში ცნობილი ტერორისტები

II ოქტომბრის შემდეგ „ინტერნეტის“ ქსელის საშუალებით აშშ-ს FBI-მა გააერცვლა მსოფლიოში ყველაზე უფრო საშიში ტერორისტების მონაცემები, მათი შესახებ ინფორმაციების გაცნობა საინტერესო იქნება ნებისმიერი მკითხველისათვის, რაც შეეხება სპეციალურ სამსახურებს, მათთვის აუცილებელია, რადგან მათ მთელ მსოფლიოში დაეძებენ.

1. უსამა ბინ ლადენი. დაიბადა 1957 წლის II ივლისს, ქ. ერ-რიადში, ცნობილი საუდელი მილიონერის შეის-მუჰამედ ბენ ლადენის ოჯახში. იგი მისი მე-17 შვილია, ეროვნებით არაბი. სიმაღლე 172 სმ, წონა 74 კგ. უსამა ბენ ლადენის ცხოვრება შეიცვალა 1980 წლის შემდეგ, როდესაც სსრ კავშირის შეიარაღებული ძალები ავღანეთის ტერიტორიაზე შეიჭრა, მან ყოველგვარ სიკეთეზე უარი თქვა და დამპყრობლებთან საომ-

რად გაეშურა. მობილიზაცია გაუკეთა არაბ ახალგაზრდობას და მათი დაფინანსება დაიწყო. შექმნა ტერორისტთა რამდენიმე მოსამზადებელი ბაზა, მის მიერ მომზადებული მებრძოლენი საომარ ოპერაციებში მონაწილეობას იღებდნენ სამხრეთ აფრიკაში, ჩეჩნეთში, ტაჯიკეთსა და ბოსნიაში. 1993 წლიდან ბენ ლადენი ქმნის ტერორისტულ ორგანიზაციას „ალ-კაედა“-ს („საფუძველი“), რომლის მიზანია ტერორისტული აქტების მოწოდება, აშშ-სა და სხვა ქვეყნებში. ბენ ლადენი იქცა უკანასკნელ პერიოდში №1 ტერორისტად. 1996 წლიდან იგი საუდის არაბეთსა და სომალში ამერიკული ჯარების განადგურების მოწოდებას იწვებს. იმავე წელს მოაწყო ტერორისტული აქტი ნიუ-იორკის საეკვრო ცენტრში, 1995 წელს საუდის არაბეთში, ამერიკელი სამხედროების საცხოვრებელი კომპლექსების, 1998 წელს საუდსა და ტანზანიაში აშშ-ის საელჩოების. 2000 წელს ამერიკული ზომალდის მიმართ, სადაც 17 ადამიანი დაიღუპა და 2001 წელს ჩაატარა საკმაოდ გახმაურებული ტერაქტები, რასაც

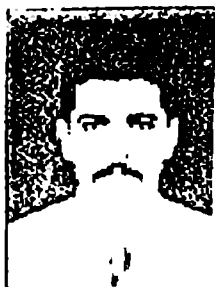
უამრავი უდანაშაულო ადამიანის მსხვერპლი მოჰყვა. ამერიკის შეერთებული შტატები ბინ ლადენის ადგილსამყოფლის დადგენისა და გადაცემისათვის ყოველდღიურად ზრდის გადასახდელი თანხის რაოდენობას (40 მილიონამდე). თუმცა თალიბებმა ბენ ლადენის ამერიკელებისათვის გადაცემა არ ისურვეს იმ მოტივით, რომ ისლამურ სასულიერო ღიდერებს სურთ გაერომ და ისლამური კონვენციის ორგანიზაციამ, რომელშიც 52 ისლამური სახელმწიფოა გაერთიანებული, ერთად გამოიკვლიონ ბინ ლადენის დამნაშაულობის საკითხი.

აიმახ ალ-ზაჰაჰირი. ეგვიპტელი, დაბადებული 1951 წლის 19 ივნისს, პროფესიით—ექიმი და პედაგოგი, ტერორისტული ორგანიზაცია „ეგვიპტური ჯიჰადის“ დამაარსებელი. ბრალად ედება 1997 წელს ელგიზაში ქრისტიან ტურისტებზე თავდასხმა, შემდეგ გახდა უსამა ბენ ლადენის პირადი ექიმი და მრჩეველი, საუარუდოდ, ამჟამად მასთან ერთად იმყოფება ავღანეთში. ჯილდოდ მის შესახებ ინფორმაციის მიწოდებისათვის 5 მილიონი დოლარია დაწესებული.

3. აბდელ-ძარიმ კუსეიმ მოჰამედ ალნასერი. საუდელი, დაბადების წელი უცნობია, ბრალად ედება საუდის არაბეთში განლაგებულ ამერიკის სამხედრო ნაწილზე 1996 წლის 25 ივნისს მოწყობილი თავდასხმა. მაშინ დაიღუპა 26 ამერიკელი ოფიცერი. ჯილდოდ მის შესახებ ინფორმაციის მიწოდებისათვის 5 მილიონი დოლარია დაწესებული.

ლარია დაწესებული.

4. აბდულა აამედ აბდულა. ეგვიპტელი, დაბადებულია 1963 წელს, ბრალად ედება რამდენიმე თვითმფრინავის გატაცების მოწყობა. ისიც ბენ ლადენის აქტიური მხარდამჭერია, თუმცა 1999 წელს გაქრა სპეცსამსახურთა მხედველობის არიდან. საგარაუდოდ, იმყოფება ავღანეთში, „დიდ“ უსამასთან ერთად. ჯილდოდ მის შესახებ ინფორმაციის მიწოდებისათვის 5 მილიონი დო-

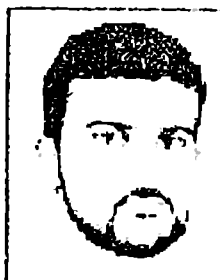
ფორმაციის მიწოდებისათვის 5 მილიონი დოლარია დაწესებული.

5. მუსან მუსა მატვალა ატჰანო. ეგვიპტელი, დაბადებულია 1964 წლის 19 ივნისს, პროფესიით—ინჟინერი, დამთავრებული აქვს პარკარდის უნივერსიტეტი აშშ-ში ბრალად ედება 1998 წლის 7 აგვისტოს ტანზანიის დედაქალაქ დარ-ეს სალაჰსა და კენიის დედაქალაქ ნაირობიში აშშ-ის საელჩოებზე თავდასხმის მოწყობა. საგარაუდოდ, იმყოფება ერაყში ან, შესაძლოა, ავღანეთში. ჯილდოდ მის შესახებ ინ-

მაციის მიწოდებისათვის 3 მილიონი დოლარია დაწესებული.

6. ალი ატჰა. ლიბანელი, დაბადებულია 1960 წელს. „სტაჟიანი“ ტერორისტი, ეძებენ 1985 წლის 14 ივნისიდან, როდესაც მან და მისმა ხალხმა გაიტაცეს კომერციული ავიალაინერი, რასაც რამდენიმე ამერიკელი მოქალაქის მკვლელობა მოჰყვა. ცხოვრობს ლიბანში, იმყოფება პროირანული ორგანიზაცია „ჰეზბოლას“ მფარველობაში. ჯილდოდ მის შესახებ ინფორ-

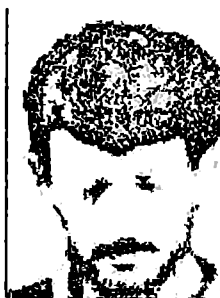
დაწესებული.

7 ანას ალ-ლიბი. ლიბანელი, დაბადებულია 1964 წელს. სახეზე ამჩნევია ნაია-რევი. ერთხანს ცხოვრობდა ინგლისში. მუსა ატ-ვანის „მარჯვენა ხელი“ იყო აფრიკაში, აშშ-ის საელჩოებზე თავდასხმის მოწყობაში. ამჟამად ავღანეთშია, ჯილდოდ მის შესახებ ინფორმაციის მიწოდებისათვის 5 მილიონი დოლარია

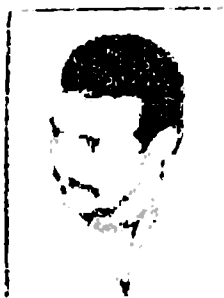

ნი დოლარია დაწესებული.

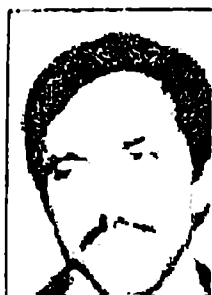
8. აჰმედ კალვან ბალიანი. ტანზანიელი ზანგი, დაბადებულია 1974 წლის 14 მარტს. უმუშევარი, პირუცყარდნელი მკვლელი და ყაჩაღი 1998 წლის თითქმის ყველა ტერაქტის უშუალო მონაწილეა. დაპატიმრებული იყო, მაგრამ ციხიდან გაიქცა 1999 წელს. ჯილდოდ მის შესახებ ინფორმაციის მიწოდებისათვის 5 მილიონი

9. კასან იზ-ალ-დინი. ლიბანელი, დაბადებულია 1963 წელს. „პეზბოლას“ აქტიური წევრი და თვითმფრინავების ცნობილი გამტაცებელია. იძებნება 1985 წლიდან. იმყოფება ლიბანში. ჯილდოდ მის შესახებ ინფორმაციის მიწოდებისათვის 4 მილიონი დოლარია დაწესებული.

10. **აამედ მოამედ აამედ ალი.** ეგვიპტელი, დაბადებულია 1965 წელს, პროფესიით—აგრონომი. ბენ ლადენისა და ატუანის „ძმაცაცი“, მათი ტერაქტების აქტიური მონაწილე. იძებნება 1998 წლიდან. ამჟამად ავღანეთშია, უსამასთან. მის შესახებ ინფორმაციის მიმწოდებელს 4 მილიონი დოლარით დააჯილდოებენ.

11. **აბდულ-რამჰან იასინი.** ამერიკის მოქალაქე, დაბადებულია 1961 წლის 10 აპრილს ბულმინგტონში (ინდიანას შტატი), პროფესიით—ქიმიკოსი. ავად არის ეპილეფსიით. „მოღვაწეობს“ 1993 წლიდან, ბრალად ედება რამდენიმე შენობის აფეთქება აშშ-ის ქალაქებში, მსხვერპლია რიცხვი 200 კაცის აღემატება. ამჟამად მისი

აღგილმდებარეობა უცნობია. ჯილდოდ მის შესახებ ინფორმაციის მიწოდებისათვის 5 მილიონი დოლარია დაწესებული.

12. **ხალალ შაია მოამედი.** საუდელი, მდიდარი ოჯახიდან, დაბადებულია 1965 წლის 14 აპრილს. მიიღო ბრწყინვალე განათლება, არის თეოლოგიისა და ფილოსოფიის პროფესორი. მოღვაწეობდა პაკისტანში, ფილიპინებზე, ეგვიპტეში, აშშ-ში. ისლამური ტერორიზმის ერთ-ერთი იდეოლოგია. იძებნება 1995 წლიდან. ჯილდოდ მის შესახებ ინფორმაციის

მიწოდებისათვის 5 მილიონი დოლარია დაწესებული.

13. მოჰამედ აბუჰი. ეგვიპტელი, დაბადების წელი უცნობია. უსამა ბინ ლადენის მოადგილე, „ალ-ქაიდას“ ერთ-ერთი დამაარსებელი და ხელმძღვანელია. ყველგან თან ახლავს ბენ ლადენს. ჯილდოდ მის შესახებ ინფორმაციის მიწოდებისათვის 5 მილიონი დოლარია დაწესებული.

ტერორისტთა შესახებ ინფორმაციები ყოველდღიურად იცვლება, მათ რიცხვს სისტემატურად ემატება ახალი სახეები, მაგრამ ოფიციალურ წყაროებში კონკრეტულადაა მითითებული დასახელებულთა გარდა შედარებით „იაფი“ ტერორისტები, რომელთა ფასი 2 მილიონს არ აღემატება ესენია: ფაზულ აბულა მოჰამედი, იმად ფაიზ მუნიაკი, მუსტაფა მუჰამედ ფადილი, შეიხ აჰმედ სალიმ სეედანი, ფაჰიდ მუჰამედ ალი მასლამი, აჰმედ იბრაჰიმ მულასილი, ალი საედ ბენ ალი-ჰორიე, საიფ ალადელი, იბრაჰიმ ალადელი, იბრაჰიმ სალიმ მოჰამედ ალ-იაკუბი, შამილ ბასაევი (!) და სხვანი, სულ—49 კაცი ყოველი მათგანი მუსულმანია, 80%—ეროვნებით არაბი.¹

¹ ინტერნეტში გავრცელებული მონაცემების გარდა, ტერორისტთა შესახებ ლ. გაბელიასა და სხვათა წერილები გამოქვეყნდა ჟურნალებში, „თბილისელები“ №41 №42 და „სარკე“ №33. 2001 წ.

დასახელებული ტერორისტული ჯგუფების, ტერორისტთა მიერ განხორციელებული აქტები და დაჯგუფებათა მოქმედება ხასიათდება შემდეგი ტენდენციებით:

—სისტემატურად იზრდება იმ ადამიანთა რიცხვი, ვინც მზად არის მოაწყოს ფართომასშტაბიანი ტერორისტული აქტები;

—იზრდება ინციდენტების რიცხვი, რასაც მოსდევს ადამიანთა დიდი რაოდენობით მსხვერპლი;

—იზრდება ავტოტრანსპორტის აფეთქებათა რაოდენობა თვითნაკეთი ასაფეთქებელი მოწყობილობებით;

—იზრდება ტერორისტული აქტების რაოდენობა „კამიკაძეების“ (ტერორისტ-თვითმკვლელთა) მიერ, რომელიც დიდი მსხვერპლით და მატერიალური ზარალით მთავრდება, ისინი უყოყმანოდ თმობენ სიცოცხლეს, რითაც ფიქრობენ, უკედაყონ თავი და ამ გზით, ამ საშუალებით გადალახონ საკუთარი სიკვდილის შიში;

—ობიექტების არჩევის თვალსაზრისით თავდასხმები რადიკალურად არ იცვლება. ესენია:

—მაღალრანგოსანი სახელმწიფო მოხელეები, დიპლომატიური კორპუსების წარმომადგენლები, მეწარმეები და მათი ორგანიზაციები, მარვალსართულიანი, ხალხმრავალი სავაჭრო ობიექტები, სამხედრო შტაბები და ა.შ.¹

მათი მოქმედების ტაქტიკა უცვლელი რჩება.

—ადამიანთა გატაცება, აფეთქება, შეიარაღებული და მოულოდნელი თავდასხმები, ფართომასშტაბიანი ძალადობა დაქირავებული შეიარაღებული რაზმების მონაწილეობით, არ არის გამოირიცხული მასობრივი განადგურების იარაღის გამოყენებაც.

—დაქირავებულის მონაწილეობა შეიარაღებულ კონფლიქტში ან საომარ მოქმედებაში გულისხმობს, რომ დამნაშავე თავისი ცხოვრების გარკვეული შემოსავლის წყაროდ ირჩევს, ვინმეზე საკუთარი თავის მიქირავებით მონაწილეობა მიიღოს რომელიმე ქვეყნის საბრძოლო მოქმედებაში. რომლის ტერიტორიაზეც იგი არ ცხოვრობს და არაერთარი სამართლებრივი ან სხვა ურთიერთობა მასთან არ გააჩნია. დაქირავებულად ჩაითვლება პირი, რომელიც მატერია-

¹ ზ. Thomas, P. (1994) FBI to Consider Disciplining Agents in "92 Idaho Shootout". The Washington Post. December 4, page A1.

Thomas, P. (1994) "Freeh disciplines 12 FBI Employees Over 1992 Idaho Standoff", The Washington Post. January 7, page A7.

ლური დაინტერესების საფასურად მონაწილეობს დამქირავებელი ქვეყნის ან ჯგუფის სასარგებლოდ შეიარაღებულ კონფლიქტებში ან საომარ მოქმედებებში. ობიექტური მხარის თვალსაზრისით დანაშაული გამოიხატება დასაქირავებულ პირთა შეგროვებაში, მათ წვრთნაში, დაფინანსებასა, შეიარაღებაში და ა.შ. ამსრულებელი, მოცემული დანაშაულის, შეიძლება იყოს მაღალი თანამდებობის სახელმწიფო მოხელე, ასევე სამხედრო მმართველობის რწმუნებული, რელიგიური დაჯგუფების ლიდერი და ა.შ.

სუბიექტური მხარეს წარმოადგენს პირდაპირი განზრახვა.

—მასობრივი განადგურების იარაღის გამოყენებაში კანონმდებელი გულისხმობს უსულო და სულიერი ორგანიზმების განადგურების საშუალებებს—რადიოაქტიულ მასალებს, ბაქტერიოლოგიურ და ქიმიურ იარაღს და ა.შ., რომლებიც გამოყენებიდან გარკვეული დროის გასვლის შემდეგ სპობს ცოცხალ ორგანიზმებს.

ტერორისტული აქტები სამიზნის, ანუ ობიექტების მიხედვით შეიძლება ხუთ მიმართულებად დავეყოთ: 1) სახელმწიფო ხელისუფლების ორგანოები; 2) პოლიცია და არმია; 3) მსხვილი კომერციული ორგანიზაციები; 4) მოსახლეობა; 5) მასიური ინფორმაციის საშუალებანი, სახელმწიფო მოხელეების ან სახელმწიფო ქონების მიმართ ჩატარებული ტერორისტული აქტები მიმართულია შემდეგი მიზნის მისაღწევად ა) შეიცვალოს პოლიტიკური სიტუაცია; ბ) გააძლიეროს მოქალაქეთა უკმაყოფილება; გ) გამოხატოს პოზიცია, არა მოსახლეობის, არამედ ხელისუფლებისადმი; ე) შეცვალოს პოლიტიკური კურსი.

პოლიცია და არმია ქვეყანაში ითვლება სახელმწიფო მმართველობის ყველაზე ეფექტურ საშუალებად. ამის გამო ამ უწყებათა წარმომადგენლები ხშირად ხდებიან ტერორისტული აქტების ობიექტებად შემდეგი მიზნების გამო: ა) აჩვენონ პოლიციის (არმიის) სისუსტე, რომ მათ არ შესწევთ ძალა არათუ სხვისი, არამედ საკუთარი თავის დაცვისა;

ბ) აიძულონ პოლიცია (არმია) მიიღონ ადეკვატური მკაცრი ზომები, რითაც ტერორისტებს სურთ დაუმტკიცონ, რომ ქვეყანა პოლიციურია;

გ) ინფრასტრუქტურების მოშლის თვალსაზრისით, აქცენტის გადატანა კონკრეტულ ობიექტებზე და საერთო საზოგადოებრივი წესრიგის შესუსტება;

დ) შურისძიება პოლიციისა და არმიის მიმართ, როდესაც ისინი წარმატებულ ღონისძიებებს ატარებენ ტერორისტების წინააღმდეგ;

ე) მოახდინონ მათზე ზეგავლენა ოჯახის წევრების მეშვეობით, ეს ხდება იმ შემთხვევაში, როდესაც ტერორისტები ამ გზით აიძულებენ პოლიციისა და არმიის წარმომადგენლებს ითანამშრომლონ მათთან.

ძალიან ხშირად ტერორისტული აქტები მიმართულია შემთხვევითი ადამიანების მიმართ, ამის მოტივაცია შეიძლება იყოს:

ა) შემთხვევითი მიზანი, ეს შეიძლება იყოს დაწესებულება, მშენებლობა, თვითმფრინავი, ავტობუსი და ა.შ.;

ბ) როდესაც მიზანი კონკრეტული დაწესებულებაა, იგი შეიძლება იყოს დაკავშირებული ხელისუფლებასთან ან საქმოსნურ ურთიერთობასთან;

გ) მიიღოს ფულადი სახსრები, ეს ობიექტები შეიძლება იყოს ბანკები და სხვა კომერციული დაწესებულებები, ვისგანაც ტერორისტები ითხოვენ ფულად სახსრებს, შეიარაღებას ან ტექნიკას;

დ) დაშინება,—ამ გზით ტერორისტები აღწევენ მოსახლეობისაგან ან ადამიანთა ჯგუფებისაგან მათთვის სასურველ დახმარებას.

მოსახლეობის მიმართ ჩატარებული ტერორისტული აქტები:

ა) შემთხვევით, როდესაც ტერორისტებს ეს არ სურდათ, მაგრამ ამ შემთხვევაში სხვა გამოსავალი ვერ მონახეს.

ბ) ცალკეული ადამიანები, როდესაც ისინი გატაცების ან მძევლების როლში ხვდებიან, მათ იყენებენ როგორც ზერხსა და საშუალებას, რა გზითაც ტერორისტებმა საზოგადოებრივი ხმაური უნდა გამოიწვიონ ან მიიღონ ფინანსური სახსრები.

როდესაც ტერორისტები მასიური ინფორმაციის საშუალებებს ირჩევენ ამით მათ სურთ:

ა) პრესის, რადიოსა და ტელევიზიის საშუალებით მოსახლეობას მიაწოდონ მათთვის სასურველი ინფორმაცია, რომელიც სწრაფი და ეფექტურია;

ბ) მიიღონ შემოსავალი, მასიური ინფორმაციის საშუალებათა მფლობელებისაგან;

გ) თვითონ მასიური ინფორმაციის საშუალებებზე ზემოქმედების თვლსაზრისით;

დ) შურისძიებისათვის ცალკეული ყურნალისტებისა თუ კორესპონდენტების მიმართ.

ცალკე განხილვის საგანია საერთაშორისო დანაშაულის ცნება (International crimes), რომელიც განსაზღვრულია 1976 წლის საერთაშორისო სამართლებრივი კომისიის სხდომის მიერ და იგი რამდენიმე პრინციპს შეიცავს:

ა) ამა თუ იმ სახელმწიფოს მიერ საერთაშორისო ვალდებულების აშკარად დარღვევას.

ბ) სახელმწიფოთა არამართლზომიერი ქმედება, რომელსაც მოჰყვა მსოფლიო თანამეგობრობის ფუნდამენტალური ინტერესების დაცვის სფეროში საერთაშორისო ვალდებულებების დარღვევა, რისი მიზეზიც შეიძლება გახდეს: 1. მშვიდობისა და უსაფრთხოების საერთაშორისო საყოველთაო ვალდებულებათა ხელყოფა. 2. მონობის ამკრძალავი, გენოციდისა და აპარტეიდის თაობაზე საერთაშორისო ვალდებულებათა დარღვევა.

რაც შეეხება საერთაშორისო თანამშრომლობას, ამ და სხვა სახის ტრანსნაციონალურ დამნაშავეობასთან ბრძოლაში, იგი წარმოადგენს ურთიერთობების საკმაოდ რთულ სისტემას, რომელიც შეიცავს ჩვენი ქვეყნების, სახელმწიფო ორგანოებისა და თანამდებობის პირების, აგრეთვე დამნაშავეობასთან ბრძოლის საერთაშორისო ორგანიზაციების შეთანხმებულ პოლიტიკას, კანონმდებლობას, საინფორმაციო სამეცნიერო-კვლევით, საორგანიზაციო-მმართველობით და სამართალშეფარდებით მოღვაწეობას.

დამნაშავეობასთან ბრძოლაში საერთაშორისო თანამშრომლობის ფორმებს და მიმართულებებს აქვთ კონკრეტული შინაარსი, რომელთა დიფერენცირება ხდება განსაზღვრული კრიტერიუმების მიხედვით და რომლის რეალიზებაც შესაბამისი გზების მეშვეობით ხორციელდება.

დამნაშავეობასთან ბრძოლის საერთაშორისო თანამშრომლობის სუბიექტების სისტემა შეიცავს 2 დიდ ჯგუფს (ქვეჯგუფს);

1) საერთაშორისო ორგანიზაციები;

2) ეროვნული (შიდა სახელმწიფოებრივი) ორგანოები და დაწესებულებები.

თითოეული ამ ქვესისტემის სუბიექტი ხასიათდება თავისი უფლებამოსილებით, შესაბამისი სტრუქტურით, მოღვაწეობის თავისებურებით, სხვა სუბიექტებთან ურთიერთდაკავშირების სპეციფიკით.

ასეთი თანამშრომლობის სისტემაში მნიშვნელოვანი როლი ეკუთვნის საქართველოს შესაბამის უწყებებს და მათ შორის შს ორგანოებს. ამ ურთიერთობის ერთ-ერთ მიმართულებას ინტერპოლში საქართველოს საქმიანობა წარმოადგენს.

ინტერპოლი არის კრიმინალური პოლიციის საერთაშორისო ორგანიზაცია, რომელიც შეიქმნა 1923 წელს. მისი შტაბ-ბინა ამჟამად მდებარეობს ქ. ლიონში (საფრანგეთი).

ინტერპოლში გაერთიანებულია 178 ქვეყანა. ორგანიზაციის უმაღლეს მმართველ ორგანოს წარმოადგენს ასამბლეა, რომელშიც მონაწილეობენ წევრი ქვეყნების მთავრობების მიერ წარგზავნილი დელეგატები. ინტერპოლის მუდმივმოქმედ ორგანოს წარმოადგენს გენერალური სამდივნო და აპარატი.

დღეისათვის ინტერპოლის პრეზიდენტია ტომინირო კანემოტო. გენერალურ სამდივნოს კი ხელმძღვანელობს რაიმონდ ედვარდ კენდალი. ინტერპოლი თავის საქმიანობას ახორციელებს ეროვნული ცენტრალური ბიუროების მეშვეობით. ეცბ (ეროვნულ-ცენტრალური ბიურო) არის ინტერპოლის სრულუფლებიანი წარმომადგენელი და ნდობით აღჭურვილი ორგანო ქვეყანაში, რომლის მეშვეობითაც ინტერპოლი ახორციელებს კავშირს წევრი-ქვეყნების კომპეტენტურ უწყებებთან.

საქართველო ინტერპოლის სრულუფლებიანი წევრი გახდა 1993 წელს ქ. არუბაში გამართულ მსოფლიო 63-ე გენერალურ ასამბლეაზე.

საქართველოში ინტერპოლის ეცბ შედის შინაგან საქმეთა სამინისტროს სტრუქტურაში და აგებულია ინტერპოლის ძირითადი მოთხოვნების პრინციპებით.

ინტერპოლის საქმიანობა მკაცრად რეგლამენტირებულია დებულებით. ამ დოკუმენტის მეორე მუხლის თანახმად, ორგანიზაციის საქმიანობის ძირითადი პრინციპია—ურთიერთობა დაამყაროს და ითანამშრომლოს ყველა ქვეყნის კრიმინალურ პოლიციასთან, კოორდინაცია გაუწიოს სამართალდამცავი ორგანოების საქმიანობას, დაამყაროს საქმიანი კავშირები სხვა ქვეყნის ეცბ-ებთან, ხელი შეუწყოს სისხლის სამართლის დანაშაულთა აღკვეთას და პროფილაქტიკას. ორგანიზაციას და მის წარმომადგენლებს—ეცბ-ებს სასტიკად ეკრძალებათ პოლიტიკურ, რასობრივ ან რელიგიური ხასიათის ურთიერთობებზე რეაგირება, ან ჩარევა (აღნიშნული არ ეხება ტერორიზმის საკითხებს).

ინტერპოლის ეცბ-ს ძირითად საქმიანობას წარმოადგენს საერთაშორისო ძებნა. ძებნითი სამუშაოები სახელმწიფოს ფარგლებს გარეთ შეიძლება დაიყოს შემდეგ ჯგუფებად:

- 1) დამნაშავეთა ძებნა ესქტრადიქციის მიზნით;
- 2) ეჭვმიტანილთა ძებნა მათზე მეთვალყურეობის დაწესების მიზნით;
- 3) უგზო-უკვლოდ დაკარგულ პირთა ძებნა;
- 4) დაკარგული ან გატაცებული ფასეულობის ძებნა;
- 5) დაკარგული ან გატაცებული დოკუმენტაციის ძებნა.

დამნაშავეთა ძებნა, ექსტრადიციის მიზნით, წარმოადგენს სახელმწიფოთა სამართლებრივი თანამშრომლობის ძირითად სფეროს, რადგან იგი ეხება სისხლის სამართლის დამნაშავეთა გადაცემას. დამნაშავის გადაცემა წარმოადგენს სახელმწიფოს შიდა კომპეტენციას. ამისათვის მას უნდა გააჩნდეს სამართლებრივი საფუძველი. კერძოდ, სახელმწიფო უნდა იყოს ჩართული საერთაშორისო კონცეფციებში. უნდა გააჩნდეს შესაბამისი ხელშეკრულებები და შეთანხმებები ცალკეულ სახელმწიფოებთან.

დამნაშავეობასთან ბრძოლაში თანამშრომლობის თავისებურებანი დსთ-ს ფარგლებში განპირობებულია კრიმინალური სივრცის ერთიანობით; დსთ-ს ქვეყნების კანონმდებლობის შედარებით სიახლოვით და ერთგვაროვნებით, მოქმედი სისხლის სამართლის, სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსებით და სხვა საკანონმდებლო აქტებით, ხელშეკრულებებითა და კონვენციებით: საერთო საორგანიზაციო სტრუქტურების არსებობით, კერძოდ, ანტიტერორისტული ცენტრის, ორგანიზებული დამნაშავეობისა და დანაშაულის სხვა საშიში სახეობების წინააღმდეგ ბრძოლის საკოორდინაციო ბიუროს, შინაგან საქმეთა მინისტრების საბჭოს, სამართალდამცავი ორგანოების თანამშრომელთა ურთიერთობების სოციალურ-ფსიქოლოგიური გამოცდილების შენარჩუნებით.

საერთაშორისო დამნაშავეობა წარმოადგენს სოციალურ-სამართლებრივ მრავალწახნაგოვან მოვლენას, რომელიც შეიცავს ელემენტებისა და დონეების ერთობლიობას. ტერიტორიული მაჩვენებლების მიხედვით შეიძლება გამოვყოთ: ა) მსოფლიო, ბ) რეგიონული და გ) ეროვნული (სახელმწიფო) დონეები.

შინაარსიდან გამომდინარე, ყველა ამ დონეებზე არსებობს საერთაშორისო ხასიათის (საკონვენციო) რეგიონული და საერთო სისხლის სამართლებრივი (ტრანსეროვნული) დანაშაული, რომელიც ეხება რამდენიმე სახელმწიფოს ინტერესებს და, ამასთან, თითოეულ მათგანს გააჩნია თავისი ცნება და შინაარსი.

განხილული ურთიერთობის სამართლებრივი საფუძვლები ქმნიან რთულ კონგლომერატს, რომელიც შედგება ორი ურთიერდაკავშირებული ბლოკისაგან: საერთაშორისო სისხლის სამართალი და შიდა (ეროვნული) სისხლის სამართლის კანონმდებლობა. ესენი მთლიანობაში შეიძლება განვსაზღვროთ, როგორც დამნაშავეობასთან ბრძოლაში საერთაშორისო თანამშრომლობის ნება. სახელმწიფოს შიდა (ეროვნული) სისხლის სამართალი წარმოადგენს ამ ბრძოლაში საერთაშორისო თანამშრომლობის სამართლებრივი საფუძვლის მნიშვნელოვან შემადგენელ ნაწილს, ვინაიდან შეიცავს საერთაშო-

რისო სისხლის სამართლის ტრანსფორმირებულ (იმპლემენტი-
რებულ) ნორმებს.

თავის მხრივ, ეროვნული სისხლის სამართალი გავლენას ახდენს
საერთაშორისო სისხლის სამართლის დებულებებისა და პრინცი-
პების ძირითადი მიმართულებების ფორმირებაზე.

განასხვავებენ საყოველთაო და ლოკალურ საერთაშორისო სა-
მართალს. ლოკალური სამართალი აწესრიგებს ორი ან რამდენიმე
სახელმწიფოს შორის ურთიერთობებს, ხოლო საყოველთაო—თით-
ქმის ყველა სახელმწიფოს ინტერესებს ემსახურება და მთელი სა-
ერთაშორისო საზოგადოების სამართალს წარმოადგენს.¹

სხვა სიტყვებით, საერთაშორისო სამართალი არეგულირებს ქვეყ-
ნებსა და ორგანიზაციებს შორის ქცევის წესებს და არა ფიზიკურ
პირთა შორის ურთიერთობებს.

ზოგიერთი მეცნიერი საერთაშორისო კანონმდებლობას თვლის
ფარსად; მთავრობა იცავს მას მხოლოდ მაშინ, როდესაც ეს მის-
თვის ხელსაყრელია, ხოლო იგნორირებას ეწევა, როდესაც ის ეწი-
ნააღმდეგება მის ინტერესებს. ისინი თვლიან, რომ საერთაშორისო
კანონმდებლობა თავისი არსით არ შეიძლება იყოს საეაღმდეგო,
ვინაიდან არ არსებობს ეფექტური საერთაშორისო სასამართლო, სა-
ერთაშორისო პოლიცია და ა.შ. სინამდვილეში საერთაშორისო კა-
ნონმდებლობას სხვა წყაროებიც გააჩნია. ხშირ შემთხვევაში ქვეყ-
ნები და ხალხები იცავენ იურიდიულ ნორმებს იმ ანგარიშით, რომ
მსოფლიო თანასაზოგადოების დანარჩენი წევრები მოიქცევიან ანა-
ლოგიურად, ანუ იმ რწმენით, რომ კანონი არის ობიექტური და
ამიტომაც იგი უნდა შესრულდეს. მეტიც, საერთაშორისო კანონ-
მდებლობის დარღვევისათვის სანქციები შეიძლება აღმოჩნდეს ეფექ-
ტური ცენტრალიზებული სასამართლო და აღმასრულებელი უწყ-
ებების გარეშე. როგორც მაგალითად, არბიტრაჟისა ან დასჯის
ცალმხრივი ზომების გზით. ასეთი რიგის სანქციების მაგალითს,
რომელიც გამოიყენება საერთაშორისო ფორუმის მიერ, წარმოად-
გენს მისი განადგურება. მაგ. აშშ და სხვა სახელმწიფოთა წარმო-
მადგენლების ინსპექტირება ერაყში.

მართალია, არ არსებობს „საერთაშორისო მთავრობა“, მაგრამ
არსებობს საერთაშორისო გაერთიანება, ზოგადი კანონმდებლობით,
რომელიც აწესრიგებს ამ გაერთიანების სტრუქტურას, მის სა-
ფუძვლებს და ინსტიტუტებს, სტატუსს, ქვეყნების უფლებებს, მოვალე-
ობებს და მათ შორის ურთიერთობებს.

¹ იხ. ლ. ალექსიძე, თანამედროვე საერთაშორისო სამართალი, თბ., 1998 წ., გვ. 4-5.

55 მოლაპარაკების გზით მიქვლევის გათავისუფლების პრობლემაზე

ამჯერად საუბარი გვექნება ტერორიზმის ერთ-ერთ სახეზე, მძევლებად აყვანასა და მოლაპარაკების გზით მათი დახსნის პრობლემაზე.

მშვიდობიანობის პერიოდში მძევლად (მძევალი Hostages) ხელში ჩაგდების ცნებაში იგულისხმება მოქალაქის უკანონო თავისუფლების აღკვეთა, როცა მისი გათავისუფლება დამოკიდებულია სუბიექტის იმ სურვილის დაკმაყოფილებაზე, რომელსაც იგი უყენებს სახელმწიფოს, იურიდიულ ან ფიზიკურ პირს, გამოსყიდვის ან პოლიტიკური დამთხოვნის სანაცვლოდ.

მძევალთა ხელში ჩაგდება შეიძლება განხორციელდეს როგორც საიდუმლოდ, ასევე აშკარა თავდასხმით, ძალადობით ან ამის გარეშე, სიცოცხლისათვის საშიში ქმედებით ან ასეთის გარეშე.

ხელში ჩაგდებულის (მოტაცებული) დაკავება ნიშნავს მისი თავისუფლად წასვლის შესაძლებლობის ძალადობით დაბრკოლებას.

დამნაშავეს მოთხოვნა შეიძლება იყოს სხვადასხვა შინაარსის, მიმართული სახელმწიფოს, იურიდიული ან კერძო პირის მიმართ.

მოთხოვნები ძირითადად მიმართულია იქეთკენ, რომ ხელისუფლებამ შეცვალოს რაიმე მნიშვნელოვანი პოლიტიკური გადაწყვეტილება, ან გააუქმოს ის, ანდა გაათავისუფლოს მნიშვნელოვანი დანაშაულისათვის დაკავებული პირები, გადაიხადოს ღირსი თანხა, გამოსცეს ამნისტია, ან არ მოითხოვოს არაფერი და ვინმეს მძევლად ხელში ჩაგდებით პარალიზება უყოს საზოგადოებრივი ცხოვრების რიტმს, ამით კი გაელენა მოახდინოს ხელისუფლების ორგანოებზე და ა.შ.

მოთხოვნის წაყენება თითქმის ყოველთვის ხდება ღიად, დამნაშავე ცდილობს, მისმა ქმედებამ, ფართო რეზონანსი გამოიწვიოს საზოგადოებაში, ხმამაღლა აყენებს ულტიმატუმს და ა.შ.

დანაშაული დამთავრებულია ფაქტიური გატაცებისთანავე. მოტაცების ჩავარდნა, როდესაც დამნაშავე შეეცადა და ვერ მიაღწია მიზანს, დაკვალიფიცირდება როგორც მცდელობა.¹

რაც შეეხება მძევლად აყვანის წინააღმდეგ ბრძოლის საერთაშორისო კანონმდებლობას, იგი შედგება საყოველთაოდ აღიარებული წესებისა და პრინციპებისაგან, რომელიც ეხება სახელმწიფოებისა და საერთაშორისო ორგანიზაციების ქმედებებსა და მათ შორის ურ-

¹ იხ. ზ. მჭევანძე, დას. ნაშ. გვ.

თიერთობებს. ე.ი. საერთაშორისო სამართლის მოწესრიგების საგანი მხოლოდ სახელმწიფოს მთავრობათაშორისო, სახელმწიფოებრივი ურთიერთობანია. ამ დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლა დღეს მთელი მსოფლიო კაცობრიობის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ამოცანაა. ამის თაობაზე ყურადღება გამაზვილებულია გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის 1979 წლის კონვენციაშიც. ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაცია აფიქსირებს იმ მომენტებს, რაც მძევლად აყვანის დროს ირღვევა, ეს არის: სიცოცხლის უფლება, პირადი თავისუფლება და პირადი ხელშეუხებლობა, წამებისა და დამამცირებელი მოპყრობის დაუშვებლობა და ა.შ. ამ მიმართულებით საერთაშორისო სამართალი მოითხოვს იმ სახელმწიფოებისაგან, რომლებმაც ხელი მოაწერეს კონვენციას, აღძრას სისხლის სამართლის საქმე მძევლად აყვანის ნებისმიერ ფაქტზე, რომელიც ჩადენილია მის ტერიტორიაზე. დავახასიათოთ თუ რა მიზანს ემსახურება ადამიანის მძევლად ხელში ჩაგდება. ეს არის ინციდენტი, როდესაც პირი ცდილობს თავიდან აიცილოს დაკავება, ამისათვის იყვანს ტყვეებს და ემუქრება მათ ზიანის მიყენებით, რათა შეაკავოს ან შეცვალოს პოლიციის მოქმედების მიმართულება, სხვაგვარად რომ ვთქვათ, ეს არის მოვლენა, რომელიც წარმოადგენს გაზრდილ საშიშროებას მნიშვნელოვანი გავლენა იქონიოს ოფიციალზე, შეძლოს სასურველი მიზნის მიღწევა. ასეთ შემთხვევაში ნათლად ჩანს, თუ როგორ უზრუნველყოფს ქვეყნის მთავრობა მოქალაქეების კეთილდღეობას და უსაფრთხოებას.

საქართველოს რესპუბლიკის სისხლის სამართლის კოდექსის 329-ე და 144-ე მუხლები ითვალისწინებენ პასუხისმგებლობას მძევლად აყვანაზე ტერორისტული მიზნით. დამნაშავეები ცდილობენ მძევალთა განთავისუფლების პირობით აიძულონ სახელმწიფო ხელისუფლება, საერთაშორისო ან რელიგიური ორგანიზაცია შეასრულონ ან არ შეასრულონ ესა თუ ის ქმედება;

1) იგივე ქმედება ჩადენილი:

ა) პოლიტიკური მოღვაწის ან მისი ოჯახის წევრების მიმართ;

ბ) უცხოური სახელმწიფოს წარმომადგენლის ან იმ პირის მიმართ, რომელიც იმყოფება საერთაშორისო სამართლებრივი დაცვის ქვეშ;

გ) პირთა ჯგუფის მიერ;

დ) არაერთგზის;

ე) ტერორისტული ორგანიზაციის მიერ.

2) ამ მუხლის I ან II ნაწილით გათვალისწინებული იქნება ქმედება, რომელმაც გამოიწვია პირის სიკვდილი ან სხვა მძიმე შედეგები.

იგივე მუხლი ითვალისწინებს მძევლად აყვანისათვის პასუხისმგებლობას:

1) მძეველის ხელში ჩაგდება იმ მიზნით, რომ მისი გათავისუფლების პირობით აიძულონ ორგანიზაცია ან პირი, შეასრულოს ან არ შეასრულოს ესა თუ ის ქმედება ისჯება თავისუფლების აღკვეთით ვადით ხუთიდან ათ წლამდე.

2) იგივე ქმედება ჩადენილი:

ა) წინასწარი შეთანხმებით ჯგუფის მიერ—

ბ) არაერთგზის—

გ) ორი ან მეტი პირის მიმართ;

დ) დაზარალებულის საზღვარგარეთ გაყვანით;

ე) შეიდ ღლეზე მეტი ხნით;

ვ) ანგარებით;

ზ) დამნაშავეისათვის წინასწარი შეცნობით—ორსული ქალის, არასრულწლოვნის ან უმწეო მდგომარეობაში მყოფის მიმართ;

თ) უცხოეთის ოფიციალური წარმომადგენლის, ან საერთაშორისო სამართლებრივ დაცვას დაქვემდებარებულის მიმართ;

ი) სიცოცხლის ან ჯანმრთელობისათვის საშიში ძალადობით, ან და ასეთი ძალადობის მუქარით ისჯება თავისუფლების აღკვეთით, ვადით ექვსიდან თხუთმეტ წლამდე.

3) ამ მუხლის პირველი ან მე-2 ნაწილით გათვალისწინებული ქმედება:

ა) ორგანიზებული ჯგუფის მიერ;

ბ) რამაც გაუფრთხილებლობით გამოიწვია დაზარალებულის სიცოცხლის მოსპობა ან სხვა მძიმე შედეგი ისჯება თავისუფლების აღკვეთით ვადით რვიდან თერამეტ წლამდე.

გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ქარტიის 2(4) და 51 მუხლით შესაბამისად იკრძალება ძალის გამოყენება და ნებადართულია თავდაცვა, მაგრამ არც ისე დიდი ხნის წინ საერთაშორისო ტრიბუნალის მიერ ამ დებულებების ვიწრო ინტერპრეტაციამ სახელმწიფოებს ხელი შეუშალა გამოეყენებინათ პრევენციული ზომები და გარკვეული ღონისძიებები გაეტარებინათ საერთაშორისო ტერორისტების მიმართ. ამის მიუხედავად, საჭირო გახდა უკანდაში მძევალთა გადარჩენისათვის ისრაელის ოპერაცია და ლივიაში ტერორისტების მიმართ დასჯის ამერიკული აქციები; რადგან ყველა სახელმწიფო ვალდებულია აკონტროლოს მის ტერიტორიაზე მყო-

ფი ხალხი, იმ გარანტიით, რომ ეს ტერიტორია არ იქნება გამოყენებული ამ პირთა მიერ დანაშაულებრივი საქმიანობისათვის.

როდესაც სახელმწიფოები არღვევენ ამ ვალდებულებებს და, განსაკუთრებით, როდესაც ისინი ჩართული არიან ტერორისტულ საქმიანობაში, ეს სერიოზულ ზეგავლენას ახდენს სხვა სახელმწიფოებზე. ზოგიერთ შემთხვევაში ამ სახელმწიფოებს არ რჩებათ სხვა გამოსავალი, რათა ბოლო არ მოუღონ იმ საშიშროებას, რომელიც მოდის ტერორისტებისაგან. გარდა იმისა, შეიძლება დაარღვიოს იმ სახელმწიფოს ტერიტორიული საზღვრები, რომელმაც არ შეასრულა თავისი საკუთარი საერთაშორისო ვალდებულებები, ანდა ტერორისტული ორგანიზაციის თავშესაფრად იქცა. ამის მაგალითია აშშ საომარი მოქმედებანი ავღანეთში.

მძევალთა განთავისუფლებისათვის ჯგუფებისა და სისტემების შექმნისას უნდა იქნას გათვალისწინებული საგანგებო სიტუაციის ფართო და გრძელვადიანი შედეგები.

პრობლემების ეფექტური გადაწყვეტის საფუძველი შედგება რიგი მუშა პრინციპებისაგან, რომლის გათვალისწინებაც აუცილებელია მძევალთა განთავისუფლების საკითხის წარმოქმნამდე, პრობლემის გადაჭრის დროს. ოპერაციის დამთავრების შემდეგ.

მძევალთა განთავისუფლების დროს მოლაპარაკების პროცესში შესაძლებელია გამოყენებული იქნას ექვმიტანილებთან კავშირის დამყარების ხუთი გზა ა) მოლაპარაკება „პირისპირ“; 2) მოლაპარაკება თავშესაფრიდან; 3) მოლაპარაკება მეგაფონით; 4) მოლაპარაკება რადიოს მეშვეობით; 5) მოლაპარაკება ტელეფონით.

სპეციალისტები თვლიან, რომ მოლაპარაკების პროცესში ყველაზე მიუღებელი და სახიფათო „პირისპირ“ მოლაპარაკებაა,¹ რადგანაც მეტი შანსია მომლაპარაკებელი შეუერთდეს მძევალად აყვანილთა რიცხვს. დანარჩენი კომუნიკაციის საშუალებანი ზედმეტ-ნაკლებად ერთნაირადაა მისაღები.

გარდა ამისა, დაუშვებელია მძევლების გაცვლა პოლიციის მუშაკსა ან თანამდებობის პირებზე, ეს იმას ნიშნავს, რომ ინიციატივა ექვმიტანილთა ხელში გადავიდეს და დამატებითი პრობლემები შექმნას.²

¹ იხ. თ. სტრენზი „პირისპირ თუ არაპირისპირ მოლაპარაკება აშშ“ სპეც. გამომც. ვაშ. 1999 წ. (იხვ. ენაზე)

იხ. ფუსლაიერი „მძევლების შესახებ მოლაპარაკებების პრაქტიკული მიმოხილვა“ FBI-ის სამართლის განხორციელების ბიულეტენი. 1981 წ. (იხვ. ენაზე).

ამასთან მძევალთა განთავისუფლების პრობლემის გადაჭრის ძირითად პრინციპს წარმოადგენს:

—რეალობის დანახვა;

—დაგეგმვა და კოორდინირება; რაც გამორიცხავს ადამიანების მსხვერპლს;

—საფრთხის და შესაძლებლობების გააზრება;

—ზარალის მინიმუმამდე დაყვანის გზების ძებნა;

—მძევლების განთავისუფლება;

—გამტაცებელთა დაკავება.

პრაქტიკული პრობლემები, რომლებიც შეიძლება წარმოიშვას ამასთან დაკავშირებით:

—მოლაპარაკების ჯგუფის წევრების შესაძლო წარუმატებლობა;

—მოვალეობების განაწილება და ამასთან შესაძლო პრობლემების გაჩენა;

—სიძნელეები კავშირგაბმულობის საშუალებებთან;

—მსხვერპლთა სიცოცხლის ალბათობა;

—ტექნიკურ საშუალებათა მოსალოდნელი ავარიულობა;

—გეოგრაფიული მანძილები;

ცივილიზებული ქვეყნების შესაბამისი უწყებები მძევალთა განთავისუფლების პროცესში უპირატესობას ანიჭებენ ეჭვმიტანილებთან მოლაპარაკებას, თუნდაც მას ხანგრძლივი დრო დასჭირდეს. მათთვის მთავარია გადაარჩინონ ადამიანები დალუქვისაგან. ხშირად ოპერაციის ჩატარებას მსხვერპლი მოჰყვება, მნიშვნელობა არა აქვს რომელ მხარეზე. ეჭვმიტანილთა ფიზიკური განადგურება ოპერაციის ჩატარებისას სასურველი არაა, რადგანაც მათი დალუქვის შემთხვევაში პრობლემები ამოუხსნელი და ბევრი საკითხი პასუხაუცემალი რჩება. მოლაპარაკება, როგორც ტაქტიკა დამნაშავეობასთან წინააღმდეგ ბრძოლაში, დაინერგა აშშ-ში, გასული საუკუნის 50-იანი წლებიდან და იგი იქცა პოლიციასა და სპეციალურ სამსახურში, როგორც დამოუკიდებელი პროფესია და შეიქმნა შესაბამისი დანაყოფები. ამ სამსახურების არსებობის მანძილზე ჩამოყალიბდა გარკვეული ტრადიცია, მომზადდა თეორიული და სამართლებრივი ბაზა ეჭვმიტანილებთან მოლაპარაკებისათვის, რადგანაც თვითონ მძევლების ამყვანები ერთმანეთისაგან განსხვავდებიან როგორც ფსიქოსოციალური ასპექტებით, ასევე აქტის ჩადენის მოტივებით. როგორც ცნობილია, მოტივი შეიძლება იყოს განსაზღვრული მოთხოვნილებებითა და ინტერესით განპირობებული შინაგანი მამოძრავებელი მიზეზი, რომელიც წარმოშობს სუბიექტში დანაშაულის ჩადენის გადაწყვეტილებას და რომლითაც იგი ხელმძღვანე-

ლობს დანაშაულის ჩადენის დროს.¹ მოტივი შეიძლება იყოს ანგარება, სოციალური ფანატიზმის იდეა, ერის დაცვის იდეა, თავისუფლების იდეა, რელიგიური მოტივი და ა.შ.

მოლაპარაკების პროცესის წარმატებით გადაწყვეტისათვის ძალიან დიდი მნიშვნელობა აქვს, მომლაპარაკებელმა იცოდეს ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში რასთან და ვისთან აქვს საქმე, შესაბამისად მას უნდა შეეძლოს მოსმენა. შეფასება და სწორი ორიენტაცია, გარდა ამისა, სხვა შემთხვევაში გამოცდილების გამოყენება ახლად შექმნილი გარემოებების გათვალისწინებით. სამართალდამცავ სტრუქტურებში გარკვეული სტაჟისა და გამოცდილების მუშაკებს უწყობდებოდათ ადამიანთა ფსიქოსოციალური მდგომარეობის რეალურად დანახვის შესაძლებლობა. ეს ფაქტორი მუშაობს ყველგან—ქუჩაში, საზოგადოებაში, სამსახურში, რათა სხვებისაგან განსხვავებით მალე აღმოაჩინონ დამნაშავე, ეჭვიმტანილი, ნარკომანი, ზულიგანი და ა.შ. თითოეული გამოცდილი მუშაკის ჩვევები, რომელიც ხშირი პრაქტიკის შედეგად ყალიბდება, ეხმარება და ემთხვევა მომლაპარაკებლის ფსიქოპოტენციალს. მაგრამ ეს იმას არ ნიშნავს, რომ ნებისმიერმა შეძლოს ეჭვიმტანილებთან მოლაპარაკების წარმატებული დამთავრება. მოლაპარაკება „ხელოვნებაა“ და მას სათანადო თვისებები სჭირდება. მოლაპარაკების სასურველი შედეგით დამთავრება დიდადაა დამოკიდებული ნდობის ფაქტორზე. არასწორი ინფორმაციის მიწოდება ან ისეთი ვალდებულებების თავის თავზე აღება, რომლის გადაწყვეტაც არაა მომლაპარაკებელზე დამოკიდებული, უნდობლობის სიტუაციას ქმნის და მოლაპარაკების შემდგომი გაგრძელება შეიძლება ჩიხში შევიდეს. ცნობილია, რომ მძევალთა აყვანის ძირითადი მიზანი, მოვლენისადმი გაზრდილი ყურადღების გამოწვევაა. ე.ი. დიდი რეზონანსი, პრობლემისა და მიზნის მიმართ. ამიტომ მოლაპარაკების პროცესში გათვალისწინებული უნდა იყოს სამი მომენტი.

- 1) ამომწურავი ინფორმაცია მძევლად აყვანილებზე;
- 2) ამომწურავი ინფორმაცია ეჭვიმტანილზე;
- 3) ეჭვიმტანილთა მიერ წამოყენებულ მოთხოვნათა დეტალური ანალიზი.

ყოველივე ეს მოგვცემს საშუალებას მოლაპარაკების დროს გავითვალისწინოთ შემდეგი მომენტები—მძევლებად აყვანა სიმბოლური ხასიათისაა, თუ ისინი სერიოზული საფრთხის წინაშე დგანან, ეჭვიმტანილთა მიერ წამოყენებული მოთხოვნები რაციონალურია,

¹ იხ. ჟურნ. აღმაზანი ივნისი 1999 წ., №12, გვ. 72.

თუ არა. საიდან დავიწყეთ მოლაპარაკება და რა მიმართულებით წარემართოთ იგი.

მძველად ამყვანები ფსიქოლოგიური ასპექტების გათვალისწინების მიხედვით იყოფიან:

ა) პირები, რომლებმაც შექმნილი სიტუაციიდან გამომდინარე, წინასწარი დაგეგმვის გარეშე, აიყვანეს მძველები;

ბ) საზოგადოებრივად საშიშ დამნაშავეთა მიერ მძველების წინასწარი განზრახვით აყვანა;

გ) მარტოსულები, რომლებიც ფსიქიკურადაც სტაბილურები არ არიან;

დ) ფსიქიკურად გადახრილი პირები;

ე) დეპრესიაში მყოფი პირები;

ვ) პატიმრები;

ზ) რელიგიური ან პოლიტიკური ტერორისტები.

განვიხილოთ მათი ფსიქოლოგიური პორტრეტები და მათთან მოლაპარაკების მეთოდები.

ა) მძველად ამყვანის როლში ხშირ შემთხვევაში გვევლინებიან ისეთი პირები, რომლებიც შეიძლება ადრე შემჩნეული არ ყოფილან დანაშაულებრივ საქმიანობაში, არ გადაუტანიათ ფსიქიკური სტრესები. ასეთი პირები შესაძლებელია შეიცვალონ მომენტალურად, რაც შეიძლება გამოიწვიოს ფინანსურმა, ოჯახურმა ან სამსახურებრივმა მომენტებმა. ასეთი ადამიანები გრძნობენ მარტოობას, დახმარების იმედი არავისგან აქვთ, გრძნობენ მოუსვენრობას, საკუთარი თავისადმი რწმენის დაკარგვას. კარგავენ კონტროლის უნარს, პრობლემის მიმართ აქვთ ძალზე შეზღუდული ხედვა და სხვა გზას ვერ პოულობენ. მსგავსი პირების მძველებად შეიძლება აღმოჩნდნენ საკუთარი ოჯახის წევრები, თანამშრომლები ან უცხო პირებიც. მათი მოთხოვნები შედარებით ადვილად შესრულებადია, მაგ. სამსახურში აღდგენა, ფინანსური დახმარება და ა.შ.

ასეთი ტიპის ეჭვმიტანილებთან მოლაპარაკების პროცესში გასათვალისწინებელია შემდეგი გარემოებანი: მძველების ამყვანს უნდა მიეცეს საშუალება, ბოლომდე გამოხატოს თავისი უარყოფითი დამოკიდებულება მოვლენისადმი. მას უნდა დაუმტკიცო, რომ ანალოგიურ სიტუაციაში სხვაც ჩაყარდნილა და მოძებნილა გამოსავალი, დიდი ილია ბრძანებდა: „თუ გინდა ადამიანს გაუგო, ცოტა ხანს უნდა შეძლო მის ქურქში ჩაჯდომა“. ალბათ, ეს ფორმულა ამ ტიპის ეჭვმიტანილთან ძალიან გამოსადეგი იქნება.

ბ) საზოგადოებრივად საშიშ დამნაშავეს მძველები აჰყავს დანაშაულის ადგილზე წასწრებისას და ამით ცდილობს თავი დააღწი-

ოს პასუხისმგებლობას. უფრო მეტად ისინი მარტო მოქმედებენ და მზად არიან მოატყუონ ყველა და მათ შორის თანამშრომლებიც. ასეთი ადამიანები წინა პლანზე აყენებენ საკუთარ ინტერესებს. ყველა ჩავარდნას სხვას აბრალებენ. მათ აქვთ დანაშაულებრივი წარსული არასრულწლოვნობის ასაკიდან. ასეთი ეჭვმიტანილის მძევლები შეიძლება აღმოჩნდნენ ის ადამიანები, იმ ადგილზე და იმ დროს რომ არ უნდა ყოფილიყვნენ. მძევლად ამყვანი, როგორც წესი, ითხოვს ფულს, ტრანსპორტს, რომ შემთხვევის ადგილს გაეცალოს და აიცდინოს პასუხისმგებლობა. მათ ახასიათებთ ეგოცენტრიზმი. მომლაპარაკებელმა და ინციდენტის ხელმძღვანელობამ უნდა გაითვალისწინოს მოლაპარაკების პროცესში შემდეგი მომენტები:

შემუშავებული იქნას მძევალთა გათავისუფლების რამდენიმე ვარიანტი.

მათზე გავლენა შეიძლება მოახდინოს ავტორიტეტსა და ნიჭიერებაზე მითითებამ.

არ უნდა მოვერიდოთ მოლაპარაკების გახანგრძლივებას, რათა შეირჩეს მძევლების განთავისუფლების ოპტიმალური ვარიანტი.

გ) მძევლების ამყვანთა რანგში შესაძლებელია მოგვევლინოს მარტოსული, ანუ ფსიქიკურად არასტაბილური, ხელმოცარული ადამიანი, რომელსაც შეუძლია ადვილად გაეცალოს ოჯახს, ახლობლებს, საზოგადოებას. ისინი ერთპიროვნულად ლებულობენ გადაწყვეტილებას და აპყავთ მძევლები. ეს უკანასკნელი კი შეიძლება იყვნენ ადამიანები, რომლებიც შემთხვევით აღმოჩნდნენ იმ ადგილას და იმ დროს. მათთან იოლად შედიან კონტაქტში, იწვევენ შებრალებას და ისინი ეხმარებიან დამნაშავეს და ცდილობენ გამოიყვანონ მდგომარეობიდან. მათი მოთხოვნები უკავშირდება თავის გადარჩენისა და პასუხისმგებლობის აცილების პრობლემებს.

ასეთ ადამიანებთან მოლაპარაკება შედარებით ადვილია, რადგანაც დამხმარედ მძევლების გამოყენებაც შეიძლება.¹ მათთან პრობლემის გადაჭრის იოლი გზები უნდა ვეძებოთ. უცხო პირთა ჩარევა მოლაპარაკებაში რეკომენდირებული არ არის, რადგანაც ისინი შესაძლებელია თვითმკვლელობაზეც წავიდნენ.

დ) ფსიქიკურად გადახრილი პირები ხშირად გვევლინებიან მძევლად ამყვანთა როლში, მათ ახასიათებთ მაზოხიზმის კომპლექსები,

¹ იხ. თ. სტრენზი და ვ. ბარზელატო „არა პოლიციური პერსონალის გამოყენება მოლაპარაკებათა კრიზისის დროს „კანონი და წესრიგი“ 4 მარტი, 1995 წ. (ინგლენზე).

ამჟღავნებენ მორალურ და გონებრივ არასრულფასოვნებას, დაკარგული აქვთ კონტაქტი რეალობასთან, ახასიათებთ ფსიქიკის არასტაბილურობა. ისინი მარტოსულები არიან. ხშირად ემართებათ ქალუცინაციები, რომელსაც რეალობად ღებულობენ და რაც შეიძლება მათი მოქმედების საფუძველი გახდეს. მძევლებად შეიძლება აღმოჩნდნენ შემთხვევითი ადამიანები ან მათი წარმოდგენის სისტემაში მოხვედრილი პირები. მომლაპარაკებელმა და ინციდენტის გადაწყვეტის ხელმძღვანელმა უნდა გაითვალისწინოს, რომ მათთან კონტაქტის დამყარება შეუძლებელია. მათ მოთხოვნებს ბოლომდე უნდა მოუსმინო, რაც არ უნდა სისულელედ მოგეჩვენოთ, მათთან კამათი უშედეგოა, უცხო პირთა ჩარევამ შეიძლება ცუდი შედეგები გამოიწვიოს, ოპერაციის კარგად დაგეგმვისა და ჩატარებისათვის დრო უნდა მოიგო.

ე) დეპრესიაში მყოფი პირი, შესაძლებელია, ძალიან გონიერიც იყოს, მძევლად აყვანის მიზეზი შეიძლება გახდეს სიკვდილის სურვილი, რათა აიძულოს პოლიცია გახსნას ცეცხლი და მათი ხელით დაიღუპოს, ისინი განიცდიან უსუსურობას, აწუხებთ პრობლემათა სიმრავლე, მოკლებული არიან მათი გადაჭრის საშუალებებს. მძევლები შეიძლება გახდნენ ოჯახის წევრები ან შემთხვევითი ადამიანები. როგორც წესი, მათი მოთხოვნები გაუგებარია, ქმნიან ილუზიას, თითქოს თავს ესხმის მძევლებს, ან შემთხვევის ადგილზე მოსულ პოლიციას. ასეთ ადამიანებთან მოლაპარაკება იოლი არ არის, დროს მოითხოვს, რადგანაც დროსთან ერთად იცვლება მათი ფსიქიკა. მომლაპარაკებლებმა ყურადღება უნდა გაამახვილონ მის მომავალ ქცევაზე, გაითვალისწინონ, ხომ არ აპირებს თვითმკვლელობას. ასეთი შეკითხვები ხშირად აფხიზლებს მის გონებას და ათავისუფლებს მძევლებს. ყოველ შემთხვევაში ინციდენტის ხელმძღვანელს შემუშავებული უნდა ჰქონდეს მძევალთა დახსნის სხვა ვარიანტიც.

ვ) მძევლების აყვანას ხშირად მიმართავენ პატიმრები თავისუფლების აღკვეთის ადგილებში. ისინი ხასიათდებიან გაზრდილი საშიშროებით, აგრესიულობით და სისასტიკით. მძევლებისადმი არ იჩენენ არავითარ შებრალებას, მათგან მოსალოდნელია ყოველგვარი შეურაცხყოფა სიცოცხლის ხელყოფამდე. მძევალთა აყვანის მიზეზი შეიძლება გახდეს გაქცევის მცდელობა. მძევალთა როლში შეიძლება აღმოჩნდეს დაწესებულების პერსონალი და თანაპატიმრები. ხშირ შემთხვევაში ძნელი გასარჩევია, ვინ არის მძევალი, ვინ ტერორისტი და ვინ ორგანიზატორი. მოლაპარაკება აუცილებლად უნდა გაიმართოს ორგანიზატორთან და არა შემსრულებელთან. მოსაძებნია გზები ფორმულის განხორციელებისა, როგორიცაა „გათიშე

და იბატონე“. მოლაპარაკების პროცესში შესაძლებელია ისეთი პირის გამოყენებაც, რომელსაც არ იცნობს პატიმარი, მხოლოდ აუცილებლად უნდა იყოს სამართალდამცავი ორგანოს თანამშრომელი.

ზ) რელიგიური ან პოლიტიკური ტერორისტები წინა პლანზე აყენებენ იდეებს, იმყოფებიან გარკვეულ ემოციურ მდგომარეობაში დარწმუნებული არიან თავიანთი ქმედების სიმართლეში და მზა არიან უკიდურესი ზომების მიღებისათვის. ამიტომ მძევალთ საფრთხე ასეთ შემთხვევაში გაცილებით დიდია. რისთვისაც მაქმოთხოვნებს განსაკუთრებული ყურადღება სჭირდება, მათთან რიტორიკული საუბარი უშედეგოა, მოლაპარაკების გარდა, გასათვალისწინებელია ალტერნატიული ღონისძიებებიც, რომლებიც გამოიტყვან მძევალთა დაღუპვას.

ზოგიერთი მკვლევარი თვლის, რომ „არსებობს კიდევ ერთი, ყველაზე სასტიკი და კორუმპირებული ტიპი ტერორისტული აქტების ამსრულებლისა, კრიმინალური სამყაროს წარმომადგენლები— „ფსევდოარისტოკრატები“, „კანონიერი ქურდები“, რომლებიც განაგებენ დამნაშავეთა „სამყაროს“, მათი ფენებიდან გამოსული „მოდერნისტები“ წარმოადგენენ დიდ საშიშროებას და სწორედ მათგან ყალიბდება ახალი კადრები პროფესიონალი ქილერებისა და კრიმინალური ტერორის ამსრულებლების“.¹

აქ ერთი რამ იქნება გასარკვევი, რამდენად მივაკუთვნებთ საერთაშორისო ტერორისტულ აქტებს, ე.წ. „კანონიერი ქურდების“² მიერ ჩადენილ კრიმინალურ „ტერორიზმს“?

რაც შეეხება კრიზისული სიტუაციების გადაწყვეტის პრობლემას, ორგანიზატორებისათვის წარმოადგენს მოსალოდნელი სიტუაციის უარყოფითი შედეგის მინიმუმამდე დაყვანა, ადამიანის სიცოცხლის და ქონების დაცვა, ქვეყანაში სტაბილურობის უზრუნველყოფა. თუ ტერორისტი, რომელმაც აიყვანა მძევლები, იმუქრება ბომბის აფეთქებით აეროპორტის ტერმინალში, ტერორისტულ აქტთან ბრძოლის ორგანიზატორებმა უნდა გაიაზრონ შემდგომი ზარალის მინიმუმამდე დაყვანის საშუალება, ნანგრევებიდან ხალხის გაყვანისა ან წარმოქმნილი ხანძრის ლიკვიდაციის გზები. ამ ჯგუფმა უნდა განსაზღვროს მორალური ზიანიც, პერსონალური ყურადღება უნდა მიექცეს მშვიდობიან მოქალაქეებს და აეროპორტის თანამშრომლებს, მათი ოჯახის წევრებს შორის შესაძლო მსხვერპლი

¹ იხ. ჟურნ. აღმანახი თბ., 1999 წ. №12 გვ. 74.

² „კანონიერი ქურდის“ ინსტიტუტი საბჭოური გადმონაშთია და მას დანარჩენ მსოფლიო არ იცნობს, ამდენად მათ მიერ „ჩადენილ ტერაქტებს“ ალბათ შიდასახელმწიფოებრივი მნიშვნელობა უფრო ექნებათ.

და ფართო საზოგადოებას. მოსალოდნელი ზარალის წინასწარ განსაზღვრას მიეკუთვნება საგანგებო სიტუაციაზე რეაგირება და მისი უარყოფითი შედეგების შერბილება. კრიზისული სიტუაციიდან ეფექტურ გამოსვლას ყოველთვის თან მოჰყვება მძევლების გათავისუფლება და გამტაცებელთა დაკავება, მაგრამ ანგარიშგასაწევია ის, რომ ხშირად მძევალთა გათავისუფლების პროცესში იქმნება კრიზისული სიტუაცია, როდესაც მოლაპარაკების გზით პრობლემა არ წყდება, რომლის განხორციელებაც აუცილებელია 3 ეტაპად:

—განხილულ უნდა იქნას ოპერაციის ჩატარების გეგმის ყველა დეტალი;

—მოცემულ მომენტში სამართლის ფარგლებში მოქმედება;

—გასათვალისწინებელია ოპერაციის ჩატარების შემთხვევაში შესაძლო გართულება. (იგულისხმება სნაიპერების, დაკავების ჯგუფების და სხვათა მოქმედება).

როდესაც ვსაუბრობთ „მოქმედება სამართლის ფარგლებში“ ვგულისხმობთ, რომ სახელმწიფომ უნდა უზრუნველყოს თავისი კონსტიტუციისა და კანონმდებლობის შესაბამისობა მის მიერ საერთაშორისო სამართლის ჩარჩოებში აღებულ ვალდებულებებთან, რომელიც ეხება ადამიანის უფლებათა დაცვისა და შესრულების საკითხებს.¹ ადამიანის უფლებათა ევროპის კონვენციის მე-13 მუხლში ნათქვამია, რომ ყოველ ადამიანს, რომლის კონვენციით აღიარებული უფლებები და თავისუფლებები ირღვევა. „ექმნება ეფექტური ზომების მიღების უფლება ეროვნული ხელისუფლების წინაშე, იმისდა მიხედვით, ეს დარღვევა ჩადენილი იქნება თუ არა იმ პირების მიერ, რომლებიც იმოქმედებენ ოფიციალური უფლებამოსილებით“. უფრო მეტიც, კონვენციის მთელი სულისკვეთება, მისი პირობების საფუძველზე შექმნილ ორგანოთა დასკვნები და გადაწყვეტილებები, მიმართულნი არიან სამართლებრივი სახელმწიფოს პრინციპების აღიარებისაკენ. ეს კი იმას ნიშნავს, რომ არც ერთი პირი და არც ერთი ორგანიზაცია არ შეიძლება იღგეს კანონის ზევით, კანონის დამრღვევისათვის, ვინც არ უნდა იყოს ის, არ უნდა არსებობდეს იმუნიტეტი, რომელიც მას სამართლებრივ პასუხისმგებლობიდან გაათავისუფლებს.

აქედან გამომდინარე, პოლიციამ უნდა იმოქმედოს კანონის შესაბამისად და ყველა შემთხვევაში დაიცვას პროცესუალური

¹ იხ. ო. მინდაძე, უდანაშაულობის პრეზუმციის პრინციპის განხორციელების პრობლემა საერთაშორისო და ქართულ სამართალში, ჟურ. სამართალი №11, 2001 წ. გვ. 58.

მოთხოვნები და შესაბამისი ინსტრუქციები. არავითარ შემთხვევაში მძევლების გათავისუფლებას თან არ უნდა ახლდეს კანონის დარღვევა, განსხვავება დამნაშავეებსა და კრიზისული სიტუაციების გადაწყვეტათა შორის არის—ერთნი არღვევენ კანონს და ხელყოფენ ადამიანის უფლებებსა და თავისუფლებებს, მეორენი კანონის დაცვის ფონზე იღებენ ზომებს მიაღწიონ სამართლიანობის აღდგენას დაზარალებულის სასარგებლოდ და დამრღვევის პასუხისგებაში მისაცემად. იგივე კონვენციის მე-17 მუხლში შესანიშნავადაა ნათქვამი, „არაფერი არ შეიძლება იქნეს განმარტებული იმგვარად, რომ ანიჭებდეს უფლებას ნებისმიერ სახელმწიფოს, ჯგუფსა და პიროვნებას რაიმე საქმიანობაში გამოიყენოს ან შეასრულოს რაიმე ქმედება, მიზანმიმართული აქ ჩამოთვლილი ნებისმიერი უფლებებისა და თავისუფლებების დესტრუქციასა და მათ შეზღუდვაზე უფრო დიდი ზომით, ვიდრე ეს განსაზღვრულია კონვენციით“. ამ შემთხვევაში გარდა ეროვნული კანონმდებლობისა, დაცული უნდა იქნას ადამიანის უფლებათა საყოველთაო კონვენცია, ევროპის საბჭოს დეკლარაცია პოლიტიკის შესახებ, მართლწესრიგის დამცავ თანამდებობის პირთა ქცევის კოდექსი, ევროპის კონვენცია წამების და არაადამიანურ ან ღირსების შემლახავი მოპყრობისა ან სასჯელის თავიდან აცილების შესახებ, დეკლარაცია წამებისა და სხვა სასტიკი, არაადამიანური ან ღირსების შემლახავი მოპყრობისა და სასჯელისაგან ყველა პირის დაცვის შესახებ. პრინციპთა ერთობლიობა ნებისმიერი ფორმით დაკავებულ ან პატიმრობაში მყოფ ყველა პირის დაცვის შესახებ და ა.შ.¹

არსებობს პრობლემის გადაწყვეტის 4 ტაქტიკური მიდგომა. ესენია:

- 1) ობიექტის შტურმით აღება;
- 2) ტერორისტთა მოთხოვნების დაკმაყოფილება;
- 3) ტერორისტთა მოთხოვნების უარყოფა;
- 4) ტერორისტებთან ხანგრძლივი მოლაპარაკება მძევალთა საბოლოო გათავისუფლებამდე.²

ზემოთაღნიშნულ თითოეულ ტაქტიკურ მიდგომას აქვს როგორც დადებითი, ისე უარყოფითი მომენტები, როგორც სამართალდამცავებისთვის ისე ტერორისტებისა და მძევლებისათვის. თითოეულ შემთხვევაში, როგორადაც არ უნდა მოემზადონ ინციდენტის გადაწყ-

¹ იხ. ო. კრიშოუ, ადამიანის უფლებები და პოლიცია. სტრასბურგი, 1999 წ., გვ. 16.

² სტრენზი ტ. „კრიზისული მოლაპარაკებების ციკლური დროის ხაზი“ კანონი და წესრიგი. 4 მარტი, 1997 წ., (ინგ. ენაზე).

ყვეტის ორგანიზატორები, ადეკვატური რეაქცია მოჰყვება ტერორისტების მხრიდანაც. გავეცნოთ პრობლემის გადაწყვეტის ცალკეულ ვერსიას.

—ობიექტის შტურმით აღება ითხოვს ღონისძიების მაღალ დონეზე მომზადებას, იგი ეფექტურია, როდესაც ამას მაღალკვალიფიციური პირები ასრულებენ და ტერორისტები გამაგრებას ელარახერხებენ.

როდესაც ჯგუფი მოუმზადებელია, ანდა ოპერაცია დაიწყება არასასურველ დროს, ამას შეიძლება მოჰყვეს გაუთვალისწინებელი მსხვერპლი, დიდი მატერიალური ზარალი და არასასურველი პოლიტიკური შედეგები.

ზოგჯერ ხდება მასშედიის მხრიდან ფაქტების უარყოფითად გაშუქება, რამაც შეიძლება ცუდად იმოქმედოს ხელისუფლების ავტორიტეტზე საერთაშორისო თვალსაზრისით.

წარმატებით ობიექტის შტურმით აღებას მოაქვს დროის ეკონომია, მას აქვს პროფილაქტიკური, გამაფრთხილებელი ხასიათი.

—ტერორისტების მოთხოვნებზე უარის თქმა ტაქტიკური ღონისძიების ერთ-ერთი ფორმაა, რომლის დროსაც მოთხოვნებზე უარის თქმა ერთბაშად არ ხდება, პირიქით, იქმნება განწყობა, თითქოს ინციდენტის ორგანიზატორები მზად არიან ტერორისტებთან მოლაპარაკებისა და მათი ნებისმიერი მოთხოვნის შესრულებისთვის. ხელისუფლების მხრიდან ასეთი ნაბიჯის გადადგმა ხშირად ამართლებს, რადგანაც ხანგრძლივი მოლაპარაკების შემდეგ, როდესაც ტერორისტებს ერთბაშად უარს ეუბნებიან მოთხოვნათა შესრულებაზე, მათ ეს ნაბიჯი არწმუნებს რომ ხელისუფლებამ უკვე მოასწრო სათანადოდ მომზადება და მათ უკვე შესწევთ უნარი ძალით აიღონ შენობა, გაათავისუფლონ მძევლები. ასეთ შემთხვევაში თვითონ ტერორისტები ამბობენ ძალისმიერ აქტებზე უარს და ათავისუფლებენ მძევლებს. შედეგების მიხედვით: ეს არის პუშინური მიდგომა, იძლევა საშუალებას შექმნილი მდგომარეობა ძირფესვიანად გაანალიზდეს და ანალოგიური შემთხვევები თავიდან იქნას აცილებული. ახასიათებს უარყოფითი მომენტებიც—ითხოვს ხანგრძლივ დროს, რასაც მძევლებისათვის ხანგრძლივი ტყვეობის გამო, მოაქვს ფსიქიკური ტრამეები, არის წამებისა და სიკვდილის შემთხვევებიც.

—ტერორისტთა მოთხოვნების დაკმაყოფილებას მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყანაში ოფიციალური ხელისუფლება ხშირად მიმართავს, უპირველეს ყოვლისა, მძევალთა უსაფრთხოების თვალსაზრისით და სხვა მიზეზებით. ბუნებრივია, ასეთ შემთხვევაში ტერორის-

ტებთან იოლად მყარდება ურთიერთობანი, თუმცა ხელისუფლებისთვის ეს ნაბიჯი იკვეთება, როგორც უსუსურობა, რომ ვერ იცავს საკუთარ მოქალაქეთა უსაფრთხოებას. ასეთ შემთხვევაში ტერორისტები მოთხოვნებს უმატებენ, იქამდეც კი მიდიან, რისი შესრულებაც ხელისუფლებას არ ძალუძს. გარდა ამისა, ტერორისტთა მოთხოვნების წახალისებას აქვს დიდი საზოგადოებრივი რეზონანსი, დამნაშავეთა დალუპვის ნაკლები რისკი, პასუხისმგებლობისგან თავის დაღწევა და ა.შ.

—ტერორისტებთან მოლაპარაკების გახანგრძლივება, მათ საბოლოო გათავისუფლებამდე, ტაქტიკური სვლის ერთ-ერთი სახეა და იგი აპრობირებულია დასავლეთის სახელმწიფოებში, თუმცა ამ მეთოდს იშვიათად მიმართავენ, რადგანაც მას გააჩნია უფრო უარყოფითი მომენტები, ვიდრე დადებითი. უპირველეს ყოვლისა, ხანგრძლივი დრო ითხოვს—თანამშრომელთა დიდი ოდენობით ჩათრევას, ძვირადღირებული ტექნიკისა და სხვა ოპერატიული საშუალებების გამოყენებას, მძევალთა ხანგრძლივი დროის მანძილზე ტყვეობაში ყოფნას მოაქვს ემოციური დატვირთვა და ფსიქიკური ტრავმები, ხშირად მძევალთა მსხვერპლი და ბოლოს, ნაკლებია ღონისძიების წარმატებული ჩატარების გარანტიები.

იმის შემდეგ, როცა ადამიანთა სიცოცხლეს საფრთხე არ ემუქრება, შემდგომ ამოცანას წარმოადგენს შექმნილი სიტუაციის წარმატებული გადაწყვეტა. მისი ხარისხი დამოკიდებულია იმაზე, თუ ვინ მართავს სიტუაციას. მაგრამ ძირითად წესს კრიზისული სიტუაციების ეფექტურად გადაწყვეტაში წარმოადგენს შემდეგი: „ისწავლე კრიზისზე ზეგავლენა და არა მხოლოდ მასზე რეაგირება?“ ეს მიდგომა ცნობილია, როგორც პროფილაქტიკური ზომების ფილოსოფია. ამ ფილოსოფიის მიმდევარი ხელმძღვანელები ახდენენ რისკის შეფასებას, ჯერ კიდევ კრიზისული სიტუაციის შექმნამდე, იზილავენ ალტერნატივებს და სხვადასხვა მოქმედების შედეგებს. ასევე ცდილობენ დაამყარონ მაქსიმალურად შესაძლო კონტროლი საგანგებო მოვლენებზე. როგორ შეიძლება ამ ფილოსოფიის გამოყენება მძევალთა ამყვან ტერორისტების მიმართ.

ტერორისტულ ინციდენტებში პროფილაქტიკური ზომები ეფექტურია მათი ნეიტრალიზაციისათვის, რამდენადაც ეს მოქმედებები საშუალებას იძლევიან მძევლად ამყვანებმა იგრძნონ, რომ სიტუაცია იმყოფება კრიზისის გადაწყვეტის ორგანიზატორების კონტროლის

¹ იხ. რ. ბირჯი და ტ. სტრენზი მოლაპარაკების წარმართვის კრიზისიდან კონსტრუქციული დევნიის შემოქმედებითი კრიტერიუმები. U/S/Negation.

ქვეშ. არათუ ისინი, არამედ სამართალდამცავი ორგანოები აკონტროლებენ მდგომარეობას, რომელიც საბოლოოდ ტერორისტთა აუცილებელ დაკავებას განაპირობებს. ღონისძიების ჩატარების მომენტში ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი პრობლემაა მასმედიასთან ურთიერთობა, რადგანაც მათი ჩარევა და დაინტერესება, მოვლენების განვითარების გაშუქების თვალსაზრისით, უდავოდ გასათვალისწინებელია ინფორმაციათა კონფიდენციალობა, რათა მძევალთა განთავისუფლების პროცესში არ წარმოიშვას დამატებითი პრობლემები, რაც შეეხება სისხლის სამართლის ნორმათა შეფარდების თავისებურებებს, საერთაშორისო თანამშრომლობის განხორციელება ატარებს პროცესუალურ და საორგანიზაციო ხასიათს.

ყველაფრის გათვალისწინებით გამოყოფენ ადგილობრივ რეგიონალურ და საერთაშორისო ხასიათის დანაშაულს.

კერძოდ, ეს ეხება დანაშაულის სუბიექტს, მძევალთა გათავისუფლების სტადიებს, თანამონაწილეებს, დანაშაულის სიმრავლეს, ნასამართლობის შეფასებას, სასჯელის დანიშვნისა და აღსრულების საკითხებს.

ზემოთ მოხსენებულ სისხლის სამართლის ინსტიტუტებთან მჭიდრო კავშირში იმყოფება თანამშრომლობა საერთაშორისო სამართლის სფეროში და იმ პირთა გადაცემა, რომლებმაც ჩაიდინეს ა) საერთო სისხლის სამართლის დანაშაული, რომელიც ეხება რამდენიმე სახელმწიფოს ინტერესებს. აქ მნიშვნელოვანია ობიექტური მხარე. კერძოდ, მისი შესრულების ტერიტორიული არეალი, დანაშაულებრივი შედეგი ან საფრთხის შექმნა, დამნაშავის ამა თუ იმ ქვეყნის მოქალაქეობა და ა.შ.¹

იმ პირთა გადაცემის საკითხი, რომლებმაც ჩაიდინეს დანაშაული, ან გასამართლებულნი არიან დანაშაულისათვის, გათვალისწინებულია ორმხრივ და მრავალმხრივ შეთანხმებებში. 1983 წელს ევროპის საბჭომ მიიღო კონვენცია მსჯავრდებულ პირთა გადაცემის შესახებ, 1993 წელს რუსეთის ფედერაციასა და ლატვიის რესპუბლიკას შორის ხელი მოეწერა ხელშეკრულებას სასჯელის მოსახდელად მსჯავრდებულთა გადაცემაზე და სხვა;

ბოლო წლებში საქართველომ დადო რიგი ხელშეკრულებებისა აზერბაიჯანთან, თურქეთთან, რუსეთთან, ბულგარეთთან, სომხეთთან. ხელი მოაწერა, აგრეთვე, დამოუკიდებელ სახელმწიფოთა თანამეგობრობის კონვენციას სამოქალაქო, საოჯახო და სისხლის სამარ-

¹ იხ. ლ. ალექსიძე, თანამედროვე საერთაშორისო სამართალი თბ., 1998 წ., გვ. 224-226.

თლის საქმეებზე სამართლებრივი დახმარებისა და სამართლებრივ ურთიერთობათა შესახებ. ყველა ეს დოკუმენტი ითვალისწინებს, რომ დამნაშავეთა გადაცემას ექვემდებარება: ა) დანაშაულის ჩამდენი პირი, რომელიც ისჯება ორივე ქვეყნის კანონმდებლობით და რომლის ჩადენისთვის გათვალისწინებულია თავისუფლების აღკვეთა ერთ წელზე მეტი ხნის ვადით, ან უფრო მძიმე სასჯელი; ბ) თუ მოცემულ პიროვნებას მიესაჯა თავისუფლების აღკვეთა 6 თვის ვადით, ან უფრო მძიმე სასჯელი. ხელშეკრულება ითვალისწინებს გადაცემაზე უარის თქმის კანონიერ შემთხვევებს, რომელიც ზემოაღნიშნულ საყოველთაოდ მიღებულ პრინციპებს ეყრდნობა.

ხელშეკრულება ითვალისწინებს დამნაშავეთა გადაცემის პროცედურას, გადაცემის გადადების მიზეზებს, სისხლის სამართლებრივი დევნის ფარგლებს, ურთიერთთანამშრომლობის წესებს და ა.შ.

ხელშეკრულება, აგრეთვე, ითვალისწინებს თავისუფლებააღკვეთილ პირთა იმ სახელმწიფოსათვის სასჯელის მოსახდელად გადაცემას, რომლის მოქალაქენიც ისინი არიან. მხარეები ვალდებულნი არიან, პირი გადასცენ იმ შემთხვევაში, თუ განაჩენი კანონიერ ძალაშია შესული. გადაცემული პირი არ შეიძლება მეორედ გასამართლდეს იმავე საქმეზე, თუ განაჩენი, რომელიც უკვე გამოიტანეს პირის გამაცემ სახელმწიფოში არ იქნება გაუქმებული და არ დაინიშნა ახალი გამოძიება ან სასამართლო გარჩევა.¹ საერთაშორისო ორგანიზებულ დამნაშავეობასთან ბრძოლის სფეროში სახელმწიფოთაშორისი ურთიერთობისათვის არა მხოლოდ რეგიონალური მრავალმხრივი შეთანხმებების პრაქტიკაა საკმარისი, არამედ საჭირო ხდება სრულყოფილი ეროვნული კანონმდებლობის შექმნა „გადაცემის შესახებ“. ამის რეალური მაგალითები მსოფლიომ უკვე იცის, არცთუ დიდი ხნის წინათ ასეთი კანონები მიიღეს საფრანგეთმა, შვეციაშ, ინდოეთმა და სხვა ქვეყნებმა.

¹ იხ. ლ. ალექსიძე თანამედროვე საერთაშორისო სამართლი, თბ., 1998 წ., გვ. 224-226.

პრაქტიკული ტესტი

ანკეტა გათვალისწინებულია მომლაპარაკებლის ცოდნის დონის შეფასებისათვის. პასუხის მაგივრად ანკეტის შემკვებმა გრაფაში დასვას ნიშანი „X“, რომელსაც თელის სწორ პასუხად.

მ.გ. მთლიანად გეთანხმებით; გ. გეთანხმებით; მ.პ.გ. მიჭირს პასუხის გაცემა; ა.გ. არ გეთანხმებით; პ.ა.გ. პრინციპულად არ გეთანხმებით.

№		მ.გ.	გ.	მ.პ. გ.	ა.გ.	პ.ა.გ.	შენი შენა
1.	უმრავლეს შემთხვევაში, არსებობს საგანგებო მდგომარეობის მკაცრი წესები, როდესაც ხდება მძევლების აყვანა.						
2.	მძევლების ამყვანებთან, მომლაპარაკებლის როლში, როგორც წესი, გვეუ-ლინება პოლიციის უფროსი.						
3.	დასაშვებია მოლაპარაკებაში ჩაერთოთ მეგობრები, ნათესაეები, ეკლესიის წარმომადგენლები.						
4.	მიზანშეწონილია გამტაცებლებს შეეთავაზოთ ახალი მძევლები ან იარაღი.						
5.	პოლიციის დანაყოფებს უნდა ჰქონდეთ შემუშავებული მძევლების განთავისუფლების წინასწარი გეგმა.						
6.	დასაშვებია მძევლები გაეცემალოთ პოლიციის მუშაკში.						
7.	ყველა პოლიციის მუშაკი ვინც გაიარა სათანადო მომზადება, იქნება კარგი მომლაპარაკებელი						
8.	მძევლობაში ყოფნის ხანგრძლივ პერიოდში მათი უმრავლესობა ახდენს გაუ-ლენას მძევლად ამყვანთა შეხედუ-ლებებზე.						
9.	ყველაზე მთავარია, რომ მომლაპარაკებელმა დაიმსახუროს მძევლების ამ-ყვანთა ნდობა.						

10.	შემთხვევის ადგილზე არ უნდა დაიშვას ახალი ამბების წარმომადგენლები და საერთოდ პრესისა და საინფორმაციო საშუალებათა წარმომადგენლები.							
11.	ყველაზე რთულია აწარმოო მოლაპარაკება პოლიტიკური მოტივების მატარებელ ტერორისტებთან.							
12.	შესაძლებლობის შემთხვევაში ყოველთვის უნდა გამოიყენო სნაიპერები და კარგი მსროლელები.							
13.	მძევლის მიერ მიწოდებული ყველა ინფორმაცია ჩაითვლება არასარწმუნოდ.							
14.	მოლაპარაკების გახანგრძლივების შემთხვევაში მძევლების ამყენები განიცდიან ღიდ დამაბულობას							
15.	ღრრის ერთ მონაკვეთში მხოლოდ ერთმა მოლაპარაკებელმა უნდა გამართოს საუბარი ტერორისტებთან.							
16.	სპეციალისტი ვინც პირველად დაიწყო მოლაპარაკება, ის ოპერაციის დამთავრებამდე უნდა დარჩეს ადგილზე.							
17.	დასაშვებია გამტაცებლებს მიეცეს წახვლის საშუალება.							
18.	თუკი ტერორისტებმა მოკლეს ერთი მძევალი, შენობა შტურმით უნდა იქნეს აღებული.							
19.	მძევლების ამყენი ტერორისტები ყოველთვის კარგად მომზადებული და ორგანიზებული არიან.							
20.	ტერორისტების მიერ გამოყენებული მეთოდი შეიძლება გამოყენებული იქნას მათ წინააღმდეგ.							

უკანასკნელი ორი თვის მანძილზე ისრაელის ტერიტორიაზე განხორციელდა 80-ზე მეტი ტერორისტული აქტი, რომლის დროსაც 30-მდე ადამიანი დაიღუპა და 100-მდე დაშავდა. ტერორისტთა უმრავლესობა იყვნენ ე.წ. „კამიკაძეები“, რომლებმაც თვითმკვლელობით დაამთავრეს სიცოცხლე უამრავ უდანაშაულო ადამიანთან ერთად. მაინც ვინ არის ეს ხალხი, რა ამოძრავებთ და რა არის მათი საბოლოო მიზანი?

„კამიკაძის“ ფენომენი აღმოსავლურია, ისინი პირველად იაპონიაში გაჩნდნენ, მათ სპეციალურ სკოლებში ზრდიდნენ, სადაც მიმდინარეობდა ფსიქოლოგიური ზემოქმედება და არწმუნებდნენ ამქვეყნიური თავგანწირვით იმქვეყნიურ მარადისობაში დამკვიდრებას. „იაპონიაში კამიკაძეთა რაზმების ჩამოყალიბება, რასაკვირველია, შემთხვევითი არ ყოფილა. თავის წარმოშობას ისინი ბურიდოს მორალურ-ეთიკურ სისტემას უკავშირებენ. კამიკაძეების წვრთნას საფუძვლად დაედო იაპონიისა და იმპერატორისთვის თავის

ამერიკული ლაინერის AAll გამტაცებლები, რომელიც შეეჯახა მსოფლიო სავაჭრო ცენტრის ჩრდილოეთის ფრთას

მუჰამედ
ატტა

ადულლასის
ალომარი

ეილ მ.
ალბერი

ეალილ მ.
ალშერი

სამატ ალ
სუკაბი

გასაწირავად მზადყოფნის იდეა, თუ საშუალება იყო რაზმებში კამიკაძეებს სამურაების აუცილებელი ატრიბუტი—სმალიც კი ჰქონდათ. მეომრები თავზე იჭერდნენ თეთრ სახვევს—ჰატიმაკის, ზუსტად ისეთს, როგორსაც ბრძოლის წინ სამურაები ატარებდნენ ხოლმე“. „მეორე მსოფლიო ომის დროს, როცა იაპონია მარცხდებოდა, სარდლობამ კამიკაძე დაარქვა თავგანწირულ ახალგაზრდებს, რომელთა დახმარებითაც აპირებდნენ ომის მსვლელობის შემობრუნებას. თავდაპირველად ისინი ამერიკულ თვითმფრინავებზე მონადირე მფრინავები იყვნენ. შემდეგ გაჩნდნენ „ადამიანი-ნაგები“, „ადამიანი-ნალმები“, „ადამიანი-ტანკები“ და ა.შ.

კამიკაძეთა რაზმების დამაარსებელად და მათ იდეურ სულისჩამდგმელად აღმირალი ონისი ითვლება.¹ კამიკაძე იაპონურად „ღმერთების ქარს“ ნიშნავს, ანუ სასიკდილოდ გამიზნულ მფრინავს, რომლებსაც იაპონიის შეიარაღებულ ძალებში II მსოფლიო ომის დროს იყენებდნენ. კამიკაძე ერთჯერადი მოქმედების თვითმფრინავით ებრძოდა მოწინააღმდეგის ზომაღლებს. 1945 წელს იაპონიის შეიარაღებულ ძალებში უკვე იყო 5 ათასამდე ერთჯერადი მოქმედების თვითმფრინავი. ამ თვითმფრინავებს ჰქონდათ პატარა რადიოაქტიური ძრავა და მოქმედების შეზღუდული რადიუსი. თვითმფრინავის წინა ნაწილში მოთავსებული იყო 1 ტონამდე ფეთქებადი ნივთიერების

ამერიკული ლაინერის AA77 გამტაცებლები, რომელიც შეეჯახა პენტაგონს

მაჯედ
მოქმედი

ჰანი
ჰანჯორი

ზალიდ
ალმიდარი

სალემ
ალჰაზმი

ნაკაფ
ალჰაზმი

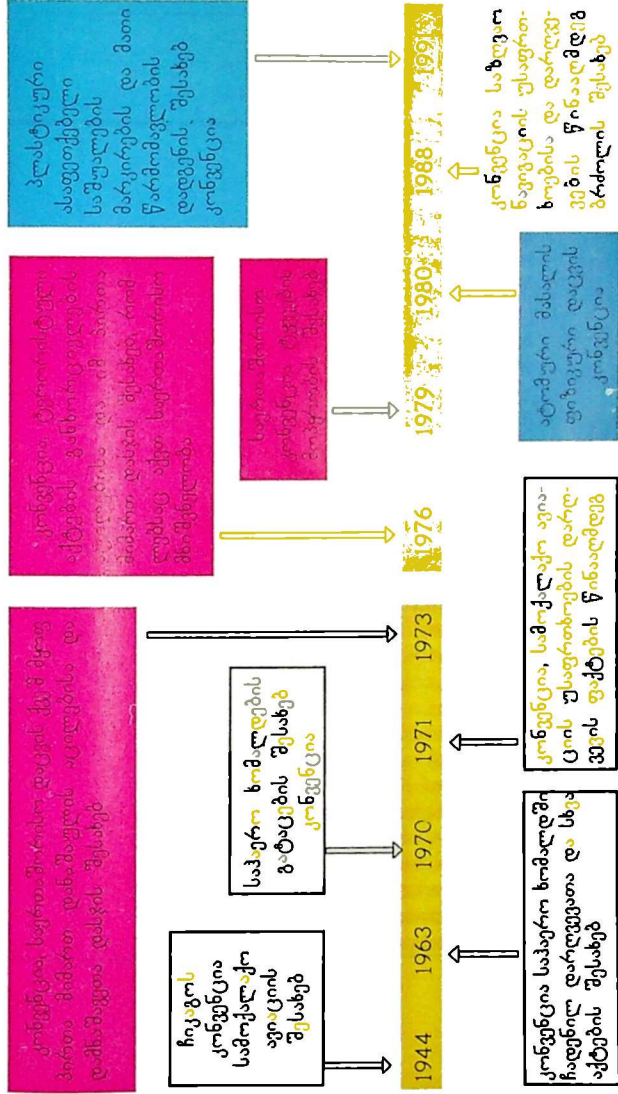
მუხტი. კამიკაძის მიერ პილოტირებული თვითმფრინავი შეეჯახებოდა მიზანს და ფეთქდებოდა. ამ გზით წყნარ ოკეანეში საომარი მოქმედების დროს დაიღუპა დაახლოებით 2500-მდე კამიკაძე.² „კამიკაძის“ ფენომენი გამოიყენა მეორე მსოფლიო ომის დროს ადოლფ ჰიტლერის სამხედრო მანქანამ. ისინი, გარდა ფსიქოლოგიური ზეწოლისა, მომავალ „კამიკაძეებზე“ სპეციალური სამედიცინო საშუალებებითაც მოქმედებდნენ და ფაქტიურად ომის ბოლო წლებში ფაშისტებმა შექმნეს „აღამიანი რობოტი“, რომელიც სხვისი მითითებით მოქმედებდა, თუმცა მათი გამოყენება მასიურად ვერ მოახერხეს.

¹ ვ. პრონიკოვი, ი. ლადანოვი „იაპონია და იაპონელები“ თბ., 1991, გვ. 139

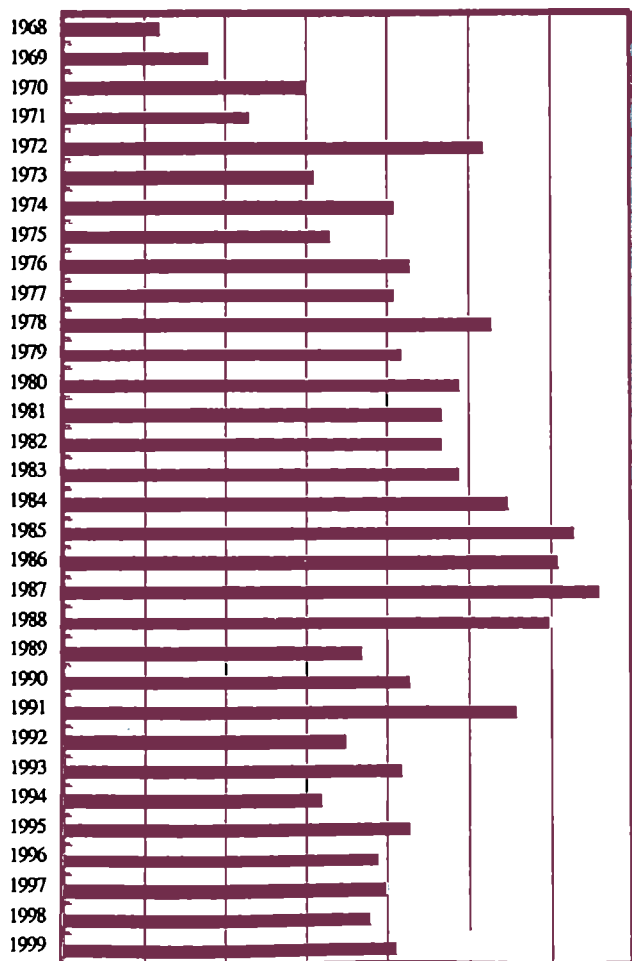
² იხ. ქართული საბჭოთა ენციკლოპედია, ტ. 5, 1980, გვ. 350

ტერორიზმი ციფრებსა და სტატისტიკაში

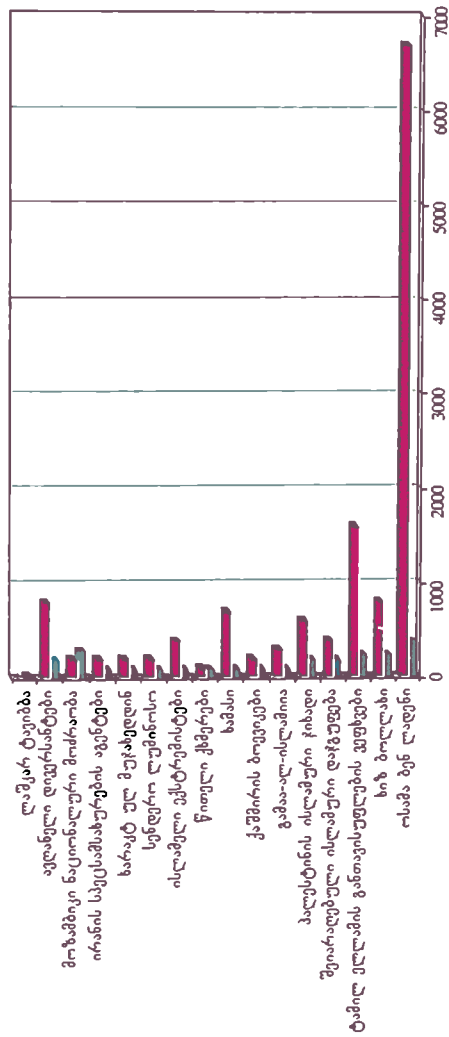
ძირითადი საერთაშორისო კონვენციები

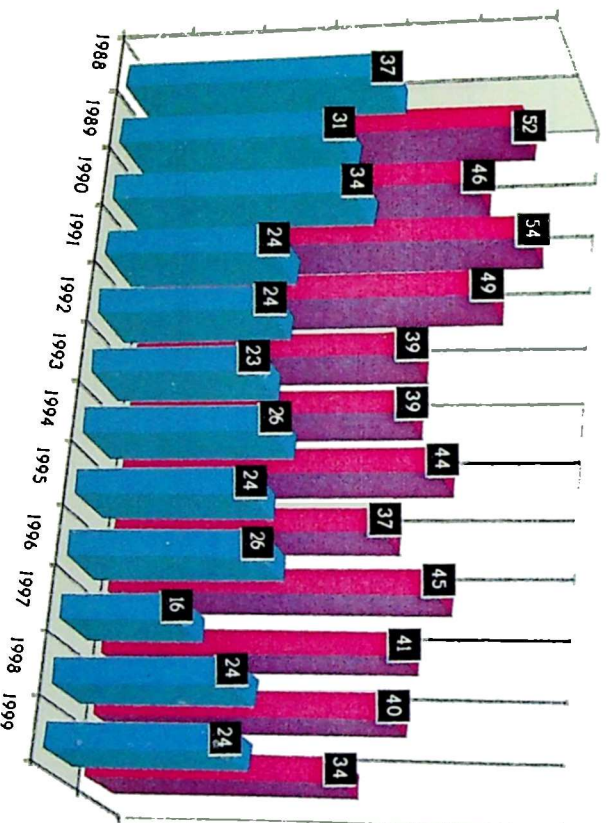
საერთაშორისო მონაცემების მიხედვით
 ადამიანური განვითარების ინდექსი

ტერორისტების მიერ დაზოილები და დაზოილები 1988-1998

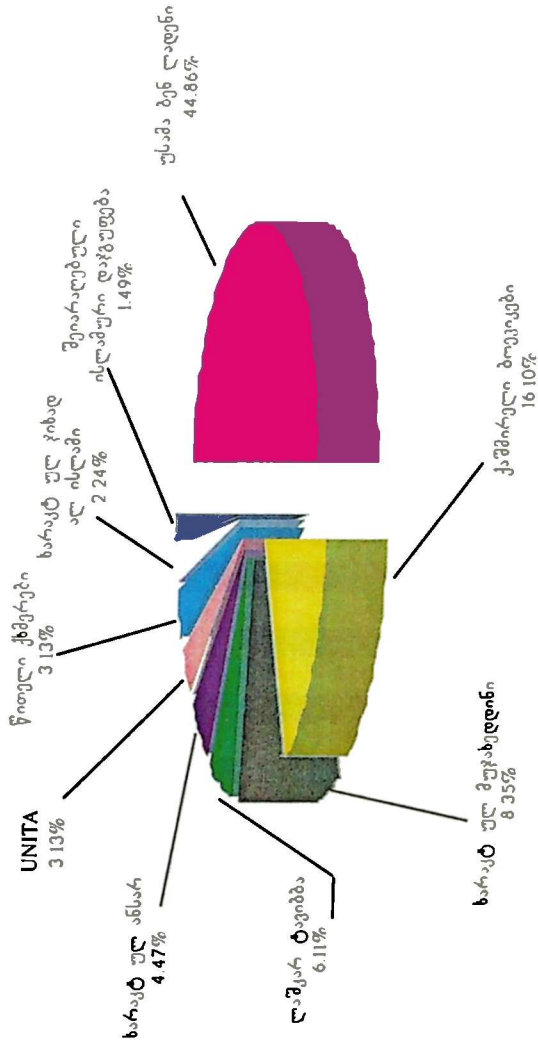

ტერიტორიული პატამი, მსხვერპლის გარეგნურობით

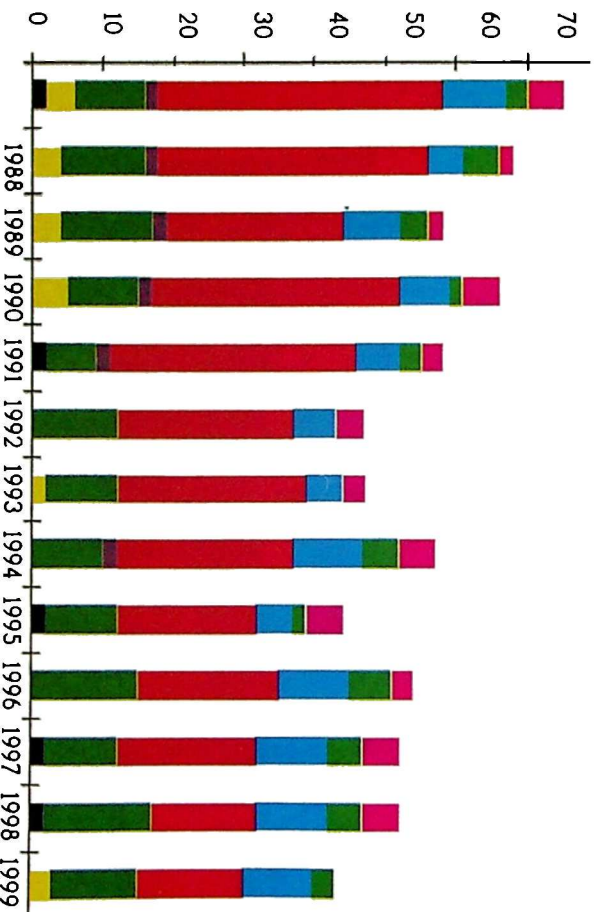

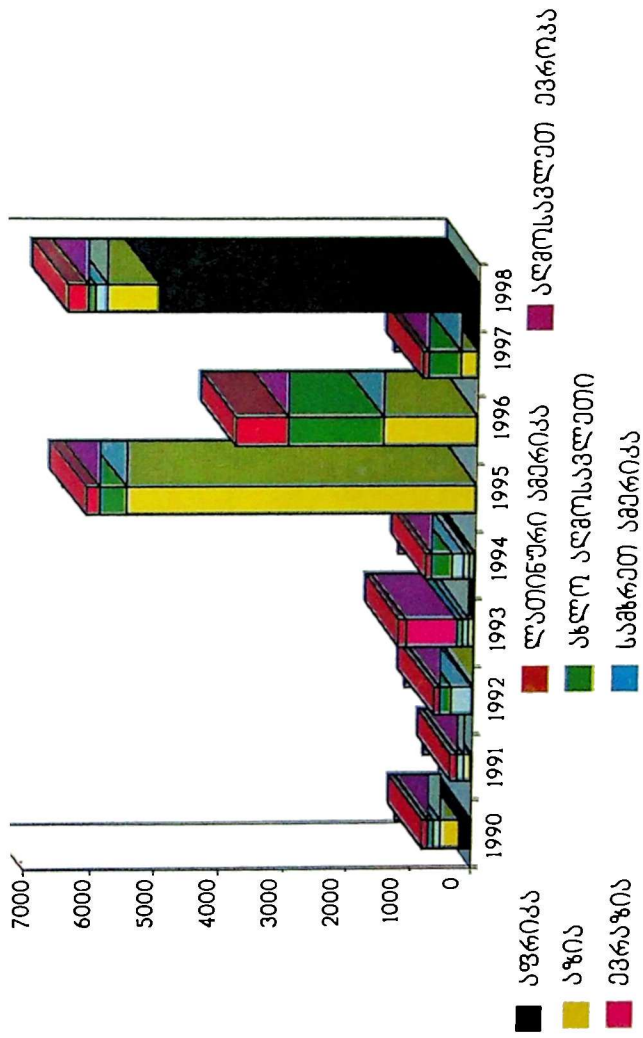
■ მსხვერპლი
■ ტერიტორიული პატამი

ლაგებულებები, როგორცაა ჩეკებული მხედრული მოცემა 1998

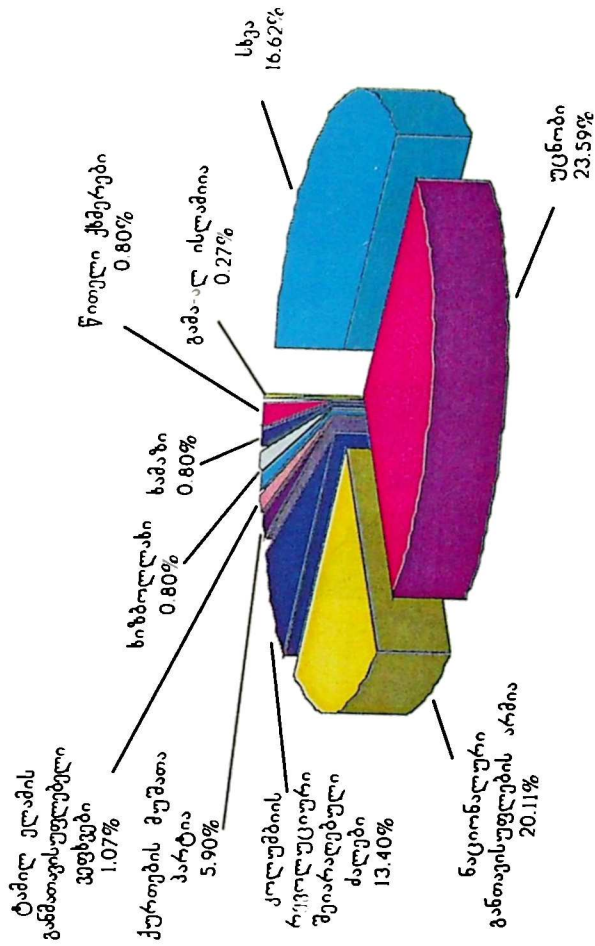

ტრანსნაციონალური ტერიტორიები დაჯგუფებათა
მიხედვით

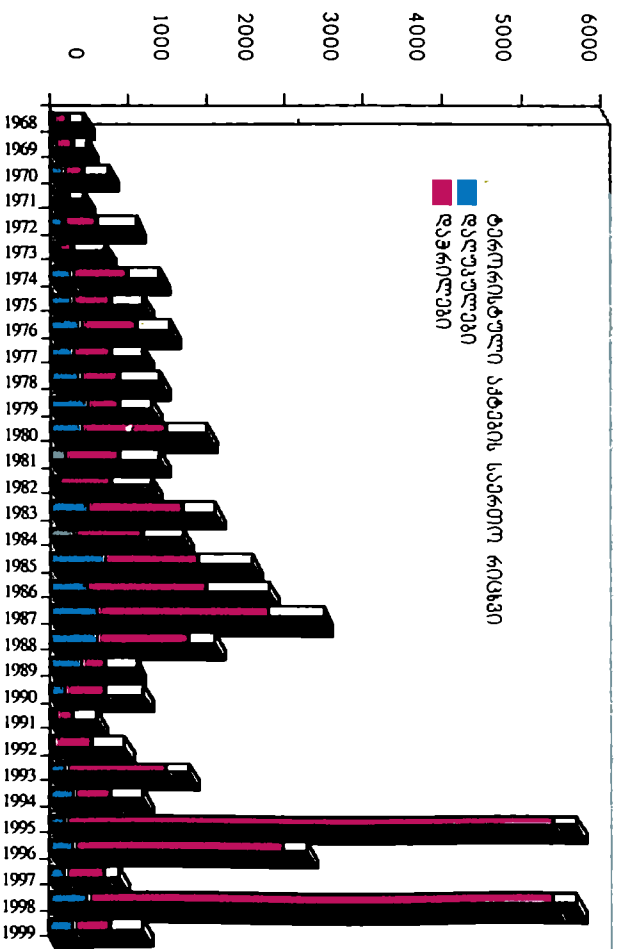

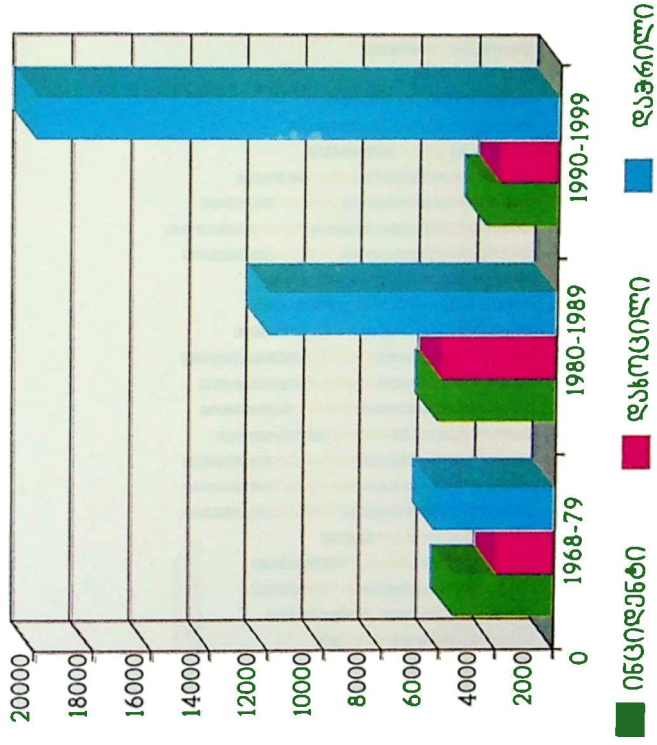
საპროტესტო ტერიტორიის
დაზღუდვების მიხედვით, 1997

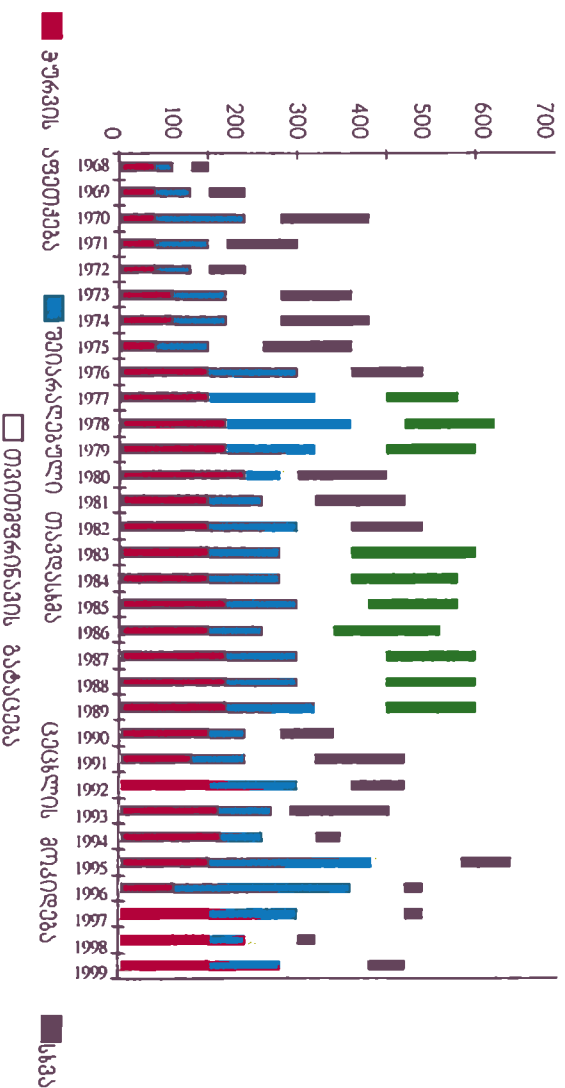
საერთაშორისო ტერიტული ატმოს მსხვერპლი

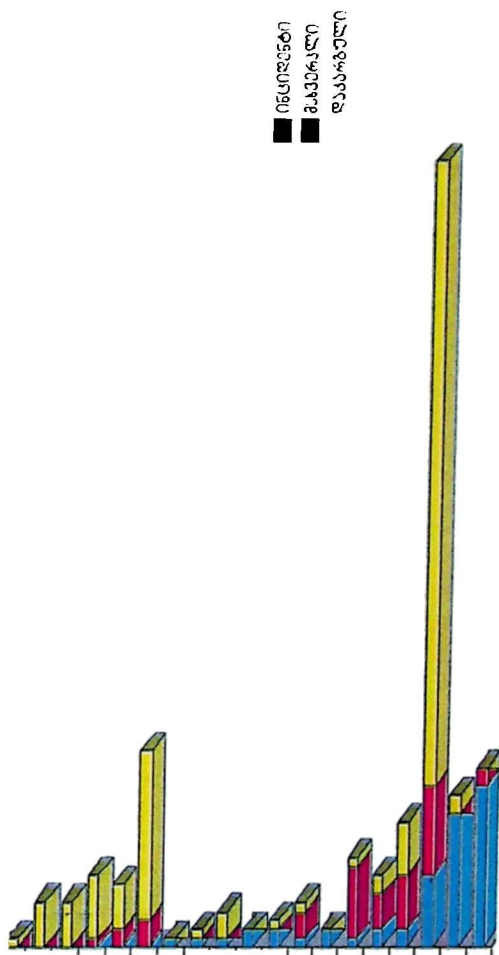

ტერორისტული აქტების ტენდენციები ღებავების
მიხედვით

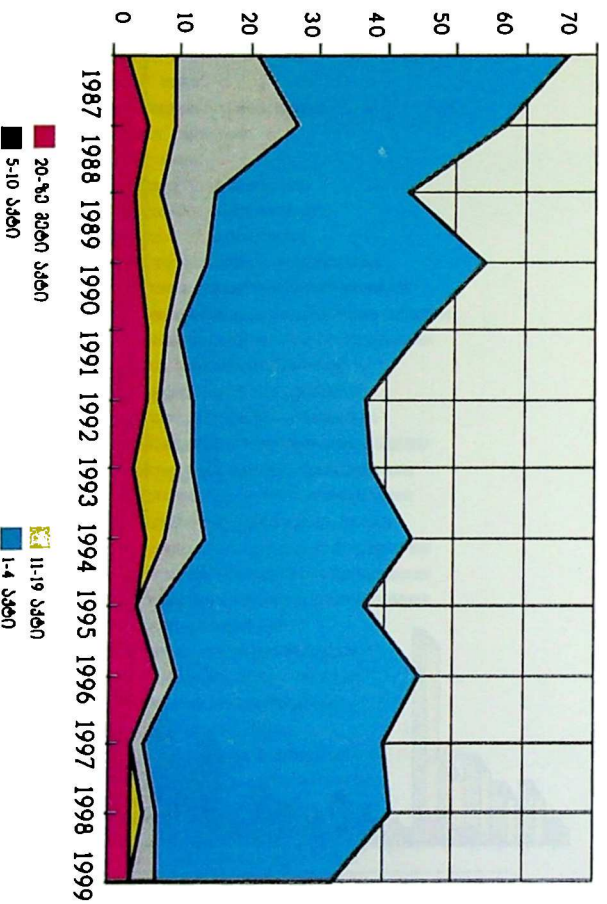

საერთაშორისო ტერიტორიული აქტების კლასიფიკაცია
მათი განხორციელების მიხედვით

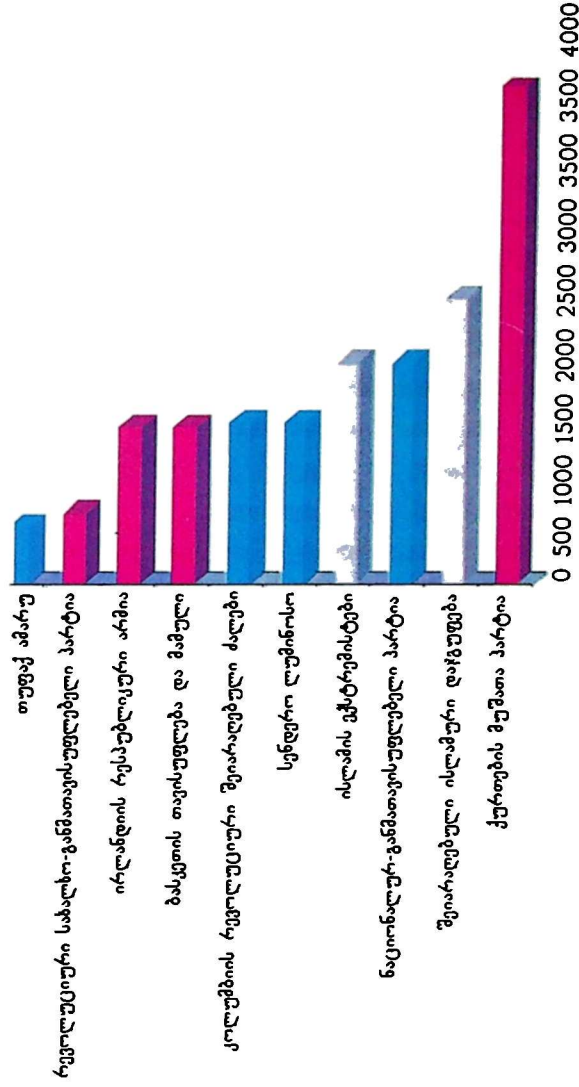

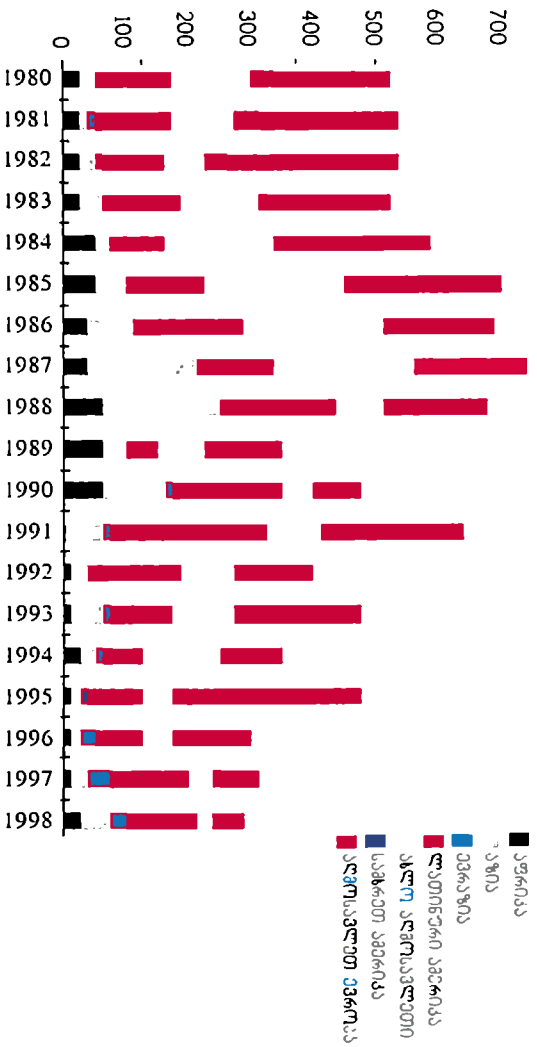
ჯგუფების კლასიფიკაცია ტერიტორიული ავთვის მასშტაბის მიხედვით

ათი წამყვანი ტერიტორიის ტული დაჯგუფება. 1988-1998

საერთაშორისო ტერიტორიულ-
ინციდენტები რეგიონების მიხედვით
1980-1998

ახალ „კამიკაძეთა“ ტერორისტული აქტები მასიურად 1993 წლიდან ისევ ისრაელში დაიწყო. 90 შემთხვევიდან 60-ზე მეტი თვითმკვლელ „კამიკაძის“ მიერ იყო ჩადენილი და უამრავი ებრაელი მოქალაქის. სამხედრო პირისა და სახელმწიფო მოხელის სიცოცხლის ხელყოფით დამთავრდა. ამ ხნის განმავლობაში „კამიკაძეთა“ რიგებში მისვლა სხვადასხვა მოტივებით ხდებოდა. ერთი მაგალითი, პალესტინელი მოქალაქე რამზიე 19 წლის უმუშევარია. იგი სილატაკესა და დამცირებაში გაიზარდა, მშობლები და ასობლები ისრაელთან ომმა „ინციფადმა“ შეიწირა, რამზი „კამიკაძე“ ამის შემდეგ გახდა. სპეციალისტები მის ამ გზაზე დადგომის მიზეზად ორ

ამერიკული ლაინერის UA75 გამტაცებლები, რომელიც შეეჯახა მსოფლიო საავტრო ცენტრის სამხრეთ ფრთას

მაჟანდ
ალშუკრი

მარუინ
ალ-შუკი

ფაიუზ რამიდ
ბანიკამადი

კამაზა
ალდამადი

ამჟედ
ალდამადი

ძირითად მომენტს გამოყოფენ: პირველი, შურისძიების მოტივი, მეორე, ეკონომიური სიდუხჭირე, რამზი „კამიკაძე“ ამ გზით გადაწყვიტა საკუთარი ოჯახის ღირსება აღედგინა, თავგანწირვით ეკონომიკურად დახმარებოდა ახლობლებს. თვითონ კი სურდა „კვაყკაცობა“ დაემტკიცებინა სხვებისათვის, ისლამის წმინდა მორწმუნე გამხდარიყო. რადგანაც ზემოაღნიშნულ მოტივაციათა მიხედვით „ჯიჰადის“ ინსტრუქტორებისათვის რამზიზე ზეგავლენა შედარებით იოლი იყო, ე.ი. ტერორისტული ორგანიზაციები ფლობენ ხერხებს და მეთოდებს „კამიკაძეთა“ არჩევის პროცესში. რამზიმ ათეულობით ისრაელის მოქალაქე იმსხვერპლა, ეს მაგალითი ბევრი რამით ჰგავს სხვა „კამიკაძეთა“ ფსიქომდგომარეობას. თუმცა ბოლო პერიოდის „თვითმკვლევები“ თვისობრივად აშკარად განსხვავდებიან რამზისაგან. ოსამა ბინ ლადენის ირგვლივ შემოკრებილი ტერორისტები უფრო „ფანატიზმით“ შეპყრობილი ხალხია. ბევრ მათგანს ეკონომიკურად არ უჭირს, პირიქით, ზოგიერთს საკმაოდ ძლიერი ეკონომიკური პოზიციები გააჩნია, გარდა ამისა, ისინი ინტელექტუალურ ცხოვრებას ნაზიარები ხალხია, კარგად ფლობენ უცხო ენებს, საკმაო თეორიუ-

ლი და პრაქტიკული მომზადება გააჩნიათ უახლეს ტექნიკასთან მიმართებაში. ეს ხალხი დარწმუნებულია, რომ წმინდა საქმეს აკეთებენ, იმქვეყნად კი ელოდებით განსაკუთრებულ პატივში ყოფნა (72 ქალწულის გარემოცვა).¹

სწორედ ისინი არიან მიზეზი იმისა, რომ დღევანდელი ისრაელის მოქალაქე (და არა მარტო ისრაელის) მუდმივი შიშის ქვეშ ცხოვრობს. დილით სამსახურში თუ სკოლაში წასულმა არ იცის, საღამოთი დაბრუნდება თუ არა. ავტობუსში, მატარებელში თუ სხვა ტრანსპორტში, საზოგადოებრივი თავშეყრის ადგილებში, შიშით შესცქერიან ლაბადამოცმულ და „საეჭვო ჩანთიან“ მოქალაქეებს. დაძაბულად მუშაობენ საფოსტო განყოფილებები წერილებისა და ამანათების მიღება-დახარისხების დროს. ხალხს გამოუმუშავდა „ეჭვის მეექვსე“ გრძნობა, რაც კარგახანს არ მოასვენებთ მათ.

ამერიკული ლაინერის UA93 გამტაცებლები, რომელიც ჩამოვარდა ბერძნებით დასახლებული პუნქტთან ახლოს

საილ
ალკამალი

აჰმედ იბრაჰიმ
ალ ქაზნაჯი

აჰმედ
ალნამი

ჯარაჰ ზიად
სამირი

სპეციალისტები თვლიან, რომ ყველაფრის მიზეზი რელიგიაა, მაგრამ ისრაელის თავდაცვის სამინისტროს ერთ-ერთი მაღალჩინოსნის განცხადებით, ყურანი კრძალავს თვითმკვლელობას, ამიტომ მათი საქციელის ამ მიზეზით ახსნა არ იქნება მართებული² ამერიკაში მომხდარმა ტერორისტულმა აქტებმა ბევრი რამ ახლებურად წარმოაჩინა. ეს ჯგუფები საკმაოდ ორგანიზებული, ფინანსური უზრუნველყოფით, მაღალ პროფესიულ დონეზე მომზადებული საერთაშორისო ტერორისტული ორგანიზაციების ნაწილი არიან. ეს აქტები შორს არის „მარტოხელა თვითმკვლელობა“ მოქმედებისაგან, ისინი საკმაოდ კარგად ცხოვრობდნენ იგივე ამერიკის შეერთებულ შტატებში, ევროპის სხვადასხვა ქვეყნებში. სპეციალისტებმა ჯერ-

¹ იხ. ჟურ AVIATION Security 2001 წ. გვ. 21-25.

² იქვე, 24

ჯერობით ყველა კითხვას ვერ გაცეს პასუხი, რა ამოძრავებდა საბოლოოდ თითოეულ მათგანს.

ჩვენთვის ცნობილია ზოგიერთი დეტალი. კერძოდ, ისინი ტერორისტულ აქტამდე გადაიან განწყენდის პროცესს, რომელსაც ასრულებს შეიხი, იგია მათი მოძღვარი და ამასთან ერთად, ამზადებს და რწმენას მატებს მათ გადაწყვეტილებას. ცოლიანი მანამდე ეყრება მეუღლეს, რათა მათი წესების თანახმად, ქალს მეორედ მიეცეს გათხოვების საშუალება. ჩანთაში, რომელშიც ასაფეთქებელი ნივთიერებაა, ყურანიც უდევთ. ბოლო პერიოდში მათი ამოცნობა ჭირს—თუ მანამდე ისინი გამოირჩეოდნენ ჩაცმულობით და სხვა ნიშნებით, ამჟამად სხვებისგან იოლად ვეღარ გამოარჩევ, იცვამენ ელეგანტურად, არ ატარებენ წვერს. ხელში შესამჩნევი ჩანთის ნაცვლად, „დიპლომატები“ უჭირავთ. კიდევ ერთი ტენდენციის შესახებ. მანამდე „კამიკაძეთა“ შორის თითქოს არ იყო სუსტი სქესის წარმომადგენელი, ბოლო პერიოდში გაჩნდა „ქალი კამიკაძე“, რომელთაც კარგად იყენებენ, როგორც ასაფეთქებელ ნივთიერებათა გადამტანებს. ან კიდევ შენიღბვის საშუალებად და ა.შ.¹

ბოლო პერიოდში ასევე შეიცვალა მათი ასაკობრივი და ოჯახური სტატუსი. რამდენიმე ხნის წინათ 35 წლის პალესტინელმა, 5 შვილის მამამ, რომელიც მძლიოდ მუშაობდა, ავტობუსის დაჯახებით სიცოცხლეს გამოასალმა ათობით ისრაელის მოქალაქე. 55 წლის არაბმა სახელმწიფო მოხელემ განახორციელა ტერაქტი და, საკუთარ თავთან ერთად, სიცოცხლეს გამოასალმა რამდენიმე ადამიანი.

როგორც უკვე აღვნიშნეთ, ისრაელში პირველი „კამიკაძეები“ 1993 წელს გამოჩნდნენ. მათ ამზადებდა უცნობი „ინჟინერი“, რომელიც 1996 წელს ისრაელის სპეც სამსახურის მუშაკებმა ამხილეს და ერთ-ერთი ოპერაციის დროს თავისივე დამზადებულ მოწყობილობაზე ააფეთქეს. ეს იყო ვინმე იეჰი აიები, რომელიც ისლამური ჯიჰადის ერთ-ერთი აქტიური წევრი იყო. დომინირებდა მოსაზრება. რომ „კამიკაძეთა“ უმრავლესობა ალკოჰოლიკი ან ნარკომანი იყო. საგანგებოდ ჩატარებულმა ანალიზებმა და თითოეული მათგანის შესწავლამ სპეციალისტები მიიყვანა იმ დასკვნამდე, რომ ეს ასე არ არის, მათი უმრავლესობა არც ალკოჰოლიკია და არც ნარკომანი.

II სექტემბრის მოვლენათა ანალიზი ძალიან ბევრ კითხვას გაცემს პასუხს, მაგრამ ამას გარკვეული დრო დასჭირდება. ასეთია „კამიკაძეთა“ შესახებ ზოგიერთი ინფორმაცია.

¹ 2002 წლის თებერვლის პირველ რიცხვებში თელავივში თავი აიფეკა, სტუდენტმა ქალმა კამიკაძემ, რასაც ადამიანთა მსხვერპლი მოჰყვა

თავი მეხუთე
ამერიკის შეერთებული შტატების
სამართალდამცავი ორგანოები

§1 ამერიკის შეერთებული შტატების სამართალდამცავი
ორგანოების სტრუქტურა

ამერიკის შეერთებული შტატები გახდა გრანდიოზული ტერაქტების ობიექტი, ამიტომ სწორედ მან აიღო თავის თავზე მსოფლიო ტერორიზმთან ბრძოლის ორგანიზაცია. ამ შემთხვევაში ჩვენი ინტერესის სფეროს წარმოადგენს ამ ქვეყნის სამართალდამცავი ორგანოების და მათ შორის პოლიციის საქმიანობა.

გვინდა ამერიკის შეერთებული შტატების სამართალდამცავ ორგანოებზე საუბარი ორი მომენტით დავიწყოთ: პირველი ამერიკელებმა არ იციან განცხადება—საჩივრების და „ანონიმების“ წერა. თუკი მათ ვინმეს მიმართ პრეტენზია გააჩნიათ, პირდაპირ სასამართლოში მიდიან. მეორე, მათთვის გაუგებარია რას ნიშნავს პოლიციის მიერ „გამაფრთხილებელი გასროლა“. ნებისმიერმა ამერიკელმა პოლიციელმა კარგად იცის, იარაღი როდის უნდა გამოიყენოს და იყენებს კიდეც.

როდესაც ამერიკის შეერთებული შტატების სამართალდამცავ ორგანოებზე ვსაუბრობთ, იგულისხმება ის სახელმწიფო დაწესებულებები, რომლებსაც აქვთ ოპერატიული, სამძებრო, საგამომძიებლო საქმიანობის, დაკავების, ჩხრეკის, ამოღების, სისხლის სამართლის საქმის აღძვრის და სისხლის სამართლებრივი დევნის უფლება. ერთიანი ცენტრალური ფედერალური უწყება, რომელსაც შეიძლება ჰქონდეს ტრადიციული ერთიანი პოლიტიკური (სამინისტროს) ფუნქცია, ამერიკაში არ არის.

აშშ-ში ფედერაციულ დონეზე მოქმედებს 40-მდე დანაყოფი, სადაც მონაწილეობენ სხვადასხვა სამინისტროსა და უწყების წარმომადგენლები, რომელთაც უფლება აქვთ აწარმოონ და გამოიძიონ მათზე დაქვემდებარებული, ფართო მასშტაბიანი და ნაკლებად მნიშვნელოვანი სისხლის სამართლის საქმეები. ამ ორგანოთა სტრუქტურა, მოქმედების არეალი და სპეციფიკა განსაზღვრულია ფედერალური კანონმდებლობით, სადაც მუშაობს დაახლოებით 7 ათასი თანამშრომელი, რომლებიც დაკავებული არიან მათ კომპეტენციაში შემავალი საქმეების გამოძიებით, მიუხედავად იმისა, თუ რომელ სამინისტროს და უწყებას წარმოადგენენ ისინი. ეს ორგანოები უფრო ხშირად დამოუკიდებლად მუშაობენ, მაგრამ, ამასთან ერთად, აქტიურად უცვლიან ინფორმაციებს ერთმანეთს.

სამართალდამცავ ორგანოთა შორის აშშ-ში ყველაზე მაღლა მდგომი სამართალშემფარდებელი ორგანოა იუსტიციის სამინისტრო, რომელიც ასევე ასრულებს საპროკურორო საქმიანობას—სისხლის სამართლებრივ დევნას. სამინისტროს სათავეში უდგას გენერალური პროკურორი. იუსტიციის სამინისტრო საპროკურორო საქმიანობის მიმართულებით აწესრიგებს ისეთ საკითხებს, რომლებიც დაკავშირებულია სისხლის სამართლის საქმეთა წარმოებასთან, კონტრდაზვერვასა და ფედერალურ საპყრობილეთა მართვასთან. ამასთან ერთად, ზედამხედველობს სასამართლო გადაწყვეტილებებსაც. იუსტიციის სამინისტროს ევალება სასამართლოებზე ზედამხედველობა, სასამართლოების, მოსამართლეთა და მოწმეთა უსაფრთხოების უზრუნველყოფა, ასევე კანონით მინიჭებული სხვა უფლებამოსილებათა განხორციელება.

იუსტიციის სამინისტროს ხელმძღვანელობს ამერიკის შეერთებული შტატების გენერალური პროკურორი, რომელსაც ევალება: მთელ ქვეყანაში დამნაშავეების წინააღმდეგ ბრძოლაში სამართალდამცავი ორგანოების მუშაობის კოორდინაცია.

იუსტიციის სამინისტროში წამყვანი საპროკურორო ორგანო გახლავთ სისხლის სამართლის საქმეთა მთავარი სამმართველო: ის ხელმძღვანელობს ფედერალური პროკურატურის უწყებას, რომელიც შედგება 94 სასამართლო ოლქისგან და რომლებიც შედიან გენერალურ პროკურორის უშუალო დაქვემდებარებაში.

გარდა ამისა ფუნქციონირებს უწყებრივი პროკურორის ინსტიტუტიც, რომელიც შემოიფარგლება სისხლის სამართლის გარკვეულ საქმეთა გამოძიებით და ხელმძღვანელობენ გამოძიებლების საქმიანობას თავიანთ ოლქში.

სამართალდამცავ ორგანოთა შორის განსაკუთრებული ადგილი უკავია გამოძიების ფედერალურ ბიუროს. იგი შედის იუსტიციის სამინისტროს შემადგენლობაში და უშუალოდ ექვემდებარება ქვეყნის გენერალურ პროკურორს. იგი ფედერალური კანონმდებლობის საფუძველზე ასრულებს სახელმწიფო კონტრაზვერეის სამსახურის ფუნქციასაც, ატარებს სამძებრო-ოპერატიულ ღონისძიებებს, რაც დაკავშირებულია საერთაშორისო დამნაშავეობასთან და ე.წ. „თეთრსაყელოიანთა“ საქმიანობასთან.

იუსტიციის სამინისტროს სისტემაში შედის ემიგრაციისა და ნატურალიზაციის სამსახური, რომელსაც საემიგრაციო კანონმდებლობის ფარგლებში საგამოძიებო უფლებებიც გააჩნია.

გამოძიების ფედერალურ ბიუროსთან ახლო კონტაქტში მუშაობს ნარკოტიკულ საშუალებათა უკანონო ბრუნვის წინააღმდეგ მებრძოლი ადმინისტრაცია, რომელიც ეწევა ოპერატიულ-სამძებრო საქმიანობას და ნარკობიზნესთან დაკავშირებული საქმეების გამოძიებას.

აშშ-ს სამართალდამცავ ორგანოთა სისტემაში მოქმედებს მარშლის ინსტიტუტი, რომელიც თავის ფუნქციებით უახლოვდება ფედერალურ „სასამართლო პოლიციას“, ანუ სასამართლო პრიმატს. ისინი ასრულებენ სასამართლო გადაწყვეტილებებს, იცავენ მოსამართლეებისა და სასამართლოთა უსაფრთხოებას, სასამართლოს მიერ გაცემული სანქციების საფუძველზე ახორციელებენ დაკავებას, ჩხრეკას, ამოღებას. სასამართლო პროცესზე მონაწილეთა წარდგენას, მათ შორის, იძულებითაც. ისინი უზრუნველყოფენ, მათ დაქვემდებარებაში მყოფი თანამშრომლების მეშვეობით, ბრალდებულთა, მსჯავრდებულთა გადაყენას და ა.შ. მათ საქმიანობას ხელმძღვანელობს მარშლის სამსახური, რომელიც ასევე იუსტიციის სამინისტროს სტრუქტურაში შედის. იუსტიციის სამინისტროს შემადგენლობაშია ფედერალურ საპატიმროთა საზედამხედველო ბიუროც, რომელიც სამართალშეფარდებითი ფუნქციებით სარგებლობს. არ-

სებობს ფედერალური საგადასახადო პოლიცია, რომელიც თანამშრომელთა რაოდენობით ერთ-ერთი მსხვილი დანაყოფია. მას ქვემდებარეობით საქმეთა გამოძიების უფლებაც გააჩნია და სტრუქტურულად შედის ფინანსთა სამინისტროს შემადგენლობაში. ისინი თავიანთი ფუნქციის განხორციელებაში ეყრდნობიან საგადასახადო კანონმდებლობას. ამავე სამინისტროს სტრუქტურულ დანაყოფს წარმოადგენს საიდუმლო სამსახური, რომელიც აწარმოებს ყალბი ფულადი ნიშნების დაზავლების და სხვა საფინანსო საქმიანობასთან დაკავშირებულ დანაშაულთა გამოძიებას. გარდა ამისა, ამ სამსახურის კომპეტენციაში შედის მაღალი თანამდებობის სახელმწიფო მოხელეთა: ქვეყნის პრეზიდენტის, ვიცეპრეზიდენტის, მათი ოჯახის წევრების, უცხოელი მოქალაქეების უსაფრთხოების დაცვა და მათთან დაკავშირებული საქმეების გამოძიება. ასევე სხვადასხვა პრევენტული ღონისძიებების განხორციელებაც.

ფინანსთა სამინისტროს სტრუქტურაში შედის ქვეყნის საბაჟო სამსახური, მათ კომპეტენციაში შემავალი საქმეების გამოძიების უფლებით. ფინანსთა სამინისტროს სტრუქტურაში შედის ალკოჰოლური სასმელების სფეროში კანონმდებლობის განხორციელების ბიურო, საქმეთა გამოძიების უფლებით.

აშშ-ის სატრანსპორტო სამინისტროს სტრუქტურაში შედის საზღვაო-სანაპირო უსაფრთხოების სამსახური, რომელიც სამართალშემფარდებელ ორგანოთა რიცხვს მიეკუთვნება. საფოსტო სამსახურის სტრუქტურაში შედის საფოსტო ინსპექცია, რომელიც ებრძვის და იძიებს საფოსტო კანონდარღვევებს. გარდა ზემოაღნიშნული სამსახურებისა, ამერიკა იცნობს დამოუკიდებელი იურისტის ინსტიტუტს. ისინი ინიშნებიან ფედერალური სააპელაციო მოსამართლეების მიერ პოლიტიკური ინციდენტების ან სახელმწიფო მოხელეთა მიერ კორუფციული საქმეების ერთჯერადი გამოძიებისათვის.

ამერიკის შეერთებულ შტატებში ქალაქისა და დასახლებული ადგილების სამართალდამცველთა შორისაა პოლიციის სამმართველოები. პერიფერიის სამმართველო, რომელიც საგრაფოთა მიხედვით იყოფიან. მათთან ურთიერთობაში არსებობს საოლქო პროკურო-

რების სამსახური როგორც ადგილობრივი ორგანოს ბრალდების წარმომადგენელი.

სამართალდამცავ ორგანოთა სისტემაში მნიშვნელოვან სტრუქტურას წარმოადგენს დიდი ჟიური (უახლოვდება პირველი ინსტანციის სასამართლოს, რომელიც იხილავს სისხლის სამართლის საქმეებს) ანუ მსაჯულთა კოლეგია (სხვადასხვა იურიდიქციის 12-დან 23 კაცამდე შემადგენლობით). დიდი ჟიური შეიძლება მოწვეული იქნას სასამართლოს მიერ, როდესაც საქმე განსაკუთრებით მძიმე დანაშაულს ეხება. ჟიური ისმენს სახელმწიფო ბრალმდებლის მიერ წარმოდგენილ მასალებს, დანაშაულის ჩადენაში ეჭვმიტანილის მიმართ, კითხავენ მოწმეებს, უსმენენ ექსპერტებს, რის შემდეგაც ხდება ბრალდებულის სასამართლოზე გადაცემა. „დიდი ჟიურის“ ინსტიტუტი კონსტიტუციური ორგანოა და თავის საქმიანობას წარმოადგენს აშშ სისხლის სამართლის საპროცესო კანონმდებლობის ფარგლებში, ფედერალური იუსტიციის სახელით.

პოლიციის სამმართველოებთან იქმნება შერეული დანაყოფები, რომლებიც ეძებენ მიმალვაში მყოფ დამნაშავეებს, ან იძიებენ კონკრეტულ საქმეებს. რაც შეეხება საერთაშორისო (ტრანსნაციონალურ) დამნაშავეობას, მათ წინააღმდეგ საბრძოლველად ფედერალურ დონეზე იქმნება ე.წ. „დამკვეთი ძალები“, სპეციალური დანაყოფი მასში შედიან ზემოაღნიშნულ სხვადასხვა უწყებათა წარმომადგენლები, რომელთაც ხელმძღვანელობს საოლქო ფედერალური პროკურორი.

ამერიკის შეერთებულ შტატებში გამოძიების სამართლებრივ მოწესრიგებას მოსამართლე მაგისტრატები ახორციელებენ. ისინი არეგულირებენ სასამართლოში საქმის განხილვამდე პროცესუალურ მოქმედებებს. მოსამართლე მაგისტრატები იძლევიან დაკავების, ჩხრეკის, ამოღების, გზავნილებებზე ყადაღის დადების, სატელეფონო მოსმენის და სხვა ოპერატიული სამძებრო და საგამოძიებო პროცესუალურ მოქმედებებზე სანქციებს.

გარდა ამისა, მოსმენებზე, ელექტრო მეთვალყურეობაზე, ფედერალური პროკურორის შუამდგომლობის საფუძველზე, სანქციებს იძლევა საოლქო სასამართლოებიც. ამერიკის შეერთებულ შტატებში ცალკე მოქმედებს კრიმინალისტიკური ლაბორატორია, რო-

მელიც მომსახურებას უწევს სამართალდამცავ ორგანოებს და წარმოადგენს სახელმწიფო სტრუქტურას. ამასთან ერთად, ფუნქციონირებენ კერძო საექსპერტო ლაბორატორიები, რომლებიც შეიძლება რომელიმე კომპანიის ან ფიზიკური პირის კუთვნილება იყოს. სახელმწიფო დაქვემდებარებაში მყოფი ლაბორატორიებიდან ნაწილი იუსტიციის სამინისტროს სისტემაში შედის, ნაწილი კიდე ექვემდებარება ჯანმრთელობის დაცვის სამინისტროს.

§2 ბაიოქიმიკის ფედერალური ბიუროს (FBI) აკადემია

მთელი მსოფლიოს სამართალდამცავი სამსახურის მუშაკებისათვის ცნობილია აშშ გამოძიების ფედერალური ბიურო, სადაც კადრების მიღება სახელმწიფო პოლიტიკის დონეზეა აყვანილი და იქ დასაქმებულთა წინაშე ისეთივე მოთხოვნებია, როგორც სახელმწიფო მმართველობის სისტემაში მომუშავე მოხელეთა მიმართ. ამ უწყებაში არ არსებობს დისკრიმინაციული დამოკიდებულება, რაც შეიძლება იყოს: რასის, სქესის, ეთნიური წარმოშობის, ინვალიდობით გამოწვეულიც კი. ოპერატიულ-საგამომძიებლო შემადგენლობაში (მათ შორის სპეციალური აგენტები) 17,8% ქალებია, 5,7% შავკანიანები, 7% ლათინურამერიკული წარმოშობის, 2,4% აზიური წარმოშობის, 0,5% ამერიკელი ინდიელი. სპეცაგენტებს შორის საშუალოდ 97 პირი, ხოლო მომსახურე პერსონათა შორის კი 877 კაცი ინვალიდია.

ამ უკანასკნელთა გარდა, ყველა სწავლებას გადის გამოძიების ფედერალური ბიუროს აკადემიაში, რომელიც ტერიტორიულად იმყოფება აშშ სამხედრო-საზღვაო ბაზაზე კვანტიკოში, ვირჯინიის შტატში. აკადემიამ ფუნქციონირება დაიწყო 1972 წელს, მას უკავია 385 კვ.კმ ფართი. ხასიათდება სანიმუშო წესრიგითა და საიდუმლოების დაცვის რეჟიმით. აქვეა განლაგებული უკანონო ნარკობიზნესის წინააღმდეგ ბრძოლის კანონმდებლობის მიღების სასწავლო ცენტრი (DEA). კომპლექსში შედის სასწავლო შენობა, 1000 ადგილზე აუდიტორია, საცხოვრებელი კორპუსი, ადმინისტრაციის ოფისები, ბიბლიოთეკა, სასადილო, უზარმაზარი სპორტული დარბაზი, ავტოფარეხი. ერთი სიტყვით, ეს არის პატარა ტიპის ქალაქური დასახლება (Hogin's ALley). აკადემიაში გადიან პირვე-

ლდაწყებით სწავლებას, გადამზადებას და კვალიფიკაციის ამაღლებას. სწავლების ამ ფორმებთან შესაბამისობაშია მოყვანილი სასწავლო პროგრამები. გარდა ამისა, აკადემიაში მიმდინარეობს სამეცნიერო-საკვლევი სამუშაოები, რომლებიც ხელს უწყობენ ოპერატიულ-სამძებრო და საგამომძიებლო საქმიანობის გაუმჯობესებას ქვეყნის მასშტაბით. აკადემიაში, ხელმძღვანელობის გარდა, დასაქმებულია 100-მდე სპეცაგენტი რომლებიც ასრულებენ ინსპექტორ-მასწავლებლის მოვალეობას და 30-მდე ტექნიკურ-საყოცხოვრებო მომსახურების სფეროს მუშაკი, ყველა ინსტრუქტორს მიცემული აქვს მასწავლებლის წოდება, გაცემული ვირჯინიის უნივერსიტეტის მიერ. აკადემიის სტრუქტურული დაყოფის შესახებ იხ. სქემა გვ.

გამომძიების ფედერალური ბიუროს ოპერატიულ-სამძებრო მუშაკი იგივე „სპეციალური აგენტი“, აღჭურვილია სამართალდამცავი თანამშრომლის ყველა უფლებამოსილებით. მას შეუძლია ატაროს ცეცხლსასროლი იარაღი, დააკავოს ეჭვმიტანილი, სასამართლოს სანქციით დააპატიმროს პიროვნება, ჩაატაროს ჩხრეკა, ამოღება, დააწესოს ელექტრო მეთვალყურეობა და მოსმენა. კანონის ფარგლებში, აწარმოოს სხვა სამძებრო-ოპერატიული ღონისძიებანი, რომელიც არ ითხოვს მოსამართლის სანქციას. სპეციალური აგენტების მომზადების პროცესი გრძელდება 16 კვირას, საათების რაოდენობა შეადგენს 645-ს. ამ ხნის მანძილზე სამი მიმართულებით მიმდინარეობს სწავლება: ა) თეორიული მომზადება (აქ შედის ცეცხლსასროლი იარაღის გამოყენების წესებიც); ბ) ფიზიკური მომზადება (თავდაცვის ტაქტიკური ხერხები); გ) პრაქტიკული ვარჯიშები. სპეც. აგენტის მომზადების საბოლოო შეფასება ხდება ტესტირებით. აკადემიას ქვეყანაში 56 ფილიალი აქვს, სადაც სპეც. აგენტები ღებულობენ საჭირო და აუცილებელ მომზადებას, ისინი ეუფლებიან კანონმდებლობას, თანამედროვე ელექტრო და კომპიუტერულ სისტემას, საბრძოლო ტექნიკას, ავტო და საფრენ საშუალებებს და ა.შ. ერთი სიტყვით, აკადემიაგავლილი სპეცაგენტი მზადაა ყველაფრისათვის და ღებულობს წოდებას „გ.ფ.ბ-ს აგენტი“. ამერიკის გამომძიების ფედერალური ბიუროს აკადემია გასაიდუმლოებული დაწესებულებაა და იქ შესვლის უფლება ყველას არ გააჩნია, ექსკურსიები და სხვა ღია ღონისძიებები არაა ნებადართული.

ქვეყანაში განსაკუთრებული ყურადღება ექცევა მეცნიერული გამოკვლევების დაფინანსებას. ხელისუფლება სამართლიანად მიიჩნევს მთელი ტექნიკური პროგრესის უმნიშვნელოვანეს ბერკეტად მეცნიერების განვითარებას. ამ სფეროში დაბანდებული ფინანსები ალექსანდრე ანალოგიურ დანახარჯებს ერთად აღებულს ინგლისში, საფრანგეთში, გერმანიაში და იტალიაში.

მეცნიერულ-კვლევით და საცდელ-საკონსტრუქტორო სამუშაოებზე დასაქმებულთა შორის ზუსტ მეცნიერებებსა და მედიცინაში ნობელის პრემიის ლაურეატების რაოდენობა გაცილებით მაღალია და სამეცნიერო ლაბორატორიების ტექნიკური აღჭურვილობა უკეთესია ევროპულ ქვეყნებთან შედარებით.

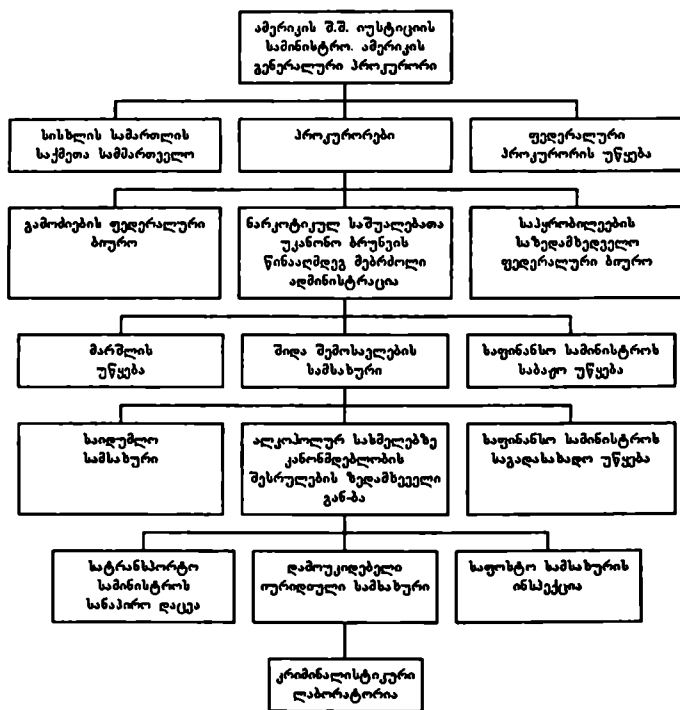
საწარმოო კადრების მომზადება ამერიკის შეერთებულ შტატებში ხორციელდება სამი გზით: 1. განათლების საერთო სისტემის ფარგლებში. 2. კერძო ქსელი (მართვის ამერიკულ ასოციაციაში). 3. სამრეწველო ფირმებში, საქმიანი ადმინისტრაციის სკოლები ორი სახისაა—ორწლიანი და ოთხწლიანი.

ოთხწლიან სკოლაში შესასვლელად აუცილებელია ზოგადი საშუალო განათლება, სწავლების პირველ ორ წელს ასწავლიან ზოგადსაგანმანათლებლო საგნებს, ბოლო ორ წელს კი გადიან საქმიანი ადმინისტრაციის დისციპლინებს, ამ სკოლების დამთავრების შემდეგ კურსდამთავრებულები ღებულობენ ბაკალავრის წოდებას.

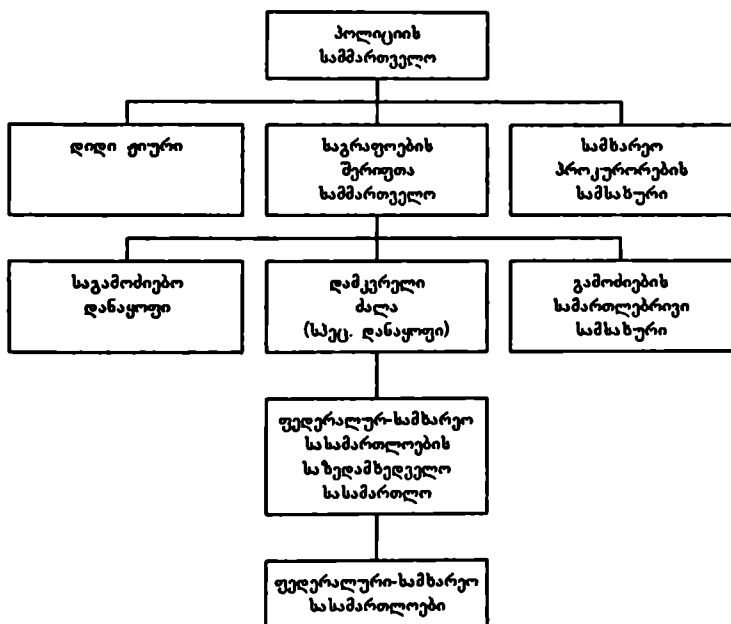
ორწლიან სკოლებში შესასვლელად საჭიროა ან უმაღლესი განათლება, ან ბიზნესის ოთხწლიანი სკოლის დამთავრება. ამ სკოლებში ფუნქციონირებს მოკლევადიანი კურსები—ერთი თვიდან 6 თვემდე, მას ჰქვია კადრების საერთო გადამზადება.

ამერიკაში ფუნქციონირებს დაახლოებით 1100 ასეთი სკოლა მაგრამ ყველაზე პრესტიჟულად ითვლება პარვარდის უნივერსიტეტის საქმიანი ადმინისტრაციის სკოლა (სადაც მოხვედრა არცთუ ისე იოლია) და მასაჩუსეტის ტექნოლოგიურ ინსტიტუტთან არსებული სლოუნის საქმიანი ადმინისტრაციის სკოლა.

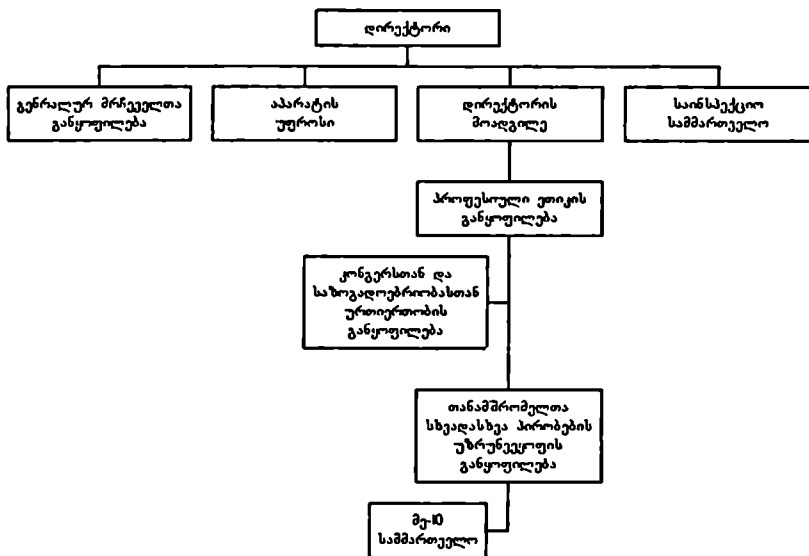
**აშშ-ის შიდა უსაფრთხოების სამსახურის
სამართალდაცვითი ორგანოების სისტემა**

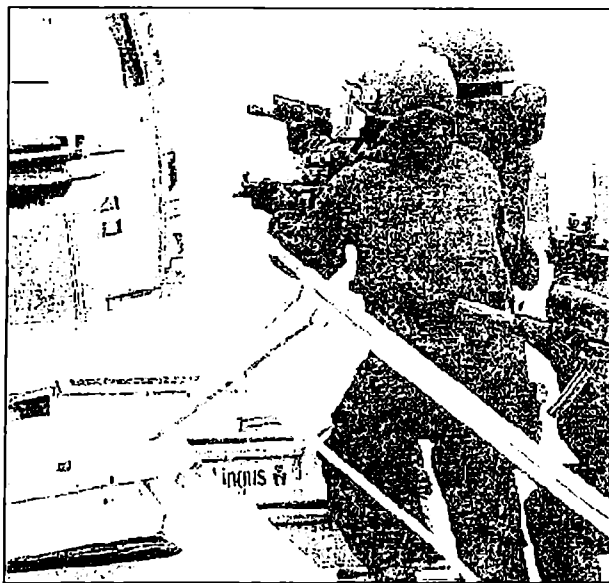

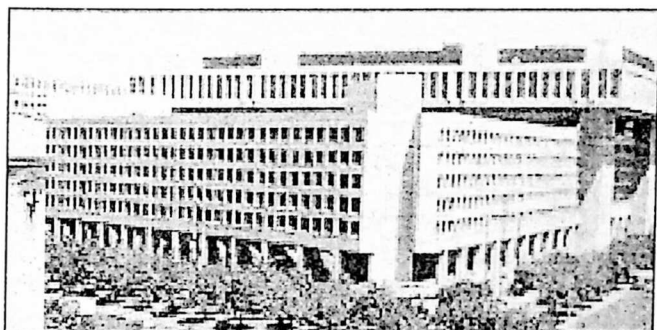
**ამერიკის შეერთებული შტატების
საპოლიციო და სხვა სტრუქტურები**

გამოძიების ფედერალური ბიუროს სტრუქტურა

შეღებულური გავოქიეის გიუროს შენობა

გასული საუკუნე და ახალი ათასწლეული გამოირჩევა იმით, რომ მიუხედავად უამრავი კატაკლიზმებისა, რაც მსოფლიო საზოგადოების ცხოვრებაში მოხდა და ხდება, ევროპის საბჭომ, გაერომ და სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციებმა, მათმა სტრუქტურებმა, ადამიანის უფლებათა დაცვის სხვადასხვა სასამართლოებმა ადამიანის უფლებათა და თავისუფლებათა დაცვა პრიორიტეტად აღიარა და სამომავლოდ სათანადო სამართლებრივი ბაზით მისი რეალური შესრულების გარანტიებიც შექმნა. მიუხედავად ამისა, მსოფლიოს ბევრ ქვეყანაში მაინც ხდება ადამიანის ბუნებითი და სამართლით მინიჭებული უფლებებისა და თავისუფლებების ხელყოფა, დარღვევა და მისი დაუცველობა. იმ სტრუქტურათა შორის, ვისაც ევალება ადამიანის უფლებათა განუხრელი დაცვა, არის პოლიცია. სიტყვა პოლიცია წარმოდგება Polited, რაც ნიშნავს სახელმწიფოს მართვის ადმინისტრაციულ მხარეს. საქართველოში 1993 წლამდე ამ სტრუქტურას მილიცია ერქვა. ტერმინიდან გამომდინარე, პოლიციას, პირველ რიგში, როგორც სამართალდამცავ ორგანოთა სისტემაში შემავალს, ქვეყნის შიგნით საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვა ევალება. ის ბოლო პერიოდში აქტიურად ჩაება იმ საერთაშორისო ურთიერთობებშიც, რაც დაკავშირებულია ორგანიზებული დამნაშავეობის და ადამიანის უფლებათა დარღვევის წინააღმდეგ ბრძოლასთან.

ადამიანის უფლებები დაცულია საერთაშორისო და ეროვნული კანონმდებლობით, მაგრამ ეს არ ნიშნავს მისი განუხრელი შესრულების გარანტიას. კანონმდებლობა მაშინ არის ადამიანისთვის დაცვის და ხელშეუხებლობის უზრუნველმყოფი, როდესაც მას სახელმწიფო სტრუქტურათა ძალისხმევა უდგას უკან. ამ შემთხვევაში მხედველობაში გვაქვს პოლიციის საქმიანობა და მასზე დაკისრებული მოვალეობის პირნათლად შესრულება. ნებისმიერ დემოკრატიულ სამართლებრივ სახელმწიფოში პოლიციის ეფექტური საქმიანობაც იმაზეა დამოკიდებული, თუ რამდენად არის აყვანილი ადამიანის უფლებების დაცვა სახელმწიფო პოლიტიკის დონეზე და რამდენად სცემენ პატივს თითოეულ ადამიანს, როგორც ქვეყნის მოქალაქეს და საზოგადოების წევრს.

საქართველოში მოქმედი კონსტიტუცია (მეორე თავში) უდიდეს ადგილს უთმობს ადამიანის უფლებათა ფართო სპექტრს. მე-12-დან 47-ე მუხლის ჩათვლით ეძღვნება საქართველოს მოქალაქეობას, ადამიანის ძირითად უფლებებსა და თავისუფლებებს. კონსტიტუციის მე-14 მუხლით აღიარებულია: „ყველა ადამიანი დაბადებით თავისუფალია და კანონის წინაშე თანასწორია განურჩევლად რასისა და კანის ფერისა, ენისა, სქესისა, რელიგიისა, პოლიტიკური და სხვა შეხედულებებისა, ეროვნული, ეთნიკური და სოციალური კუთვნილებისა, წარმოშობისა, ქონებრივი და წოდებრივი მდგომარეობისა, საცხოვრებელი ადგილისა“¹ და ა.შ. ეს არის ფუნდამენტური კონცეფცია, სადაც ყველა უფლებაა დაფიქსირებული. ამ უფლებათა დაცვის გარანტი, სხვა უწყებებთან ერთად, არის საქართველოს პოლიცია, რომლის საქმიანობა საქართველოს კონსტიტუციასთან, სამართლის სხვა აქტებთან ერთად წესრიგდება 1993 წლის 27 ივლისის კანონით „პოლიციის შესახებ“, რომლის თანახმად პოლიციის უპირველესი ამოცანაა—ა) პიროვნების უფლებების დაცვა მართლსაწინააღმდეგო ხელყოფისაგან; ბ) საზოგადოებრივი წესრიგისა და საზოგადოებრივ უშიშროების დაცვა; გ) დანაშაულისა და სხვა სამართალდარღვევათა თავიდან აცილება; დ) დამნაშავე პირის ძებნა, ე) დანაშაულის ცხელ კვალზე გახსნა და კანონით გათვალისწინებულ სხვა ამოცანათა შესრულება.

როგორც ნაშრომში მოტანილი ფაქტებისა და საერთაშორისო სამართლებრივი აქტების განხილვა-ანალიზიდან ჩანს, ადამიანის უფლებათა დაცვის ეფექტიანი საშუალებაა სახელმწიფოებს შორის ურთიერთთანამშრომლობა და ერთობლივი ძალისხმევა. მაგრამ არანაკლებ ეფექტიან საშუალებად შეიძლება იქცეს ანალოგიური თანამშრომლობა ზოგიერთი კატეგორიის მოქალაქეთა უფლებებისა და თავისუფლებების შეზღუდვის სფეროში. მაგალითად, ვინც ჩაიღინა ტერორისტული აქტები და ჩვენს მიერ ზემოთ განხილული სხვა საერთაშორისო ორგანიზებული დანაშაულობანი, ამ ჯგუფებისა და ორგანიზაციების უფლებებისა და თავისუფლებების შეზღუდვის საფუძველი უნდა გახდეს: საერთაშორისო მშვიდობისა და ეროვნული

¹ იხ. საქართველოს კანონები, თბ., 1998 წ. გვ. 6

უშიშროებისათვის, საფრთხის შექმნა სიცოცხლისა და ჯანმრთელობისათვის, მოქალაქეთა სხვა კანონიერი უფლებების დარღვევა, ომის ან ძალადობის პროპაგანდა, აგრეთვე საგანგებო და საომარი რეჟიმის დარღვევა. სწორედ ამ ასპექტებში უნდა განვითარდეს და სრულყოფილ იქნეს სახელმწიფოთაშორისი ურთიერთობანი მოქალაქეთა უფლებებისა და თავისუფლებების შეზღუდვის სფეროში. ზემოთ აღნიშნული საფუძვლები უნდა შეესაბამებოდნენ არა მხოლოდ საერთაშორისო სამართლის პრინციპებსა და ნორმებს, არამედ მსოფლიოს უმეტესი ცივილიზებული ქვეყნების ეროვნულ კანონმდებლობებს. უფლებათა შეზღუდვის საფუძველი არ უნდა იყოს: ეროვნება, რასა, სქესი, სარწმუნოება, პოლიტიკური რწმენა, დანაშაულის ხასიათი, ჩადენის გზებისა და მეთოდების და სხვა კანონსწინააღმდეგო ქმედებათა ფაქტების გარდა, რომლებიც ეწინააღმდეგებიან ეროვნული საერთაშორისო სამართლის პრინციპებსა და ნორმებს.

ამის თქმის საფუძველს გვაძლევს თუნდაც ის ფაქტი, რომ ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაციის (1948 წ.) 29-ე მუხლში უფლებებისა და თავისუფლებათა დასაშვები შეზღუდვის საფუძველთა შორის პირველ ადგილასაა სხვათა უფლებებისა და თავისუფლებების ჯეროვანი აღიარება. ამავე დროს, დეკლარაცია საერთოდ არც ახსენებს უფლებათა და თავისუფლებათა შესაძლო შეზღუდვების იმ საფუძვლებს, რომლებიც დაემყარებოდნენ წმინდა სახელმწიფო და საჯარო ინტერესებს (მაგალითად, არსებული წყობილების, საზოგადოების ან ქვეყნის უშიშროების დაცვა) და ა.შ. ანალოგიურ აზრს ავითარებენ საერთაშორისო სამართლის სპეციალისტები და პრობლემებით დაინტერესებული მკვლევარები.

ამ საუკუნის დასაწყისშივე ამერიკის შეერთებული შტატები იქცა ტოტალური ტერორისტული აქტების მოწყობის ობიექტად, ამიტომაც სწორედ ამ ქვეყანამ აიღო ხელში საერთაშორისო ტერორიზმთან ბრძოლის ორგანიზაცია, არც ის არის შემთხვევითი, რომ ამ კაპანიას მხარი დაუჭირა მსოფლიოს წამყვანმა ქვეყნებმა, მათ შორის დსთ-ის ბევრმა ქვეყანამ და საქართველომაც. საერთაშორისო ტერორიზმთან ბრძოლაში, სხვადასხვა სახელმწიფოს შეიარაღებულ ძალებთან ერთად, დიდი როლი აკისრია, როგორც აშშ ასე-

ვე სხვა ქვეყნების სამართალდამცავ სტრუქტურებს და საპოლიციო სამსახურებს, ამიტომაც, რომ არაერთი პოლიციის მუშაკი შეეწირა ტერორიზმთან და საერთოდ, საერთაშორისო ორგანიზებულ დამნაშავეობის წინააღმდეგ ბრძოლას.

საბოლოოდ მიგვაჩნია, რომ ამ პრობლემებზე მარტო სახელმწიფოთა სამართალდამცავი ორგანოების ხელმძღვანელების მრავალრიცხოვანი შეხვედრები, მათ მიერ განცხადებების, მემორანდუმების და შეთანხმებების ხელმოწერა, სხვადასხვა კონფერენციები და თათბირები, აგრეთვე თანამშრომლობის სხვა საორგანიზაციო ფორმები ტრანსნაციონალურ დანაშაულობასთან ბრძოლაში, არ გამოიღებს სასურველ შედეგს და გადაიქცევა თვითმიზნად, თუ არ იქნება გადაჭრილი შემდეგი საკითხები:

—დამნაშავეობასთან ბრძოლაში საერთაშორისო თანამშრომლობის, თანამედროვე რეალიების გათვალისწინებით კონცეფციების შემუშავება და მისი ხელახალი მიღება გაეროს კონვენციის ფორმით, შემდგომი რეალიზაციის გარანტიებით რეგიონალურ და ეროვნულ დონეზე;

—საერთაშორისო სამართლებრივი და მასთან შეჯერებული შიდა სახელმწიფოებრივი, სისხლის სამართლებრივი საფუძვლების შექმნა ტერორიზმთან და სხვა ტრანსნაციონალურ დამნაშავეობასთან ერთობლივი ბრძოლისათვის და მისი უნიფიცირება.

—სამართლებრივ-საორგანიზაციო სტრუქტურების და საერთაშორისო თანამშრომლობის ფორმების შემუშავება ტერორიზმთან ბრძოლისათვის. ე.ი. შესაბამისი სამსახურების და მყარი საერთაშორისო სამართლებრივი ბაზის შექმნა.

RESUME

Cet ouvrage contient des matériaux spéciaux de caractère méthodique dans le domaine de la délinquance organisée internationale, y compris: le génocide, le trafic des stupéfiants, la corruption, le trafiking, le terrorisme.

On peut y trouver des caractéristiques de droit et de criminologie pour les aspects principaux des actions des organisations criminelles et des groupements terroristes, de même que l'analyse des tendances d'aujourd'hui du développement de ces crimes.

A la base de l'analyse systémique des caractéristiques ci-dessus de la délinquance organisée internationale et de la législation nationale et internationale en vigueur, sont élaborés quelques conceptions de contrôle social et de droit, tellement indispensables pour l'arrêt l'augmentation des crimes énumérés.

La valeur pratique de l'ouvrage présenté consiste en ce que ses matériaux méthodiques peuvent être employés:

- Dans les activités des fonctionnaires du droit afin de perfectionner la législation du droit pénal et de procédure pénale, et particulièrement pour les délinquances organisées internationales qu'on vient de citer.

- Dans le service pratique des forces de maintien de droit et de l'ordre qui sont tout directement occupées de la lutte contre la délinquance organisée transnationale.

- Dans le domaine d'enseignement des cours spéciaux des étudiants de l'Académie du ministère de l'Intérieur de Géorgie, aussi que dans les occupations d'entraînement des forces de maintien de l'ordre et du droit.

RESÜMÉ

Das von mir dargebotene Werk enthält spezielle methodische Materialien in der internationalen (transnationalen) organisierten Kriminalität, die sind: das Genozid, das Narkobusiness, die Korruption, der Menschenhandel, der Terrorismus.

Im Werk sind rechtliche und kriminologische Charakteristika der Hauptarten der Tätigkeit der internationalen kriminologischen Organisationen und terroristischen Gruppierungen sowie Analyse der gegenwärtigen Tendenzen ihrer Entwicklung angegeben.

Auf Grund der Systemanalyse der obengenannten Charakteristik der internationalen organisierten Kriminalität und der existierenden nationalen und internationalen Gesetzgebung sind einige Konzeptionen der sozialrechtlichen Übersicht ausgearbeitet, die für die Hemmung der obengenannten Verbrechensverbreitung nötig sei.

Das praktische Werk des vorliegenden Werkes besteht darin, dass diese methodischen Materialien verwendet werden können:

- In der rechtlichschöpferischen Tätigkeit zur Vervollkommenheit der Straf (rechtlichen) - und Strafprozeß (rechtlichen) Gesetzgebung, und zwar im Teil, der die Reglementierung der obenerwähnten Arten der internationalen organisierten Verbrechen (Kriminalität) anbetrifft.

- In der praktischen Tätigkeit der Rechtspflegeorgane, die sich unmittelbar mit der organisierten transnationalen Kriminalitätsbekämpfung befassen.

-Im Lehrgang, beim Spezkursstudium mit der Kursanten der Akademie des Innenministeriums von Georgien und beim Training der Rechtspflegeorgane.

РЕЗЮМЕ

Представляемая мною работа содержит специальные методические материалы по международной (транснациональной) организованной преступности, каковыми являются: геноцид, наркобизнес, коррупция, торговля людьми, терроризм.

В работе даны правовая и криминологическая характеристика основных видов деятельности международных преступных организаций и террористических группировок, а также анализ современных тенденций их развития.

На основе системного анализа вышеуказанных характеристик международной организованной преступности и существующего национального и международного законодательства разработаны некоторые концепции социально-правового контроля, необходимого для сдерживания распространения названных преступлений.

Практическая значимость труда состоит в том, что методические материалы могут быть использованы:

--В правотворческой деятельности при совершенствовании Грузинско-

го уголовного и уголовно-процессуального законодательства, в части, касающейся регламентации упомянутых видов международных организованных преступлений.

--В практической деятельности правоохранительных органов, непосредственно занимающихся борьбой с организованной транснациональной преступностью.

--В учебном процессе, при изучении специальных курсов для курсантов Академии МВД Грузии и тренингах правоохранительных органов.

SUMMARY

The work presented by me contains special methodic materials about international organized

crime, such as genocide, narcotic business, corruption, trafficking of Human beings and terrorism.

The work represents legal and criminal characteristics of many Kinds of international activities of criminal organizations and terroristic groups as well, as modern tendencies of their development.

On the basis of systematic analysis of the characteristic of international organized crime and existing national and international crime legislation some conceptions of social-legal control are worked out. It is necessary to restrain the named crimes of spreading.

Practical significance of the work is to be used in

Law creative activities in improvement Georgian criminal and criminal-produgal legislation in the port of regulation of named types of international organized crimes.

In practical activities of organs of Law enforcement employed in combats against international crime.

During training process, while studying special courses by students of the Academy of Internal Affairs of Georgia and trainings of Law enforcement organs.

**გამოყენებული და სარეკომენდაციო
ლიტერატურა**

ლ. ალექსიძე, თანამედროვე საერთაშორისო სამართალი, თბ., 1998 წ.

აფხაზეთი, 1999 წ.

აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკა, 2000 წ.

ო. კრიშოუ, ადამიანის უფლებები და პოლიცია, სტრასბურგი, 1999 წ.

გ. ლობჟანიძე, ნარკვევები ქართულ საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ მოძღვრებათა ისტორიიდან. თბ., 1998 წ.

ნ. ლომოური, ევრისის სამეფოს ისტორია, თბ., 1968 წ.

მ. ლორთქიფანიძე, აფხაზები და აფხაზეთი, თბ., 1990 წ.

ზ. მკავანაძე, სისხლის სამართლის კერძო ნაწილი, თბ., 2000 წ.

ა. მუჯირი, თანამედროვე გარდამავალი პერიოდის სახელმწიფო, თბ., 2000 წ. ჟურნალი, „ალმანახი“, თბ., 1993 წ.

ბ. სავანელი, ადამიანის უფლებები თბ., 2001 წ.

გ. საითიძე, სწამდა სამშობლოს აღორძინება, თბ., 1997 წ.

საქართველოს ისტორია თბ., 1990 წ.

საქართველოს ნარკომანიისა და ნარკოტიკების უკანონო ბრუნვის წინააღმდეგ ბრძოლის 1998-2000 წლების სახელმწიფო პროგრამა, თბ., 1998 წ.

საქართველოს კონსტიტუცია თბ., 1995 წელი.

საქართველოს კანონები, თბ., 1998 წ.

საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსი, 2000 წ.

ა. ფალიაშვილი, საქართველოს სამართალდამცავი ორგანოები. თბ., 2001 წ.

ქართლის ცხოვრება (ანასეული) თბ., 1992 წ.

ქართული დიპლომატიის ისტორიის ნარკვევები, თბ., 1998 წ.

ზ. ჭიჭინაძე, სამცხე-საათაბაგოს გათათრება, თბ., 1906 წ.

ივ. ჯავახიშვილი თხზ. ტ. IV თბ., 1998 წ.

ჯ. ჯანაშია, ნარკოტიკების უკანონო ბრუნვის წინააღმდეგ ბრძოლა თბ., 1995 წ.

არჩ. ჯორჯაძე, თხზ., წ. I 1911 წ.

არჩ. ჯორჯაძე წიგ. IV თბ., 1911 წ.

Германия факты, Берлин 2002 г.

Д. Гулла. О Моей книге, История Абхазии Сух. 1951 г.

Государственная служба, законодательный опыт Германии, Юстиция, 1993 г.

В. В. Дунаев, Коррупция учебная и фактическая, Государство и право М 1996 г. №8

Т. Надареишвили, Геноцид в Абхазии Тб. 1998 г.

Журнал Международного Права 3/98/31 Мос. 1998 г.

Юридическая газета, 1992, №5

С.М. Червонная, Абхазия 1992 Посткоммунистическая Вандея М. 1993 г.

Репецкая А. Л. Транснациональная организованная преступность, Автореферат. М. 20001 г.

Р. Чабукиани, Прелюдия трагедии Абхазии, Кут. 1995 г.

Н. Эристов-Шервашидзе, Памятник записки о нужде Грузинского народа М. 1908 г.

А. Шония, Правда об Абхазии Тб. 1998 г.

Шестинин В. Отхожем по коррупцию международная жизнь 1993 г.

1. Дьяков С. В. Проблемы борьбы с организованной преступностью. Раздел III / Организованная преступность - 2. 1993. С. 220

Руководство по практическим мерам борьбы с коррупцией (Подготовлено под эгидой ООН по рекомендации Комитета по предупреждению преступлений и, борьбы, с ней. Резолюция Экономического и Социального Совета 1990/23 от 23 .мая 1990 г.)

Уголовное законодательство зарубежных стран (Англии, США, Франции, Германии, Японии): Сборник законодательных материалов Под

ред. И. Д. Козочкина. М. Издательство "Зерцало", 1998. С.116-117.

Laird K Tatum; 408 U.S. 1 (1972).

Sherman V. United States; 356 U.S. 369 (1958).

Николайчик В.М. Кризис правовых основ полицейской борьбы с преступностью в США: Автореф. дисс. ... д-ра юрид. Наук. - М.: Академия МВД СССР, 1975.

Основы борьбы с организованной преступностью Под ред. В.С. Овчинского, В.Е. Эминова, Н.П. Яблокова. - М.: "Инфра-М", 1996. С. 338.

Гайдук АЛ. Зарубежный опыт расследования и раскрытия преступлений в сфере коррупции У/Известия методического центра профессионального образования и координации научных исследований. 1996. №4. С. 168.

Agent provocateur - Richtlinien für Niedersachsen // Kriminalistik. 1990. №1.5.12.

Воробьев И.А. Организованная преступность и борьба с ней в Германии: Монография. ~ М.: ВНИИ МВД России, 1996. С.50.

Цветковский Г. Осведомитель и агент-provokator //Безопасность. Юбилейный сборник за 1993 г. С.87.

УК Болгарии М.: Академия управления МВД России

№1771.С. 106.

Уголовный кодекс Испании Под ред. Н.Ф. Кузнецовой и Ф.М Решетникова;- М.: Зерцало, 1998. С.16.

Гсльфанд И.А. Уголовная ответственность за взяточничество -Киев 1963. С.Бюллетень законодательства юридично практики України 1995. № 1.С. 157.

PUBLICATIONS

Russian Version

Подотчетность органов власти в США -- Электронный журнал Госдепартамента США, том 5, номер 2, Август 2000.

A Culture of Corruption? Coping with Government in Post-Communist Europe. Dr. Ase B. Grodland of the Norwegian Institute of Urban and Regional Research conducted research on corruption in Ukraine, Bulgaria, Slovakia and the Czech Republic in conjunction with two professors from the University of Glasgow. The project was funded by DFID/ESRC. The Central European University Press will publish a book containing their main findings this fall 2000. Dr. Grassland can be contacted at ase.Grodland@nibr.no.

Advocacy in America - Electronic Journals of the U.S. Information Agency, Vol. 3, No. 2, June 1998. This journal focuses on the role of issue advocacy groups — sometimes called public interest groups — in a democracy. These groups are formed by citizens who band together to argue the case for a particular cause before their fellow citizens and their elected representatives.

Russian Version

Лоббирование в Америке Электронный журнал ЮСИА, том 3, номер 2, июнь 1998 г. Настоящий выпуск журнала посвящен роли лоббистских групп, называемых группами особых интересов, в демократическом обществе In Russian only:

Алгоритм выбора: свои и чужие или честные и остальные. Пособие для начинающих коррупционеров и таких же борцов с коррупцией автор монографии Владимир Шевченко (2000).

Anti-Corruption in Transition. A contribution to the Policy Debate.
Published by the World Bank in 2000

Anti-Corruption Measures in the Public Sector - OECD Article from Focus, June 1998

Anti-Corruption Research Concerning Eastern Europe and the Former Soviet Union: A Comparative Analysis. — John M. Kramer, Distinguished Professor, Mary Washington College (USA).

Anti-Corruption Tool Kit by the United Nations Global Programmer against Corruption (GPAC), Center for International Crime Prevention, Office

of Drug Control and Crime Prevention, United Nations Office at Vienna (UN ODCCP). Russian Version:

Набор анти-коррупционных инструментов - документ Комитета ООН по контролю над наркотиками и предупреждению преступности. Глобальная программа против коррупции. Версия 1, последняя редакция - июнь 2001 (адаптировано).

Bureaucratic Corruption and the Rate of Temptation

"Do Low Wages in the Civil Service Cause Corruption?" by Caroline Van Rijckeghem and Beatrice Weder (September 1998)

Russian Version:

Создание коалиций в борьбе с коррупцией - автор Марта Гонзалес де Азиз, Институт Всемирного Банка, ноябрь 2000 г. (адаптировано) Building Public Trust: Ethics Measures in OECD Countries. OECD/PUMA Policy Brief No. 7 (2000). - in PDF format Combating Corruption: An Assessment with International Cases — by Sahr J. Kpundeh, Ph.D. Paper was commissioned by Management Systems International (MSI) for USAID in 1997.

Russian Version:

Борьба з корупцією: критичний огляд з аналізом міжнародного досвіду — автор Сар Пундей, доктор філософії. Статтю написано в 1997 році за замовленням компанії Management Systems International (MSI) при фінансовій підтримці Агентства США з Міжнародного Розвитку.

Combating Corruption in Asian and Pacific Economies — This publication covers a broad set of issues ranging from corruption as a challenge to good governance and economic development to anticorruption actions at national, regional, and international levels. It provides policymakers, business, civil-society organizations, and other stakeholders with an assessment of specific anticorruption strategies already in place and explores new approaches. Moreover, it serves as a key element in the network building and information sharing which is essential to successful coordination and cooperation among key players in the reform effort.

Combating Corruption in Oil-Rich Azerbaijan, by CIPE, No. 2 1998. Corruption is the main obstacle to business growth in Azerbaijan, according to a survey by the Entrepreneurship Development Foundation (EDF), a CIPE-

firmed non-profit and non-governmental organization in the capital, Baku. EDFs president, Sabit Bagirov, cites several factors that contribute to corruption in the country and proposes several reforms that he believes will reduce corruption.

Combating Corruption in the Philippines - the recently released World Bank report. This report collects and presents available information about corruption issues facing the Philippines, ongoing anticorruption efforts in and outside the government, and suggested elements for a national anticorruption strategy, drawing upon global experience.

Corruption - by Radio Free Europe/Radio Liberty -- 8 articles published in 2000 on corruption in the Former Soviet Union and other regions.

Corruption and Good Governance -- Discussion Paper No3 from the UNDP Management Development and Governance Division (1997)

Corruption & Integrity Improvement Initiatives in Developing Countries by the UNDP and the OECD's Development Centre. This publication covers a broad set of issues ranging from the global consequences of corruption to specific-country reform experience.

Corruption and Trafficking: Monitoring and Prevention - the brochure published by the Center for the Study of Democracy (Bulgaria) is the first analytical output of the newly founded Expert group on corruption and illegal trafficking as part of Coalition 2000 anti-corruption activities. The brochure presents: analysis of trans-border crime in Bulgaria during the 90ies; a review of the sociological and statistical methods of measuring illicit trafficking; and practical ideas of curbing corruption and trafficking.

Corruption in Bulgaria Threatens Social Stability, by CIPE, No. 2 1998. According to a CIPE-funded survey, 57% of adult Bulgarians believe that their politicians are primarily interested in securing special privileges for themselves and their friends. Bulgaria's Center for the Study of Democracy (CSD) conducted a national survey on perceptions of corruption and found that it engenders pessimism about the promise of economic reform and weakens confidence in democracy.

Corruption: an Empediment to Development -- Electronic Journals of the U.S. Information Agency, Vol. 3, No. 5, November 1998. This issue of

Economic Perspectives explores the economic costs of corruption and bribery and discusses new international strategies for tackling the problem.

Russian Version:

Коррупция: препятствие развитию — Электронный журнал ЮСИА, том 3, номер 5, ноябрь 1998 г. В данном номере Экономических перспектив рассматриваются экономические последствия коррупции и взяточничества и обсуждаются новые направления международной стратегии борьбы с ними.

Anti -Corruption Strategies: After three successful months, *ibis* discussion came to a close on 2/1/21 almost 1000 subscribers from more than 100 countries.. Donor Approaches to Curbing Corruption: This discussion forum was organized by the Ministry of Foreign Affairs of the Netherlands, with assistance from the World Bank Institute

Global Development Network — Governance Discussion: This discussion helped to shape the governing structure of the Global Development Network (GDN), an emerging network of institutions around the world that generate and share knowledge about development.

Dodging the grabbing hand: the determinants of unofficial activity in 69 countries by Eric Friedman, Simon Johnston, Daniel Kaufmann, and Pablo Ziodo-Lobaton.

Across 69 countries higher tax rates are associated with less unofficial activity as a percent of GDP but corruption is associated with with more unofficial activity. Entrepreneurs go Fighting Corruption as a Systemic Problem'n: Challenges and Strategies — by Prof. Michael Johnston, Department of Political Sciences, Collate University (USA). Paper was commissioned by Management Systems International (MSI) for USAID in 2000.

Russian Version:

Борьба с коррупцией как системная проблема: препятствия и проблемы - автор проф. Майкл Джонстон, профессор Департамента Политических наук Колгейтского университета (США). Статья написана в 2000 г. по

заказу компании Management Systems International (MSI) при спонсорстве Агентства США по Международному Развитию.

Fighting Corruption in Developing Countries and Economies: The Role of the Private Sector -- the Washington Conference on Corruption, February 22-23, 1999.

Fighting Corruption through Education - by Ellie Keen. (Source: COLPI website).

Russian Version:

Борьба с коррупцией через образование -- автор Элли Кин. (Источник: сайт COLPI).

Fighting Global Corruption: Business Risk Management from the US State Department — Information for Global Businesses and Organizations on Navigating the International Anticorruption Environment, May 2000. This brochure is intended to provide a general description of corporate compliance programs, the U.S. Foreign Corrupt Practices Act (FCPA), and emerging global anticorruption frameworks.

Subverting Corruption — by Robert Klitgaard. The focus of countries' anticorruption efforts typically begins with consciousness raising, shifts to making governments less susceptible, and then addresses the problem of corrupt systems. When this third stage is reached, what measures can governments, concerned citizens, and others take to subvert entrenched corruption?

Making Anticorruption Agencies More Effective — by Jeremy Pope and Frank Vogl. National anticorruption agencies, which could be a vital force in preventing corruption, are frequently so politicized that they are ineffective. In this article, two officials of Transparency International discuss how anticorruption agencies can become key players in the war against bribery.

Governance Matters: From Measurement to Action - by Daniel Kaufmann, Art Kraay, Pablo Zoido-Lobaton. Policymakers generally rely on anecdotal evidence to assess the quality of governance, but this information is often misleading and incomplete.

Stakeholder, Governance, and the Russian Enterprise Dilemma - by Raj Desai and Itzhak Goldberg. Over the past decade, Russia's efforts to achieve economic growth and restructure its economy have been seriously hampered by a dearth of investment and the proliferation of barter and arrears. Given current conditions, how might Russian economic reform efforts best be supported? Identifying and Assessing Political Will or Anti-Corruption Efforts - by Derick W. Brinkerhoff, with assistance from Nicolas P. Kulibaba. A publication of USAID's Implementing Policy Change Project -Working Paper No 13, January 1999.

Inflation and Corruption by Miguel Braun and Rafael Di Tella, Inflation and Corruption Harvard Business School. (PDF file) Abstract.

Informal sector and the cost of doing business — comprehensive bibliography of informal sector articles and publications from the Center for International Private Enterprise (CIPE): monitoring the compliance of party countries with the Convention.

Russian Version:

"Прекратим прежнюю практику ведения бизнеса" (борьба с взяточничеством и коррупцией) - Новая книга ОЭСР (zip 6.5Mb)

The OECD Agreement to Criminalize Bribery: A Negotiation Analytic Perspective by David Metcalfe - This article examines a negotiation under the auspices of the OECD on a cused on designing and managing the negotiation process.

Papers presented at the Princeton University-Central European University Joint Conference on Corruption, Oct 30-Nov 6, 1999. Topics discussed include the following: corruption in history, political corruption, corruption in government, conflict of interest, corruption in public procurement, corruption in police, etc. Some papers discuss particular examples from the countries of the region of the Anti-Corruption Network for Transition Economies.

Reducing Corruption at the Local Level - by Marta Gonzalez de Asis (2000). The objective of this paper is to provide both a conceptual and a practical framework, as well as an international perspective with concrete

examples, to address the contexts that create perverse incentives for corruption to exist.

Presentations at the Regional Workshop on Fighting Corruption in Transition Economies during the 9th International Anti-Corruption. Conference on Global Integrity: 2000 and Beyond - Developing Anti-Corruption Strategies in a Changing World (Durban, South Africa, 10-15 October 1999).

Experience of NIK in Counteracting Corruption in Poland - by Zbigniew Wesolowski, Vice-President of NIK, (Supreme Chamber of Control/ SAI), Poland

Lessons Learned in Instituting Legal Reforms - by Gia Kiknadze, Anti-Corruption Research Centre, Georgia Economic Consequences of Corruption in Moldova - by Lilia Carasciuc Seize the State, Seize me Day: State Capture, Corruption, and Influence in Transition Economies (World Bank Policy Research Working Paper 2444).

September 2000 J. Hellman, G. Jones, and D. Kaufmann

Abstract Synthesis (168 kb PDF) Full text (464 kb PDF) PowerPoint presentation (568 kb)

Russian Version:

Ухвати момент, прихвати государство: скупка государства, коррупция и влияние в странах с переходной экономикой.

Сентябрь 2000 J. Hellman, G. Jones, and D. Kaufmann

Тезисы (1.2 Mb PDF) Полный текст (4.2 Mb PDF) Слайды доклада в PowerPoint (659 kb)

The causes of corruption: a cross-national study by Daniel Trainman.

The Fight Against Bribery and Corruption. OECD Policy Brief, September 2000. - in PDF format

The Fight against Money Laundering - an Electronic Journal of the U.S. Department of State, Vol. 6, No. 2, May 2001. Resume by Ambassador Wendy Chamberlain, Principal Contents; FOCUS:

THE CONSEQUENCES OF MONEY LAUNDERING AND FINANCIAL CRIME - by John McDowell, Senior Policy Adviser, and Gary Novis, Program

Analyst, Bureau of International Narcotics and Law Enforcement Affairs, U.S. Department of State. Money laundering distorts business decisions, increases the risk of bank failures, and takes control of economic policy away from the government. International cooperation is necessary to keep money launderers in check.

INTERNATIONAL STANDARDS AND COOPERATION IN THE AGAINST MONEY LAUNDERING By Joseph Myers, Acting Deputy Assistant Secretary, Enforcement Policy, U.S. Department of the Treasury. Member countries of the Financial Action Task Force and similar regional groups have achieved good international cooperation, but they need to do much more.

MONEY LAUNDERING ENFORCEMENT: FOLLOWING THE MONEY -By Lester M. Joseph, Assistant Chief. Asset Forfeiture and Money Laundering Section, U.S. Department of Justice. Just as often as U.S. law enforcement agencies succeed in frustrating money laundering schemes, they are frustrated by the complexities of foreign jurisdictions and outright lack of foreign cooperation.

ACHIEVING A SUSTAINED RESPONSE TO MONEY LAUNDERING - By Steven L. Peterson, Acting Office Director, Crime Programs, Bureau of International Narcotics and Crime Affairs, U.S. Department of State. To attack money laundering a national government needs to have legal, financial, and law enforcement infrastructure in place. Several U.S. government agencies provide training to foreign governments for building this infrastructure.

COMMENTARY:

UNDERSTANDING THE WASH CYCLE - By Paul Bauer, Economic Adviser, and Rhoda Ullmann, Research Assistant, Federal Reserve Bank of Cleveland. Laundering entails three basic steps to blend dirty money in with trillions of dollars exchanged in legitimate business activity. A number of U.S. laws require banks and bank regulators to interrupt these schemes.

U. S. BANKING: AN INDUSTRY'S VIEW ON MONEY LAUNDERING

– By Anne T. Vitale, Esq. U.S. banks conduct vigorous programs to prevent money-laundering abuse of their business. Most important for the success of such programs is the demonstration of commitment from senior management.

CORRESPONDENT BANKING: A GATEWAY FOR MONEY LAUNDERING

By Linda Gustitus, Elise Bean, and Robert Roach, Democratic Staff, Permanent Subcommittee on Investigations, Committee on Governmental Affairs, U.S. Senate. By allowing high-risk foreign banks and their criminal clients access to correspondent bank accounts, U.S. banks are facilitating crime and undermining the U.S. financial system.

FACTS AND FIGURES

THE FINANCIAL ACTION TASK FORCE ON MONEY LAUNDERING

MONEY LAUNDERING COMPARATIVE TABLE OF COUNTRIES/JURISDICTIONS OF CONCERN

INFORMATION RESOURCES

KEY CONTACTS AND INTERNET SITES

ADDITIONAL READINGS ON MONEY LAUNDERING

The Perception of Corruption: A Market Discipline Approach

This paper analyzes the association between foreign direct investment and perceptions of corruption experienced by potential investors. Financial media exposure of corrupt practices is of the Market Discipline Corruption Model (MDCM), which found a significant relationship between corruption exposure and foreign direct investment for the countries studied.

Transparency International Source Book. Confronting Corruption: The Elements of a National Integrity System — new, expanded edition.

In Russian only:

Transparency International Source Book (Russian Edition)

Ресурсная книга Транспаренси Интернешнл — Предлагаемое вниманию читателей издание представляет собой первую российскую редакцию Книги по борьбе с коррупцией, в основу которого положены книга «Системы общегосударственной этики поведения», выпущенная в свет в 1996 году Транспаренси Интернешнл (ТИ) под редакцией Джеремии Поупа; результаты обсуждения этой книги, которое было организовано в июне 1999 г. Российской организацией ТИ «Мир без коррупции», а также материалы российских специалистов по проблемам борьбы с коррупцией. *(Документ предоставлен Российским отделением Транспаренси Интернешнл)* TI Source Book -- Russian edition, 1999. *(Document provided by TI-Russia)*

Trust in Government: Ethics Measures in OECD Countries. The report of 2000 presents a comprehensive database of integrity measures in OECD countries and includes an analysis of common trends and good practices. Its aim is to assist in the evaluation of government systems to promote integrity and fight corruption.

USAID Handbook for Fighting Corruption by Phyllis Dininio with Sahr Kpundeh and Robert Leiken, USAID Centre for Democracy and Governance, Bureau for Global programmes. Field Support, and Research

Russian Version:

Руководство по борьбе с коррупцией -

Авторы: Phyllis Dininio, Sahr Kpundeh and Robert Leiken, Центр демократии и управления. Бюро глобальных программ, поддержки и исследований на местах. Агентство международного развития США (AMР США). Настоящее пособие создано для того, чтобы помочь специалистам в разработке антикоррупционных стратегий. В пособии приведен анализ ситуации в некоторых странах и соответствующие меры, которые были приняты по борьбе с коррупцией. Приведены примеры таких стран, как Гонг Конг, Мексика и Танзания. В пособии также дано описание программ по борьбе с

USAID Strategy in assisting the countries of the ACN region in Combating Corruption —USAID's Europe and Eurasia Bureau has recently formulated a draft anti-corruption strategy and invites your comments. Putting transparency at the heart of all existing strategic objectives, the draft calls for balancing education, governance and law enforcement interventions. Also, the strategy proposes in-depth political assessments to focus on patronage networks and how they relate to the political environment in specific countries.

Visit USAID [anti-corruption web page](#) to review the strategy and e-mail your comments.

Russian Version:

Стратегия борьбы с коррупцией (*Резюме в формате PDF*) - документ Агентства США по Международному Развитию, Бюро Европы и Евразии. АМР США подготовило проект стратегии борьбы с коррупцией в странах центральной и восточной Европы и бывшего Советского Союза и предлагает вносить комментарии. Поставив прозрачность во главу стратегии, проект также соотносит такие направления, как просвещение, государственное управление и охрану правопорядка, с топологией развития для определения набора направлений, временных рамок и последовательности выполнения, коррупцией, проводимых при содействии АМР США и других организаций.

In Russian only:

U.S. State Department (in Russian only)

Государственный Департамент США Публикации по вопросам преступности и коррупции.

Unpredictable Rules, Dishonest Competition, and Corruption: Costs for Development and Good Governance -- by Prof. Michael Johnston, Department of Political Sciences, Colgate University (USA). Paper was commissioned by Management Systems International (MSI) for USAID in 1999 and Presented at the Asian Development Bank/Organisation for Economic Cooperation and Development Conference on Combating Corruption in Asian and Pacific Economies (Manila, Philippines, 29 September 1999).

When Socialism Meets Capitalism: Corrupt Practices and Post-Communist Transition. A Comparative Analysis -- by Alin M. Ceobanu (1998). A

Thesis Presented to the Department of Sociology and Anthropology and the Faculty of the Graduate College University of Nebraska.

Working papers and articles produced at the World Bank Institute on issues of State Capture, Governance, Corruption, Unofficial Economy, Transparency and Transition Economies.

Your Right to Federal Records — Questions and Answers on the U.S. Freedom of Information Act and the Privacy Act from the U.S Department of Justice.

New Documents In Russian:

Стратегии и инструментарий по борьбе с коррупцией:

1. Набор антикоррупционных инструментов документ. Комитета ООН по контролю над наркотиками и предупреждению преступности. Глобальная программа против коррупции. Версия 1, последняя редакция - июнь 2001 (адаптирован).

Прозрачность и подотчетность органов власти США :

1. Механизмы прозрачное и открытость действий властей и подотчетность - автор *Роберт Г. Вон*, *Вопросы демократии*, том 5, номер 2, август 2000 г.

2. Подотчетность правительства и общественный контроль -- автор *Роберт Шмул*, *Вопросы демократии*, том 5, номер 2, август 2000 г.

Правоохранительные меры в борьбе с коррупцией в США
(Материалы предоставлены Американской Ассоциацией Юристов):

1. Использование негласных методов при расследовании коррупции (краткое наставление для прокуроров) - автор *Джеральд Мак Дауэлл*, Начальник отдела по делам о нарушениях норм профессиональной морали, Управление по уголовным делам. Министерство юстиции США

2. Уголовное преследование за коррупцию в государственных учреждениях США автор *Крейг Айско*, помощник Прокурора Соединенных Штатов Америки в Федеральном округе Колумбия

Расследование и уголовное преследование высокопоставленных должностных лиц государства: практические соображения американского прокурора — автор *Сюзан М. Ринглер*, специалист по вопросам уголовной юстиции, Представительство Американской ассоциации юристов в Москве, федеральный прокурор в отставке.

3. Открытые расследования должностной коррупции (краткое наставление для прокуроров) автор *Дэниел Смолл*, Заместитель начальника отдела по борьбе с должностной коррупцией. Министерство юстиции США

Внутренний аудит и контроль в государственных органах власти для предотвращения коррупции:

1. Руководство по стандартам внутреннего контроля - подготовлено Комитетом стандартов внутреннего контроля Международной организации организаций высшего контроля (INTOSAI), июнь 1992 г.

2. Проверках на честных возможностей Независимая Комиссия Против Коррупции, Новый Южный Уэльс, Австралия, декабрь 1996.

Сектор предпринимательства в борьбе с коррупцией:

1. В поисках скрытых возможностей — автор *Катрин Кучта-Хелблинг*, Центр международного частного предпринимательства, 2001 г.

2. Борьба с коррупцией: набор методов как часть позитивного курса - автор *Джон Силливан*, исполнительный директор Центра международного частного предпринимательства

Гражданское общество в борьбе с коррупцией:

1. Создание коалиций в борьбе с коррупцией - автор *Марта Гонзалес де Азиз*, Институт Всемирного Банка, ноябрь 2000 г. (адаптировано)

Newsletters

Stability Pact Anti-Corruption Initiative (SPAI) Newsletters

Newsletters from the Ukrainian National Coalition for Integrity

Recent Newsletters from the "Americans Accountability And Anti-Corruption Network" Transparency International's Quarterly Newsletter

Reports Reports from the USAID Partners III Transition II Conference, Sofia, Bulgaria, September 9-12, 2001:

Corruption in Transition: Executive Summary of final Report of the Albanian Working Group paper Partners in Transition-II Conference

The Struggle Against Monopolies and Social Inequality: Executive Summary of the Report of the Belarus Working Group

Corruption in Transition: The Bulgarian Experience: Report of the Bulgarian Working Group Full text Executive Summary

Transparency as one of the Most Effective Anti-corruption Measures: Executive Summary of the Report of the Georgian Working Group

Combating Corruption with the Means of Audit and Control: Executive Summary of the Report of the Hungarian Working Group

Lancelet, F. (1981) "The antisocial personality as a hostage taker. **"Journal of Police Science and Administration. 9(1) 28-34**

McManus, M. J. and Mullions, W. C. (1996) **Crisis Negotiations.** Anderson Press, Cincinnati.

Rogan R., Hammer, M.R. and Van Zandt, C. R. (1997) **Dynamic Process of Crisis Negotiation.** Pager, Westport, Connecticut.

Strentz, T. (1983) "The inadequate personality as a hostage taker. **"Journal of Police Science and Administration. 11 (3) 363-368.**

Strentz, T. (1986) "Negotiating with the hostage taker exhibiting Paranoid Schizophrenic symptoms. **"Journal of Police Science and Administration.**, 14(1) 12-16

Strentz, T. (1995) "Negotiating with the extremist" **The U.S. Negotiator** Summer.

Birge, R. And Strentz, T. (1994) Creative criteria for constructive deviation from crisis negotiation guidelines" **U.S. Negotiator** Fall.

Fuselier, D. (1981) "A practical overview of hostage negotiations, **"FBI Law Enforcement Bulletin.** 50 (7, 8).

McManus, M. J. and Mullions, W. C. (1996) **Crisis Negotiations.** Anderson Press, Cincinnati.

Rogan R., Hammer, M.R. and Van Zandt, C. R. (1997) **Dynamic Process es of Crisis Negotiation.** Prager, West port, Connecticut.

Strentz, T. (1993) "Thirteen indicator of volatile negotiations," **Law and order** 39 Septemder.

Strentz, T. (1995) "To Face or Not to Face", **The U. S. Negotiator**, 1994 Year in Review Special Edition, February.

Strentz, T. and Barzelatto, V. (1995) "The use of non-police personnel during crisis negotiations." **Law and Order**, 41 March.

Strentz, T. (1997) "The cyclic time line of crisis negotiations, **Law and Order**, 41 March.

დაიბადა 1948 წლის 3 მაისს.

დამთავრებული აქვს ქუთაისის სახელმწიფო პედაგოგიური ინსტიტუტის ისტორია-ფილოლოგიის და თბილისის ივ. ჯავახიშვილის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტი.

1969-1971 წლებში მოიხადა სამხედრო-სავალდებულო ბეგარა.

შრომითი საქმიანობა 1973 წლიდან, ქუთაისის ავტომექანიკურ ტექნიკუმში დაიწყო.

ამავე, 1973 წლიდან მუშაობს საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროში,—იყო თერჯოლის შს რაიონული განყოფილების უფროსი, ქუთაისის შს სამმართველოს უფროსი, შსს საექსპერტო-კრიმინალური სამმართველოს უფროსის მოადგილე, საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს აკადემიის უფროსის პირველი მოადგილე.

1992-95 წ.წ. გახლდათ საქართველოს პარლამენტის მაჟორიტარი დეპუტატი, 1995-2000 წ.წ. მუშაობდა საქართველოს პრეზიდენტის რეგიონალური პოლიტიკისა და მართვის სამსახურში, ამჟამად საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს აკადემიის პრორექტორია.

1987 წელს წარმატებით დაიცვა საკანდიდატო დისერტაცია და მიენიჭა იურიდიულ მეცნიერებათა კანდიდატის, ხოლო 1995 წელს იურიდიულ მეცნიერებათა დოქტორის სამეცნიერო ხარისხი. არის 100-მდე სამეცნიერო და პუბლიცისტური სტატიის, 8 მონოგრაფიის ავტორი და ორი წიგნის თანაავტორი.

მისი სამეცნიერო კვლევა-ძიების სფეროა საქართველოს ისტორიის, პოლიტიკური და სამართლებრივი მოძღვრების აქტუალური საკითხები, სახელმწიფოსა და სამართლის თეორიის პრობლემები, საქართველოსა და რუსეთის სამართლებრივ ურთიერთობათა საკითხები და სხვ.

იურიდიულ მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი გივი ლოგუნიძე, პოლიციის გენერალ-მაიორი, ღირსების ორდენის კავალერია, საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს დამსახურებული მუშაკია.

Родился 3 мая 1948 года.

Окончил историко-филологический факультет Кутаисского Государственного педагогического института и юридический факультет Тбилисского Государственного Университета имени Ив. Джавахишвили.

В 1969-1971 годах прошёл обязательную воинскую службу.

С 1973 года начал трудовую деятельность в Кутаисском автомеханическом техникуме.

С 1973 же года работает в Министерстве внутренних дел - был начальником Терджольского районного отдела внутренних дел, начальником Кутаисского управления внутренних дел, заместителем экспертно-криминологического управления Министерства внутренних дел, был первым заместителем начальника Академии МВД Грузии.

В 1992-1995 годы является мажоритарным депутатом парламента Грузии. В 1995-2000 годы работал в службе правления и региональной политики Президента Грузии. В настоящее время является проректором Академии МВД Грузии.

В 1987 году успешно защитил кандидатскую диссертацию и ему была присуждено звание кандидата юридических наук, а в 1994 году - степень доктора юридических наук. Является автором 100 научных и публицистических статей, 8 (восьми) монографий и соавтором двух книг.

Сферой его научных исследований являются актуальные вопросы истории Грузии, политических и правовых учений, проблемы Теории государства и права, грузинско-русские правовые отношения и др. вопросы.

Доктор юридических наук, профессор Гиви Лобжанидзе является генерал-майором полиции, кавалером ордена Чести.

GIVI LOBZHANIDZE

Givi Lobzhanidze was born in 1948, May 3.

He graduated from the State Pedagogical Institute (faculty of History and Philology) of Kutaisi and Law faculty of Tbilisi Iv. Javakhishvili State University. In 1969-1971 he served in the army.

His job in he started in 1973, at the Kutaisi Auto-mechanical School.

The same 1973 he worked in the Ministry of Internal Affairs he was the head of the MIA, the deputy-head of the Criminal department of the MIA, deputy-head of the Academy of the MIA.

In 1992-95 he was a majority deputy of the parliament of Georgia.

In 1995-2000 he worked at the President's regional politics and managing service.

Now he is the deputy-head of the Academy of the MIA.

In 1987 he defended the candidate thesis successfully and got the degree of Candidate of Law Science. He is the author of about 100 scientific and publicistic articles, 8 monographs and co-author of two books.

The Sphere of his scientific research covers the actual questions of the political and judicial prospect of the history of Georgia, problem of the theory of State and Law, judicial question of Georgian and Russian relations and etc.

Givi Lobzhanidze, doctor of Law Science, professor, major-general of Police is the bearer of the order of honour.

სარჩევი

წინასიტყვაობა	3
თავი პირველი	
საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს სტრუქტურა	5
§1 შსს განათლების სისტემის მოკლე ისტორია	5
თავი მეორე	
ოსურ-აფხაზური კონფლიქტი და გენოციდი	19
§1 ქართველ და ოსთა ურთიერთობის პრობლემა	19
§2 აფხაზური სეპარატიზმი და გენოციდი	24
თავი მესამე	
ნარკომანია - მსოფლიო პრობლემა	44
§1 ნარკომანიის გაერცელების ტენდენციები საქართველოში	44
§2 ნარკომანია და საერთაშორისო კანონმდებლობა	53
თავი მეოთხე	
კორუფცია და მასთან ბრძოლის პრობლემა	71
§1 კორუფცია როგორც საერთაშორისო დამნაშავეობის სფერო	71
§2 კორუფცია და საქართველო	<u>79</u>
თავი მესამე	
ადამიანებით ვაჭრობის პრობლემა (თრეფიკინგი)	86
§1 ადამიანებით ვაჭრობის ზოგადი ასპექტები	86
§2 ადამიანებით ვაჭრობის პრობლემა და კანონმდებლობა	98

თავი მეთექვსე

საერთაშორისო ტერორიზმი, როგორც მსოფლიო პრობლემა ... 112

§1 საერთაშორისო ტერორიზმის ცნება და სახეები 112

§2 ძირითადი ტერორისტული დაჯგუფებები 126

§3 მსოფლიოში ცნობილი ტერორისტები 144

§4 ტერორიზმის ძირითადი ტენდენციები 150

§5 მოლაპარაკების გზით მძევლების განთავისუფლების
პრობლემები 157

§6 ზოგიერთი რამ „კამიკაძეების“ შესახებ 175

დანართი ტერორიზმი ციფრებსა და სქემებში

თავი მეშვიდე

ამერიკის შეერთებული შტატების სამართალდამცავი

ორგანოები 180

§1 ამერიკის შეერთებული შტატების სამართალდამცავი

ორგანოების სტრუქტურა 180

§2 გამოძიების ფედერალური ბიუროს (FBI) აკადემია 185

დასკვნა 194

რეზიუმე, ინგლისურ, გერმანულ, ფრანგულ და

რუსულ ენებზე 198

გამოყენებული და სარეკომენდაციო ლიტერატურა 201

გამომცემლობის რედაქტორი	ელგუჯა თავბერიძე
მხატვრული რედაქტორი	გიული გვიშიანი
კორექტორი	ლია შერგელაშვილი
ოპერატორი	ნინო აბუთიძე

გარეკანის ბოლო გვერდზე მოთავსებულია ამერიკის
შეერთებულ შტატებში ტერორიზმის წინააღმდეგ
ბრძოლის საერთაშორისო პროგრამაში ავტორის
მონაწილეობის ამსახველი ფოტოები.

გადაეცა წარმოებას 11.01.2002, ხელმოწერილია
დასახეჭდად 10.02.2002, პირობითი ნაბეჭდი
თაბახი 15, ზომა 60X84 1/32,
ტირაჟი 500, შეკვეთის №160

ფასი--სახელშეკრულებო

სააქციო საზოგადოება „მანდარიას სტამბა“
ქ. ქუთაისი, ი. ჭავჭავაძის გამზ. №33